XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 január-február. 1-2. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Dr. Abrudbányay Ede, a D. F.-E. uj elnöke.

i Albert ur
Str. Al. Vlăhuţă 6 Loc [Bol

Beszámoló D. F. Egyletünk negyvenhetedik közgyüléséről.

1931 december 12-én, d. u. 4 órakor tartotta meg Egyletünk negyvenhetedik közgyülését, melyet több szempontból nevezhetünk rendkivüli fontosságu eseménynek egyházi életünkben. Ezen a közgyülésen került tárgyalás alá — Egyletünk fennállása óta másodszor — alapszabályunk. Az E. K. Tanács határozata, melyben körvonalazta a különböző egyháztársadalmi egyesületek müködését és feladatát, itt olvastatott fel először. Lemondott főt. Dr. Boros György püspök ur ügyvezető-alelnöki tisztségéről, de ugyanakkor diszelnökünkké választatott, igy tehát végre alkalmunk nyilt, hogy bár ily csekély megtiszteltetésben is, megmutathassuk hálánkat azért a korszakalkotóan lelkes munkásságáért, mellyel Egyletünk megalapitását és haladását mind mostanáig szolgálta. Hangsulyozzuk, hogy ezt a lemondást csak ezért, hálánk megmutathatásáért fogadtuk el, egyébként reméljük, sőt tudjuk, hogy az az áldásos viszony, mely főtisztelendő urunk és Egyletünk között a multban fennállott, a jövőben is megmarad. Ennek a közgyülésnek rendkivüli fontossága megmutatkozik továbbá abban is, hogy azon Egyletünk elnököt választott, még pedig olyan elnököt, akinek köztiszteletben és általános szeretetben álló egyénisége, tudása, ügybuzgósága és egyházszeretete már magában véve is garancia arra, hogy Egyletünk a jövőben még fokozottabb mértékben fogja szolgálni Egyházunkat. Uj elnökünk, Dr. Abrudbányai Ede, volt országgyülési képviselő és kolozsdobokaköri felügyelőgondnok ur elnöki székfoglalóját itt közöljük. Végül pedig uj tisztikart is választottunk, melynek összetétele — hisszük — szintén munkánk javára fog szolgálni. Ennek az ily sok szempontból kiemelkedő fontosságu közgyülésnek lefolyását röviden ismertetni kivánjuk olvasóinkkal.

Az „Erős várunk nékünk az Isten" eléneklése után Mátyus Gergely szőkefalvi lelkész emelkedett hangu imát mondott. Majd főt. püspök urunk megnyitó beszéde olvastatott fel. A megnyitó igy hangzott:

46 esztendő multán visszatekintés Dávid Ferenc Egyletére.

Történelmet irunk. Bármilyen igénytelennek látszik, bármilyen hamar elfedi léptei nyomát az idők homoktengere, minden mozzanat belekerül s benne van a történelem léttengerében. Ha elég egy percszünet az emberszív müködésében, hogy belépjen a halál, éppen ugy csonka és szakadozott a társadalmi s szintén az egyházi élet folyamata is, ha napok, esztendők terméketlen pusztasággá silányulnak.

Unitárius egyházunk háromszáz esztendő alatt mindig az önvédelem kemény és gyakran sikertelen, legtöbbször veszteséggel büsitott munkáját végezte. Eszmetermékei voltak, de a sajtó nyilvánosságához nem juthattak. Hiszen még hitelveinket is csak a cenzura kegyéből lehetett kinyomatni. Teljes hosszu 300 esztendő után,

1868 hozta az első szabad fellélegzést. Uj élet és uj hit kezdett ébredezni. Az unitáriusok mertek hinni és kezdettek élni.

„Régi fénynél, uj fény támadt".

1879-ben egy hatalmas oszlop emelkedett ki a Székelyföld sziklás ormai közül Tele volt hieroglifákkal, szentirásokkal, régen elfakult szavakkal, históriákkal, hires nevekkel s ezek között egy mindent egybefogó nagy név: *Dávid Ferenc.* A magyar unitáriusok második bátor elgondolása hivta létre *Dávid Ferenc emlékét.* Első volt az 1868. évi tordai zsinat. A második 1879-ben a székelykereszturi. Itt láttuk meg először azt a hatalmas oszlopot, melyen Dávid Ferenc neve tündökölt. Alkotója egy izzó, vérző keblü székely: Jakab Elek, kinek még sokkal adósa a székely unitáriusság. Az emlékünnep messzi nyugatról idevonzotta az angol unitáriusság historikusát, Gordont s ugyanakkor megtermékenyitette a jövendőbe néző ifju lelkeket. Azóta szüntelenül az ajkakon Dávid neve, mert már 1884-ben egybe (Egyesületbe) tömöriti Erdély fogékony öregeit és ifjuságát a Dávid Ferenc Egylet lobogója alatt.

Sokszor gondoltam vissza már az elmult 46 esztendő lelkesitő, életre, munkára és áldozatra hivó szép jeleneteit. Sokszor gyönyörködtem a falusi kisleány bátortalan hangján szóló Petőfi- és Aranyversekben. Hiszem, hogy a falusi legényeket a tánc hivta össze, de mégis jól esett látnom, milyen készek követni az énekvezér kicsiny pálcáját. S azután, itt a Dávid Ferenc városában, ki nem gyönyörködött az egyetem hires professzorai eszmefej egetéseiben és a pátriárka Brassai elnöki szózatjaiban. Hogy nőink a koncerteket és a Dávid Ferenc bálokat messze szárnyaló hirüvé tették, arról szólhatnak fiatal asszonyaink, akik akkor első izben léptek bálterembe dobogó szivvel és reszkető lábbal.

A Dávid Ferenc Egylet Erdélyben társadalmi nélkülözhetetlen tényezővé, minden jó kedélyü és tanulni és élvezni szerető embernek kellemes találkozó helyévé lett a régi kollégium disztermétől a New-Yorkig, onnan az uj diszterem'g s faluról-falura minden templomban és minden más alkalmas helyen.

S bárha a kedélyesség, a könnyen szórakozás, néha a komoly tanulás, vegyesen váltotta föl egymást, sohasem feledte a hitélet szükségleteit és mindig gondosan ápolta az erkölcs tisztitó parancsait. A gondolatok és emlékek tengere fölött vitorlázva ingadozó csónakunkon mindig ott volt az, aki most bucsura hangolva ül itt az elnöki széken.

Engedje meg mélyen tisztelt közgyülés föl'déznem kitünő emlékét a rendes, hüséges, áldozó és lelkesedve lelkesitő elnökeinknek.

Brassai Sámuel 1885-től 1897-ig. E név mindent magába foglal és mindent kifejez. A 85 éves ifju után ki ne sietett volna bizalommal haladni. Hajós János bár rövid ideig, de egész szivvel és lélekkel együtt volt velünk.

Petrichevich Horváth Kálmán emléke oly élénk még, hogy csak nevét kell emlitnem, hogy lássa mindenki azt a szerény bölcset, aki

minden alkalomra termelt nehány buzditó parancsot számunkra. Oly finom, oly gyöngéd volt minden szava, minden fölhivása, hogy csak a rideg lelkek kerülték el a hatását.

A Petrichevich-család még két névvel: az Arthuréval és a Rudolfféval ajándékozott meg, de csak rövid időre s akkor is csak a készséggel, de a betegség miatt inkább elnézést kérő visszavonulással. Ennek lőn következése, hogy az utóbbi időben az alelnök ült az elnöki székben.

Most ő is fölmentését kéri. Nem azért, mert pihenni akar, hanem azért, hogy uj erő vegye kezébe Dávid Ferenc lobogóját. Uj erő és uj elindulás. Mi a magyar világ legujabb aranykorában indultunk el, amikor a materiálizmus rideg lelkü apostolai homályba akarták boritani Isten egét. Mi akkor az unitárius istenhitet a tiszta erkölcs intuitiv bázisán siettünk megerősitni népünk sokaságában a városból kiindulva a rokon lelkek segitségével.

Ma a háboruban leromlott, hitben ingadozó, a gazdasági válság pokoli inségében mentségért kiáltók közé kell kivonulnunk. Ma ujra kell teremteni az embert. Ma önmagához kell téritni, hogy higyjen először önmagában, azután az élet lehetőségében, az ujraszületésben. Ezt a roppant nagy feladatot nem akarom magamtól elháritani, másra nehezitni, hanem azt óhajtom, hogy Dávid Ferencnek egy ujitott gárdája álljon sorompóba s nézzen szembe az unitárius lelkek szükségletét kielégitő teendőkkel.

Biztosithatom a Dávid Ferenc Egyletet, hogy mig Isten életemet és erőmet megtartja, a munkások között leszek, hiszen a püspöki munkakör azonos az egyletünk előtt álló feladatokkal. Biztosithatom arról is, hogy lelkipásztor, tanitó és más belső ember a Dávid Ferenc lobogójának dicsőséget fognak szerezni. Bizalommal, jó reménységgel mindig csak előre!

Ezzel mai közgyülésünket megnyitom.

A megnyitó elhangzása után Dr. Varga Béla főtitkár a választmány nevében javasolta, hogy főt. Dr. Boros György püspök urat válasszuk meg diszelnökünkké, hálánk és elismerésünk jeléül. A javaslatot, Vári Albert vál. tag elismerő szavai után, a közgyülés egyhangu lelkesedéssel elfogadta. Ezután Szent-Iványi Sándor titkár előterjesztette a választmány javaslatát az elnöki szék betöltésére nézve. Előterjesztése alapján, a közgyülés közfelkiáltással Dr. Abrudbányai Ede, kolozsdoboka-köri f. ü gondnok urat elnökké választotta s meghivására három tagu delegációt küldött ki. Rövid szünet után a terembe lépett uj elnökünk, kit a közgyülés kitörő lelkesedéssel és tapssal fogadott. Uj elnökünket a közgyülés nevében Dr. Boros György diszelnök üdvözölte az alábbi szavakkal, melyet főt. püspök urunk nagyfoku rekedtsége miatt a titkár olvasott fel.

Nagyságos Elnök Ur! Egy véletlen incidens következtében nem mondhatom élőszavakkal üdvözletemet most, midőn a Dávid Ferenc Egylet elnöki székébe lépik. Melegebb, közvetlenebb lett volna az

élő hang, de nem segithetek rajta. Azt azonban nem kerülhetem el, hogy üdvözletemet ne tolmácsoljam.

Üdvözlöm doktor ur, mint a D. F. Egylet választmánya és közgyülése teljes bizalmának letéteményesét. Üdvözlöm, mint a nagy Brassaiak ifju, erőteljes és munkára kész utódját. Üdvözlöm, mint olyant, akinek elnöki minőségében alkalma lesz az unitárius társadalom különböző rétegeinek kezében tartani munkás kezét. Üdvözlöm, mint olyant, akinek föladata a közönség nagy seregében bizalmat, erkölcsi bátorságot ébreszteni és közöttük az egységet és a jóra törekvést, ha szükség, megteremteni.

Tartsa mindig szeme előtt, hogy valamint Dávid Ferenc a legmodernebb volt, ugy a Dávid Ferenc Egylet a legmodernebb szervezet, melyben egyenlő jogon foglalt helyet a nő a férfival Ez biztositotta számára azokat a szép társadalmi és erkölcsi sikereket, amelyekre büszkék vagyunk.

Fogadja tőlem, mint az Egyesületnek kezdet óta tisztviselőjétől legforróbb üdvözletemet. Isten éltesse és segélje meg, hogy nemcsak sikerre, hanem diadalra vezethesse Dávid Ferenc tiszta és szent lobogóját!

Az üdvözlő beszéd elhangzása után, elnökünk az alábbiakban válaszolt:

Mélyen tisztelt Közgyülés!

Őszinte hálával köszönöm megtisztelő bizalmukat, amellyel engem a Dávid Ferenc-Egylet elnöki székébe emeltek.

Végtelenül megtisztelő rám nézve bizalmuk önmagában is, azonban a megtiszteltetést fokozza az a tény is, hogy bizalmukkal nagy elődök nyomdokaiba helyeztek.

Mint gondolkodáshoz szokott ember, igyekszem uj elhivatásom lényegével tisztába jönni.

Első pillanatra azt mondhatnám, hogy a Dávid Ferenc-Egylet elnöki székében tovább fogom folytatni azt a küzdelmet, amelyet életem céljául választottam: küzdeni és dolgozni fogok az igazságért.

Csakhogy az az igazság, amelyért mint jogász és politikus küzdöttem, az emberek labilis alapon nyugvó jogi igazsága volt; ellenben a Dávid Ferenc-Egylet elnöki székén az örök értékü isteni igazság szolgájává szegődöm.

Emberi és isteni igazság! Egy egész világ választja el a kettőt egymástól.

Az emberi igazság gyengéje az egyoldaluság, az egyéni, partialis érdekszolgálat, mert hiszen az emberi igazság egyesek bukásán keresztül vezet mások diadalához. Az emberi igazság egyoldaluságát a római jogbölcselet ugy fejezte ki, hogy „summum jus, summa injuria!“

A jogi igazság tökéletlen voltát a nyomában támadó diszhar-

monia jellemzi! Az emberi győzelem diadalmámorába ürömcseppeket csepegtet, az emberi igazság diadalhimnuszába kirivó diszharmoniával süvit belé az elbukott és alól maradt milliók kétségbeesett fogcsikorgatása...

A tökéletes harmonia az az elválasztó vonal, amely az isteni igazságot a jogi igazságtól elhatárolja.

Az isteni igazság eszközei a sziv szeretete, amely az embereket összekapcsolja és a hit világositó ereje, amely a sziv indulatait fölemeli és tisztultabb szferák felé irányitja.

Szivünk szeretetén át igyekezzünk megismerni és magunk mellé emelni embertársainkat és hitünk erejével küzdjünk, dolgozzunk és törekedjünk megvalósitani Istennek országát itt e földön.

Elnöki programmomat egyetlen mondatba foglalhatom össze: célom és törekvésem a vallásos kultura segitségével tisztábbá, szebbé és harmonikusabbá tenni az emberi életet.

Ehhez a programmhoz kérem én az Önök nagyértékü támogatását és kérjük mindannyian töredelmes lélekkel a jó Isten áldását és segedelmét.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki székfoglaló után Szent-Iványi Sándor titkár olvasta fel évi jelentését Egyletünk munkálkodásáról

Jelentés a Dávid Ferenc-Egylet 1931. évi munkásságáról.

Ez az év a gazdasági válság okozta nehézségeknek részben leküzdésével, részben az elöttük való meghódolás viszontagságaival telt el. Ez a tény rányomta bélyegét ugy a központi anyaegylet, mint a fiókegyletek tevékenységeire.

A) *Anyaegylet.*

Mindenekelőtt veszteségeinkről kell megemlékeznünk. A halál elragadta sorainkból Gr. Horváth Tholdi Rudolf elnökünket, Dr Váradi Aurél választmányi tagunkat s alig pár nappal ezelőtt Özv. Ferencz Józsefné, született Gyergyai Anna áldott emlékü nagyaszszonyunkat, ki Egyletünknek sokáig alelnöknője, mindvégig büszkesége volt. Elhunytukról e jelentésben is, mely Egyletünknek munkásságát foglálja össze, kifejezzük azt a fájdalmat, melyet elvesztésükön érzünk s egyuttal azt az elismerést és hálát is, mellyel munkásságukra emlékezünk.

A gazdasági válság nyomását mi is éreztük. Hosszas küzdelem után, végre is kénytelenek voltunk a körülmények nyomasztó hatása alatt csökkenteni kiadásainkat. Igy az „Unitárius Közlöny" eddigi 20 oldala helyett most már csak 16 oldalt tudunk adni. Ez a „leépités" bár szükséges volt, mégis aggodalommal tölt el, mert a 20 oldalnyi terjedelem módot adott arra, hogy valamelyes szellemi irányt követni és betartani tudjunk, mig a 16 oldal alig elég a

hirek, ünnepélyek, közérdekü események és aktuális cikkek beszoritására is. Ezért e helyről is elnézést kell kérnünk azoktól a fiókegyleteinktől, melyek jelentésüket azzal küldötték be, hogy azokat a Közlönyben is közöljük le. Ha ezeket az összefoglaló évi jelentéseket is leközöltük volna, akkor igazán nem maradt volna hely semmi egyébre.

A gazdasági válság kényszeritette választmányunkat arra is, hogy felszólitást intézzen hátrálékos előfizetőinkhez hátrálékaik kiegyenlitése végett. Legutolsó, decemberi számunkban azután, azt is kénytelenek voltunk előfizetőink tudomására hozni, hogy aki előfizetését ez év végéig nem rendezi, januárra már nem kaphatja lapunkat. Eddig két, sőt három éves hátrálékban levő előfizetőinknek is küldöttük a Közlönyt, mert megfelelő tőkével rendelkeztünk és mert sokszor öt évi hátrálékot is egyszerre megfizettek olvasóink. A mai viszonyok között azonban kénytelenek vagyunk a lap példányszámát a beérkező előfizetési dijaktól tenni függővé.

Az Unitárius Naptár már az elmult évben is sok gondot okozott az anyaegyletnek, mely a deficittől éppen csak hogy megmenekült. Mégis kiadtuk ez évben is a Naptárt az eddigi terjedelemben s hozzá még olcsóbb — 20 leus — árban, hogy leszegényedett olvasóink is megvásárolhassák azt s vállaltuk egy esetleges sulyos deficit kockázatát, mert ugy éreztük, a Naptár missziói hivatást tölt be s megjelenése egész egyházunknak is szinte presztizs kérdése már. Reméljük, hogy az anyaegylet nemes inditásu áldozatával arányban fog állani az a fogadtatás, melyben a terjesztők és a vásárlók Naptárunkat részesiteni fogják.

A gazdasági válsággal való küzködésünk mellett anyaegyletünk legfőbb törekvése arra irányult, hogy alapszabályainknak rég tervezett kibővitését, illetve átalakitását elvégezze. Még csak megszámlálni sem lehet azt a sok választmányi, elnöki és szakértőkből összehivott gyülést és tanácskozást, melyet e végből tartottunk. Alig volt hét, hogy legalább egyszer össze ne gyültünk volna, viszont sok hét volt, melyen kétszer-háromszor is gyülést tartottunk. Munkánk nem volt könnyü. E. K. Tanácsunk leirata, melyben az Unitárius Nőkszövetsége megalakulásáról, illetőleg kiválásáról értesitett s egyuttal felhivott, hogy alapszabályainkat az Unitárius Nőkszövetsége szabályzatának megfelelően dolgozzuk át, uj feladatok elé állitotta elnökségünket. Most már nem is egyszerü kibővitésről, hanem célkitüzésünk megváltoztatásáról kellett tanácskoznunk. Alapszabálytervezetünk sok vita után kialakult formájában mai közgyülésünk elé kerül. Még csak annyit kivánunk megjegyezni, hogy alapszabályaink tervezett reformjáról vidéki tagozatainkat értesitettük, megküldve a tervezetet is s kértük hozzászólásukat. Sok és értékes válasz érkezett be hozzánk e tárgyban, de nem **elég.** Egész vidékek akadtak, melyek egyáltalában nem válaszoltak. Reméljük, hogy a közönynek ez az elitélendő megnyilatkozása lassanként el fog tünni egyleti életünkből.

Alapszabálytervezetünk megküldésén kivül külön körlevelet intéztünk valamennyi fiókegyletünkhöz, melyben a fiókegyletek szervezetéről, valamint arról kérdezősködtünk, hogy miben várnák főként az anyaegylet támogatását. Ilyen információkra koronként szükség van, mert az évi közgyülés tulzsufolt tárgysorozata nem engedi meg, hogy minden fiókegyletünk megnyilatkozhassék.

Ugyanezt a célt szolgálta a titkár látogatása az Udvarhelyi körben, hol hét fiókegyletet látogatott meg s iparkodott a helyszinén figyelni meg egyleti életünk folyását és szükségleteit. Azok a benyomások, melyeket ott szerzett, egyrészt kellemes meglepetésként hatottak, mert a gazdasági válság ellenére is virágzó fiókegyleteket és öntudatos buzgó vezetőket talált, más részről pedig gazdag anyagot nyujtottak egyletünk munkaprogramjának elkészitéséhez, melyet alapszabálytervezetünk után legfőbb feladatunk lesz kidolgozni.

Anyaegyletünk összeköttetései között meg kell emlitenünk azt is, hogy ügyvezető alelnökünk, főt. Dr. Boros György püspök ur Magyarországon való időzése alatt meglátogatta ottani hittestvéreink D. F.-Egyleteit is és mindenütt buzgó munkásságot, szép eredményeket talált.

Anyaegyletünk helyi érdekü munkálkodása rendjén templomunkban bibliamagyarázat-sorozatot rendezett 8 vasárnapon át. A bibliamagyarázatok egy része már megjelent, a többi ezentul fog napvilágot látni az Unitárius Szószék hasábjain.

A főtisztelendő asszony Egyletünk javára fényes sikerü keleti szőnyeg és kaktusz kiállitást rendezett a püspöki lakásban, melynek bevétele nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Egyletünk anyagi viszonyai teljesen le nem romlottak.

Szokásos Dávid Ferenc emlékünnepünket ez év november 15-én is megrendeztük, melynek külön érdekességet adott, hogy azon dr. Kristóf György egyetemi tanár ur értékes előadást tartott.

Missziói munkánkat ez évben is iparkodtunk végezni s e célra a Közlöny és a Naptár hasábjain közölt cikkeken kivül, külön levélben fordultunk városon szolgáló leányainkhoz, mely levelet lelkészeink feleségei voltak szivesek továbbitani az egyházközségeikből eltávozott leányokhoz. Az Unitárius Közlöny több száz példánya szorványban lakó hiveinknek ingyen járt. Sajnos, anyagiak hiányában ez évben nem adhattunk ki missziói füzeteket, sőt még a tervbe vett Dávid Ferenc-Egylet Évkönyvének a kiadásától is el kellett tekintenünk. Reméljük azonban, hogy jövőre talán ismét kiadhatunk nehány füzetet.

Ügymenetünk tökéletesitése érdekében irodát állitottunk fel a Kollégium épületében, ahol rendes hivatalos órák alatt, iktató és más adminisztrációs rendeltetésü könyvekkel próbálunk egyleti életünkbe pontosságot és gyorsaságot vinni be. E célra havi 500 leu tiszteletdijjal egy fiatal teológus személyében segédmunka erőt is állitottunk be, akinek ez egyuttal pályája elvégzéséhez anyagi segitséget is jelent.

Meg kell talán még emlitenünk, hogy ez évben gyüjtöttük

össze az Unitárius Közlöny összes évfolyamait, valamint az Egylet kiadásában megjelent különböző füzeteket és könyveket, melyeket bekötve irodánkban helyeztünk el, hol azok a tagok rendelkezésére állanak.

B) *Fiókegyletek.*

Az alapszabálytervezet megvitatására szánt idő nem engedi meg, hogy részletesebben foglalkozzunk a fiókegyletekben végzett munkával, azért összefoglaló jelentésben kell beszámolnunk, nehány jellegzetesebb és fontosabb mozzanatot domboritva ki csupán.

Egyletünk szervezett fiókegyletei körönként a következőképen oszlanak meg. I. Kolozsdoboka-kör 3 egyházközségben. II. Aranyostordai egyházkör 14. III. Küküllői egykázkör 7. IV. Marosi egyházkör 7. V. Sz.-kereszturi egyházkör 23. VI. Udvarhelyi egyházkör 13. VII Felsőfehéri egyházkör 4. VIII. Háromszéki egyházkör 6 egyházközségben. Összesen tehát 67 egyházközségben müködik a Dávid Ferenc Egylet, illetőleg annak valamilyen tagozata.

I. A kolozsdobokai körben az egyes fiókegyletek egymással csak levélileg érintkeztek. Közös összejöveteleket a nagy távolságok, valamint a fiókegyletek kevés száma miatt nem tarthattak. II. Az aranyostordai körben lelkészköri, valamint egyházköri gyülések alkalmával tárgyalták meg a fiókegyletek teendőiket. III. Küküllöi egyházkörben a dicsőszentmártoni Dávid Ferenc-Egylet gyüléseire jártak a fiókegyletek kiküldöttei.

IV. Marosi egyházkörben köri összejövetelekről nem szól a jelentés, annál szebb munka folyik azonban, az egyes egyházközségi fiókegyletekben. Nemcsak anya-, hanem leányegyházközségekben is folyik Dávid Ferenc-Egyleti munkásság.

V. A sz.-kereszturi egyházkörben értékes köri összejövetelt tartottak, melynek lefolyása az Unitárius Egyház c. lapban ismertetve volt.

VI. A sz.-udvarhelyi egyházkörben Gyepesen rendeztek szép sikerü köri gyülést. E körben különben igen sokoldalu és kifejlett egyleti életet találunk, mely egyletünk célkitüzésének minden ágára kiterjed.

VIII. A háromszéki egyházkör három csoportra osztotta fel munkásságát. Az I. csoport Sepsiköröspatakon, Árkoson és Sepsibodokon tartott müsorral egybekötött összejöveteleket. A II. csoport Bölönben, Ürmösön, Brassóban és Nagyajtán tartott müsorral és értékes felolvasásokkal egybekötött összejöveteleket. A III. csoport Szentiványlaborfalván, Sepsiszentkirályon és Kökösön tartott összejöveteleket szintén müsorral és felolvasásokkal egybekötve. Az összejöveteleket szeretetvendégség követte.

Amint látjuk tehát, fiókegyleteink körönként is szép munkát fejtenek ki és összejöveteleik során megvitatják közös problémáikat, egyben élénkitve azokkal egyháztársadalmi életünket is.

Magukban az egyházközségi fiókegyletekben általában nép-

művelési és vallásos délutánok rendezésével, dalárdák, olvasókörök fenntartásával folyik a munka. Ma már, hála Istennek, alig egy nehány helyről hallatszik panasz, hogy megfelelő helyiség hiánya miatt összejöveteleket nem tudnak tartani. Kivánatos volna azonban, hogy kulturházak, egyleti helyiségek épitésével mindenütt központositsák az egylet munkásságát, valamint az is, hogy a dalárdák ne csak előadásra szánt darabokat tanuljanak be, hanem zenei ismeretek tanitásával zenei kulturát is terjesszenek, egyházi énekeinket lehetőleg több szólamban megtanulják s ez által istentiszteleteink hangulatát is emeljék. Sok szép és figyelemreméltó ünnepség lefolyásáról kaptunk jelentést, melyeket azonban, most az idő rövidsége miatt nem ismertethetünk.

Egyletünk pénzügyi helyzete.

Anyaegyletünk pénztári állapotát az 1930. évről az alábbi kimutatás fejezi ki:

Bevétel --- --- --- --- --- ---	175.568
Kiadás --- --- --- --- --- ---	174.158
Az Egylet vagyona --- --- ---	160.179

Fiókegyleteink közül csak nehányan küldöttek jelentést pénztári állapotukról és igy azokat most nem ismertetjük.

Fentiek alapján örömmel győződhettünk meg arról, hogy bár sulyos és megpróbáltatásokkal teljes időket élünk, egyleteink mégis szép munkáról és haladásról tesznek tanubizonyságot. Ez amennyiben örvendetes, annyira kivánatos is. Ha valamikor, ugy ma van igazán szükség arra, hogy az anyagiakban hiányokat szenvedő emberiség lelkileg vigasztaltassék meg és állittassék rá arra az utra, mely a kibontakozás és egy boldogabb jövendő felé vezet.

*

Ezután Dr. Varga Béla főtitkár ismertette alapszabálytervezetünket, egyuttal felolvasta E. K. Tanács 2104—931. sz. leiratát is, melyben a Dávid Ferenc-Egylet, az alosztályának elismert Ifjusági Körök, valamint a D. F. Unitárius Nőkszövetsége célkitüzései, munkakörei és egymáshoz, valamint az Egyházhoz való viszonyaik szabályoztattak. Közgyülés hosszabb vita után kimondotta, hogy E. K. Tanács fenti leiratának értelmében alapszabálytervezetünk átdolgozandó. Ezt az átdolgozást a központi Választmányra bizta azzal, hogy erre a gyülésre, melyen az tárgyaltatni fog, a vidéki tagozatok is hivassanak meg.

Most a tisztikar és a Választmány egyharmadának alapszabály szerint kilépő tagjai választattak meg. A már megválasztott diszelnök és elnök mellé a következő tisztikart választotta meg a közgyülés. Alelnök: Dr. Boros Györgyné, főtiszt. asszony, ügyvezető alelnök: Dr. Varga Béla, titkár és szerkesztő: Szent-Iványi

Sándor, pénztárnok: Gálfi Lőrinc, jegyző: Ifj. Hadházy Sándor. A Választmány most választásra került egyharmada: Özv. Csathó Pálné, Csifó Salamonné, Guráth Béláné, Dr. Gyergyay Árpádné, Márkos Albertné, Dr. Nagy Árpádné, Puksa Endréné — Dr. Gyergyay Árpád, Patakfalvi Zsigmond, Pálffy Márton, Puksa Endre, Ürmösi József, Ürmösi Károly, Vass Domokos.

Ezután Dr. Abrudbányay Ede elnök a gyülést bezárta.

Hisszük, hogy ez a közgyülés nemcsak jelenségeiben, hanem eredményeiben is korszakalkotóvá fog válni Egyházunk történetében s unitárius hitünk egyháztársadalmi megélésében. Sz.-I. S.

TŰZHELY MELLETT

Ó-esztendő.

Az ó-esztendőnek koporsója felett
Annyi kérdés támad és annyi felelet.
Miért volt így? Miért volt ugy? mert ugy kellett lenni
A történtek ellen nem lehetett tenni.
Mi is volt? Hogy is volt? Kevés öröm, sok rosz
Sarkunkban járt folyton és győzött a gonosz.
Hiába a földnek bőséges áldása,
Mégse volt ki annak kis hasznát is lássa.
Hiába volt tele a pajta, istáló,
Hiába volt minden olyan szép, kiváló.
Szépség, kiválóság nem kapta meg árát
Rombadőlni látta reménysége várát.
Dűlő reményvárak hányat eltemettek,
Gazdagokból hányan koldusokká lettek,
Megszakadó szivvel hány ember megérte:
„Kétszer és háromszor... Ki ad többet érte!“
Egy lépés előre, három lépés hátra,
Megtorpant az élet nagyja, hőse, bátra.
A sikerek hegye olyan ködbe veszett
Amit emberi szem hiába keresett.
Hivatalnok, gazda és a kereskedő
Álmában is látta... jön az adószedő

És szedték az adót nappal s ha kell éjjel,
Butort, paplant, párnát vittek szerteszéjjel,
Mert pénz... fizetésre nem volt mindjárt kéznél,
Ember mit csinálhatsz, merre, hova néznél?
Adod, odaadod, ami kicsi jód van,
S azután nézed a nagy semmit boldogan.
Szomoru boldogság, boldogtalan öröm,
Be jó, hogy az ó-év távozik, elköszön,
Hátha elvinne bút, nyomort, szegénységet,
Ami minden embert a szivéig éget!
Hátha valami lesz, valami jobb élet,
Mitől a haldoklás virulásra éled,
Mitől a köny, sirás kacagásba támad,
Koporsóba fekszik a szörnyü nagy bánat!
Fektesd koporsóba ó-év a bánatunk,
Hátha uj földet és uj eget láthatunk
S az uj ég ránk borul, az uj föld felnevet,
Bánatunkkal együtt, ó-év, Isten veled!

Uj-esztendő.

Az uj-esztendőnek küszöbére állva
Csak előre nézünk, nem tekintünk hátra.
Csak előre nézünk uj akarásokkal,
Elébb s fennebb vágyunk mindig egy-egy fokkal.
Betelik-e vágyunk. betel-e reményünk?
Erős akarattal bizunk és remélünk,
Bizunk az Istenben, hisz már megbünhődtünk,
Eleget volt borus, sötét ég fölöttünk.
Bizunk az uj-évnek sorsintézésében,
Hogy talán jobb, szebb lesz, mint ahogy volt régen.
Hogy a szegénységből gazdagságok nőnek,
Vidám nótája lesz erdőnek, mezőnek.
Erdőben, mezőben, ha jön tavasz és nyár
Kacagó lelkü lesz aki azokban jár.
Lessz pénz, béke, bőség, testvéri szeretet
Erős kezek fogják a gyönge kezeket.
Az ur és a szolga, a szegény és gazdag
Egymás terhét viszik, egymásnál maradnak,

Minden dolgaikban megértéssel élnek,
Sziklatornyok lesznek, vihartól nem félnek.
Egymástól a gyermek, szülő el nem válnak,
A templomba mennek, az Ur elé állnak,
Hálaimát zendit sóvárgó ajakuk,
Hogy a jó Istennek kegyelme volt rajtuk.
És rajtuk maradjon tovább mind örökre,
Termő erő szálljon minden ősi rögre,
Virágok nyiljanak, legyen kalásztenger,
S megkapja jutalmát minden küzdő ember,
Bizunk az uj-évben, hátha ujak leszünk
Hátha megmaradunk, hátha el nem veszünk!
Az életfrontokon győzve megmaradunk,
Élünk a Krisztusban, soha meg nem halunk!
Reménységünk váltsd be,
Uj esztendő, kérünk,
Boldogságért pezsdül, lobban fel a vérünk,
Boldogits mindenkit, ujits meg mindenkit.
Ne lehessen siró arccal látni senkit,
Legyen elégedett, gazdag, igaz élet,
Amilyet csak ember várhat és remélhet!
Tünjön el, muljon el minden, mi veszendő,
Valósitsd álmunkat, légy boldog esztendő!

Vári Domokos.

ELSŐ ROMÁNIAI FALUSI BAROMFITENYÉSZTŐ SZÖVETKEZET

„AVICULTURA“

CĂDACIU KADÁCS
P. U. SIMONEȘTI, JUD. ODORHEIU—UDVARHELY M.

Árjegyzék kivánatra ingyen! — Olcsó és megbizható beszerzési forrás! Szövetkezeteknek árengedmény!

Magas hozamra, tehát haszonra tenyésztett
fehér amerikai Leghorn, vörös Rhode Island, fehér Erdélyi Kopasznyaku, Khaki Cambell és Pekingi kacsa.

Tenyészállatai után beszerezhetők:
tenyésztojások, naposcsirkék és kacsák, növendék állatok és tenyészkakasok.

Albert Dénes halála.

A kolozsvári unitárius egyházközség január hó 31-én tartott kebli-tanácsi ülésén jelenvolt kebli tanácsosok — az elnöki bejelentésből — mély megilletődéssel vették tudomásul, hogy az unitárius egyháznak egy nem is olyan régen még oszlopos tagja kidült az élők sorából. Az a gyász azonban, amelynek a kolozsvári kebli tanácsosok megilletődöttsége felállással adta jelét, nem csupán a kolozsvári unitárius egyházközség gyásza, amelynek *Albert Dénes* hosszu időn keresztül egyik legbuzgóbb és érdeklődőbb kebli tanácsossa volt, majd pedig egy 10.000 leus alapitványával jóltevője s ez áldozatkészségének elismeréseül örökös tiszteletbeli presbitere lett. Gyásza ez sokaknak, akik az ő jótéteményét élvezték s akiken ő, az ő néhai áldott, jóságos szivü élettársával — az ők mindig segitésre kész szivjóságukkal — segitettek. S gyásza az egész magyar unitárius egyháznak, amelynek jó ideig hüséges, odaadó jószágigazgatója volt, aki az ő erős gyakorlati érzékével és önzetlen egyházszeretetből fakadó gondosságával igen nagy hasznára volt — boldogabb időkben — egyházának. Pátriárkai korra emlékeztető életkorban, életének 96-ik évében tért örök pihenőre ez a tevékenységben majdnem végig fáradhatatlan öreg szolgája az Urnak, aki amilyen szivós volt testi erőben, oly szilárdan, szinte makacsul ragaszkodó elveihez és meggyőződéséhez; tipikus példája az erős székely fajszeretetnek s a nem fitogtatott s csak „Uram, Uram kiáltásokban" hanem jó cselekedetekben és áldozatos egyházszeretetben mutatkozó unitárius vallásosságnak. Temetése január 28-án d. u. 3 órakor volt s azon dr. Varga Béla egyházi főjegyző bucsuztatta el a néhait, érdemeit szépen méltató beszédben.

Emléke áldott, nyugalma csendes legyen! Ü. K.

A marosvásárhelyi szanatorium,

hol egyházunknak ágy-alapitványa van, melyet belsőember afiai és hozzátartozóik szükség szerint ingyenesen és kedvezményesen igénybe vehetnek, a más — fizetéssel felveendő — betegek részére az alábbi dijakat állapitotta meg:

Napi ápolási és ellátási dij I. oszt. Külön szobában	Lei	360·—
II. oszt. 2 ágyas szobában	„	240·—
Klinikai osztályon	„	120·—
Ugyanitt orvosi gyógykezelés napi	„	60·—
Műtét ad maximum	„	2000·—
Sima szülés egy heti ellátással együtt	„	2000·—

Röntgen stb. a rendes dij 50%-a. Az elhasznált anyag-, gyógy- és kötszer külön fizetendő. Quarc, diaterma, villany- és vizgyógyászat. Szabad orvosválasztás. Nyilvános szénsavas-, kén- és egyéb gyógy-, kád- és gőzfürdő.

Egyházi hírek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Egyházi Főtanácsi gyülés. Egyházi lapunk megkisebbitett terjedelme miatt, csak rövid főbb vonásokban adhatunk tudósitást, egyházi községeink vezetősége a kiadandó főtanácsi jegyzőkönyvben részletes tájékozást kap. A megjelentek létszáma az előző éviekhez arányitva sokkal kevesebb volt, de a helyzetet véve figyelembe, csoda, hogy ennyien is voltak. Az elnöki tisztet püspök urunk és főgondnok uraink töltötték be.

Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur elnöki megnyitó szavaiban vázolta a minden tekintetben sulyos gazdasági és anyagi helyzetet, továbbá az államsegély nagymérvü lecsökkentésével előálló válságos küzdelmet. Mindezeknek leküzdésére, átélésére pedig egyetlen lehetőség mutatkozik: igényeinknek a minimumon alóli leszállitása. A küzdelem nekünk életerőnk, mely acélozza kitartásunkat, fokozza az egymás iránti szeretetünket, összekovácsol az egymásért és intézményeinkért közös munkára s átélésre segit. Erre hivja fel a Főtanács és egyetemes egyházunk minden tagját.

A püspök évi jelentése nyiltan tár fel minden eseményt, nem kerüli el a nehézségeket sem. Fájdalommal emliti fel, hogy hamis aláirással feljelentés ment ellene a miniszterhez és az ügyészséghez sikkasztásért. Elismétli a hivatalos látogatásokat, a kinevezéseket, uj egyházközségek alakulását, a régiek nehézségeit, az állam szükmarkuságát s minden momentumot, ami valamennyire is fontos volt a mult év történetében. Aztán ismerteti a külföldi unitárizmus helyzetét, kapcsolatai révén. Ez az egyetlen pont, ami derüssé teszi az arcokat, amiben biztató kép van, aminek hatása alatt felolvad a keserüség. Ugy az angol, mint az amerikai unitáriusok külön üdvözletet küldöttek a főtanácsnak, Prágából dr. Capek örömmel jelenti, hogy az unitáriusok száma egyre nő, a Filippini-szigeteken pedig egyszerre 3 millió lélek tért át az unitárius vallásra dr. Aglippay érsekkel egyetemben. A maroknyi kis erdélyi unitáriusok friss hitet meritettek ezekből a felemelő hirekből.

Vári Albert koll. vallástanár felszólalására és inditványára a főtanácsi gyülés megbotránkozását fejezi ki a püspök személye ellen történt gyáva és alattomos módon történt támadás ellen, mert ilyen eset egyházunk 350 éves történetében még nem fordult elő.

Az E. K. Tanács évi jelentését dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár referálta gondos, körültekintő összeállitásban.

Az iskolák fenntartásának kérdése körül volt szélesebbkörü tárgyalás, de végleges megállapodás nem történhetett a bizonytalan anyagi helyzet miatt. A nyugdijilletékek és járandóságok leszállitása kérdésében csaknem egyhanguan határozott a főtanács, bár sajnálattal kellett hallanunk egy pár felszólalásból az ifjaknak az öregek elleni kitörését. Ez szomoru eltévelyedése az együttérzésre és egymás támogatására elhivott érzelmeknek.

A választások során a kolozsvári kollégium uj felügyelő gondnokaivá dr. Gál Kelement, akit 40 éves szolgálata alkalmából meleg ünneplésben részesitettek s érdemei elismeréséül juttatták uj diszéhez, valamint dr, Gyergyai Árpád volt egyetemi rendkivüli tanárt, az ország határain tul is ismert nevü tudóst választották meg. A kollégium régi felügyelő gondnoka, dr. Ferencz József, szintén a helyén maradt. Az elhunyt dr. Várady Aurél helyére a jogügyi bizottság elnökének dr. Lukácsi Józsefet választották meg, mig a közigazgatási biróságban Ürmösi Kálmán volt táblabiró foglalta el a helyét. A többi bizottságokat szintén kiegészitették a szükség szerint.

Az általános évi számadások és a különböző iskolai és tanügyi jelentések elhangzása után tudomásul vette a főtanács a vagyonmérleget s miután jelen bizonytalan anyagi helyzetben reális költségvetés összeállitható nem volt, erre az E. K. Tanácsot felhatalmazta. Az előadók és a főtanácsi biz. által előkészitett és átvizsgált ügyek lehetővé tették, hogy a főtanácsi ülés vasárnap (dec. 13-án) éjjel 11 órakor véget is ért. A délelőtti ünnepi istentiszteleten Sigmond József székelyudvarhelyi unitárius lelkész prédikált igen szép hatásos beszédben az egyházhoz való ragaszkodás és szeretet szükségességéről.

Az idei Berde ebéd nevezetessége az volt, hogy az unitáriusok fejedelmi jóltevőjük szellemében mintegy külső megnyilatkozást is tettek önfeláldozásuk mellett, kétfogásos ebédjük ára teritékenként mindössze 20 lej volt, hogy abban mindenki részesülhessen s hogy a megmaradó pénzzel inkább kulturcéljaikat szolgálják. Ennek a gondolatnak adott szép beszéd kiséretében hangot a Berde-serleggel kezében az ünnepi ebéd hivatalos szónoka, Halmágyi János marosvásárhelyi esperes is, aki Berde emlékét idézve, tett igéretet a hagyományok szent megőrzésére.

Főtiszt. püspök ur a bethlenszentmiklósi és a pipei egyházközségek közgyüléseinek határozata alapján Sebe Ferenc lelkészt Bethlenszentmiklósra, Kozma Béla lelkészt Pipére áthelyezte illetve kinevezte.

A bethlenszentmiklósi egyházközség közgyülése egyhangu határozattal az unitárius kántor-tanitói állásra Kozma Miklós ádámosi énekvezért választotta meg, kit a püspök ur ki is nevezett. Kozma afia ambiciózus törekvéseinek — melynek ének és zenei téren tanuságát adta — szép munkatér nyilik a gyermeksereg és ifjuság körében. Isten áldása kisérje munkáját.

Fazakas Jenő recsenyédi lelkész és Vass Juliánna kénosi urleány 1931. december 30-án házasságot kötöttek a kedves családi és rokoni kör részvétele s jókivánatai mellett. A recsenyédi hivek is osztoztak az örömben, mert nemcsak szép számban vettek részt az ünnepségen, hanem a hazatérő uj párt diszesen fogadták s tiszteletükre vacsorát rendeztek. Isten áldása kisérje az uj párt és segitse abban a papi munkában, mely az ifju lelkészre és feleségére vár a gyülekezet népe körében.

Nagy Béla lelkészjelölt 1931. december hónapban a lelkészképesitő vizsgát sikerrel letette s igy a lelkészjelöltek sorába felvétetett.

Id. Máthé Lajos firtosváraljai lelkész kérte nyugdijazását, de a válságos pénzügyi helyzet, a nyugdijbizottságot, felelőssége tudatában, óvatosságra intette és az ügy nem volt oly gyorsan keresztülvihető, mint az ezelőttiek. Igy is azonban a bizottság — tekintettel kérelmező lelkész betegségére — méltányosságból javasolta az E. K. Tanácsnak 1932. április 1-től nyugalomba bocsátását.

Göncz Mihály szentiványlaborfalvi és Péter Sándor székelymuzsnai lelkészek is beadták nyugdijazás iránti kérelmüket. A nyugdijbizottság a közelebbi teljes-ülésén fog javaslatot tenni, mely valószinüleg a mathematikai-mérleg elkészitése után lesz.

Az E. K. Tanács a Főtanács határozata alapján uj köri felügyelő-gondnok választására utasitotta az udvarhelyi egyházkört, mivel Br. Daniel Ferenc vargyasi nagybirtokos atia nem vállalta el e tisztséget.

Müsoros D. F. Nőegy'eti kö'őkék. A D. F.-E. női tagozatának választmánya február 4-én, március 3-án és április 1-én a püspöki lakásban kötőkéket rendez, melyekre az unitárius családokat és azok vendégeit meghivja és testvéri szeretettel várja.

Müsor. *Február 5-én:* Zongorán játszik Ütő Mária, angliai élményeiről felolvas Pálfy Rózsika, hegedün játszik dr. Kiss Béla, énekel Puksa Endréné.

Március 3-án: Felolvasást tart S. Nagy László. Trio, előadják Márkos Albertné és a Márkos-fivérek, Szabolcska verseiből szaval Pap Dodó, énekel Ürmösy Magda, zongorán kiséri Mihályfy Irén.

Április 1-én: Zongorán játszik Raffai Andrásné, énekel Gyallay Domokosné, „Karcolatok az ujságíró életéből", előadja Végh József, tréfák, előadja Weress Jenőné. Kezdete délután 5 órakor.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Előfizetőinkhöz! Mindenekelőtt elnézést kell kérnünk azért, hogy most a január—februári számot — rajtunk kivül álló okokból — együtt kellett megjelentetnünk. Azonkivül fel szeretnénk hivni előfizetőink figyelmét hátrálékaikra. A Közlöny mindig nagy tapintattal és megértéssel kezelte ezt a kérdést, sokszor két-három éves hátralékosoknak is tovább küldötte a lapot, mert tudta, hogy előbb-utóbb csak megkapja az elmaradt előfizetési dijakat. Hiszen legtöbb esetben csak feledékenységen, vagy kényelem szereteten mulott, hogy az előfizetési dijakat nem küldötte meg valaki idejében. Ma már, azonban, olyan nehézzé váltak a gazdasági viszonyok, hogy a Közlöny nem tudja pótolni a hátralékos előfizetők dijait. Ugyan-

ezek a nehéz gazdasági viszonyok — tudjuk — előfizetőinket is sujtják. Mégis, hinni merjük, hogy aki kellőleg értékelni tudja a Közlöny fontosságát egyházi életünkben, azt az évi *hatvan leut* valahogyan csak elő tudja teremteni. Kérjük tehát előfizetőinket, küldjék be hátralékos dijaikat, mert a Közlöny a legnagyobb nehézségekkel küzd s csak azoknak fog ezentul járni, akik, bármily kis összeg beküldésével is, bizonyságot tesznek jóakaratukról és ügybuzgóságukról. Hisszük, hogy épen ma, amikor szellemi segitségre a legnagyobb szükség van — ma már csak egy lelkileg megujult emberiség tudja megmenteni ezt a veszendő világot! — előfizetőink ki fognak tartani a Közlöny mellett.

A székelykereszturi unitárius főgimnázium „Br. Orbán Balázs" önképzőköre diszközgyülés keretében ünnepelte meg Kazinczy Ferenc halálának 100-ik évfordulóját f. évi december 6-án. Müsor a következő volt: 1. „Zendül a dal", énekelte az ifjuság dalárdája. 2. „Kazinczy emlékezete" cimen beszédet mondott Ütő Lajos VII. o. tanuló, ifjusági elnök. 3. Da Tanba: „Dal", zongorán játszotta Szakáts Zoltán VII. o. tanuló. 4. Kazinczy leveleiből felolvasott Elekes András VII. o. tanuló. 5. Reményik S.: „A pacsirta", szavalta Balázs János VII. o. tanuló. 6. Bloch: „Magyar rapszódia", hegedün játszotta Benkő Géza VII. o. tanuló, zongorán kisérte Szentmártoni Lenke. 7. Ábrányi Emil: „Magyar nyelv", szavalta Szolga Ferenc VII. o. tanuló. 8. Népdalokat énekelt az ifjuság dalárdája. Az ünnepségen nagy számban jelentek meg a szülők és az ifjuság barátai. A szereplők kivétel nélkül szép sikert értek el; a közönség lelkes tapssal honorálta munkájukat. Az adományokat az ifjuság könyvtárgyarapitására forditja a vezetőség.

A Székelykereszturi Unitárius Nőszövetség karácsonyfája. Ez évben is egyik nemes törekvésünk volt szegény hitrokonaink fölsegitése Ezt főképpen karácsony alkalmával, december 23-án eszközöltük. Mintegy 3000 leu értéket osztottunk ki. A nemes szivek hozták össze. Lelki öröm volt, hogy az adakozók sorában szép számban vannak a jó székely asszonyaink is. Szomoru jelenség azonban, hogy a felsőbb körben egy kevés helyen nem találkozunk elég megértéssel. Az igazi müveltség megnyilvánulása, hogy tetteikben a szent cél irányitsa ennek birtokosait. Személyi érzelmek eltörpülnek. Bekapcsolódnak a nemes ügy munkásai közé. Szellemi és anyagi erejüket készséggel viszik a közjó oltárára. A nagy többség itt is velünk volt és velünk van. Nagy készséggel szolgálta és szolgálja egyletünk nemes célját. Mikor tettre van szükség, siettek és sietnek a nemes munkára. Főleg ezek nemes munkája tette lehetővé ez évben az anyagi segitségnyujtást. Illesse hálás elismerés őket és adakozóinkat az elnökség és a segitségben részesülő szegényeink részéről. 18 szegény családunk részesült élelemben és 8 iskolás gyermek ruhasegélyben. Boldogság lett volna ránk, hogyha nagyobb mérvü segélyt nyujthattunk volna. A nyomoritó gazdasági viszonyok azonban itt is megbénitólag hatottak. Küzdelemteljes évünk

végén hálás köszönetet mondunk egyleti életünkben tevékenykedőknek s kérjük áldásos munkásságukat a jövőre is. Boldog ujévet kivánunk egyletünk minden tagjának. Hozzon az ujesztendő mindnyájunk számára egy szebb jövőt. — Székelykeresztur, 1931 december 26-án. *Pap Mózesné,* elnöknő.

Egy papné — irja a Chr. R. — egyik héten a következő megbizásokat kapta és teljesitette: imát mondott a missziós összejövetelen; biráskodott egy mérsékletességi vitában; ellátta a szomszéd község nőszövetségét; beszédet irt egy aranylakodalmra; kalácsot sütött vacsorára; megbirálta a felsőbb osztályos tanulók pályadijra irt dolgozatait; pohárköszöntőt irt a felsőbb leányiskolai banketre; elnökölt egy rendező bizottságban; egy estvéli istentiszteleten ő játszott harmoniumon; meglátogatta a kórházi betegeket. Ezek mellett végezte a háztartás gondjait. Szép és követendő példa.

Pályázat külföldi ösztöndijakra. Az Oxfordban és Manchesterben levő unitárius teol. Akadémiákra pályázatot hirdetek. Pályázhatnak szigorló és negyedévet végző hittanhallgatók. A pályázó köteles szándékát legkésőbb 1932 február 31-ig irásban bejelenteni a püspöki hivatalhoz. A tanfolyam két (2) évig tart. Pályázó köteles irásbeli és szóbeli vizsgát tenni. Az irásbeli feladat tárgyát a vizsgáló bizottság jelöli ki A szóbeli vizsga tárgyai: angol nyelv és irodalom, latin és görög auctorok. A pályázó köteles magát orvosi vizsgálat alá vetni. Csakis teljesen ép és egészséges ifju bocsátható ki. A *Channing House*-ba a jövő iskolai évre tanulót nem vehetnek fel. *Dr. Boros György,* püspök.

Hymen. Vettük az alábbi kedves tudósitást: *Lőfi Emma,* Torda és *Dr. Ferenczi Sándor,* kolozsvári kollégiumunk tanára, jegyesek. Istennek áldását kérjük, hogy ez az eljegyzés hosszu és boldog házaséletben teljesüljön be.

Tanári vizsga. *Ifj. Hadházy Sándor,* a kolozsvári koll. intern. nevelője, január 27-én letette a kolozsvári egyetemen a „licenţa"-t, azaz a tanári képesitő vizsgát. Ez a nehány sor valósággal heroikus küzdelemnek a diadalát jelenti. Ifj. Hadházy Sándor még 1923-ban megszerezte tanári képesitését a görög-latin szakra és rövid ideig tanitott is kolozsvári kollégiumunkban, de az inspektorátus megvonta tőle a tanitási engedélyt, azon az alapon, hogy tanári diplomáját nem Romániában, hanem Szegeden szerezte volt meg. E betiltás után pár évig a Renner bőrgyárban dolgozott, de nem tudott hütlen lenni igazi hivatásához és ezért ismét neki vágott a tanári diploma megszerzésének nehéz feladatához. Ujra kellett kezdeni mindent, ujabb négy évig kellett a volt tanárnak ismét tanulóvá lennie s egy uj mezőn, a történelem-földrajz szakon, résztvennie szemináriumokban, kollokviumokban, vizsgákon. Most aztán megjött ennek a kitartó munkának a jutalma, a licenţa-t letéve, most már ismét tanithat a közben tanulóvá degradált hajdani tanár. Ilyen tréfákat üz a XX-ik századi „béke" az emberekkel, ilyen megpróbáltatásoknak teszi ki. De amig hasonló kitartásu, törhetetlen bátorsággal és hivatásérzéssel

küzdő ifjaink lesznek, addig a sors nem vehet diadalmat rajtunk. Ifj Hadházy Sándornak szivből gratulálunk és őszintén kivánjuk, hogy minamarabb felvehesse a kényszeritő körülmények hatása alatt megszakitott tanári munkásságát egyházunk és fajunk javára.

Halálozás. A régi erdélyi magyar társadalomnak köztiszteletben álló tagja volt sepsiszentiványi *Szent-Iványi István,* egyházunknak hosszu éveken át egykori jószágigazgatója. Évekkel ezelőtt Magyarországra, Vámospércsre költözött, ahol ez év január 8-án 78 éves korában meghalt. Halálát kiterjedt rokonság és barátainak köre gyászolják. Pihenése legyen csendes!

Dr. Váradi Aurél emlékalap. Egyházunk kiváló, derék munkása elhunytával koszoru megváltás cimen egy alap létesitésére adakoztak: dr. Boros György 200, dr Klumák János 200, Erdélyi Irodalmi Társaság 600, Unitárius Teol. Akadémia 1000, dr. Ferencz József 200, Ürmösi Károly esperes 100, dr. Abrudbányay Ede 100, S Nagy László 100, Németh István 40 leu, összesen 2540 leu. Ez összeg takarékpénztárban van elhelyezve. Tisztelettel felkérem azokat, akik ez alap gyarapitásához hozzá óhajtanának járulni, hogy adományaikat méltóztassanak hozzám küldeni. Hadházy Sándor pénztárnok. Kolozsvár, Calea M. Foch 12.

Albert Dénes és neje Szigethy Ilka alapitvány. E cimen Albert Dénes boldog emlékü afia életében egy 10.000 leus alapot létesitett a kolozsvári unitárius egyházközségnél. Ez alap máig 14 748 leu összegre szaporodott. Az alap gyarapitására koszoru megváltás cimen dr. Mikó Imre 200 leu és Kelemen Lajos afiai 200 leu összeget adományoztak. Midőn ez adományokat hálás köszönettel nyugtázom, felkérem Albert Dénes afia rokonait, tisztelőit, barátait, hogy az alapitvány növelésére, koszoru megváltás cimen adományaikat hozzám küldeni méltóztassanak. Hadházy Sándor pénztárnok. Kolozsvár, Calea M. Foch 12.

Munkanélküliek segélyezése karácsonykor. Az ijesztő mértékben növekvő munkanélküliség, a rettenetes szegénység, éhség és nyomor látása ösztönzött arra, hogy mi, unitárius nők is az unitárius családfenntartó munkanélküliek segitségére siessünk. Örömmel jelentem, hogy 12 asszonyunk lelkes, fáradtságot nem ismerő tevékenysége mellett a következő szép eredményt értük el: Ruhanemüekben, élelmiszerekben, fütőanyagban és pénzben segélyt nyujtottuk 63 esetben 60 családnak. A részletes kimutatást bárki megtekintheti. Az alulirott hölgyek ivein az alábbiak gyültek össze: Boros Györgyné 2290 leu, 5 mázsa fa, 10 kg. zsir, ruhanemüek és élelmiszerek. Ürmösy Józsefné 530 leu, 30 zsák forgács és ruhanemüek. Guráth Béláné 40 leu, 10 kenyér, élelmiszerek. Ütő Lajosné élelmiszerek. Gyallay Domokosné 170 leu. Puksa Endréné 2000 leu. Weress Jenőné ruhanemüek, 3 pár uj cipő és élelmiszerek. Gálfy Lőrincné 300 leu, ruhanemü és 20 kg krumpli. Szentiványi Sándorné gyermekruhák. Hintz Györgyné sok ruhanemü Botár Istvánné ruhanemüek. Patakfalvy Zsigmondné husfélék. Pálfy Mártonné ruhanemüek.

Ezeken kivül elismerésemet és köszönetemet kell kifejeznem elemi iskoláink és gimnáziumunk növendékeinek, kik nemes lelkesültséggel vettek részt admányaikkal a szép eredmény elérésében. Miután gyüjtött pénzünkből 1860 leu megmaradt, valamint 10 kgr. zsir és különböző élelmiszerek vannak megigérve, elhatároztuk hogy február elején ujabb segélyben fogjuk részesiteni szegényeinket. *Dr. Boros Györgyné*, püspökné.

A brassói unitárius egyházközség jó karban levő harmoniumot keres. Értesités a feltételek megjelölésével brassói unitárius lelkészi hivatal c mére küldendő, Rózsatér 10. szám.

Az Unitárius egyetemes lelkészkör a mult év december 12-én tartotta meg évi rendes közgyülését. Csifó Salamon elnöki megnyitója előtt Fikker János kolozsvári segédlelkész imádkozott. A tárgyalandó ügyek számára és fontosságára való tekintettel a gyülés elhatározta, hogy a Szent-Iványi Sándor lelkész ez alkalomra kitüzött felolvasása a tárgysorozat végére kerüljön. Ezután a gyülés tárgyról-tárgyra haladva megbeszélte és megvitatta azokat a kérdéseket, melyek ezen alkalommal az egyetemes papság életében adódtak. Az egyes körök jelentéseket olvastak fel, melyek mind komoly munkáról és ügybuzgóságról tettek bizonyságot. Ezen jelentések után következtek azok az érdekes és eleven megbeszélgetések, melyek az 1932-ik évre tervezett „Unitárius Szószék" 25 éves jubileumi számának tartalmára vonatkoztak. Több más érdekes és időszerü pont tárgyalása mellett a gyülés egyik kiemelkedő része volt az uj alapszabálytervezetről való vita, mely végül is csak elvi határozatokban ért véget.

A gyülésen kevés számmal voltak jelen a lelkészek, de Csifó Salamon bizó és lelkesedő magatartásával, mint elnök és mint kartárs elevenné és ügyvezetővé tette a gyülekezést. Az uj tisztikar ismét Csifó Salamon vezetésével indul az ujesztendőnek. Alelnök: Benczédi Pál, pénztárnok: Ürmösy Károly, szerkesztő: Sigmond József, jegyző: Fekete Lajos, titkár: Fikker János lett.

A szentmihályfalv unitárius egyházközség karácsony másodnapján este mükedvelői előadással egybekötött táncmulatságot rendezett az egyházközség javára. Szinre került Tóth Ede örökszép népszinmüve: *A falu rossza*. A szereplők mindannyian a közönség osztatlan tetszését érdemelték ki. Köszönet illeti a kiváló munkáért az egyházközség derék lelkészét Gálfi András és a szindarab rendezőjét Tóth József tanitót, kik időt és fáradtságot nem kimélve buzgólkodtak e kellemes estély sikeréért.

A kolozsvári D. F. Unitárius Nők Szövetsége dec. 6-án délután jól sikerült vallásos ünnepélyt rendezett az Unitárius Kollégium disztermében a szegény gyermekek karácsonyi felsegélyezése javára. Müsor: 1. Quartett, előadták: S. Kouba Paula, Biasini S., Mestitz és Stransky. 2. Szavalt Fikker János s. lelkész. 3. Énekelt Ürmösi Magda, zongorán kisérte Mihályffy Irén, tanárnő. 4. A régi rossz időkről előadást tartott: Kelemen Lajos, tanár. 5. Énekelt a

teológia énekkara, Ütő Lajos karnagy vezényletével. Ugyanitt említjük meg azt a kedves *karácsonyfa-ünnepélyt*, melyet Nőszövetségünk dec. 20-án délután rendezett elemi iskolás gyermekeinknek. A müsoron mind gyermekek szerepeltek szavalatokkal, élőképekkel és énekekkel, kiket aztán megajándékozott a Nők Szövetsége ruhával és cukorral. Öröm volt látni azt a sok boldogságtól kipirult gyermekarcot. Kiosztottak 25.000 leu értékü ruhanemüt, összesen 90 gyermek között. Pénzsegélyt adtak: 2000 leut több szegény család részére. Imát Ürmösy Károly esperes ur mondott.

Orgonahangverseny a kolozsvári unitárius templomban. Dec. 21-én gyönyörü hangverseny élvezésében volt része kolozsvár zenekedvelő közönségének: Zsizsmann Rezső orgonaművész és M. Lévay Ilonka operaénekesnő közremüködésével. Mindkét művész tudásának legjavát adta. E helyen is illesse köszönet a kiváló művészeket szereplésükért.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyülése. A Főtanács előtti szombaton d. u. 3 órakor tartotta évi közgyülését az Unitárius Irodalmi Társaság dr. Ferenczy Géza főgondnok ur elnöklete alatt, melyen S. Nagy László főtitkár számolt be a Társaság évi müködéséről és Vári Albert a Keresztény Magvető szerkesztéséről. A közgyülés elismerő köszönetet szavazott meg a Társaság vezetőségének a lelkes munkásságért.

A kolozsvári Dávid Ferenc-Egylet Ifjusági Köre, dec. 17-én délután az Unitárius Kollégium disztermében *müsoros délutánt* rendezett az Unitárius Egyház „Közalapja" javára. A müsoron szerepeltek: Bedő Boriska, S. Nagy László, Gál Nusi, Kriza Judith és dr. Gál Kelemen tb. igazgató. Szótlanul nem tudunk elmenni e tény mellett. Bajba jutott egyházunk hajóját az ifjuság is igyekszik csendes vizekre visszavezetni. Ime, a kolozsvári ifjuság példát mutatott. Várjuk a folytatást.

Egy cseléd hálája. Az amerikai Brooklin városában Connelley Hanna cselédleány meghalt és 1000 dollárnyi (kb. 166.000 leu) megtakaritott pénzét gazdájának, Cabot Henrynének hagyta végrendeletileg. Amerikában ez nem az első eset, amikor szolgák és cselédek a jó bánásmódért iparkodnak hálájukat minden módon kimutatni. Természetesen, mint minden dolognak, ugy ennek is két oldala van. Az egyik oldal a cseléd háládatossága, a másik oldal viszont a gazda jó bánásmódja alkalmazottjával szemben. Mind a két oldal igen megszivlelendő példát mutat, melyet követni — nálunk sem volna hátrányos.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1931. november hó 1-től 1932. január 28-ig előfizetői dijat fizettek: Jakabfi Erzsébet Kolozsvár, Brázovay Dezsőné Sarmisegetusa, Rostás Róza Torda, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, Kozma Miklós Nagyajta, Létay László Temesvár, Zivny Antalné Olasztelek 1932-re; Bölöni Mihály Mezőkirályfalva 1931—1933-ra; Szabó Ferenc, Pap György Dicsőszentmárton, Iszlay Albert Szentgerice, Imre Mihályné, Szász Gábor, An-

tóni Józsefné Olthéviz, Szabó Lajos Marosvásárhely, Gyulay Árpád Korond, Simén Béla Tustya 1930-ra; Keresztély Lajos Kolozsvár, özv. Bedő Józsefné Okländ, Boros Jenő, Unitárius Főgimnázium Önképzőköre Székelykeresztur, Benczédy Ferenc Tarcsafalva, Kádár József Dés, Benczédy Sándorné Medesér, Máté Sándor Bágyon, Dezső János Kolozsvár 1931-re; Unitárius Egyházközség Dicsőszentmárton 1929-re; Sándor Gergely Désfalva 1925-re; Unitárius Egyházközség Ádámos 1926 ra; Dr. Erdődy Endre Magyarszovát, Szabó Imréné Zalán 1929—1931-re; Révész József Olthéviz, Gál Lajos Alsógáld, Unitárius Egyházközség Korond, özv. Nagy Lajosné, Vass Dénes Marosvásárhely 1930—1931-re; Pálffy Kálmán Szilágykraszna, Sikó Lajos Kolozsvár, Tóth Vilmos Szentábrahám, Deák Ferenc Kolozsvár, Kónya Lőrincné Szentegyházasfalu, dr. Bella Edéné Marosvásárhely, Weress László Kolozsvár, özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely 1931—1932-re; Unitárius Egyházközség Homoródujfalu 1929—1930-ra; Özv. Csép Mihályné Bágyon 1928—1931-re; Csongvay Dénes Bágyon 1927—1931-re; Csőbel Jánosné Resica 1929—1930-ra; Bartalis Erzsike Székelyudvarhely 1930—1932-re; Nagy Árpád Dombó 1928—1930-ra.

Alapitói dijban fizetett Fazakas József Brassó 500 leut (második részlet).

Kolozsvár, 1932. január 28-án. **Gálfi Lőrinc**, pénztárnok.

Irodalom.

Lapunk megszükült terjedelme következtében, sajnos, nem adhatunk egyelőre részletes ismertetéseket az ujabban megjelent könyvekről, mindössze csak felhivjuk olvasóink figyelmét az érdemesebbekre. Amily sajnálattal kell ezt olvasóink tudomására hoznunk, épp oly örömmel adunk hirt arról, hogy a nehéz gazdasági viszonyok ellenére, mintha az eddiginél nagyobb termés jelentkezne; régóta nem futott össze szerkesztőségünk asztalán egyszerre annyi könyv, mint most. Ez egyuttal azt is jelenti, hogy szellemi munkásaink megértették az idők szavát s a gazdasági javakban szükölködő emberiségnek szellemi javakkal sietnek vigasztalására. Felhivják figyelmünket arra az eltagadhatatlan, de mégis sokszor elfeledett igazságra, hogy életünk el nem muló és meg nem semmisülhető javai szellemiekben, a lélek kincseiben vannak. Iróinknak ez a feladat-vállalása annál dicséretesebb, mert bizony manapság könyvet kiadni annyi, mint ráfizetni az iró részéről. Méltányoljuk hát áldozathozatalukat és vásároljunk könyveikből megmaradt filléreinken.

Kovács Lajos brassói lelkész „Ébresztgetés" c. kötetét megküldötte mindazoknak a lelkészeknek, tanitóknak és egyházközségeknek, akik és amelyek megrendelték. Az utánvétel költségével

nem akarta terhelni az illetőket s igy az egyházi pénztárt kérte meg, hogy a fizetésekből vonja le a megküldött példányok összegét, minek szives tudomásul vételét kéri.

Szentmártoni Kálmán: *Nagy nyomoruságok a napoleoni háboruk után.* 20 old Globus könyvnyomda Székelyudvarhely, 1931. Alapos tanulmány alapján bemutatja az akkori idők sok baját, nyomoruságát, összehasonlitva azokat napjaink nehéz viszonyaival. Egyuttal pedig a történelmi szemlélet alapján buzdit reménységre, kitartásra és bizalomra a jövővel szemben. Időszerü és hasznos olvasmány mindenki számára.

Báró Bánffy Jánosné, Wesselényi Józéfa bárónő emlékirata 1848—49-i élményeiről. Sajtó alá rendezte és életrajzot irt hozzá *Kelemen Lajos.* Kiadja a *Losonczy Báró Bánffy* család. 84 old. Minerva, 1931. Egy kiváló müveltségü, nemesen magyar érzésü arisztokrata hölgy megfigyeléseit és benyomásait tárja elénk ez az emlékirat az 1848—49-i évek sok megpróbáltatással teljes eseményeiről. Ez emlékirat történelmi értékén felül a mi megpróbáltatásunk óráiban megbecsülhetetlen forrása hitünk és bizalmunk ujraéledésének. Ajánljuk olvasóinknak.

Dr. Gál Kelemen: *Iorga oktatásügyi törvényei.* Külön lenyomat az Erdélyi Muzeum 7—9-ik számából. 34 oldal. Szerző behatóan ismerteti azokat a törvényeket, melyekkel Iorga Miklós, az európai hirü tudós, Románia jelenlegi miniszterelnöke, uj alapokra akarta fektetni az oktatásügyet. E törvények négy csoportra (I. A bakkalaureátusi. II. A középiskolai törvény. III. A közoktatásügyi minisztérium átszervezése és IV. Az egyetemek autonomiája) vannak osztva. Gondos, szakszerü tanulmány.

„Három felolvasás az Unitárizmusról". A „Keresztény Magvető Füzetei"-nek 6-ik számaként jelent meg s dr. Gál Kelemen, Vári Albert és dr. Varga Béla felolvasásait tartalmazza az unitárizmusnak az individuálizmus-, racionálizmus- és konfesszionálizmushoz való viszonyáról. Világos és könnyen érthető stilussal megirt értekezéseit mindenki élvezettel és tanulsággal olvashatja. Ára 15 leu.

Fenti könyvek kaphatók az Iratterjesztőnél, Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 március. 3. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Uti levél husvéti gondolatokkal.

Szép tavaszi vasárnap délután volt. Utam több falun keresztül hazafelé vezetett. Az egyik faluba beérve füz, jegenyék árnyékában hosszu fatönkök hevertek, ahová a falu népének javarésze össze volt gyülve.

Már távolról hallatszott a nagy zaj. Valami fölött szörnyen osztozódtak. Goromba szavak, közben káromlások hallatszottak. Amikor közel értem a zajos társasághoz, egy ismerősömet pillantottam meg. Aki szintén reám ismert és felém tartott. Megkérdeztük egymást és beszélgetni kezdtünk. Kérdezősködtünk egymásnak a sorsa felől, mint aki régen nem látta egymást.

— „Nem tudunk pajtás megegyezni, (valami közügyet osztunk) már sokszor összegyültünk de sohasem tudunk eredményt elérni és már ugy elmérgesedett a helyzet, félek nem lesz jó belőle". Mig ismerősöm ezeket mondta, ujra kitört a vihar. Iszonyuan szidták egymást, felugráltak a fatönkről és már kezdtem én is hinni, hogy nem lesz jó belole, összecsapnak, verekedni kezdnek. Semmi gyönyörüségem nem volt, hogy sokáig időzzem közöttük. Elbucsuztam ismerősömtől, aki még egy darabig elkisért. Gondolataimba merülve folytattam utamat.

Kiértem a faluból. A sáncoldalon vadvirágok feslettek. A buzavetés szárközépig érő magasságban himbálódzott az enyhe tavaszi lég fuvalmán. Közöttük a fürj pitypalattyolt. A vetés fölött pacsirta trillázott. Az erdő felől kakuk, a kertekből pedig a csalogány és sárgarigó hangja hallatszott. Az ut mentén gyümölcsfák állottak, rajtuk a virágrügy kibomló félben volt, közöttük a tavaszi napsugár játszadozott. Megálltam. Szétnéztem. Ó csudás szép tavasz. S [illegible]

Vári Albert ur

Loco

Str. Al. Vlăhuţă 6 [Bolyai-u.]

villanysugarak futnának ereimen keresztül. E szent harmonia lelkemet magával ragadta és kimondhatatlan jóleső érzés fogott el. Szerettem volna dalolni és bele kiáltani a ragyogó tavaszi fénybe, hogy értelek, szeretlek, imádlak!

De nem tettem, nem tehettem, mert az ihletett perc lelkemet magával ragadta, nem volt hozzá erőm. A helyett elő vettem noteszemet és jegyezgettem.

Akkor ébredtem öntudatra, amikor már a másik falut is elértem. A község házából muzsikaszó hallatszott. Tánc volt. Az uton asszonyok állottak. Sebessen beszélgettek. Az egyik mondja: ez volt a hibás, a másik pedig az ellenkezőjét állitja, nem igaz, a másik kezdte, ő ütötte meg először. (A legények verekedtek gondoltam magamban, ami igaz is volt.) Tehát itt is baj van, itt sincs béke... Alig vártam hogy elhagyjam a falut, hogy kint, a szabad természet szent ölén lehessek Ahol virág fakad, madár dalol, ahol szabadon gondolataimnak, élhetek és ahol béke van.

A következő faluban már több ismerősöm volt. Gondoltam, itt megpihenek és legalább egy félórát valamelyik barátomnál eltöltök, ami éppen kapóra jött, az uton találkoztam egy katona barátommal. Örvendett nagyon, hogy találkoztunk. Tőle is szintén kérdezősködtem hogylétük felől. Hadd el barátom, ne is kérdezd, nincs ilyen átkozott falu több a világon, mint a miénk. Maholnap nem is köszönünk egymásnak. Én szinlelt csodálkozással felelgettem rája, mintha nem hinném, mintha a békesség országából jönnék és mint nagy csudát bámulva hallgattam a barátom kifakadásait. Közben elhivott házához, mi közel volt találkozásunk helyéhez. Nem akarom leirni, hogy miket hallottam tőle, elég annyit megjegyeznem, hogy a barátom szerint ez festett a legsiralmasabban, amit azon a nap hallottam és láttam.

Ahogy a barátomtól távoztam nem messzire egy gyalogösvény vezetett át a nagy utból a határon. Hogy utamat röviditsem a gyalogösvényre tértem, ahol egy hirtelen fordulóban temető tünt a szemem elé. És mint aki idegen helyen jár, megfigyeltem mindent alaposan.

Bolyongani kezdtem a sirhantok között. Ismeretlen neveket olvastam, olvastam olyan neveket is, amelyiknek tulajdonosa 100 éve, 150 éve hogy meghalt. Voltak egész ujak is. Ki tudja hány nemzedék pihen itt örökös békében? Vajjon ezek, amikor éltek, békében éltek-e egymással? Kérdeztem önön magamtól. Leültem egy sirhantra és gondolkoztam. Vajjon azok az emberek, akik ma a békételenségben élnek, gondolnak-e arra, hogy 40—50 év mulva közöttünk még hirmondó is alig akad? Istenem, az ember élete ebben a világürben mily rövid és ezt a rövid időt is majdnem örökös gyülölködésben, civakodásban, békételenségben éli le. És miért? Mert önzők vagyunk és mert sohasem keressük az igazságot.

Az emberi önzés, a gőg, az irigység irgalmatlanul eltiporja maga előtt a felebaráti szeretet, megértés, megbocsájtás minden szimbolumát. Jólesik a megfojtott igazság, béke és szeretett sirhantja fölött táncolnunk. És ez igy tart egész addig, mig az örökös béke

hazájába küldik az embert. Talán csak akkor ébred öntudatra, amikor már késő. Amikor már sorsa fölött nem ő, hanem az isteni végzet hatalom intézkedik. És mintegy önkénytelenül fülembe cseng, a nagy magyar költőnek Adi Endrének ez a verse:

Nem nézhetünk egymás szemébe
Majd egykor holtan.
Fölpattant nagy, halottszemeink
Kérdve világitják az éjünk:
Miért nem voltunk jók egymáshoz,
Amikor éltünk?

* * *

Husvét jön. A feltámadás ünnepe. És ez eljön minden évben, mint ahogy eljön vele együtt a tavaszkelte, a lombfakadás, madárdal, virágnyilás. Vajjon mikor jön el az embereknek a tavaszkelte? Vajjon mikor jön el lelkében a feltámadás ünnepe?... Vajjon mikor olvad föl a jégkéreg lelkünkben, mely utáni a testvéri szeretet lobogtatná szines zászlóját. És mi elébe menve kiáltanók: Hozsánna! Hozsánna! szórva a szeretet virágait lábai elé?... És énekelnők föltámadott a szeretet az emberek fiai közt. Ó, ezek mind nagy kérdések. Itt közből még a véres nagypéntek áll, a „feszitsd meg, feszitsd meg őtet" hallatszik még.

Ó jöjj husvéti szeretet, jöjj tavaszi verőfény, melengesd föl elfásult kebelünk, hogy sugarad melegén munkálkodhassunk, épithessük föl lelkünkben a szeretet, megértés templomát.

Bencéd. **Izsák Domokos.**

*Edison.**

1847—1931.

Irta: *Struther Jan.*

Egyetlen rövid vallomásban
Felfedte élte sikerét:
„Egy százalék volt csak az ötlet,
A többi mind-mind veriték!"

Alázatos, józan dicsekvés
S mégis megfelel mindenért,
Hisz egyetlen veriték-csöppje
Száz ötletünknél többet ért!

Angolból forditotta Sz.-I. S.

* A világhirü feltaláló halála alkalmából.

Amit észre kellene venni.

Egyszerü, de furcsa történetet irt a mi Gyallay Pap Domokosunk, a Pásztortüz legujabb számába. Cime: *A fortélyos jobbágy példája.* Régi, de igaz historia. Most is sokakkal megtörtént ami Toroczkay György uram torockószentgyörgyi jobbágyával Kovács Mártonnal. Elfogyott az élelem, közelgett a tél és sok volt az éhes gyermek. Kovács Márton rendes szokás szerint a földes urhoz folyamodott élelemért. Kapott is, de alig nehány napra valót. És az ur szive hajthatatlan vala.

Kovács Márton eszet kérni nem ment a szomszédba. A német hadak a régi német világban gyakran vonultak át Torockószentgyörgyön Enyed felé s jórészt mindig kifosztották a falu népét. Kovács Márton azt a furfangot találta ki, hogy Toroczkay uramnak egy német tiszt ismerőse nála hagyta a kis fiát amig hosszu utjáról visszatér s a fiut Kovács Mártonra bizta átadásra.

Kovács a saját fiát valamelyes német ruhába öltöztetve fölvitte az udvarba és átadta Toroczkaynak, de szorosan meghagyta nehogy egy szót is szóljon magyarul, csak integessen. A vége a lett, hogy Toroczkay megunta a gyermekkel bajlódást, megkérte hát Kovácsot tartaná magánál a fiut, ő majd gondoskodik élelemről s egyéb jó dolgokról is, mert nála a gyermekekkel jobban telik a fiu ideje. Nem kellett biztatás, hiszen csak ezt akarta Kovács Marci, a telet pompásan kihuzta. Hogy mi történt, mikor a hamisság kiderült, arról nem szól a krónika. De szól ám arról Gyallay Domokos, hogy a *Pásztortüz* élelme nagyon fogyatékán van Bekopogtat minden jó magyar házhoz és azt mondja: magyarok én nem értek a csalfa furfanghoz. Én becsületes magyar lapnak születtem. Én csak magyar lehetek ezután is. Nektek, akik szintén jó magyarok vagytok, át kell látnotok, hogy nélkületek, a ti segitségetek, az előfizetés nélkül — én a Pásztortüz nem élhetek.

Ha szeretitek a becsületes, igaz magyar irást, jöjjetek tartsátok fenn a *Pásztortüzet.* Gyallay Domokos, Reményik Sándor és az irók gárdája áll a Pásztortüz mellett minden erejével és minden áldozattal.

Uj előfizetők máris jelentkeztek. Hisszük hogy többen jönnek ezután.

B. Gy.

Dicsőszentmártonban február 14-én este 7 órakor az egyházközség kulturtermében szépen sikerült vallásos ünnepély tartatott. Bibliát olvasott Gvidó Béla esperes, ki az estélyt imával nyitotta meg. Felolvasott Bartók Endre ádámosi lelkész, Abrányi „Diligis me" költeményét előadta Péterffy Mihály széplaki lelkész, énekelt Péter Margit okleveles tanitónő. Török János vezetése alatt közremüködött az egyházközség szépen fejlődő dalköre. Elő- és záró-éneket a közönség együttesen énekelte. A szépen sikerült estélyen a tágas termet zsufolásig megtöltötte az áhitatos közönség.

TŰZHELY MELLETT

Jóság és — kövérség.

Most fedezték fel a világ legkövérebb emberét, aki — a feljegyzések szerint — minden eddig élt kövérnél sulyosabb. Los Angeles-ben él ez az ember-kolosszus, 23 éves és máris 787 fontot azaz kb 393 kilót nyom. Harry R. a neve, családi nevét nem publikálják, mert a család nem óhajtja az ilyen fajta reklámot. Tudományos körök is érdeklődtek e rendkivüli kövérség után s alapos megvizsgálása után a következő megfigyeléseket adták közé a Current Science cimü folyóiratban:

Harry R.-on alapos megvizsgálása után két tünemény volt észlelhető. Egyik — az első pillantásra is látható — abnormális kövérsége, a másik rendkivüli lelki egyensulya, nyugodtsága, jósága. Mi ennek a két tüneménynek a magyarázata és az összefüggése egymással?

Az agyvelő legalsó részénél, a koponya alapzatának kis bemélyedésében van egy puha mirigy. A vérkeringés átmegy rajta, de más vezeték nem megy ki belőle, ezért vezeték nélküli mirigynek nevezzük. (az iró arra céloz, hogy ez a mirigy kiválasztott termékét közvetlenül a vérbe üriti). A mirigy tudományos neve különben: pituitaris-mirigy. Ez a név a latin „köpni" szóból ered s arra a régi feltevésre vonatkozik, mely szerint a szájban levő „saliva"-t nyálat ez a mirigy választja ki. Ha ez a feltevés nem helytálló is, de ez a mirigy tényleg igen fontos szerepet tölt be, mert olyan nedvet választ ki, amely sokkal nagyobb hatással van a szervezetre, mint bármiféle folyadéka a szájnak. Ennek a mirigynek a váladéka ugyanis felszivódik a vérbe s határozott formában befolyásolja a test növését. Ez a nedv szabályozza azt, hogy az elfogyasztott tápanyagból — emésztés után — mennyit aszimiláljon a test s mennyit rakjon le zsiradék gyanánt a bőr alá. Ha ez a mirigy tul aktiv, a test hő és energia kifejtése mind felhasználja a zsiradékot s az ember sovány lesz. Ha pedig ez a mirigy nem eléggé aktiv, akkor a test csak keveset asszimilál a megemésztett tápanyagból s a többit mind zsiradék alakjában raktározza el. Ez az oka a kövérségnek. Ezért nem segit a böjtölés a soványitó kuránál. Bármily keveset is együnk, annak a kevésnek is legnagyobb százaléka zsirrá válik s legfeljebb azt érjük el vele, hogy a test szükségleteire jutó rész oly csekéllyé redukálódik, hogy általános elgyengülést, a betegségekkel szembeni ellenálló erő megfogyatkozását idézzük elő.

Most jön azonban a dolog — ránk nézve — fontosabb része: miért jár együtt a kövérséggel a lelki nyugalom és a jóság?

A harag lángja egy másik mirigy váladékából táplálkozik, az

adrenális mirigyek (egy pár) váladékából, amelyek a vesék felett vannak. Ezekből a szintén vezeték nélküli mirigyekből a vér felszivja azt a folyadék mennyiséget, melyet a harag vagy a félelem kitörése alatt felhasznál. Akinek jól müködnek az adrenalis mirigyei, az izgékony, tulaktiv, ingerlékeny, akinek pedig gyengék ezek a kiválasztó szervei, az nyugodt és csendes.

Az élő lények, emberek és állatok egyaránt, erősebbek, amikor harag vagy félelem fogja el őket. Ez a többlet erő az adrenalis mirigyek váladékából áll rendelkezésre.

Dr. Himerich, a kiváló biologus, nem régen érdekes kisérletet végzett. Egy ketrecben összezárt egy kutyát és egy macskát, de ugy lekötözve, hogy egymáshoz nem férhettek. A két régi ellenfél valósággal tajtékzott, a kutya a dühtől, a macska a félelemtől. Amikor tetőfokára ért ez az izgalom, a tudós és segéde vérmennyiséget vettek az állatok ereiből s megállapitották, hogy a vér most sokkal több zsir-tartalommal birt, mint az előtt. Ennek, valamint más kisérleteknek az eredményeképpen megállapitották, hogy az „adrenalin", az adrenalis mirigyek váladéka, bő mennyiségben ömlik a vérbe a harag vagy a félelem izgalma alatt. Az adrenalin viszont a test zsir-tartalmából választódik ki, hogy az izmok fokozott munkáját elláthassa. Könnyü belátni tehát, hogy a sokat haraguvó és gyülölködő ember miért veszit állandóan kövérségéből. Ennek az ellenkezője szintén érthető. A nyugodt, békés vérmérsékletü embernek nincs szüksége adrenalinra fokozottabb mértékben, nem veszi igénybe teste zsirtartalmát, kövér marad. Ez magyarázza meg azt is, hogy miért jár olyan sulyos következményekkel kövér emberre nézve a szokatlan heves kitörés vagy dühroham.

Elmondható tehát, hogy általánosságban véve, a kövérség és jóság együtt járnak. De nem azért jó valaki, mert kövér, hanem azért kövér, mert jó. Kivételek természetesen vannak. Mindez csak az általánosságban áll fenn. De mint ilyen, csak általánosságában érvényes megfigyelés is: figyelemre méltó ez a tudományos megállapitás. Sz.-I. S.

Fák.

Irta: *Kilmer Joyce.*

Szebb költészetet nem találtok,
Mint Isten verseit: a fákat.

Éhesen le, a földbe hatva
Tapadnak a szüz italokra.
Lombos karjukat égre tárva
Néznek fel Isten hatalmára.
Hajukban zengő madár fészkel,
Mig csak a nyár az őszben ég el.
A tél fejükre szüz hót tapaszt
S róluk látjuk, ha jön, a tavaszt.

Verseket — én is kitalálok,
De csak az Isten teremt fákat.

Angolból forditotta Sz.-I. S.

Az unitárius egyház az anyagi megsemmisülés szélén.

Az egyházi vezetőség jajkiáltása . . . .

A leredukált 1932. évi államsegély lehetetlenné teszi a három és félszáz éves történelmi egyházat. Beszéljenek a számok.

Az 1932. évi állami költségvetésbe az unitárius egyház államsegélye 2,273.212 leu-ban van megállapitva a hivek lélekszámának arányában. Mindjárt első olvasásra gondolja el az olvasó, mit jelent ez az ezelőtti évek 11,259.608 leu összegü államsegéllyel szemben. Nemcsak nyomoruságos, hanem lehetetlen helyzetet.

Az unitárius egyetemes egyháztól 6000 hold ingatlant sajátitottak ki, az egyházközségektől 5000 holdat. Az agrártörvények szelvényeinek jövedelmei mit jelentenek, azt tudjuk.

Hogy osztotta fel a költségvetés a járandóságokat: a püspöknek az eddigi havi 25.910 lei netto fizetés helyett jut 5850 lei; egy teológiai tanárnak az eddigi 21.682 lei fizetés helyett jut 3565 lei.

A központi tisztviselői személyzet és közigazgatás költségeire az eddigi évi 985.860 lei helyett 203.172 lei; a teológiai akadémia fenntartására az eddigi 1,616 160 lei helyett 294,300 lei.

A lelkészi fizetések államsegélye (kongrua) az eddigi 8,231.316 helyett 1,767.340. Ez összegből egy lelkésznek a szolgálati ideje szerint havi 730 leitől 1600 lei-ig jut.

Ez az államsegély a létminimum legalsó fokának sem felel meg azzal a történeti multtal rendelkező egyházzal szemben, mely jóllehet lélekszámra nézve kevés, de az emberi kultura, haladás zászlóvivője, a hit és lelkiismereti szabadság megtestesitője volt Erdélyben.

Nem felel meg akkor, amidőn a vallásügyi törvény 31. cikke szerint az államsegélyek nemcsak a hivek számával kell arányban legyenek, hanem *„az illető felekezetek anyagi helyzetével és valóságos szükségleteikkel"*.

Tudjuk, hogy a többi kisebbségi testvérfelekezetek is hasonló helyzetben vannak, de náluk a fizetési összegek mégsincsenek a létminimumon alól, mert a ref. és a szebeni ev. püspök 18 600 leit, a teológiai tanárok 11.000—14.870 lei fizetést mégis csak kapnak havonta, lelkészeik azonban náluk is gyengén vannak segélyezve.

Az állam kormányzatnak be kellene látnia, hogy a birtokai elvétele által csaknem minden jövedelmétől elesett és a gazdasági válság miatt szegénységbe, nyomorba jutott hivekkel nem lehet ma egyházat fenntartani.

Az unitárius egyház Képviselő Tanácsa megtett minden szükséges lépést a végső veszély elháritására. Küldöttség volt a kormánynál, ahol a rendkivüli hitel terhére kaptak is szóbeli igéretet, kérte a Magyar Párt közbenjárását, de azért szükségesnek látja az egész közvélemény figyelmét a meglevő tényleges helyzetre felhivni.

Ü. I.

Megemlékezés Boros György bencédi áll. elemi isk. tanító kibucsuzásáról.

Egy ritka értékes munkaerő lépett le a közélet szinteréről. Boros György bencédi énekvezér-tanitó elbucsuzott hiveitől s nyugalomba vonult. A nép-kultura érdekében folytatott munkássága egyike volt az eléggé meg nem becsülhető, eléggé nem méltányolható önfeláldozó küzdelemnek. Régi szabású ember ő, aki sohasem azt nézte, hogy munkájáért ki fizet és mennyit, hanem hogy milyen célok szolgálatában áll. A szép Nyikó-vidék szülte és nevelte s e vidék szelleme megfogta a lelkét, meghatározta küzdő pályáját s kifaragta jellemének körvonalait. A nép szolgálatában állott, de nem ugy hogy önző célokra kihasználja a néplélek nemes vonásait s abból táplálkozzék, hanem a szó igazi értelmében az életét annak szentelte és áldozta.

Kadácsban született 1878-ban az apja által vezetett iskola helyiségében. Mintha a sors keze helyezte volna bölcsőjét az iskolába ezzel a szóval: ez a te helyed, ez a te küzdő pályád. Tanulmányait a székelykereszturi unitárius gimnáziumban és a Tanitóképzőintézetben végezte. Mint énekvezér-tanitó több községben müködött. Székelykálban (1897—1901), Medeséren (1901—1907), Kobátfalván (1907—1917), Recsenyéden (1917—1925) és Bencédben (1925—1931).

E 34 évre terjedő pálya azonban megszakadt a háboru alatt, amelyet végig küzdött. Háborus szolgálata is olyan volt mint a többi: lelkiismeretes, a kötelességekben nem válogató, a veszélyektől nem félő, nem huzódozó, hanem kitartó és a hüségben végletekig becsületes. A háboru elején 1914-ben bevonult mint népfölkelő és 1919-ben jött haza mint hadnagy.

Bár szerénysége sohasem kereste a babért, azért mégis mindenütt elnyerte az elismerés koszoruját. Már mint képezdei növendék a gyümölcskertészetért aranyérmet kapott. Székelykáli tanitó korában a tanitásért a második dijat vitte el. Kobátfalvi tanitó korában a m. kir. földmüvelésügyi miniszter elismerő oklevéllel és 200 korona jutalommal tüntette ki. Majd ismét az iskolán kivüli népnevelésért a m. kir. közoktatásügyi minisztertől két izben elismerő oklevelet és 100—100 korona jutalmat nyert. Háborus kitüntetései: Károly-kereszt, bronz, signum és két ezüst érem. Akik közelebbről ismerik őt, azok tudják, hogy ezeket a kitüntetéseket nem a pártfogás, nem az érvényesülés felé való törtetés, hanem a valódi érdem szerezte meg.

Kibucsuzása 1931. november 8-án történt. Bár barátai és tisztelői fényes ünnepség keretében óhajtották volna a bucsu érzelmeit kifejezni, ő ismert szerénységénél fogva, kitért az ünnepeltetés elől és a legszükebb körben csak hiveitől bucsuzott el. A zsufolásig megtelt templomban megható beszédet intézett hiveihez, amelyben tapasztalatait, leszürt igazságait azoknak lelkére kötötte utolsó tanitásul. Beszédjében két gondolat volt különösen megkapó: a legfájóbb csa-

lódása és legnehezebb feladata. Legfájóbb csalódása az volt, amikor szülőfalujában, ahová minden kedves emlék vonzotta, a választási küzdelemben elbukott. Legnehezebb feladata pedig a saját lelkének átformálása volt az imperium változás után. Amikor az országhatárok megváltoztak, nem változott az ég, nem változott a föld, nem változott az esőcsepp és nem változott a barázda, sem a gyermeki lélek, csak a tanító munkája változott meg. Itt nem úgy kellett szántani, mint azelőtt s nem azokat a magvakat kellett hinteni a gyermeki lélekbe. Nemes lelke s megértő szive azonban itt is megtalálták az utat s ezt a feladatát is megoldotta szépen.

Az ünnepélyen sorra bucsuztak tőle tanitványai az iskolás növendékek, akik virágcsokrot nyujtottak át. Az ifjuság nevében Benczédi József, a község tanácsa és testületei nevében Pap Mózes, az egyház nevében lelkész mondottak még köszönő és elismerő szavakat. Az ünnepély befejezésekép Izsák Domokos szavalta el alkalmi költeményét, amely könnyekig meghatotta az ünnepeltet és gyülekezetét. Végül az „Utaid Uram mutasd meg" zsoltár éneklésével befejeződött közöttünk e szép közéleti munkásság, melyet a Gondviselés jutalmazzon meg még hosszas földi boldogsággal és békés megelégedett élettel. **Marosi Márton.**

Mózes.)*

I. rész.

A gyékény kosár.

A palota márvány-lépcsőin a szolgák
Mélyen lehajolnak, saruikat oldják.
Nesztelen léptekkel arany zsámolyt visznek,
Erre ültetik a fáraót a tisztek.
Országába akar utazni a király,
Megnézni, mit hozott földjére a vizár,
Mert a szent Nilus árjának iszapja
A föld minden kincsét királyának adja.

A fáraó elé szorgalmas aratók
Arany Kalászt visznek leróni az adót.
Kiválik a népből József ivadéka,
Jákob nemzetsége, délceg maradéka.
A király haraggal kérdi: „Miféle nép
Élődik itt s népem ősi jussába lép?"
„Szent fáraó, — mondják remegve a szolgák —
E népet őseid Kánaánból hozták".

*) Régi tervünk, hogy a bibliai történeteket versben tárjuk gyerekeink elé. Most az első kisérletet közre adjuk. Kérjük lelkész és tanitó, valamint szülő atiait, hogy próbálják ki, hogyan szeretik a gyerekek a bibliai történeteket versben hallani. Az eredményről kérjük a szerkesztőséget levélben értesiteni. *Szerk.*

„Pusztuljon hát e nép Egyiptom földjéről,
Mert csak kigyó fajzik az idegen vérből.
A vizemet issza, eszi a kenyeret,
Elveszi majd egyszer tőlem a földemet,
Leüti fejemről az arany koronát,
Bitorolni fogja nagy fáraók trónját.
Sivatagban hordjon apraja és nagyja
Durva kősziklákat királyi parancsra".

Jákob ivadéka, József áldott népe
Sziklák alatt roskad s vér a verejtéke.
Ostor csattan hátán, bilincs csörren lábán,
Halál-bagoly vijjog gyönge sátor házán.
Kisdednek, anyának sincsen itt irgalom,
Csak az boldog, akit elfed a sirhalom.
Mert még a hitvest sem szabad megsiratni,
Kőre köveket kell nagy parancsra rakni.

Minden nap kinjára éj borul a földre,
Izraelnek népe leborul a rögre,
Sajgó imádsággal fordul Jehovához,
Mindenek urához, legnagyobb királyhoz:
„Tebenned biztunk eleitől fogva,
Hadd legyen népednek majd boldogabb sorsa,
Száritsd fel, jó Urunk, vérünk veritékét,
Küldd el nekünk, óh, a szabadság vezérét".

Jákob népe igy sem hulott le a porba,
Mert őt a nagy Isten védő keze óvta.
Halál helyett élet támadt az anyákban,
A zsidó nép egyre gyarapodott számban.
Fáraó haragja magasabbra lobban,
Rettenetes, átkos parancsot ad nyomban:
„Zsidó anya fiát, aki most született,
Halál-habok közé a vizbe vessetek!"

A vészhir átsivit Egyiptom határán,
Könnyfodrok támadnak Nilus vize árján.
Gyászba borult a föld, megrendül az ég is,
A nép irgalmat kér, de a király mégis
Utnak inditja a lándzsás vitézeket,
Hogy ártatlan anyák kebléről gyermeket
Szentségtörő kézzel durván letépjenek
S halál habok közé a vizbe vessenek.

Megárad a Nilus a sok gyermek testtől,
Vér ömlik beléje a sok fájó sebből.

Vészesen hullámzik, áttöri a partot,
— Még az ő szive is fájdalomtól sajgott —
Nem ismer már gátat, elönt hegyet, pusztát,
Halálra keresi Egyiptomnak urát.
Jaj, ha ráakadna, sok haragos habja
Széttépné, szétzuzná sok ezer darabba.

* * *

Szegény Jókebédnek, a zsidó asszonynak
Jáhvé fiut adott szivszaggató gondnak.
Oh milyen szép gyermek, rózsás pici arca,
Gömbölyü kis teste, gőgicsélő hangja.
Rózsaujju kezét, ártatlan két szemét
Isten adta s mégis Tőle hogy elvegyék?
Nem! — nem! sikolt, sirva, őrjöngve, Jókebéd
Nem hagyja elvinni drága kis gyermekét.

Reszkető kezével pólyába takarja,
Sötét kamrájából kivinné a napra.
Jaj, dehogy vinné ki, ellenség elébe,
Hogy gonosz katona szivéről letépje!
Dehogy viszi, dehogy! — sötét zugba rejti,
Titkon adja keblét anyatejjel neki,
Leborul a földre, kezét szivén tartja,
Fájó imádságot rebeg siró ajka:

„Uram, te nagy vagy, végtelen hatalmad
Könyörgő szavamra segitségül adjad,
Izrael lányinak e nagy inségében
Irgalom, kegyelem legyen fenn az égben.
Te erős vagy, Uram, szolga nép királya,
Minden zsidó, halld meg, nagy nevedet áldja,
Küldj népednek erős, bátor szabaditót,
Vezesse uj földre a nyomorgó zsidót!"

Jókebéd asszonynak áhitatos szája
Mindennap felnyilott könyörgő imára,
De ha az utcának köve nagyot koppant,
Sajgó szive félve, szaggatóan dobbant.
Gyermekéhez futott, keblére ölelte,
Nehogy egy katona hullámsirba vesse.
Nappal volt az éje, éj a nap sugára,
Csak veszély ne jöjjön drága kis fiára.

Szive szólt neki Isten szent szavával,
Hogy mentse meg fiát egy gyékény kosárral,

Szorgos kézzel fonta, szurokkal bevonta,
Párnával bélelte ringó bölcső módra.
Három hónap óta rejtegette fiát,
A kosárba tette és az utra kiállt,
Kémlelve figyelte a sötét éjszakát,
Lopakodva vitte a kincses kosarát.

Nilus vize partján a nádas vizébe
Tette a kosarat a szent viz ölébe.
Ringó habok enyhén rengették a bölcsőt,
Altató dalokat dudoltak a szellők
És az édes anya forró könnye árja,
Esdeklő szavakkal Jehovát imádta:
„Hatalmas Isten, a fiut neked adom,
Védd meg szent kezeddel, benned bizakodom".

Hajnal rózsaarca mosolygott az égen,
Lehajolt, megmosdott a Nilus vizében.
A királykisasszony, a fáraó lánya,
Felébredt aranyos gitárok hangjára.
Herceg-lányok dala, szolgák fényes hada
Kisérte urnőjét le a Nilus partra.
„Mit hallok — szól félő hangon a király-lány —
Gyermek sir a Nilus halál hullám-ágyán".

„Nézzétek a vizen gyékény kosár lebeg,
Abba rejtették el a siró gyermeket.
Menjetek szaporán, hozzátok el nékem.
Apám haragjától én megóvom, védem.
Szegény kicsi pára, anya vesztett árva,
Ne félj, irgalmat ad neked a király ma.
Kicsi vizben talált, anyád helyett anyát
Fogadok én neked édes keblü dajkát".

Édes keblü asszonyt kerestek a szolgák,
Szegény Jókebédet dajkának fogadták.
Jókebéd remegve ment a király-lányhoz,
Kicsi fiát csókkal ölelte magához.
„Anyja leszek — mondta — gondos hü dajkája,
Megbizhatól bennem királynak leánya.
Keblemmel táplálom, vizzel megfürösztöm,
Hajnal órán arany-sugárral öntözöm".

Itt van ez a gyürü — szólt a király lánya —
Ez majd megvédi őt, ha valaki bántja.
Gyémántgyürü fénye, király-leány éke,
Ott volt Jókebédnek reszkető kezébe,

Boldogságnak kulcsa, mennyországnak zára
Volt a gyémántgyürü Jókebéd számára.
A király-lány kezét, ruhája szegélyét
Megcsókolta s hazavitte édes kicsi vérét.

Friss polyába tette, párnára fektette,
Édes anyatejjel táplálta, etette . . .
Leborult a földre, patakzott a könnye,
Két kezét imára fogta csendben össze:
„Te benned a hitem, óh, Uram megtartott,
Szavad eltörli a királyi parancsot,
Mert Te vagy egyedül mindenek királya
S megtartod azt, aki szent nevedet áldja".

Dobai István.

A következő rész folytatja Mózes történetét. Jövő számunkban ezt is hozni fogjuk.

NŐK VILÁGA.

D. F.-Egyletünk női szépen sikerült kötőkét rendeztek a püspöki lakásban, február 4-én, a következő müsorral: Angliai élményeiből felolvasott Pálffy Rózsika. Zongorázott Ütő Mária. Hegedün játszott Tepser Richárd. Énekelt Puksáné Boros Irén. A kiváló előadókat nagy és lelkes közönség élvezte és tapsolta végig.

Hasonló kötőke volt március 3-án, mikor is S. Nagy László felolvasott, Márkos Albertné és a Márkos fivérek triója, Pap Dodó szavalata és Ürmösi Magda éneke fejezték be a közönség gyönyörködtetését.

Az utolsó kötőkét április 1-én fogják megrendezni a következő müsorral: Zongorán játszik Raffai Andrásné, énekel Gyallay-Pap Domokosné, „Karcolatok egy ujságiró életéből" előadja Végh József, tréfákat ad elő Weress Jenőné. Március 17-én pedig müvészi hangversenyt rendeznek a püspöki lakásban, mire kolozsvári olvasóink figyelmét előre is felhivjuk.

A Nők Szövetsége februári kötőkéjét első elnöke, Ferencz Józsefné emlékének szentelte. Leányotthonunk nehány nagyobb növendékének éneke után Ürmösi Károlyné meleg érzéssel és költői lendülettel megirt emlékezése olyan elevenen állitotta elénk elhunyt nagyasszonyunk mindnyájunk részéről mély tisztelettel szeretett alakját, hogy könnytelt szemmel egytől-egyig ugy éreztük, a lelkünkből szólt. Kriza Judith szavalata és Gálné Árkosy Ilus zongorajátéka méltóan

emelték az összejövetel hangulatát. Nőszövetségünk évek óta tartja a téli hónapok második hetében kötőkéit, de talán még nem volt kötőkénk, melyen olyan szép számban gyültünk volna össze, mint most a kegyeletes emlékezés jegyében. És akik együtt voltunk, ugy éreztük, hogy az az igazi asszonytypus, melynek képviselőjeként főtitkárunk hivatott tolla nagyasszonyunk alakját megrajzolta, nőszövetségünk valódi eszményképe. A Nők Szövetsége választmánya Ferencz Józsefné halálakor tartott rendkivüli gyülésén megszavazott 3000 leus alapitvány rendeltetése felől a februári választmányi gyülés határozott. Tekintve, hogy ma a pénzbeli alapitványok sorsa bizonytalan, ugy véljük kegyeletünket legmegfelelőbb módon megörökiteni, ha e pénzen a Leányotthonba két ágyat állitunk első elnöknőnk emlékére. Midőn ágyakciónk első felhivását közzé tettük, ő volt egyike a legelsőknek, ki szeretett férje emlékére ágyat adományozott. Ezen Ferencz József püspökünk nevét viselő ágy mellett áll az, melyet Br. Bánffy Ferencné édesatyja Br. Petrichevich-Horváth Kálmán mindnyájunk számára feledhetetlen főgondnokunk emlékére ujabban adott. Br. Petrichevich-Horváth Kálmánné szintén már első időben adományozott egy ágyat. Különben ágyakciónk teljes elszámlálását legközelebb közzétesszük. A Nők Szövetsége márc. 9-én szerdán délután 5-kor tartja következő kötőkéjét, melyen a középosztály anyáinak mai sulyos problémáit tárgyaló előadáson kivül ének és zeneszámok lesznek. Ezen a kötőkén fogjuk vándor kosárakciónkat is ismertetni. Egy héten át 8—10 szorgalmas és lelkes tagunk minden délután összegyült és 4 kosárban gyermekkelengyéink készen várják, hogy megkezdjék vándorutjukat. A mai, különösen nehéz viszonyok között legfontosabb kötelességének tesz eleget Nőszövetségünk, ha elsősorban fiatal anyák ártatlan kisdedeit részesiti segitségben. Természetesen igyekezni fogunk idővel még több ilyen vándor kosarat is készitteni, hogy lehetőleg vidékre is mentől többet adhassunk. Az első kosár az „*Anna*“ nevet viseli Ferencz Józsefné Gyergyai Anna emlékére.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Kedves olvasóinknak és munkatársainknak boldog ünnepeket kivánunk!

Házasság. Rostás Dénes erzsébetvárosi h. lelkész afia február hó 14-én vette feleségül Nagy Erzsikét, Takáts Erzsébet (volt Nagy Sándorné) leányát Zilahon. Az egyházi szertartást az Iparos Olvasó Egylet disztermében tartották meg. Tanuk voltak: Papp István zilahi tekintélyes polgár és Hadházy Sándor egyházi pénztáros afia. Az egyházi szertartást Fikker János kövendi lelkész, a vőlegény barátja végezte, megható beszéd után, Istentől áldást könyörögve az ifju boldog párra. Esküvő után a menyasszony nagyanyjánál özv. Takáts

Endréné vendégszerető házánál gazdag lakoma mellett, a késő hajnali órákig — az ifju pár elutazásáig — nagy társaság ünnepelte az ifju párt. Istennek gazdag áldását kérjük az ifju párra!

A kövendi unitárius népes egyházközség február 2-án tartott közgyülésében a szavazatok nagy többségével Fikker János akadémita-lelkészjelöltet választotta meg rendes lelkésznek, kit a főtiszt. püspök ur ki is nevezett és állását február 28-án foglalta el. Beköszöntő ünnepségekről lapunk jövő számában hozunk tudósitást.

Szorvány-könyvtáraink kezelőihez. Szeretettel kérjük azokat a szorványokban lakó unitárius testvéreinket, akik a hozzájuk küldött kölcsön-könyvtárak kezelését elvállalni szivesek voltak, irják meg az Unitárius Iratterjesztő cimére (Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium), hogy hány könyvet adtak ki eddig olvasásra és hogy általában milyen sikerrel folyik a kölcsön-könyvtár hiterősitő munkája. A közel jövőben ujabb könyvekkel kivánjuk gyarapitani a szorvány-könyvtárakat, de csak oda fogjuk ezeket megküldeni, ahonnan jelentést kaptunk.

A spanyolnátha-járvány ugyancsak sulyosan nehezedett rá Kolozsvárra. Jóformán nincs egyetlen unitárius vezető emberünk sem, akit rövidebb-hosszabb ideig ágyba ne döntött volna ez az alattomos betegség. Néhol sulyosabb komplikációkat is okozott, tüdőgyulladásos, mellhártyás szövődményekbe ment át; hála Istennek, azonban halálesetet még nem eredményezett.

Halálozás. Csókfalvi Raffaj Zsigmond ny. unitárius lelkész, életének 77-ik évében hosszas szenvedés után február 14-én elhunyt. A verespataki egyházközségnek 44 évig volt pásztora, majd nyugalomba vonulása után Kolozsvárra költözött. Itt is halt meg. Az Ur fogadja magához hü szolgáját, hogy legyen a pásztorból bárány az örökkévalóság fényes mezején, Isten áldó kegyelmének tündöklő napja alatt! — Özv. *Borbély Lajosné* szül. Becsky Rozália életének 85-ik, özvegységének 25-ik évében hosszas szenvedés után, február 27-én elhunyt. Az elköltözöttben Józan Miklós, budapesti püspöki vikárius ur édesanyját gyászolja. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott!

Irodalom.

Előfizetési felhivás. *„Ime az ember!“* cimmel Weress Béla unitárius lelkész egy prédikációs kötetet óhajt kiadni, amelyben beszédek és imák alakjában *a „ma“ prédikátorának eszményе, hitе és reménysége jut kifejezésre.* A beszédeket és imákat, amelyek teljes egészében a változott viszonyok hatása alatt iródtak (minthogy lelkészkedése kezdeti ideje 1920. év) mély vallásos és szociális érzés, szabadelvüség és öntudatos magyar szellem jellemzik. A munka körülbelül 10—11 iv (160—170 oldal) terjedelmü lesz. Finom papi-

ron nyomva kötet alakban jelenik meg. Ára, a nehéz gazdasági viszonyokra való tekintettel csak 90 Lei. A tiszta jövedelem a váratlanul válságos anyagi helyzetbe jutott petrozsényi egyházközség felsegitésének nagy célját fogja szolgálni. A könyv márciusban fog megjelenni. Fenti könyvet a magunk részéről is ajánljuk olvasóinknak ugy a nemes cél, mint a szerző ismert és áldásos egyházi multjára való tekintettel.

Kovács Lajos: *Ébresztgetés.* Hiterősitő tanitások. Elmélkedések. Kézdivásárhely. 1931. 188 old. Ára 100 leu. Tiszta jövedelem a brassói unitárius templom épitésére szolgál. Az Unitárius Irodalmi Társaság szakkönyvtárának 2 száma képpen jelent meg fenti munka, mely 32 egyházi beszédet és 3 értekezést foglal magában. Ritkán láttunk könyvet, melynek a cime jobban fedné tartalmát, mint ez. Egy hivei életét és lelki szükségletét jól ismerő lelkipásztor céltudatos kalauzolásáról tanuskodik e könyv minden oldala, melynek olvasása minden unitárius hivőnek haszonnal jár. Kár, hogy lapunk szük terjedelme miatt nem térhetünk ki részletesebben erre a könyvre sem, igy is azonban melegen ajánljuk azt olvasóink figyelmébe.

A Kolozsvári Unitárius Kollégium értesitője az 1930-31. iskolai évről. Közli Gálffy Zsigmond igazgató. Kolozsvár, 1932. Minerva. 53 old. Az elhunyt Dr. Várady Aurélról és a nyugalomba vonult Hidegh Mihályról irt tömör jellemzés mellett, a kollégium iskolai évének az eseményei áttekinthető, gondos feldolgozásban tárulnak az olvasó elé román és magyar nyelven.

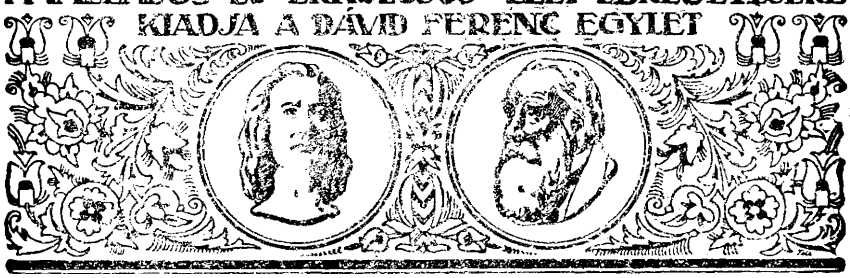
Cs. Lázár László. Isten és ember. Bp. 1931. 30 oldal. Szerzőtől már két hasonló tartalmu kötet jelent meg: „Egy természettörvény és az emberiség jövője" és „Mindenkinek". A világ és az élet mélységeit kutató és megérteni vágyó lélek megkapó elmélkedéseit tartalmazza ez az ujabb könyve is, melyre még vissza fogunk térni.

●●●

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 április. 4. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Dr. Borbély István.
1886—1932

Mult számunkban még örömmel értesitettük olvasóinkat arról, hogy az egyébként sulyosan reánk nehezedő spanyol-nátha járvány nem kivánt halálos áldozatot tőlünk — s ime, most mély megdöbbenéssel és igaz meghatottsággal kell hirt adnunk arról a megrázó végről, mely egyházunknak épen egyik legkiválóbb tudós-theologusán teljesedett be. Alig pár heti sulyos szenvedés után, a spanyol nátha szövődményes következményü betegsége pontot tett egy érdemekben és eredményeiben egyaránt gazdag élet futása után. Dr. Borbély István munkásságát jellemzi egyrészt a gyászjelentésen felsorolt sok állás és tisztesség: teológiai tanár, az Erdélyi Irodalmi Társaság rendes tagja és éveken át volt főtitkára, a kolozsvári Nemzeti Kaszinó könyvtárnoka, az Unitárius Irodalmi Társaság egyik alapitója és volt főtitkára, a kolozsvári Unitárius Kollégium igazgatója, egyházi tanácsos, tartalékos főhadnagy, melyekhez hozzá kell még tennünk, hogy a Keresztény Magvetőnek több éven át, az Unitárius Közlönynek pedig egy évig szerkesztője volt. Tudományos munkássága ugy a megjelent müvek számára, mint azoknak értékére nézve, e század legkiválóbb unitárius irójává avatja.

Jelentőségének megrajzolása és tudományos munkásságának méltatása meghaladja lapunk terjedelmét, ezeket avatottabb toll fogja elvégezni arra illetékes helyen. Mi csak annak a szinte pótolhatatlan veszteségnek az érzetéről kivántunk hangot adni, mely Dr.

Borbély István halálával egyházunkat sujtotta. Az Ur utai kiszámithatatlanok, de a hivő lélek alázattal megnyugszik rendelkezésében.

Temetését Kolozsvárt március 21-én d. u. 5 órakor a gyászháznál Csifó Salamon teológiai dékán, Nagyajtán pedig, hová hült tetemeit szállitották, Taar Géza lelkész végezte.

Az emberi sorsokat kimérő Isten fogadja őt magához az Ő örökkévalóságának fényes mezején, az árván maradt családot pedig vigasztalja meg atyai kegyelmének áldó balzsamával!

TŰZHELY MELLETT

Reggeli préces.

Orgonabúgás. Néhány sor a bibliából,
Szavak, melyek szólnak örök időkre,
Hatnak a szivig, a lélekig.
Aztán egy keresetlen, egyszerü szavakból
Összerakott ima, mint egy mezei virágból
Összerakott csokor.

S akiknek sziveink az életharcában
Soha össze nem dobbannak,
Most egy szív, egy lélek az egész.

Az Isten jóságos szeretetével
Végig-simogatja lelkeinket.

Bede Emil.

A középosztálybeli nő és anya mai problémái.

Finályné Szentkirályi Ámi előadása a Nők Szövetsége folyó évi március 9-i kötőkéjén.

Mélyen tisztelt hallgatóság!
Kedves Asszonytestvéreim!

Mikor az unitárius Nőszövetség azzal a megtisztelő feladattal bizott meg, hogy ezen az összejövetelen a középosztálybeli nő és anya mai problémáiról beszéljek, méltatlanságom tudatában először is az Uristen segitségét kértem, engedje meg, hogy szivetekhez tudjak szólni s tökéletlen szavaimon át megtudjam éreztetni azt a jószándékot, mely elmondandóimat ajkaimra adta. Kérlek, hallgassatok elnéző, megértő szivvel.

La Fontain-nek, az allegoriák halhatatlan költőjének van egy verse: „Le laboureur et sens enfants“ (a földmives és gyermekei) a cime. Kisleány koromban tanultam s azóta is gyakran gondolok reá. Egy öreg földmivesről szól, aki közeli halálát érezve, maga elé hivta fiait, meghagyta nekik, hogy el ne adják az örökségül kapott földeket, hanem ássák fel, kutassák át gondosan, kitartó szorgalommal, mert abban kincs van elrejtve. Az öreg meghalt, a fiuk megfogadták atyjuk szavát, alaposan felásták, felszántották a földet — de a kincsnek nem akadtak nyomára. A jól megmunkált föld azonban bőséges termést hozott. A fiuk pedig megértették atyjuk bölcs tanácsát, aki nem valóságos elásott drágaságokra gondolt, hanem arra akarta őket megtanitani, hogy a szorgalmas, becsületes munka nagy kincs, jutalma gondtalanság — anyagi jólét.

Kedves Asszonytestvéreim! 20 évvel ezelőtt, az akkori viszonyoknak, korszellemnek megfelelően, gyermeki képzeletem ebből a költeményből igy vonta le a tanulságot: „dolgozz fáradhatatlan szorgalommal s akkor nem lesznek anyagi gondjaid, megtalálod a munka jutalmát, az elrejtett kincset“. De milyen másként fordult azóta a a világ sora! Hány munkában töltött élet végén látunk gondokkal küzdő, nélkülöző öregeket. Mily sok szorgalmas, törekvő fiatal nem jut munkaalkalomhoz. Hány ember került anyagi romlásba önhibáján kivül, leépités, hivatalvesztés, bankbukás, stb. folytán. Elgondolkozva a régi versen, ugy éreztem — a költő valamely mélyebb vagy magasabb igazságot — is akart példázni ezzel a költeménnyel. Hol az elrejtett kincs 1932-ben?! A munka igazságában hinnünk kell ma is, hiszen ember-voltunk egyik pillére ez. De mégis azt hiszem, La Fontain is gondolt arra, amit oly sokszor hallottunk idézni a Szentirásból: . . . az elrejtett kincs . . . bennetek vagyon . . . Saját szivünk az a titokzatos szántóföld, melybe az Uristen kincset rejtett el, oly kincset, melynek értéke nem függ krizistől, inflációtól vagy devalválódástól.

Naponta hallunk, olvasunk világválságról, gazdasági krizisről s mindannyian érezzük, hogy a sokféle válság közepette meg van a középosztálynak is a maga válsága, ugy anyagi, mint szellemi téren. Szükséges tehát, hogy foglalkozzunk ezekkel a kérdésekkel, szembe nézzünk a reánk váró feladatokkal s keressük a megoldás lehetőségeit. Sajnos, a probléma anyagi részének megoldása csak kis mértékben függ tőlünk, asszonyoktól. Szerepünk passziv, legtöbb esetben az adott helyzettel kell megalkudnunk. Igényeink leszállitása, a megcsappant jövedelem helyes beosztása, a racionalizálás háztartásainkban, az okos takarékosság, ezek azok az eszközök, melyekkel védelmezhetjük magunkat. Éppen a mi osztályunk asszonyainak kell annak a tudatára ébredniök, hogy háboru előtti szerepünk ma már módositásra szorul. Nem várhatjuk, hogy a „gyönge nem“-nek kijáró előnyök továbbra is osztályrészül jussanak, nem elég ha hitvesi kötelességeinket hiven teljesitjük, jó anyák és kellemes társaságbeli hölgyek vagyunk! Olyan szépségesen mély a mi drága magyar

nyelvünk, mikor feleségnek nevezi az asszonyt, feleségekké, vagyis fele-segitségekké kell lennünk ma, a szó legnemesebb értelmében! Ki kell vennünk részünket a munkából, meg kell osztanunk a gondokat, tudva azt, hogy „megosztott gond — félgond" s kenyérkereső férfiaink vállait a megváltozott viszonyok között ma amugy is legalább kettős terhek nyomják. Dolgoznunk kell, ha nem is „kenyérkereső", de mindenesetre kenyér, azaz élet megvédő, beosztó, megőrző munkát. S e mellett vigyáznunk kell, hogy a munka ne legyen iga, teher, mely nyom és elkeserit, hanem hivatás, melynek teljesitése örömöt szerez és boldogit. Nem szabad engednünk, hogy lelkünk eltorzuljon, elsatnyuljon a munkában, hiszen egészséges, ép lélekre van szükségünk, hogy magunkon és másokon segithessünk. Nagy része van a gazdasági válságban a lelkek válságának s a lelkek gyógyulása nélkül lehetetlen a válság megoldása.

Testvéreim! Itt kezdődik a mi kincskereső szerepünk! Le kell szállnunk lelkünk tárnáiba, szivünk kamráiba, hogy felszinre hozzuk onnan a rozsdamentes kincseket. Lelkünk az a titokzatos szántóföld, melyen nekünk, asszonyoknak dolgoznunk kell, porhanyóvá tennünk, mélyen felásnunk, hogy megteremhesse azokat a kincseket, melyekre olyan nagy szüksége van ma a fáradt, hitnélküli, elkinzott emberiségnek. A béke, a megnyugvás, a szeretet, a gondviselő Istenbe vetett hit, ezek a lélek halhatatlan értékei, melyeknek öntudatára kell ébrednünk. Kemény a világ sora, gyakran ugyancsak nehéz meglátnunk rajta Isten szeretetének nyomait. De nem szabad megzavarodnunk az élet változatain, fény és árny, élet és halál váltakoznak utain, de bármily kegyetlen legyen is a természet rendje, Isten szeretetben alkotta meg törvényeit s bele állitotta abba a Szeretet forrásait, a sziv, a lélek mélységeibe elrejtett kincseket!

Nagy hatalom a szerető sziv — s kimerithetetlen a gazdagsága. Nyissuk meg e kincsesbányát s a Szetetet fénye be fogja ragyogni az elsötétült világot! Hit, akarat, erő, bizalom fakad majd a nyomán! A gyülölet, a megnemértés, engesztelhetetlenség, osztályharc áradatait csak a Szeretet tartóztathatja fel. Szeretet kell a felnőtteknek, mely erőt ad az élet mindennapos küzdelméhez, elsimitja a gondok barázdáit, mely megbocsájtó, elnéző, biztató és bizakodó szeretet, mely jót ad és semmit sem vár, mely kitart hüségben, a megpróbáltatás örömtelen napjaiban is. Szeretetet várnak tőlünk a nálunknál szegényebb, kincstelen, nyomorgó tömegek! De szeretetre van szüksége legfőképen a jövő reménységének, legdrágább kincsünknek — a gyermeknek! Reá van utalva, csak a szeretet légkörében fejlődhetik szerencsésen. Szüksége van áldozatainkra s mi hozzuk meg ez áldozatokat örömmel, bizva, hogy Isten elfogadja azokat. Fonjunk koszorut titkon ejtett könnyek gyöngyvirágjából, a hétköznapi élet kis áldozatainak ibolyáiból, az elnéző, megbocsájtó szeretet vadrózsáiból, a hüséges gondoskodás nefelejtseiből s e koszoru fonja át, diszitse fel azt a keresztet, mely a mi életünk utján áll s mely, reméljük, záloga a jövő generáció boldogságának. Ha

életünk munkájával kikövezhetjük egy boldogabb nemzedék utját, akkor érdemes volt verejtékezve dolgoznunk s magunk is boldogabb, békésebb utra tértünk.

De ne csak mi hozzunk áldozatokat, hanem tanitsuk meg gyermekeinket is arra, hogy a lemondás, az áldozat a lélek ereje és ékessége! Szoktassuk őket önállóságra, önfegyelemre, egyszerüségre, vidám igénytelenségre, mely mindenütt talál szépet és jót, aminek örülni tud. Vessük a lelkükbe, hogy az ember értékét nem a véletlenadta körülményekben, a származás előkelőségében, vagyoni állapotban kell látnunk, hanem a valódi értékekben, lelki értékben, amilyen a jellem, a szivjóság, az intelligencia, a munkaképesség, stb. „Vigyázzatok, mert senkinek sem függ élete azok bőségétől, amiket bir . . .“ figyelmeztet a Szentirás. Mindenki keresi a boldogságot. De melyik ut vezet hozzá? Enni, inni, mulatni, gondot, harcot elkerülni? Vagy alkotni, teremteni, vagyont gyüjteni, házat épiteni? Nem, nem sokat birni, de bizalmat, szeretetet, belső békét átélni, ezek bőségétől függ a boldog élet. Csak a szeretetben gazdag élet lehet boldog! A szeretetben gazdag, boldog lélek pedig nem lehet önző. Meglátja a mellette küzdő, kinlódó ember-testvért és segitségére siet, ha mással nem tehetné, akkor szive melegével. Neveljük tehát gyermekeinkben a szociális lelkiismeretet.

Tudom, sokszor nehéz s nekünk magunknak okoz fájdalmat, hogy következetes szigorusággal megtagadjuk a gyermek bohó, ártatlan kivánságait, de mégis vigyáznunk kell, hogy megtartsuk a helyes mértéket, mert a gyermek lelkének árthatunk az ugynevezett „elkényeztetéssel“. Nem lesz elég ereje az élet kemény csapásainak elviseléséhez, könnyen elveszti kedvét, bizalmát, örömét, ha kis korától kezdve nem szoktatjuk a lemondásra. Éreznie kell a gyermeknek a szülői szeretet folytonos, bizalmas, átható melegét, de tudnia kell, hogy e szeretet tud kemény is lenni ha kell, hogy valóban erős szeretet!

Szerettessük meg a gyermekkel a munkát, adjunk neki teret, ahol kifejthesse erőit, de szoktassuk őket rendre, egymás iránti figyelemre s főleg otthonuk iránti ragaszkodásra, szeretetre. Az otthon nem csak fal, butor, hanem biztonság, megnyugvás, bizalom, az összetartozás érzése, szükség van erre a mai gyökértelen, felületes világban. Meséljünk gyermekeinknek a multról, az ősökről ébresszünk bennük tiszteletet a tradiciók s nemzetünk hagyományai iránt. Nyissuk fel szemeiket, hogy hegyen, völgyön, égen, virágon, a természet és müvészet szépségeiben meglássák az örök Szépség nyomait s e nyomokon eljuthassanak minden szép és jó forrásához — Istenhez! Ha lelkük Istenhez kapcsolódik imádságos hitben, föltétlen bizalomban, meleg szeretetben, akkor soha sem lesznek reménytelenek, életük nem válik céltalanná, üressé, nem lesznek cinikus, kiábrándult lelkek, hanem tudást, tanulást, küzdelmet állitanak az egyedül fontos cél szolgálatába, hogy mindég szebb, tisztább emancipáltabb, igazabb lelkek, emberebb emberek, boldogabb emberek váljanak belőlük!

Mikor saját gyermekeinkért dolgozunk, lássuk meg mellettük s fogadjuk anyagi gondoskodásunkba a mások gyermekeit, a szegény, elhagyott, nélkülözésben senyvedő kis „senki gyermeké"-t is. Árasszuk ki ezekre is anyai szivünk melegét.

Nagy hatalom egy szerető sziv egymagában is, de sokszorosan hatalmasabb sok együtt dobbanó, egy cél érdekében összekovácsolt sziv. Testvéreim, segitsük egymást, hogy minél több embertestvérünket boldogithassuk a lelkünk mélyéről felhozott kinccsel! Fogjunk kezet s ez összekapcsolt asszonykezekből alkossunk menedéket, melyben megvédelmezhetjük, szivünk melegével nevelhetjük a ma ezer veszedelme között a boldogabb — holnapot!

Keresztelőre.

Ing . . .
Ring . . .
Ingó-ringó
Kicsi bölcső.
Megkeresztelt
Kicsi baba
Alszik benne,
Szépen, csendbe'
És álmodik . . . áimokat sző.

Le van hunyva szempillája.
Édes anyja vigyáz rája.
Földi angyal
Féltő gonddal,
Boldogságban
Szent gyönyörrel
Rengetgeti . . . ringatgatja.

Álmokat sző . . .
Ring a bölcső . . .
Mélyen, csendben alszik benne . . .
Minden dolga teljes rendbe'
Boldogabb hej! most ki lenne?
Mosolyog a szájacskája,
Meg-meg rebben szempillája:
Tejetadó Anyukája
Szelid képe
Áll előtte.
Bizonyára rámosolyog,
Ő a vágya,
Ő az álma!

Boldog baba,
Boldog Anya!
Ring a bölcső . . .
Álmokat sző
Mind a kettő . . .
Egyik ébren,
Másik alva!
(Hejh! boldogok voltunk mi is
Valamikor réges-régen,
Mikor Anyánk szeretettel
Ránk mosolygott s kis bölcsőnket
Rengetgette-ringatgatta!)

Mindkettőnek boldogságát
Édes apa nézi lopva,
S ugy, titokban, lelkében kél
Édes érzés.
Szemében az öröm könnye
Meg-megcsillan egy-egy percig
S eloszlik a homlokáról,
Az életnek nehéz gondja.

Kicsi baba aludj, álmodj,
Szőjjed-szőjjed rózsás álmod.
Édes anyád puha karja,
Forró csókja,
Édes anyád féltő gondja
Legyen bölcsőd ringatója;
S a keresztviz, mi fejedre
Hullott, mint az Ég harmatja:
Krisztus által legyen áldott,
Gyermek álmod megtartója!

Csókfalva. *Orbók Gyula.*

Hogyan kell megszerezni a műkedvelő előadások és műsoros estélyek engedélyét?

Isac Emil színészeti vezérfelügyelő a következő tájékoztatást adta ki:

1. A színészeti vezérfelügyelőtől csakis a szindarabok (operett, népszinmü, vigjáték) engedélyezését kell kérni. Müsoros-, kultur-, vagy dalestély engedélyezése a helyi hatóság (városon rendőrség, falun főszolgabiróság) hatáskörébe tartozik.

2. A szindarabok engedélyezése iránti kérést az előadás előtt legalább három héttel kell beküldeni. És mindig csatolni kell a szindarab szövegét.

3. A három hétre azért van szükség, hogy a vezérfelügyelőnek legyen ideje a szindarabokat átolvasni, mivel a megengedett darab szövegéért ő a felelős. Naponta sok kérvény érkezik be, tehát sok szöveget kell elolvasnia és sok kérvényt kell elintéznie.

4. Az engedélyt tulajdonképen a kultuszminisztérium adja. A kérvényt tehát „Domnule Ministru" megszólitással a miniszterhez kell intézni.

5. A kérvényre 11 leu okmány- és 2 leu repülőbélyeget kell ragasztani. Aki ezt elmulasztja, annak kérvényét visszautasitják.

6. A kérvényt előbb városon a rendőrkvesztorral, falun a főszolgabiróval kell láttamoztatni, aki rávezeti a kérvényre, hogy az előadás ellen közrendészeti szempontból nincsen kifogása.

7. Az igy láttamozott kérvényt és a szindarabot ajánlott boritékban erre a cimre kell küldeni: Inspectoratul Teatrelor, Cluj.

8. A beérkezett szindarabot a vezérfelügyelő elolvassa és véleményezését a kérvényre rávezeti. Ennek alapján adja meg a miniszter az engedélyt.

9. Az engedélyt nem az illető egyesületnek, hanem a helyi hatóságnak küldik meg.

10. Mielőtt valaki a szindarabot beküldi, előbb olvassa át és az államra netalán sértő kifejezéseket sajátkezüleg igazitsa ki, mert ez ellen igen sokan vétenek.

11 A szindarabot nyomtatásban vagy legalább gépirással kell beküldeni, mert a kéziratok legtöbbnyire olvashatatlanok.

12. A vezérfelügyelő végül biztositja a kérelmezőket, hogyha a kérvény a szindarabbal együtt idejében beérkezik — a határidőig okvetlenül elintézi. Hiába való tehát minden közbenjárás, amellyel csak felesleges zaklatást okoznak neki. Arról pedig nem is lehet beszélni, hogy sürgönyileg — soron kivül harmadnapra engedélyt lehessen adni, amint azt már több egyesület megkisérelte. A törvényes időt és formákat feltétlenül be kell tartani.

●●●

Akik meghaltak, élnek.

A mi községünkben az a jó szokás van, hogy minden egyes unitárius család, elhalt kedveseinek emlékére, alapitványt tesz az unitárius egyházközség javára, amely különböző jótékony célt szolgál. Összesen van 42 alapitvány. Az elhalt jóltevők sirhalmára az iskolás gyermekek, a tanitók és a lelkész vezetésével minden évben virágokat tesznek és a jóltevők emlékezetét telujitják.

Vajha más egyházközségeinkben is ez a szép szokás követőkre találna.

Való igaz, hogy a jótét sohasem hal meg. Berde Mózsa, Augusztinovics Pál, Zsuki László, Koncz János és más kegyes alapitványtevők mindig élnek. Csakhogy ide méltó utódok is szükségesek, akik a kegyes alapitványokat hiven és igazságosan a célnak megfelelően gondozzák.

Ime, a halottak élnek és jót tesznek az élőkkel. Hervadhatatlan koszoruk boritják sirhalmukat.

Áldott a jóttevőknek emlékezete.

Az igazak és a jók fénylenek, mint a nap az ő Atyjoknak országában.

Ébred a természet, ébredjenek a lelkek is!

Nagyajta. **Kozma Miklós.**

Memorándum a Dávid Ferenc-Egylet uj ügymenetét illetőleg.

E. K. Tanács 2104—1931. sz. leiratában előirta azokat a szempontokat, melyeknek figyelembevételével Egyletünk munkásságát kifejteni köteles. Fenti leiratot ugy kell tekintenünk, mint amely célkitüzésünket s ezzel együtt munkakörünket is mintegy speciálizálja, egyben pedig ez által tisztázza is. E tisztázáshoz azonban E. K. T. csak a keretet adta meg, melyeknek tartalommal való kitöltését reánk bizta. Ennek a tartalomnak a részletes kidolgozása — nézetem szerint — hosszabb fejlődésnek lesz az eredménye, mert hiszen — valljuk meg — mi erdélyi unitáriusok meglehetősen ujoncok vagyunk a vallásos misszió terén, mely pedig Egyletünk főfeladatául tüzetett ki fenti leiratban. Ennek a fejlődésnek az alapjait viszont már most le kell raknunk s ezzel kapcsolatban részletesen is ki kell fejtenünk Egyletünk hivatását.

Mindenek előtt le kell számolnunk azzal a máris felmerült ellenvetéssel, hogy ha Egyletünk végzi a missziói munkát, akkor mire való a hivatalos egyház, vagy viszont. Erre a kérdésre azt kell felelnünk, hogy bár nálunk sokan tagadják, mégis észrevehető különbség van az egyház által végzett s az egyháztársadalmi egyesületek által végzett missziói munka között. A hivatalos egyház a maga hittételeket, törvényeket és tradiciókat őrző mivoltában intéz-

ményes missziót végez, azaz liturgiális és adminisztrativ tevékenységet fejt ki, mely legfeljebb a cura pastoralis-ban bővül a társadalmi életben végzett misszió felé. Ez különben a történelem folyamán is mindig igy volt. Hogy csak egy nehány példát emlitsek fel: az apostolok és az apostoli atyák társadalmi missziója is csak addig tartott, amig a türelmi rendelet (313) alapján az egyház hivatalos szervezetté és hatalommá nem lett. A mai értelemben vett külmisszió megalapitója, Xavier Ferenc, is kivül állott az egyház hivatalos szervezetén, szerzetes volt — Robert Raikes, a vasárnapi iskola megalapitója csizmadia volt — a protestantizmus legigazibb missziói mozgalmai pedig, a piétizmus és az Üdv hadsereg, kifejezetten távol állottak a hivatalos egyházaktól. Ezeken kivül is fel nem sorolható azoknak a világi misszionáriusoknak a száma, akik a történelem folyamán a nép és általában a társadalom mindennapi életében munkálkodva felbecsülhetetlen javára voltak a vallásos élet terjesztésének.

Ezt a tényt a római katholikus egyház hamar felismerte s a szerzetesekben, missziós nővérekben, kongregációkban, stb. módot nyujtott arra, hogy világiak is buzgólkodhassanak az egyház hitterjesztői munkásságának mezején. Mi, protestánsok azonban, nagyrészt szegénységünk, kisebb részben pedig szervezeteink merevsége miatt nem rendelkezünk szerzetes rendekkel, még a diakonissza képzés is csak egészen uj keletü kisérlet nálunk. Már pedig, ha magára marad a hivatalos egyház, akkor a társadalmi misszió hiánya káros eredményekkel járhat. Azt pedig, hogy a hivatalos egyház végezzen társadalmi missziót is, lehetetlenség megvalósitani. A társadalmi misszió evangéliuma, az elveszett bárány megkeresése nagyon meggondolandó feladat egy hivatalos intézmény részére. Felmerülhet az a probléma, hogy vajjon, amig a hivatalos egyház képviselője, a lelkész, az elveszett bárány után jár, nem züllik-e szét a megmaradt kilencvenkilenc is? Más szavakkal, hogy a bel- és külmissziót a nép között gyakorolva, marad-e majd ideje az intézményes, liturgiális és adminisztrativ misszió végzésére? Ha pedig nem marad, nem éri-e nagyobb kár az egyházat ez által? Egyszóval a lelkész egymagában képtelen eleget tenni ugy az intézményes, mint a társadalmi misszió végzésének.

Aztán meg a lelkész helyzete és szerepe következtében is hátrányban van a hivatásosság handicap-je nélkül dolgozó egyháztársadalmi munkással szemben. A lelkészre könnyen rá lehet mondani, hogy „haza beszél" s ezáltal mondanivalója sokat veszit sulyosságából a társadalmi élet forumain. Másrészt az apostoli munkát végzők maguk sem látnák szivesen, ha az egyházat reprezentáló lelkész vándorprédikátorrá, bibliaárusitóvá, vagy tolsztojánus prófétává válnék. Mindezek az okok azt bizonyitják, hogy amit husz harminc világi ember tehet a társadalmi misszió terén, azt az intézményes misszió végzésére hivatott lelkész nem tudja elvégezni.

Amerikai és angol unitárius testvéreink már régen észrevették

ezt az igazságot s egyháztársadalmi szervezetekkel siettek a lelkész segitségére. Hogy csak a két legfontosabbat emlitsem, a Laymen's League, a világi férfiak szövetsége és a Women's Alliance, a Nőkszövetsége, már több évtizede munkálkodnak az unitárius bel- és külmissziói munka végzésében. Ezek a szervezetek minden dicséretet megérdemlő lelkesedéssel dolgoznak s egyenesen csodálatos eredményeket érnek el. Van azonban szervezetükben valami, az ügy szempontjából károsnak nevezhető és ez tulságosan kihangsulyozott függetlenségük. Ennek a függetlenségnek a következménye azután, hogy az egyház egyetemét képviselő Unitárius Társulattal szemben, sőt az egyes egyházközségekkel szemben is néha visszahuzódóak, a munkában nem eléggé szolidárisak, sőt félreértések, féltékenykedések is megzavarják néha az annyira kivánatos összhangot és egyöntetü munkát.

Ezért E. K. Tanácsunk valóban üdvös és talán korszakalkotónak is nevezhető határozatát, mely szerint (3. pont) egyháztársadalmi egyleteink fiókegyletenként a lelkész, egyetemesen pedig a Missziói Bizottság védnöksége, ellenőrzése és közvetett vezetése alatt kötelesek dolgozni, — minden erőnkkel meg kell tartanunk. E határozat értelmében és következtében ugyanis megteremtődhetik a legideálisabb állapot a társadalmi és intézményes misszió egyöntetü végzésében. *A lelkész vezetésével a hivek maguk fogják végezni ezt a missziót*, ami különben a protestáns elvből, a világi papság intézményéből önként következik is, hiszen a lelkész csak azért vezető, mert ezen a téren speciális tanultsággal és tapasztalatokkal rendelkezik, egyébként a protestáns egyházban minden hivő pap.

Az Egyletünk által végzendő ilyen missziói munkásságban kiválóan nagy szerepet kell juttatnunk a választmányoknak. Természetesen a tisztikarok továbbra is megmaradnak végrehajtó szerveknek, melyek a választmányok határozatait véghez viszik. De a választmányok maguk is ki kell hogy vegyék részüket a munkából, még pedig nemcsak az ellenőrzés, tanácskozás és véleményezés terén, hanem a gyakorlati munkában is. Egyébként a fent hangoztatott elvek üres fogalmak maradnak csupán, mert hiszen a társadalmi missziót csak akkor lehet munkálni, ha abban maga a társadalom vesz részt. Már pedig hogyan lehetne várni az egyleti tagok társadalmától, hogy missziót végezzen, ha a választmány tagjai erre nem hajlandók? Továbbá a társadalmi misszió olyan nagy kört ölel fel, hogy abban feltétlenül szükséges a speciálizálás. Ezeknek az elveknek az alapján a választmány tagjait bizottságokba kellene tömöritenünk, mindenik bizottságra külön feladatot bizva, hogy a választmányi gyülésekre egyrészt gondosan előkészitett javaslatokat vihessenek, másrészt pedig a határozatok végrehajtásában is tevőleges részt vegyenek. Kezdjük mindjárt a központi választmánnyal. A következő bizottságokat ajánlanám megszervezésre:

1. *Belmissziói bizottság.* Legelső feladata lenne a templomlátogatás előmozditása.

Folytatjuk.

A tavaszi sugárhoz.

Jöjj tavaszi napsugár és csókolj rá a föld homlokára
És simogass rá meleg kezeiddel a tegnap fehér hó-hajára.
Csald ki a fák piciny rügyeit, hogy koronává nőjjön fejére,
Hogy kiszaladhasson a jövő szép kertje a rétre, a mezőre.

Melegitsd fel a kedves madárkák fészkét,
Hogy dalra nyilhasson édes ajakuk,
S hozd vissza a tavak régi ismerősét,
A mi öreg, jó gólyamadarunk.

Öleld át gyöngén, észrevétlen az embermilliókat,
S lopd bele lelkükbe a nagy szeretetet,
Hogy legyen egyszer köztük megértés, béke s jóakarat.

Genova. *ifj. Gspann Károly.*

Egyházi hirek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Hirek a székelykereszturi földmives iskoláról. 1917-ben Főtisztelendő Püspök ur „Társadalmi teendőink a háboru után" cimen felolvasást tartott az udvarhelyköri Dávid Ferenc-Egyletben. Felolvasásában a többek között ezeket mondotta: „Azokat, akik földmivesek maradnak, remélem lesz alkalmunk saját földmives iskolánkban Székelykereszturon készitni elő. A háborunak egyik hasznos eredménye lesz hitem szerint nehány földmives iskola felállitása..."

Ez az akkori terv már mutatta azt a nagy szükségességet, melyet a székelység vezetői és irányitói évtizedeken át a gazdasági iskola létesitéséhez füztek és amely végre 1931-ben megvalósulást nyert az unitárius egyház vezetősége által Székelykereszturon létesitett gazdasági szakiskolával.

Az iskola elgondolt előnyeiről és célszerüségéről bizonyságot tesz az örvendetes jelentés, melyet a földmives iskola igazgatóságától kaptunk. Az iskolát meglátogatta Dr. I. L. Ciomac vezérfelügyelő, ki meghallgatta a növendékek feleletét s megelégedését fejezte ki a látottak és hallottak felett, különösen kiemelte a tanulók tisztaságát, a szobák rendességét és bátor öntudatos feleleteit. Megtekintette a rendelkezésre álló területet, amely most már 11 holdnál nagyobb s megnyugvással vette tudomásul, hogy most tavasszal megindulnak a gazdasági épitkezések, gazdasági gépek és a szükséges állatállomány beszerzése. Szóval a legjobb és legörvendetesebb jelek között indult meg a szakiskola s reméljük, hogy Dr. Nagy Endre igazgató kiváló szakértelmü vezetése alatt fokozatosan fog fejlődni tovább.

A tanulók elméleti vizsgája április 15-én lesz, ekkor egy félévre hazamennek és a szaktanár utasitása és időnkénti felügyelete mellett igyekeznek gyakorlatilag megvalósitani a tanultakat. Mint örömmel értesülünk székely falvainkban mind nagyobb és nagyobb az érdeklődés ifjaink körében a gazdasági iskola iránt, ezért ajánlatos volna, ha lelkész és tanitói afiai idejében számba vennék és előre bejelentenék az intézet igazgatóságához a felvétel iránti kéréseket.

A nyugdijintézet a szabályzat 52. § szerint szükségesnek látta mathematikai mérleg készitését s ezzel Vaska Dezső keresk. akad. tanár hitrokon afiát bizta meg, ki a munkálatokkal annyira készen van, hogy április hónapban a teljes nyugdijbiz. gyülés letárgyalhatja és ez alapon javaslatait a nyugdijilletmények és járandóságok fizetésére nézve megteheti az E. K. Tanácsnak.

A firtosváraljai egyházközség, az április hónapban id. Máthé Lajos lelkésztársunk nyugalomba vonulásával megüresedő lelkészi állásra, Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkészt hivta meg. Mihelyt az egyházközség a lelkészválasztási egyh. törvény alapján megteszi szabályszerü felterjesztését, a főtiszt. püspök ur méltányolja a hivek egyhangu kivánságát és ki fogja nevezni Kozma afiát.

Az 1931. évi Főtanácsi Jegyzőkönyv nyomtatásban elkészült és a közelebbi napokban az egyh. iroda szét fogja küldeni az egyházközségeknek és egyh. tanácsos afiainak.

Magnus C. Ratter angolországi lelkésztestvérünk, ki Indiában volt egy évi tanulmányuton, hazatérőben minket is meglátogatott és márc. 26-án igen érdekes előadást tartott tapasztalatairól. Innen 28-án Prágába utazott ottani hitrokonaink meglátogatására.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Nők Szövetsége április 13-án, szerdán d. u. 5 órakor tartandó kötőkéjének müsora: 1. Trio, előadják Márkos Albertné, Márkos Berci és Jenő. 2. Előadást tart dr. Ferenczi Sándor főgimn. tanár. 3. Énekel S. Fogarasi Klári.

D. F. dalárda-verseny. A székelykereszturi egyházkör Dávid Ferenc fiókegylete pünkösd harmadnapján dalosversenyt rendez Székelykereszturt. Ezen a dalünnepen a kereszturi és udvarhelyi egyházkörök dalárdái vesznek részt. A verseny iránt élénk érdeklődés nyilvánul meg a falvakban, értesülésünk szerint szép jutalmak kerülnek kiosztásra. Kivánatos volna, hogy a két körnek minden megszervezett dalárdája résztvegyen e nemes versenyen.

Ifj. Gspann Károly hittestvérünk Olaszországban szerzett orvosi diplomáját most nosztrifikáltatta Bukarestben. Ifj. Gspann Károlyban ugy a kolozsvári társadalom, mint mi unitáriusok, értékes, szorgalmas orvost nyerünk. Gratulálunk!

Eljegyzés: Mihály Iluska Szentmárton és ifj Kovács Elek Kolozsvár, március hó 27-én tartották meg eljegyzésüket Szent-

mártonban. Az emberi sziveket összekötő Isten vezérelje őket egy boldog házasság gazdag révébe.

Müsoros délután az unitárius püspöki lakásban. A D. F.-E. női alosztálya ez évben utolsó kötőkéjét ápr. 1-én tartotta meg a püspöki lakásban az alábbi müsorral. Zongorán játszott Raffai Andrásné. Énekelt Gyallay-Pap Domokosné. „Karcolatok egy ujságiró életéből", előadta Végh József. Tréfákat adott elő Veress Jenőné.

Hangverseny a püspöki lakásban. Fényesen sikerült művészi hangversenyt rendezett a Dávid Ferenc-Egylet javára a főtisztelendő asszony március 17-én a püspöki lakásban. A Kollár-fivérek, Gusztáv és Károly, Albisy Margit és Ütő Mária hegedü, ének és zongora számai a tőlük megszokott művészi nivón ragadták magukkal a közönséget, mig Br. Wesselényi Istvánné urnő pár meleg hangu és mély érzéseket megszólaltató költeményét mondotta el közvetlenül, finoman, de szivekbe markoló erővel. A hangverseny ugy erkölcsileg, mint anyagilag igen szép sikerrel járt, miért a D. F.-E. a főtisztelendő asszonynak lehet legelső sorban hálás.

Ünnepség Magyarszováton. Szép ünnepséget rendezett Szováton az unitárius egyházközség, az uj dalárda első szereplése alkalmából. Ugy a dalárda, mint az egyes szereplők kitünően megállották a helyüket. Márton énekvezér-tanitó derekas munkát végeztek, illesse őket elismerés.

Ekárt Andor. Folyó évi március hó 31-én hunyt el hosszas szenvedés után a segesvári szanatoriumban. 38 évvel ezelőtt egy szép nyári délután szekereztették a csehétfalvi atyafiak az igénytelen megjelenésü kis papot községükbe. Nem volt a Székelyföld szülötte. Torockóról került Kolozsvárra, hol tanulmányai elvégzése után az unitárius kollégiumban iskolafőnöki tisztet viselt. Innen szólitotta Firtos alá a püspöki kinevezés. És Ekárt Andor az ott töltött emberöltő alatt gyökeret vert a székely talajban. Ritka, soha meg nem zavart egyetértésben éltek itt a hivek lelkipásztorukkal. „Eltaláltuk egymást", szokták mondogatni büszke megelégedéssel az atyafiak. S csakugyan ideálisabb lelki vezért elképzelni sem lehet ennél a tanult és tanulni szerető, egyenes jellemü, önzetlen lelkü papnál. Vidám kedélyt, józan megfontolást és részrehajlást nem türő igazságérzetet vitt magával hivei közé. Igazságtalan csak magával szemben volt alkalomadtán. Ha valamelyik szegényebb hive nem tudta beszolgáltatni a néhány kupa gabona bért, nem csinált belőle perpatvart. „Ne légy felettébb igaz", ő a bibliának ezt az okos tanácsát nemcsak prédikálta, hanem hiven követte is. A magáéhoz körömszakadtáig való görcsös ragaszkodás, a „de csak azért is nekem van igazam"-féle mellveregetés soha meg nem zavarta e bölcs lélek nyugodt harmoniáját. Inkább adni, mint venni, ez volt a jelszava s ez magyarázata annak a páratlan ragaszkodásnak, mellyel hivei egyszerü, nemes alakját mindig körülvették. Igaz ember volt. Adja Isten, hogy árván maradt hivei az eljövendő utódban is ilyent nyerjenek! (ma)

Halálozás. *Ádámosi ifj. Kovács Sándor* hosszas szenvedés után, március 20-án, életének 22-ik évében elhunyt. — *Lőrincz Magda* életének 17-ik évében, a spanyol náthából kifejlődött sulyos betegségben március 8-án hirtelen elhunyt. Alig pár napon belül a kolozsvári D. F. E. Ifjusági Köre két — hitében gazdag és jövőjében igéretes — nagyon értékes tagot veszitett el. Az Ur adjon nekik csendes nyugodalmat. — *Török Ferenc*, nyug. igazgató-tanitó március 12-én, életének 61-ik évében elhunyt Bözödön. Áldott munkássága emlékét megfogja őrizni egy egész nemzedék, melyet ő inditott utra. Béke poraira!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 31-től április 1-ig előfizetési dijat fizettek: Id. Fazakas Sándor Nagyajta, Balog Lajos Jobbágyfalva, Máté István Recsenyéd, özv. Biró Pálné Szőkefalva, Bencze Gábor, Csiki Sándor Homoródalmás, Pál Mihályné Gyepes, özv. Bálint Balázsné Kénos, Unitárius Egyházközség Homoródjánosfalva 1931-re; Özv. Nagy Jánosné Ürmös, Boros Mózes Jobbágyfalva, Jakabfy Lajosné, Gál József Székelyudvarhely, Bényi Ida Dicsőszentmárton, Incze Böske Marosvásárhely, D. F. Ifjusági Egylet, D. F. Nőegylet, Fülöp Domokos Homoródalmás, Bedő Albert H.-szentmárton, Csehétfalvi, Muzsnai, H.-almási, H.-szentpáli Unitárius Egyházközségek 1932-re; Gergely Istvánné Barót, Unitárius Egyházközség Székelyudvarhely 1931—1932-re; Izsák Mihály Vajdahunyad, Ádám Lajosné Marosvásárhely, Unitárius Egyházközség Gyepes 1929-re; Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Bartha László Kőhalom 1930—1931-re; Özv. Csegezy Gáborné Bágyon 1928—1930-ra; Özv. Botár Istvánné Kolozsvár, Unitárius Nőszövetség Nyárádgálfalva 1929—1931-re; Simándi András Torockó 1928—1929-re; Dimén István Homoródszentpál 1927-re; Tamás Áron Homoródszentpál, özv. Sándor Mózesné Kénos 1930-ra.

Kolozsvár, 1932. április 1-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

Irodalom.

Unitárius Hiradó. A vargyasi unitárius egyházközség kebli lapja. Megjelenik alkalmilag. Szerkeszti és kiadja Dobai István lelkész. A kolozsvári, brassói, lupényi és mészkői kebli lapok mellé most uj testvér érkezett a fenti kiadványban. Meg tudjuk belőle, hogy a lélekszám Vargyason 1480 unitárius; hogy az egyesületi élet szép eredménnyel folyik; a szorványok a lelkész buzgó pásztorolása alatt állanak, stb. Nem tudjuk eléggé hangsulyozni az ilyen kebli lapok fontosságát, különösen olyan helyeken, ahol a hivek nagy kiterjedésü területen szétszórtan élnek. Épen ezért, igaz örömmel üdvözöljük ezt az uj egyházközségi tudósitót.

Dr. Gál Kelemen: *Brassai Sámuel.* Kolozsvár. 1926—1932. 181 old. Corvin-nyomda. Dr. Boros György megirta volt Brassai Sámuelnek az életét; Dr. Gál Kelemen tovább ment: élete mellett szakszerü méltatást ad Brassairól. mint esztétikus, kollégiumi tanár, irodalmi kritikus, nyelvtudós, nevelő és unitáriusról, különösen bőven foglalkozva nyelvtudományi és nevelői munkásságával, hogy végül, a záró fejezetben, erőteljes vonásokkal domboritsa ki egyéniségét és jelentőségét. Nem bocsátkozhatunk bele e kiváló munka szakszerü birálatába, csak ki szeretnők emelni azt a széles horizontu tárgyalási módot, mellyel szerző Brassai munkásságát az egyes tudományágak hátterének oly alapos megrajzolásával fejtegeti, hogy e réven az olvasó a XIX. század tudományos életét is megismeri. Még egy másik szempont is figyelmet érdemel: Dr. Gál Kelemen irásmódjának van valami lüktető drámaisága, melynek következtében ez a biográfia nem sülyed az adatok és elméletek száraz unalmasságába, hanem végig az élő, eleven történést adva, hasonlóvá válik az valami érdekes regényhez, amelyet nem tudunk letenni a kezünkből, mig csak végig nem olvastuk az egész könyvet. Ezek a tulajdonságok, valamint Brassai Sámuel zseniális szellemének szakszerü ismertetése, ezt az életrajzot méltán sorozzák ama könyvek közé, melyekről el szoktuk mondani: „nem hiányozhat egyetlen müvelt ember asztaláról sem!" Kapható az iratterjesztőnél. Ára 50 L. Sz.-I. S.

Lőrinczi László: *A haszontyuk-tenyésztés, mint mellékfoglalkozás.* Kadács. 1931. 140 old. Szabó Kálmánné nyomdája. Székelykeresztur. Nem tudunk elég melegen gratulálni a szerzőnek ennek a könyvnek a megirásáért. Amellett, hogy gazdasági szakkönyvekben oly szegény irodalmunknak értékes gyarapodására szolgál, egyuttal nemzetgazdasági szempontból is kiváló szolgálatot teljesit ez a könyv, amikor a forumok küzdőtereiről hazaszorult erdélyi magyarság számára egy oly nemes „szenvedély" felé mutat utat, mely szellemi gyönyörüségek mellett, egyuttal hasznos mellékjövedelmet is szerez. Tulajdonképen ennek a sok hasznos utbaigazitásnak az ismertetésével kellene most foglalkoznunk, melyek ugy a kezdő, mint a haladó tenyésztő számára megbecsülhetetlen és nélkülözhetetlen segitséget jelentenek. Nem tudunk azonban szabadulni attól a kecsegtető képtől, mely e könyv elolvasása után rajzolódik szemeink elé a jövőre nézve. Amint az abszolutizmus korának magyarsága hazaszorult s méhesei között nyerte vissza lelki egyensulyát s alakitotta ki megtartó életfilozófiáját, — ugy a jelenkorban nekünk is szükségünk van valami olyan belterjessé váló életmódra, mely szétzilált életünk egyensulyát vissza tudja adni s a megmaradás filozófiáját segit kialakitani bennünk. Erre az otthon talajára való anteuszi visszaesésre szolgáltat kiváló utbaigazitásokat a tyuktenyésztés és az arról irott könyv. Ha azt gondolja valaki, hogy a könyvismertető romantikus hangulatban lehetett s azért beszél ilyen tulzó hangnemben erről a könyvről, — kérem, olvassa el ezt a könyvet, amely a tyuktenyésztés hasznos ismereteit adva, egyuttal derüs, meleg szineket is fest arról

a világháboru utáni erdélyi magyar otthonról, mely önmagából éled ujra. E könyv ára 60 leu s megvételét igazán ajánljuk minden erdélyi magyar testvérünknek. Kapható a szerzőnél: Cădaciu, p. u. Simonești, jud. Odorheiu. Sz.-I. S.

Konfirmációi emlékfüzet. A Dávid Ferenc-Egylet kiadásában megjelent és eddig használatban volt „Konfirmációi emlék" már fogyatékán van. Annak uj anyaggal való kinyomatása, illetőleg szerkesztése most van folyamatban. Reméljük, hogy idejében megjelenik. Kérjük azonban lelkész atiait, hogy a megrendelésnél szivesked jenek azt is jelezni, hogy a konfirmációi emlékfüzet esetleges hiánya esetén milyen más füzetet küldjünk. Ajánljuk a következőket: Pap Domokos: Dávid Ferenc; Máté, Márk, vagy Lukács evangéliuma külön füzetben; valamint az Iratterjesztő árjegyzékében található más olcsó füzetkéket, imakönyveket, bibliákat, stb. Fenti füzetek 5—10 leus ára a mai gazdasági helyzetben is lehetővé teszi konfirmációi emlék adását. Minden megrendelést kérünk az Iratterjesztőhöz intézni.

ELSŐ ROMÁNIAI FALUSI BAROMFITENYÉSZTŐ SZÖVETKEZET

„AVICULTURA"

CĂDACIU KADÁCS

P. U. SIMONEȘTI, JUD. ODORHEIU—UDVARHELY M.

Árjegyzék kivánatra ingyen! — Olcsó és megbizható beszerzési forrás! Szövetkezeteknek árengedmény!

Magas hozamra, tehát haszonra tenyésztett

fehér amerikai Leghorn, vörös Rhode Island, fehér Erdélyi Kopasznyaku, Khaki Cambell és Pekingi kacsa.

Tenyészállatai után beszerezhetők:

tenyésztojások, naposcsirkék és kacsák, növendék állatok és tenyészkakasok.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 junius. 5. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

A székelykereszturi unitárius gazdasági iskola növendékei az 1931/32. tanévben.

Kelemen Kajos ur
Str:Julia Maria

Gazdasági iskoláink első éve.

A székelykereszturi unitárius téli gazdasági iskola első osztálya a téli félévet április 15-én befejezte s a növendékek az elméleti vizsgát szép sikerrel letették. Most az iskolában szerzett ismereteket szüleik gazdaságában hasznositják és szaktanáruk ott meglátogatja őket, hogy a további gyakorlati utmutatásokat megadja. A nyáron még időnként visszajőnek Kereszturra és segitnek verejtékükkel, munkájukkal az iskola gazdasági épületének felemelésében, ősszel pedig a második osztályt folytatják. Annak elvégzése után, hisszük, hogy mindannyiok egy-egy apostola lesz falujában a gazdasági ismeretek terjesztésének. Örömmel szemléljük képüket és megnyugvással gondolunk arra, hogy annyi sorscsapás között az isteni gondviselés éppen a mi kis egyházunkat részesitette abban az áldásban, hogy amikor főgimnáziumaink a legnagyobb nehézségekkel küzdenek s tanulóik a megváltozott viszonyok folytán az életben alig tudnak elhelyezkedni, — olyan intézetet állithattunk fel, amelyre a mostoha körülmények közt a legnagyobb szükség van s amelynek kisebbségi sorsunkban a legnagyobb fontossága és értelme van. Bizalommal gondolunk a Romániában most egyetlen magyar tannyelvü gazdasági iskolánk uttörő munkájának arra az eredményére is, hogy csapásoktól sujtott soraiban megritkult középosztályunk meggyöngült erejét a hasznos ismeretekben s ennek következtében anyagi jóllétben gyarapodó kisbirtokos hiveink fogják pótolni és lesznek egyházunk fenntartó oszlopai.

Október 15-én a gazdasági iskola már két osztályos lesz és ezzel teljessé épül ki. Iránta a másvallásuak körében is nagy érdeklődés nyilvánul mindenfelé s előre látható, hogy őszire az első osztályba többen fognak jelentkezni, mint amennyit a szabályzat szerint oda felvenni lehet. Éppen ezért azt ajánljuk, hogy azok a szülők, akik gyermekeiket az iskola első osztályába felvétetni kivánják, minél előbb küldjék be irásbeli jelentkezésüket az iskola igazgatóságához. A szabályzat szerint a felvételnél előnyben részesülnek a 16—20 éves ifjak, továbbá azok, akiknek szülei közismert jó gazdák. Az iskola rendes tanulói lehetnek az olyan 14—30 éves növendékek, akiknek, illetve szüleiknek legalább 2 hold mezőgazdasági ingatlana van, legalább 4 elemi osztályt végeztek, egészségesek, munkaképesek és kifogástalan viselkedésüek. Az életkort anyakönyvi kivonattal, a földbirtokot és kifogástalan viselkedést községi előljárósági bizonyitvánnyal, a négy elemi osztály elvégzését, vagy esetleg nagyobb képesitést iskolai bizonyitvánnyal s az egészségi állapotot orvosi bizonyitvánnyal kell igazolni; ez utóbbit pótolhatja a gazdasági iskola orvosának vizsgálata is. A 20 éven felüli növendékek nem lakhatnak az intézetben, de élelmezést ott kaphatnak, mig a 20 éven aluliak bennlakást is. Az iskolai dijak mérsékeltek és legnagyobb részben terményekkel, élelmiszerekkel is be lehet szolgáltatni. Az erről szóló részletes felvilágositásokat később fogjuk

közölni. A mindkét osztályt elvégzett növendékek az egy éves katonai szolgálat kedvezményében részesülnek az iskola nyilvánossági jogának megadása után, amit a miniszterium az elért szép eredményekre tekintettel már a folyó év őszére kilátásba helyezett.

A gazdasági épületeket még a nyár folyamán felépitik, a gazdálkodáshoz szükséges földterület is rendelkezésre áll s a székelykereszturi főgimnázium testvéri szeretettel bocsátja rendelkezésre a gazdasági iskola részére szükséges ujabb helyiségeket. Isten áldása kisérje továbbra is e szükséges és hasznos intézetünk müködését, vezetőségének, tanárainak odaadó munkáját s tanulóinak szorgalmát és igyekezetét! M. L.

TŰZHELY MELLETT

Tudomány és szabadakarat.

Erről a két igen fontos tárgyról adott érdekes nyilatkozatot Compton A. Artur professzor, a Nobel dijjal is kitüntetett kiváló tudós, a The Scientific American c. folyóiratban. Megállapitásai nemcsak érdekesek, hanem igen tanulságosak is s nálunk, unitáriusoknál különösen nagy fontossággal birnak. A legtöbb tudós ugy beburkolja mondanivalóit a tudományos szakkifejezések utvesztőibe, hogy a végén nem tudjuk, mit akar mondani. Ez a nyilatkozat azonban annyira érthető módon történt, hogy szavait félremagyarázni, vagy meg nem érteni: lehetetlen. Annál inkább sietünk hát olvasóink számára főbb vonásaiban ismertetni ezt a nyilatkozatot.

A tudomány meghatározásával kezdi Compton professzor mondanivalóját. „*A tudomány az igazság keresése* s azon az elven alapszik, hogy ez a világ, amelyben élünk, megbizható, örök törvények szerint halad.“ A tudomány szelleme emelte a fehér embert vezető poziciójába.

„Kina a XIII. században messze megelőzte még Itáliát, amely pedig a fehér ember kulturájának akkor a legmagasabb fokán állott. Hét rövid század alatt azonban a nyugat annyit haladt, hogy ma már a kelet marad el messze mögöttünk. Miért? Miért nem haladt Kina is tovább? Miért van az, hogy Kublai Khán ideje óta ez a hatalmas nép alig haladt valamit?

A feleletet hiába keressük abban a közkeletű frázisban, hogy a fehér ember tehetségesebb, mint szines bőrü testvérei. Peiping mellett láttam a kinai Nagy Falat. Hegyeken, völgyeken, folyókon át 1500 mértföldnyi hosszuságban huzódik ez a hatalmas alkotás. Olyan széles, hogy négy kocsi kényelmesen közlekedhetik rajta egymás mellett. Egészében véve olyan mérnök-technikai alkotás, amellyel a nyugati kultura sem dicsekedhetik. Szó sem lehet hát arról, hogy a kinaiak ne volnának épen olyan tehetségesek, mint a fehér emberek.

A nyugati haladást nem ennek, hanem egy eszmének kell a javára irnunk, a tudomány eszméjének.

A tudomány eszméje, már most, nem egyéb, mint egy magatartás, amelyet mindenki elsajátithat. Ez a magatartás abban a vágyban gyökerezik, hogy a világot és annak titkait megismerni és felhasználni akarjuk. Ez a magatartás aztán megnyilvánul abban, ahogyan az életet szemléljük, amilyen módszerrel annak titkait kutatjuk és szükségleteinkre felhasználjuk. Mindannak, amit modern civilizációnak nevezünk, ez a tudományos magatartás a létrehozója, jogosan mondhatjuk hát, hogy a fehér embert a tudomány szelleme juttatta vezetőpoziciójába.

A tudomány viszont csak ama feltevésen indulhat el, hogy az a világ, amelyet megismerni óhajt, megbizható törvények szerint halad. Nem is olyan régen ez a feltevés még nem volt elfogadott igazság. A gazda, akinek csürébe ütött a villám, áldozatot mutatott be Zeusnak vagy Thornak, mert meg volt győződve, hogy a villámcsapás isteni bosszuból történt. Ma villámháritóval védekezünk a villámcsapás ellen, mert ismerjük azt a törvényt, melynek alapján történik, sőt meg is szeliditjük a villámot, világitunk vele, gépek hajtására használjuk fel. Ez a modern vallásosság és régi babonák közötti különbség.

A tudomány sokkal több, mint kisérleti üvegekkel és megfigyelésekkel üzött játék. Azon az alapon elindulva, hogy a világ Isten állandó törvényei szerint él és halad, szellemileg is keresi az igazságot, Isten akaratát, amint az ezekben a törvényekben megnyilvánul. Igy a tudomány volt egyik fősegitsége a szabadelvü vallásosságnak, mely a babonákkal telitett és kifacsart gondolkozásmóddal létrehozott dogmáktól megszabaditotta az emberiséget. Tudjuk, hogy az orthodox kereszténység dogmái a görög filozófia hatása alatt állottak elő. A görög filozófia pedig határozottan tudományellenes volt. Maga Sokrates volt az, aki korának tudományos próbálkozásait tönkre tette. A modern tudomány azt tanitja, hogy az eszmék és a célok — éppen mint a hő vagy a viz — atomokból tevődnek össze. Tehát, hogy mi magunk fejlesztjük ki eszméinket megszerzett ismeret-atomjaink összehasonlitása és összetevése által. Sokrates azonban azt tanitotta, hogy valami már belénk van téve, mint adottság s csak az müködik bennünk tovább. Talán merésznek hangzik az az állitás, hogy Sokrates ölte meg a görög tudományt. Tény azonban, hogy egyik főtényező volt a görög tudományosság lehetetlenné tevésében, éppen ugy, mint Plátó és Nagy Sándor, aki hóditó hadjárataiból khaldeai mágusokat és büvészeket hozott magával, akik babonákkal telitették meg a görög gondolkozást. A görögök nem is tudták aztán soha összeegyeztetni a gondolatot az anyaggal éppen a fenti okok miatt."

Most azután rátér a professzor a szabadakarat kérdésére. „Sokáig az volt a vélemény — mondja — hogy az ember csak játék a sors kezében, multja, átöröklése, környezete szabják meg

élete folyását." „Az embernek nem sokkal több szabad akaratot engedélyeztek, mint egy gőzmozdonynak, amely vezetőjének akarata szerint áll vagy szalad."

„Ujabban a szabadakaratot az okozati törvény alapján tagadták meg. Azt tanitotta a fizika is, hogy bizonyos meghatározott körülmények meghatározott eredményeket hoznak létre. Ez az elv azonban megbukik az alábbi modern kisérletben. Ha szétbontjuk az X sugarat elektronokra (a legkisebb ismert részecskékre) azt fogjuk látni, hogy ezek az elektronok nem ugy viselkednek, amint vártuk volna. Megállapithatjuk, hogy az okozati törvény tulajdonképen csak valószinüségen alapszik, mintegy a statisztikája az egyedek viselkedésének.

Ilyen és hasonló kisérletek azt bizonyitják, hogy az embernél is gondolkozása és cselekedetei nem feltétlenül következményei adottságainak. Az okozati törvény csak a legtöbb esetből levont utólagos általánositás, statisztika s nem zárja ki a szabad akaratot.

Ez a megállapitás kiszabaditja abból a mechanisztikus elképzelésből az emberi szellemet, amelybe a filozófusok bezárták azt. Ha, annak idején, Demokritus birtokában lett volna modern kisérleteink eredményeinek, könnyen megcáfolhatta volna Sokratest s akkor a tudományos felvilágosodás százada kétezer évvel hamarább következett volna be."

Compton professzornak fenti felvilágositásai két alapvető unitárius elvnek szolgálnak bizonyságul, a szabad kutatás és a szabadakarat elveinek s mint ilyenek, érdeklődésünkre tarthatnak számot.

Sz. I. S.

A jövő embere.

A mi falunkban is ugy, mint mindenütt, az a szokás, hogy vasárnap és más ünnepnapokon a hivek egy része már az első harangszóra gyülekezik a templom előtt, ahol aztán kisebb-nagyobb csoportokba verődve beszélgetnek, tanácskoznak és nem egyszer komoly kérdéseket és fontos ügyeket intéznek el.

Aki pedig hü barátjával és jó emberével jön össze, az a falu vagy az ország sok baja mellett, a saját nyomoruságáról és ezerféle gondjáról sem feledkezik meg. Őszintén kitárja, elmondja és elpanaszolja azt, ami lelkének fáj és hálásan veszi s szeretettel fogadja, ha a jó barátok az igazi részvét mellett még kellő tanáccsal és helyes utbaigazitással is ellátják.

Igy történt ez a közelmultban is.

Péter bá, meg az ő édes komája, Pista bácsi, már a kapunyitás előtt megérkeztek és a szokásos rövid üdvözlések után mindjárt beszédbe elegyedtek. Társalgásuk elég hangos volt, már messziről lehetett hallani, hogy kiről és miről beszélgetnek. Annak rendje és módja szerint letárgyalták az idők járását, a falu és az ország sok baját és végül elsirták, elpanaszolták a gazdaemberek ezerféle

nyomoruságát, a nagy adót, a méreg drága csizmát, ekét, cipőt, de még a cukrot és a gyufát is szóba hozták. És azután, mint akik jól végezték már a dolgukat, elhallgattak. De a csend és a nyugalom nem tartott sokáig, mert az öreg Pista bácsi, hogy időt is nyerjen és hogy lelkének nehéz sulyán is könnyitsen, mély sóhajtás és előleges köhintés után, közelebb hajolva jó komájához, ismét beszélni kezdett.

De most már nem a világ száz baját és a falu ügyeit emlegette, hanem a maga nyomoruságát, szenvedéseit és nehéz sorsát tárta föl és sirta el. Amit eddig takargatott és titkolt, azt most mind a nagy nyilvánosság elé teritette. Nem törődött senkivel és semmivel. Elmondotta és bevallotta őszintén, hogy mennyit szenved, hogy gyermekei, a fia és lánya ugy bánnak vele, mint egy oktalan állattal. Barmok között, az istálóban lakik és ott fogyasztja el a házi cifra asztal maradék kenyerét és kihült, sótalan hig levét.

Voltak ugyan sokan, akik egyelőre nem hitték, akik álomnak és valótlanságnak mondották mindazt, amit Pista bácsi olyan őszintén és olyan igazán adott elő. Sőt a távolabbiak még gunyolódtak is akkor, amidőn szenvedéseiről és sok nyomoruságáról beszélt.

Pedig hát nem volt mese és nem volt hitetés a Pista bácsi beszéde. Igaz volt annak minden szava, mert a cifra külső mögött megvolt és megvan még most is az ő sok baja és szenvedése. Didereg és nélkülöz éppen ugy, mint a mostohán tova lódított szegény koldus.

A szép ház nem az övé, a szép házban nincs otthona. A tehénistáló az ő szállása. Ott fekszik és betegségében az édes gyermekek helyett a Szilaj és a Jámbor, a két jó öreg tehén kezeli és ápolja. Ez a jutalma a sok munkának és hálás elismerése annak, hogy övéit egyszerre boldoggá tette. Az utódok igy fizetnek, a gonosz örökösök igy jutalmazzák azt, aki kiméletet és mindenkitől megbecsülést érdemelne. És vajjon miért? Ki és mi az oka annak, hogy a gyermekek a legtöbbször ilyen hálátlanok és kegyetlenek? A világ, az élet vagy talán az emberek? Nem! ezek közül egyik sem. A gyermeki hálátlanságokért és késői mostohaságukért a legtöbbször maguk a szülők a felelősek. Azok a szülők, akik a mindennapi munka mellett vajmi keveset vagy pedig egyáltalán nem is foglalkoznak és nem is törődnek az ő gyermekeikkel. A sorsra, az utcára bizzák azoknak a nevelését és az amugy is mindenrehajló gyenge gyermeki lélek fejlődését. Pedig milyen más és jobb emberré nőné ki magát száz meg száz gyermek akkor, ha a számkivetéses és önkéntes nevelődés helyett, az iskola mellett egy tervszerübb és módszeresebb családi gondozásban és nevelésben is részesülhetnének. Érzésük, akaratuk, cselekvésük mindig nemesebb, helyesebb és célszerübb lenne. A gyakoribb érintkezés és a vele való foglalkozás a gyermeket már a kezdet után mindjárt nagyobb és erősebb ragaszkodásra és forróbb szeretetre ösztönzi. Ki ezen jó és erkölcsös tulajdonságainál fogva már az első adott alkalomkor

igyekszik a jót jóval és a szeretetet szeretettel viszonozni. Nem szemfényvesztésből és szokásból, hanem szent meggyőződésből cselekszik, igyekszik követni mindenkor és mindenben azokat, akik a szépre és a nemesre nemcsak szóval, de tettel is példát adtak és utat mutattak.

A jó nevelés, a helyes vezetés és a meleg, odaadó szülői gondoskodás a gyermekeket egy sokkal tisztultabb légkörbe, Isten közelébe emeli, ahol aztán, mint nemesebb lelkü és öntudatosabb ifjak mindig előljárók és utmutatók lesznek a jó cselekedetekben. A családi körön kivül pedig az iskolának is hü tanitványai. Munkaszeretetükkel és törekvésükkel mindig buzditólag hatnak, miáltal társaik, pajtásaik lelkivilágának erkölcsibb irányu fejlesztése mellett, a tanitást is kedvesebbé, a tanulást pedig kedveltebbé teszik. A családi otthon és az iskolán kivül, ott az utcán is kitünnek, kiválnak példás magaviseletükkel és rendszeretetükkel. Szerénységet és alázatosságot tanusitanak mindenkivel szemben. Nem lármáznak és nem civakodnak, nem verekednek soha senkivel. A koldust, a vándort éppen ugy, mint a gazdagot illő tisztelettel köszöntik és üdvözlik.

Szóval, egy jól nevelt és kezelt gyermek, mondhatom és állithatom, mindennél többet érő kincs és becsesebb vagyon. A sorscsapásokban és a szenvedésekben ő, egyedül csak ő a vigasztalás. A gyengeségben erő és az elhagyottságban biztos támasz. Ezt a vagyont, ezt a kincset kellene, hogy biztositsa magának minden szülő, mert a mindennapi kenyér és a cifra ruha mellett az alázatos lelkü, jó érzésü gyermek mindig csak öröm, mindig csak nagyobb boldogság és büszkeség lehet.

Az athéni anyák már évezredekkel ezelőtt fölismerték ezen igazság nagyságát és jóságát s félre téve minden egyebet, szivvel, lélekkel és akarattal mindig csak arra törekedtek, hogy gyermekeiknek minél jobb, minél helyesebb nevelést adjanak, éppen úgy, mint korunk komolyabb és fennköltebb gondolkozásu szülői, akik szintén félre állva és visszavonulva a jelen véres és minden izében irtóztató hadszinterétől, csak egyért, a gyermekért élnek és áldoznak szüntelen. És milyen boldogok, amikor látják, hogy a meghozott munka és áldozat után a gyermek jó, szelid, becsületes és engedelmes, de sohasem büszke és irigy.

Talán éppen ez utóbbi jellemvonások hiánya és teljes elmaradása teszi boldoggá a gondos és szemfüles szülőket, látva azt, hogy a jóság és a szelidség mellett nincs ott a rossz, a fekete irigység, a kérkedő és fitymáló büszkeség. A gyermeki lélek ment azon veszedelmes, átkos szokásoktól, amelyek inditó okai minden pernek, harcnak és bosszúnak.

Vannak ugyan szülők és családok, akik talán lefokozzák és lekicsinylik ezt az eredményt és haszontalan, hiába való fáradozásnak itélik és mondják a nevelői munkát is. Pedig mondom és állitom, hogy nincs igazuk, mert a legnagyobb jót és a legszebbet a világon mindig csak az tette és teszi, aki egy ártatlan, tiszta gyer-

meki lelket megment, megoltalmaz az elromlástól és a lesülyedéstől. Az ilyen öntudatos, komoly, meggondolt szülőknek van vallása, hite, erkölcse és embersége. Az ilyenek Jézusnak, az igaz embernek a nyomdokain haladnak. Leereszkedők és alázatosak, szelidek és engedelmesek, hogy másokat is engedelmességre és alázatosságra szoktassanak és tanitsanak.

Ezek a nagyok és jó szülők, nevelők és gyámok igyekeznek mindig a családot és az iskolát, az érzést és az értelmet egymáshoz közelebb hozni, egymással ugy összeegyeztetni, hogy ezen társitásból és társulásból a gyermek tudása és képességének fejlődése mellett nyerjen a család, az iskola és nyerjen maga a nagy társadalom is, de mindig többet és szebbet, mint a mit és mennyit nyerhetne egy ráerőszakolt parancs, vagy törvény által.

A célszerü és okos családi nevelés után pedig az igy előkészített ifjut jó reménységgel és biztató hittel engedik és adják át az élet, a közös nevelés iskolájának. Mert tudják azt, hogy az ő nevelt gyermekük ott is éppen olyan kitartó, szorgalmas és hüséges lesz, mint a milyen volt a családi otthonban. A továbbhaladás és helyváltoztatás soha sem fog rontólag hatni rá. Nem lesz idegen és kellemetlen az új világ előtte. Egy-kettőre beleéli és beleképzeli magát az új helyzetbe s igyekszik a munkából a kellő részt kivenni és igazságosan megosztani.

Vagyis az eddigi csendes és biztatottból lesz a szüntelen dolgozó, alkotó és beszélő tanuló. Aki folytonosan hivja és nógatja nagyobb testvéreit és szülőit, hogy tanitsák, hogy foglalkozzanak vele.

És ha most kérését durván és mostohán visszautasitják, előbbutóbb, de elfásul és eldurvul, amikor aztán nemcsak a világot és a környezetet, de meggyülöli magát a szülőt és a testvért is s mint aféle léha, henyélő, gonosz munkakerülő, csak bajt, szomoruságot és bánatot okoz mindenkinek.

Ha pedig kérése és kivánsága meghallgatásra talál, ugy a már előbb irt és mondott munkakedve, munkaszeretete, az erkölcsi érzések fejlődése mellett, még inkább fokozódik, még inkább nő.

Tehát mondhatjuk és állithatjuk, hogy a családi nevelés és gondos vezetés soha sem szünhetik meg. Annak az iskolai tanitással és tanulással mindig együtt kell hogy haladjon, hogy igy a két intézmény egyesülése és társulásával végrehajtott öntudatosabb és tervszerübb munka után elkövetkezendő jobb helyzetben és szebb világban, mindig szelidebb, becsületesebb, vallásosabb és megértőbb legyen maga a jövő embere is.

Lőrinczi Miklós.

Kőrösfői Kriesch Aladár: A vallásszabadság kihirdetése cimü képe eladó. Értekezhetni az Unitárius Közlöny utján.

Egy sirdomb körül.

A napokban fölkutattam boldog emlékü *Murányi Farkas Sándor* sirját a budai farkasréti temetőben. Fájdalommal láttam, hogy az unitárius lelkipásztorok áldottszivü jóltevője jeltelen sirban pihen. Hozzátartozói elhaltak. A bádoglemezről a nevet lemosta az idők vihara. Csak a lemezt tartó fejfán álló számról lehetett a temetőiroda törzskönyvéből megállapitani, hogy kinek lakhelye az elhagyatott sir.

Azt gondolom, az unitárius lelkipásztori kar nem engedheti meg, hogy annak a férfiunak sirja, aki a mult század utolsó évtizedeiben egymagában gondolt az ifju lelkészekre — jeltelenül, elhagyottan álljon. *M. Farkas Sándor* 1894-ben ugyanis 1000 frtos alapitványt tett, hogy annak évi kamatából — amint adományozó iratában mondja — „az életbe minden anyagi segedelem nélkül kilépő ifju lelkésznek a kezdet nehézségeit némileg megkönnyitse és szent hivatásában első szükségletét: palástját, Bibliáját és imakönyvét beszerezhesse".

Kis fizetéséből gyüjtötte egybe az 1000 forintot, „amely az áldozónak mindene". Amikor 1899-ben a Papnevelő Intézet Önképzőköre örökös tiszteletbeli tagjának választotta, azt irja válaszában: „Az a tudat, hogy abban a főiskolában, ahol én egykor 1854—56-ban annyi nyomorral küzdöttem, van egy ifjusági kör, mely emlékemet késő időkben is kegyelettel fogja megőrizni és annak elgondolása, hogy minden évben lesz egy szegény ifju, ki szent hivatását aztán csekély áldozatom filléreivel kezdi meg, ajkán egy „Isten áldja meg"-gel adózna emlékemnek, bizony mondom megaranyozza hanyatló életem napjának végsugarait s hihetővé teszi előttem a halhatatlanságot, mert a jócselekedet élni fog örökké".

Abban bizonyos vagyok, hogy a Theol. Akadémia önképzőköre kegyelettel őrzi emlékét *M. Farkasnak*, de látva az elhagyatott sirt, azt gondolom, hogy az unitárius lelkészi kar önmagához méltóan cselekszik, ha a jeltelen sirt megjelöli és gondozza.

A sir gondozását magamra vállalom. A fejfát *Bartók* Géza polgárdi kollégámmal, mint akik annak idején részesültünk az alapitvány áldásában, megcsináltatjuk.

Ámde van a kegyelet gyakorlásának másik oldala is. Az alapitvány tőkéjének visszaállitása. Kisérletet kellene tennünk az alapitvány ujból leendő egybeadására. Ürmösi József kartársunk, aki a központban lakik, bizonyára készséggel vállalja a gyüjtés munkáját.*) Remélem, hogy nemcsak azok a kartársak, akik a *M. Farkas* alapitvány kamataiban részesültek, de minden unitárius kolléga kedves kötelességének ismeri, hogy évente nehány fillérrel hozzájáruljon az alapitvány ujrateremtéséhez. Ez lesz a legszebb virág a budai temetőben pihenő *M. Farkas* Sándor sirdombján. **Barabás István.**

*) Készséggel vállalom s a lap jövő hónapi számában az erre vonatkozó tervem közlöm. *Ü. J.*

Dalárda-verseny Székelykereszturon.

Május 17-én zajlott le Székelykereszturon a székelykereszturi és székelyudvarhelyi unitárius egyházkör Dávid Ferenc-Egyleti dalárdáinak versenye. Ez a felemelő ünnepély olyan megmozdulás, amely minden figyelmet megérdemel s külső kereteiben is impozáns volt. Mintegy 10 dalárda jelent meg a versenyen, részben a Homoród mellékéről, részben pedig Székelykeresztur környékéről. Már a kora reggeli órákban festői népviseletben gyülekeztek a távol vidékről összejött dalosok, kiknek száma körülbelől 400-ra tehető, akikkel együtt az illető községekből még számosan jöttek el, mint hallgatóság. Maga a verseny a székelykereszturi unitárius főgimnázium tornatermében zajlott le a termet szorongásig megtöltő óriási közönség jelenlétében. A Dávid Ferenc-Egylet képviseletében Dr. Varga Béla az Egylet ügyvezető alelnöke jelent meg. Az Országos Magyar Dalosszövetséget Vajda Ferenc székelyudvarhelyi tiszteletbeli református esperes ur képviselte. A dalünnepet versenyen kivül a székelykereszturi főgimnáziumi ifjuság dalárdájának kifogástalan és preciz éneke vezette be Lőrinczy Géza tanár vezetése alatt. Megnyitó beszédet tartott Dr. Elekes Domokos egyházköri felügyelő gondnok. Rendkivül érdekes és tartalmas megnyitójában élénk szinekkel ecsetelte a karéneklés nagy szükségességét s ebben a tekintetben ennek a versenynek nagy jelentőségét. Rámutatott arra, hogy mig más nemzetek, különösen a szlávok, mindig karénekben dalolnak, addig a magyarnak ez nem szokása, pedig éppen a karénekben mutatkozik meg a nép zenei érzéke és talentuma. Ezért van nagy jelentősége ennek a dalosversenynek. Üdvözölte a Dávid Ferenc-Egylet és az Országos Magyar Dalosszövetség kiküldötteit, akik megjelentek.

Ezután kezdetét vette a verseny, amely olyan magas zenei élvezetet nyujtott a nagyszámu közönségnek, amelyhez hasonlóban ritkán van alkalmunk gyönyörködni. A pompásan fegyelmezett dalárdák szines csoportjai a lehető legjobbat adták s mind a vezetőket, mind a buzgó dalosokat a legnagyobb hála és elismerés illeti meg azért a páratlanul értékes munkáért, amelyet végeztek a magyar dalkultura érdekében. A verseny eredményei a következők: Kezdő férfi dalárdák versenyében első dijat nyert a homoródszentpáli Dávid Ferenc-Egylet férfikara Pálffy Ákos vezénylete mellett, amely megnyerte Dr. Boros György püspök ezüst vándorserlegét.

A második dijat a homoródalmási férfikar nyerte meg Fülöp Domokos vezetése mellett. Megnyerte a Magyar Dalos Szövetség ezüst plakettjét. A haladó férfidalárdák között az első dijat a vargyasi dalárda nyerte meg Kiss Károly vezetése mellett s megkapta a kereszturköri Dávid Ferenc-Egylet ifjusági körök vándorzászlóját. A második dijat a kissolymosi férfikar nyerte meg Lőrinczy Elek vezetése mellett. Megkapta Knopp Vencel urnak, a korondi aragonit gyár igazgatójának ajándékát, egy aragonit órát. A harmadik dijat az alsóboldogfalvi férfikar nyerte meg Pap Sámuel vezetése alatt és

megkapta a Magyar Dalosszövetség bronzérmét. A kezdő vegyes dalárdák közül első dijat nyert a székelyderzsi dalárda Petres Albert vezetése alatt. Megkapta a Dr. Elekes Domokos felügyelő gondnok által adományozott ezüst serleget. A második dijat a székelykereszturi vegyeskar nyerte Fazakas Sándor vezetése mellett, megkapván Dr. Boros Györgyné diszkazettáját. Az alsóboldogfalvi vegyeskar dicsérő oklevelet kapott. A haladó vegyes dalárdák első diját az ujszékeli vegyeskar nyerte meg, Fazakas Péter vezetése alatt. Megkapta a Dávid Ferenc Ifjusági Körök vándorzászlóját véglegesen. A második dijat a szentmihályi vegyeskar nyerte meg Kádár Balázs vezetése alatt. Megkapta a Magyar Dalos Szövetség aranyplakettjét.

A versenyt követő estélyen a négy csoport győztes dalárdái énekeltek. Különösen a vargyasi dalárda szünni nem akaró tapsokban részesült a lelkes közönség részéről. Mind a dalosok, mind pedig vezetőik minden elismerést megérdemelnek. De megérdemli ezt a verseny rendezősége: Dr. Elekes Domokos felügyelő gondnok, Boros Jenő D. F. egyleti titkár és Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, akik fáradhatatlan buzgalommal végezték a rendezés nehéz munkáját.

A dalosversenyt követő estélyen Bedő Emma énekmüvésznő énekelt Szentmártoni Kálmánné urnő zongora kisérete mellett. A müvésznő fölényes technikája és hangjának behizelgő kedvessége mély benyomást gyakorolt a hallgatóságra. Az estélyen Dr. Varga Béla tartott szabadelőadást a lelkek harmoniájáról.

A dalosversenyt megelőzően délelőtt 10 órakor istentisztelet volt az unitárius templomban, hol Bálint Ödön h.-karácsonyfalvi lelkész hirdette az igét. Szerepeltek a szentábrahámi és a h.-szentpáli dalárdák. Az istentiszteletet a köri Dávid Ferenc Egylet évi tisztujitó közgyülése követte, ahol Dr. Szolga Ferenc tanár tartott elnöki megnyitót és Boros Jenő egyleti titkár tartott értékes beszámolót. A megejtett tisztujitás eredményeként elnöknek megválasztatott Péterffy Albert ügyvéd, alelnöknek Ütő Lajosné és Boros Jenő, pénztárnoknak Dr. Szolga Ferenc, titkárnak Máthé Sándor, jegyzőnek Fazakas Sándor és egy 14 tagu választmány. Ebben a körben az egyleti élet fellendülése nagy reményekkel kecsegtet a jövőre, amiről az ujonnan választott tisztikar és választmány kezeskedik. Jelenvolt.

Hymen. Barra Jolán Székelyudvarhely és Ajtay László Boldești, jegyesek. 1932. május 2. Gratulálunk és Istennek áldását kérjük egy boldog házasélet megkötésére. — Zöld Piroska tanitónő Szabéd és Györffy Pál tanár Marcsvásárhely, Szabédon házasságot kötöttek. Gratulá'unk!

Pályázati hirdetés. A székelvudvarhelyi Unitárius Egyházkör Pálffy Ákos homoródszentpáli énekvezér-tanitó afia adományából 150.— leu pályadijat tüz ki egy három szakaszos 6—8 soros esketési énekszöveg megirására. A pályázatok jeligés levéllel f. évi julius hó 1-ig Balázs András espereshez küldendők.

Egyházi hírek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

A cseh unitáriusok jubileuma. Csehországi unitárius testvéreinktől az alábbi levelet kapta E. K. Tanácsunk:

Prága, 1932. április 10.

Az erdélyi unitárius egyháznak:

Abból az alkalomból, hogy vallásos mozgalmunk 10-ik évfordulóját megünnepelni szándékozunk, van szerencsénk üdvözletünket küldeni erdélyi testvéreinknek, azzal az őszinte kívánsággal, vajha mi nyomdokukba léphetnénk az erdélyi unitárius egyház hőseinek, akik mindnyájunknak vezető és világító fáklyái.

Mi nagy rokonszenvvel viseltetünk az Önök törekvése iránt s egyben erős hittel és tiszta felfogással tekintünk előre, bizván, hogy az Önök sajátos problémái megoldást nyernek és a szeretet és testvériség vallása előre fog haladni.

A csehszlovák unitáriusok nevében:

Capek V. J. elnök.
Roman H. titkár.

E. K. Tanácsunk örömmel vette tudomásul a jubileumot és püspök urat megbizta, hogy fejezze ki az Erdélyi ős unitárius egyház köszöntését és óhaját eszméink további sikere és diadalma felett.

Bukarestben élő unitáriusok összegyüjtése. Az a régi vágy és szükségszerü kivánalom, hogy az ország fővárosában több száz számban élő unitárius testvéreinket, hiveinket összegyüjtsük s róluk lelkileg — bár némileg — gondoskodhassunk, talán a megvalósulás felé közeledik. Ott tanuló főiskolai hallgatóink ifj. Mikó Imre, Vass Pál, Ébert Hajnalka, Gálfalvi János és Kiss Jenő aláírásával püspök urunk értesitést kapott, hogy a munkát megkezdték, a mozgalmat beinditották és 102 család nevét irták össze és közelebbről összegyülekezést tartanak. Püspök ur nagy örömmel vette ifjaink ez igazi apostoli munkáját, főpásztori biztatása mellett áldását küldte az ifjak sikeres munkájára. Reméljük, hogy a további fejleményekről értesitést fogunk kapni közelebbről.

Lelkész-bucsuzó. Id. Máthé Lajos firtosváraljai lelkész, kinek nyugalombavonulásáról megemlékeztünk, április 24-én bucsuzott el egyházközsége hiveitől, kiknek hálája és szeretete kiséri a hüséges és lelkiismeretes lelkipásztort a méltán megérdemelt nyugalomba. Az E. K. Tanács és a püspök ur méltányló elismerését és köszönetét az ünnepségen Katona Ferenc egyházköri esperes tolmácsolta. E helyen is kivánjuk, hogy Isten áldása, a jó egészség visszanyerése drága adományával, legyen kedves lelkész atyánkfiával. Ezzel kapcsolatban emlitjük meg, hogy miután a firtosváraljai egyházközség eleget tett a lelkészválasztási törvény szabályszerü köve-

telményének, a főtiszt. püspök ur — a hivek óhajtása szerint — Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkészt Firtosváraljára kinevezte.

E. K. Tanács a középiskolák II-ik gimn. oszt. számára szükséges vallástani tankönyv megirásával Vári Albert főgimn. vallástanárt bizta meg.

Lelkészképesitő vizsga. F. évi április 27-én Ürmösi Gyula és Lőrinczi Gergely papnövendékek lelkészképesitő vizsgát tettek jó eredménnyel s ezzel a lelkészjelöltek sorába léptek.

A lelkes áldozatkészségnek szép példáját mutatja meg kükülllődombói egyházközségünk derék népe, midőn ebben a nehéz gazdasági helyzetben az iskoláért és a kulturáért meghozza azt az áldozatot, hogy a III-ik tantermet és ezzel kapcsolatban kulturtermet épit. Egyházi Képviselő Tanács elismeréssel és meleg köszönettel vette tudomásul és hagyta jóvá a felterjesztett tervrajzot és költségvetést.

Karnagy- és kántor továbbképző tanfolyam. Énekvezéreinket, lelkész és esetleg más érdekelt afiait értesitjük, hogy a Romániai Magyar Dalosszövetség 1932. junius 26-tól julius 24-ig négyhetes karnagy- és kántor-továbbképző tanfolyamot rendez Kolozsváron. Tantárgyak: zeneelmélet, összhangzattan, hangszereléstan, formatan, zenetörténet, zeneesztétika, énekkari gyakorlat, művészi ének, egyházi ének, liturgia és orgona.

A tanfolyamon részt vehetnek a karnagyok, kántorok, lelkészek, tanitók, főiskolai hallgatók és mindazok, kik a zenében továbbképzést óhajtanak nyerni.

A tanfolyam részvételi dija 200 lei. A szállás négy hétre fejenkint 200 lei. Étkezés (ebéd és vacsora) naponkint 24 lei. A hallgatók természetesen nem kötelesek az intézeti szállást és a tömegétkezést igénybe venni.

A karnagyok és kántorok kérhetik a dalárda, illetve az egyház anyagi támogatását.

A tanfolyam előadó rendes tanárai: Gokler Antal, Nemes Elemér, Tárcza Bertalan, Veress Gábor dr., Willer József és Zsizsmann Rezső. Mint óraadó tanárok közre fognak müködni: minden felekezet részéről egy-egy teológiai tanár, továbbá egy orvosprofessor, ki a gégéről fog szemléltető előadást tartani.

A tanfolyam szabad óráiban a kolozsvári muzeumokat, régi épületeket és gyárakat fogjuk bemutatni. A tanfolyam végeztével befejező hangversenyt és a kolozsvári dalárdák közremüködésével dalünnepélyt fogunk tartani.

Felkérjük mindazokat, akik ezen a tanfolyamon részt óhajtanak venni, hogy ez iránti szándékukat legkésőbb folyó évi junius 16-áig jelentsék be a következő cimre: Romániai Magyar Dalosszövetség, Cluj, ref. kollégium.

Kolozsvár fürdőváros lévén, az ideutazásnál váltandó egész jeggyel vissza is lehet utazni. A jegyet, annak váltásánál alá kell

irni, Kolozsvárra érkezésnél megtartani s a visszautazáskor a kolozsvári állomási pénztárnál lepecsételtetni.

Pályázati hirdetés. Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet a székelykereszturi téli gazdasági iskolánál folyó év októberétől kezdődően betöltésre kerülő második gazdasági szaktanári állásra. Pályázhatnak unitárius vallású, megfelelő képesitéssel biró román állampolgárok. A pályázati kérések junius hó 19-ig adandók be a nevezett tanintézet igazgatóságához, megfelelő okmányokkal felszerelve.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári Unitárius Teologiai Akadémia ifjusága május 9-én este Kollégiumunk disztermében müsoros-estélyt rendezett a következő programmal: 1. Énekelt az Akadémia énekkara, *Ütő Lajos* vezetése mellett. 2. Elnöki megnyitót mondott: *Ifj. Kovács Lajos*. 3. Hegedült *Biliczky Piroska*, zongorán kisérte Braun Ferenc. 4. Ady költeményeket szavalt: *Szánthó Vilma*. 5. „Kereszténység és szociálizmus" c. előadást tartott: *Darkó Béla*. 6. *Ady—Reinitz* dalokat énekelt: Bede Emil, zongorán kisérte: Mihályffy Irén konz. tanárnő. 7. Mécs László: Borkostolás c. verset szavalta: *Kovács Domokos*. 8. Bezárót mondott: *Dr. Varga Béla* theol. tanár.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesiti mindazon unitárius szülőket, akik közép- és főiskolában, vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1932—33. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket junius hó 30-ig a Leányotthon előljáróságának cimezve, az Unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz* József, elnök.

A kolozsvári Unitárius Kollégium ifjusága május 8-án a kollégium disztermében *zenedélutánt* rendezett. A müsoron az intézet vonós zenekara és az ifjusági dalosversenyen kitüntetett énekkaron kivül szerepeltek: *Ifj. Nagy Zoltán* VII. o. (zongora) és *Ifj. Márkos Albert* VII. o. (hegedü). Ez ünnepély megrendezéséért dicséret illeti: *Péterfy Istvánt*, az intézet fiatal zenetanárát, ki időt és fáradtságot nem kimélve igyekszik megszerettetni az ifjusággal a zenét: mint minden szép és jó ősforrását!

Theologiánk ifjusága május 1. és 2. napjain jólsikerült *missziós kirándulást* rendezett Tordára és a szomszédos Sinfalvára. Mindkét helyen istentisztelet vezette be a müsort, melyet aztán előadások, szavalatok és énekszámok tettek változatossá. A kiránduláson résztvett: *Dr. Kiss Elek* theol. tanár és családja is.

A lelkészi munka elismerése. Lélekemelő, szép ünnepség zajlott le Brassóban március harmadikán, az Esperesi Vizsgálószék jelenlétében, a d. e. istentiszteleten. A Brassói Unitárius Egyházközség köztiszteletben álló lelkésze: Kovács Lajos 50-ik születésnapját érte meg e napon. Az ő tudta és akarata nélkül a Keblitanács, a

Nőszövetség, az Ifjusági Egylet küldöttségileg képviseltette magát és szivből jövő, szivhez szóló szavakban adott kifejezést örömének, jó kivánalmainak és annak a mélységes szeretetnek, mellyel lelkészét szereti és elhalmozza. Szivbemarkoló képet nyujtott az a jelenet, mikor a küldöttségek a könnyekig meghatódott lelkésznek — érdemeinek elismerése és nagyrabecsülésük jeléül — átadták szép és értékes ajándékaikat. Mi mind, akik ott voltunk, megilletődéssel vettük tudomásul azt az örök igazságot, hogy a szeretetnek szeretet, a becsületességnek megbecsülés, a hüségnek ragaszkodás a jutalma és könnyes szemekkel fohászkodtunk az ég Urához, kérve az Ő áldását és megtartó jóságát hüséges és igaz szolgájára, ki szivének önzetlenségével, becsületességével és kötelességtudásával annyi számos alkalommal vallotta Jézussal: „Én vagyok ama jó pásztor, ki életét adja az ő juhaiért". Az Isten sokáig éltesse és áldja meg áldásainak bőségével! Jelenvolt.

Irodalom.

Az 1931. évi Főtanács jegyzőkönyve most jelent meg nyomtatásban, dr. Varga Béla egyházi főjegyző gondos szerkesztésében. E jegyzőkönyvet könnyen kezelhetővé teszi a kettős — ülések szerinti és abc sorrendben készitett — „tartalomjegyzék" és „tárgy- és névmutató". Hiveink sok hasznos és egyházunk egyetemét érdeklő határozatról, mozgalomról és eseményről értesülhetnek belőle. Kapható az Iratterjesztőnél.

Szabadelvü Vallásos Értekezések. Szerkeszti: Szent-Iványi Sándor. Kiadja: az Unitárius Iratterjesztő Bizottság. Fenti cimen uj vállalkozás indult meg, melynek az a célja, hogy modern tárgyu és hangu értekezéseket adjon unitárius hiveink kezébe. Az élet halad, uj problémákat, helyzeteket, körülményeket vet fel, melyek között a hivő ember sokszor nem találja meg az utat. Szükség van tehát utmutatásra. Ez értekezések szép külalakban, olvasható, nagy betükkel nyomva jelennek meg, áruk azonban mégis igen csekély. Hisszük, hogy olvasóközönségünk még a mai nehéz helyzetben is bizonyságot fog tenni az ilyen célu és tartalmu kiadványok szükségessé mellett, azáltal, hogy megvásárolja azokat. Az első három szám már meg is jelent. Előkészületben van, neves egyházi iróink tollából, több más tartalmas értekezés. Az első három füzet:

I. Az Unitarizmus Lényege. Irta: Szent-Iványi Sándor. 48 old. Sokat irtak már arról, hogy mi különbözteti meg az unitárius vallást a többi keresztény vallástól. Ezt a különbséget a szentháromság és az Isten egysége, vagy Jézus istensége és embersége közötti összehasonlitásban, tehát hitelvekben vélték megtalálni. Ez az értekezés az unitárizmus lényegét sokkal mélyebben keresi, mint a hitelvek s az erdélyi, angol és amerikai unitárizmus összehasonlitása kapcsán találja meg. Ára: 12 leu.

II. Az Unitárizmus Fejlődése. Irta: Szent-Iványi Sándor. 80 old. Az unitárizmus lényegét a történelmi fejlődés sikjában mutatja be. Fejezetek cimei: Őskereszténység; Katholikus középkor; Humanizmus; Olasz unitárizmus; Erdélyi-, Lengyel-, Angol-, Amerikai unitárizmus. Ára: 15 leu.

III. Természettudomány és Vallás. Egy természettudós hite. Irta: Millikan A. Róbert. Forditotta: Szent-Iványi Sándor. Ez értekezés irója a jelenkor természettudósainak egyik legnagyobbika. Véleménye a tudomány és a vallás viszonyáról, igen figyelemre méltó. Ára: 10 leu.

Mindhárom füzet kapható az Iratterjesztőnél.

Felhivás a lelkészekhez. Az Unitárius Szószék — jubileuma alkalmából — mintagyüjteményt szándékozik kiadni. Kéri tehát a szerkesztőség mindazon lelkész afiait, akik hozzájárulni akarnak a gyüjtemény anyagához, hogy imáikat minél előbb küldjék be Sigmond József, lelkész-szerkesztőhöz, Székelyudvarhelyre.

Értesités. Tisztelettel s egyben sajnálattal hozom mindazon érdeklődők nagybecsü tudomására, kik „Ime az ember" cimü prédikációs kötetemet előjegyezni szivesek voltak, hogy jelzett munkám csupán sajnálatos és előre nem látott nyomdatechnikai akadályok miatt késik. Maradtam mély tisztelettel W e r e s s Béla unitárius lelkész.

Székely Gyula: Verses népmondák. Kiadja a D. F. E. Ifjusági Köreinek Egyetemes Szervezete. Füssy, Torda 1932.78 old.

Élvezetes, jól gördülő verssorokban szerző 11 székely mondát dolgozott fel. Szentanna-tó, A Szentanna-tó tündérei, Maros és Olt, Réka királyné sirja, Vér és Forrás, Repsóné utja, A silt, A halál anyja, Benet ur és Mátyás diák, Kendefi Ilona, Firtos és Tartód: ezek a mondák. A könyvecskét, melynek ára csak 10 leu, ugy tartalmáért, mint költői stilusáért melegen ajánljuk olvasóinknak. Évvégi jutalomkönyvnek, ajándéknak egyaránt alkalmas. Kapható az Iratterjesztőnél.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a székelykereszturi földmives iskolába!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Le egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universitătii 8.

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932. július. 7. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Leányaink jövője.

Megnehezedett az időknek járása felettünk s a jövendőnk, melyre sokszor borzongva gondolunk, mindnyájunk számára nagyon sötét. Ez a sötétség azonban nem azt jelenti, mintha biztosak volnánk abban, hogy a jövőben csak baj és szenvedés vár reánk, mert ha ezt tudnók, felkészülhetnénk reá s készülődés közben megszünnék az a bizonytalanság és kapkodás, ami a jelen emberi próbálkozásait jellemzi. A jövendő sötétsége egyszerüen azt jelenti, hogy mi nem látunk bele, nem tudjuk: mit rejt, csak ösztönösen félünk és aggódunk, valahányszor eszünkbe jut. Nincs prófétáló tehetségünk s nem tudjuk mi sem megmondani, feltárni a holnapok titkait, lehet, hogy boldogságot, örömet, megelégedést hoznak azok majd nekünk, de az is lehet, hogy még több nyomoruságot, megpróbáltatást és szenvedést, mint eddig. Mindez lehetséges. Az életet sokszor szoktuk hatalmas folyamhoz hasonlitani, mely mindnyájunkat magával ragad. Ez a hasonlat azonban kétségtelenül sántitani kezd, ha teljes egészében alkalmazni kivánjuk. Az életnek ugyanis nincs folyamágya és nincs olyan felszine sem, amelyről elmondhatnók: ez a legmagasabb vizállás benne. Más szavakkal, az élet mélységei és magasságai végtelenek, térképre nem festhetők, menetrendbe nem foglalhatók, beszámithatatlanok. Amikor azt gondoljuk, elértük már a folyamágyat, a nyomoruságok mélypontját, — egyszer csak észrevesszük, hogy még mindig zuhanunk. S amikor az élet magasságain járunk, még mindig van magasabb is felettünk, ahová vágyunk.

Az élet folyamában azonban lehet uszni vizmentén, de ár ellen is. Csak az lehet boldog, s csak az tudja biztositani a jövendőt, aki mindig tudja, mikor kell vizmentében s mikor az ár ellen uszni. Legtöbbször, igaz, ár ellenében kell usznunk, hiszen aki a partra

Unitárius Teol. Akadémia
Loco
Calea Victoriei 12

tart, nem egyenesen uszik feléje, hanem ár ellenében, felfelé, hogy a sodró folyam el ne ragadja. Ilyenformán kell nekünk is cselekednünk a jövendővel szemben: *el kell készülnünk a legrosszabbra*, hogy minden eshetőségre számitva, diadalmaskodhassunk. Ez a legrosszabbra való felkészülés korántsem nevezhető pesszimizmusnak, sötéten látásnak. Először is azért nem, mert hiszen mi e feltételezett legrosszabbal szembe akarunk szállani, azt le akarjuk győzni, tehát felfogásunk végeredményében optimisztikus. Nem nevezhető azonban pesszimisztikus megitélésnek már csak azért sem, mert a legvérmesebben látók is el kell, hogy ismerjék azt a tényt, hogy a közeljövőben annyi uj és nehéz kérdést kell megoldanunk, amennyivel még sohasem birkózott talán az emberiség. Gazdaságilag, politikailag, erkölcsileg és vallásilag is uj láthatárok felé tartunk, uj idők szeleit érezzük homlokunkon.

Különösen is jogosult ez a felfogás akkor, amikor leányaink jövendőjéről beszélünk. Gyermekeink pályaválasztása, boldogulása, jövendője általában nagyon sulyos és sok aggodalmat adó kérdés. Munkanélküliség, az egyes pályák túlzsúfoltsága, a tandijak egyre türhetetlenebbé váló magassága a főiskolákon — fiaink számára is nagyon nehézzé teszik a választást, az elhatározást. Hát még, amikor leányaink jövőjét kivánjuk biztositani. Bizonyára akadnak olvasóink között, akik modern felfogásuaknak tartják magukat s azt mondják: ma már nem lehet és nem szabad különbséget tenni fiuk és leányok között, lassanként minden pálya megnyilik nők számára is s akkor fiuk és lányok egyenlő esélyekkel harcolhatnak boldogulásukért. Én ezt a véleményt egyáltalán nem osztom. Tény, hogy a modern civilizáció „felszabaditotta" a nőket s bár a régi magyar nagyasszonyok legszerencsétlenebbike is összehasonlithatatlanul szabadabb, tekintélyesebb és boldogabb volt, mint a modern, irodában alkalmazott nők legszerencsésebbike is, — mégis: egészséges és helyes dolognak tartom, hogy az érvényesülési lehetőség mind tágabb teret nyer a nők számára a régebbi „férfi-pályák"-on is. Ez a lehetőség és ez a jog azonban magával hozott egy következményt és kötelességet is. A magukat modernül gondolkozóknak nevező férfiak és nők általában vonakodnak felismerni ezt a következményt és kötelességet. Ez a *következmény* ugyanis abból áll, hogy a régebben egymást segitő férfi és nő a változott viszonyok következtében versenytárssá, hogy ne mondjam: ellenséggé vált egymással szemben. Különösen a világháboru után, hogy a sebesülten és megtépetten hazajött férfiak nem tudtak visszakerülni régi állásaikba, mert azokat nők töltötték be helyettük, — ez az ellenségeskedés mindinkább kezd hangsulyosabbá válni. A mi agrikulturális viszonyaink között egyelőre még nem látszik ily veszélyesnek a helyzet, a nagy városokban azonban már valósággal „tünet"-té kezd az válni. Budapest 25.000 közalkalmazottjának 65 százaléka, tehát jóval több, mint fele, nő — akkor, amikor ugyanez a város „szellemi szükségmunkákat" kénytelen végeztetni, a költségvetést aránytalanul meghaladó áldozatok-

kal, az állásnélküli diplomás férfiak tizezrei számára. Hasonló statisztikákat tudnánk kimutatni a nyugati nagy városok bármelyikéről is s még túlzottabb mértékben.

Azt lehetne erre felelni, hogy ez a „szabadverseny" eredménye. A nők jobban dolgoznak, mint a férfiak, következésképen joguk van erre a túlsulyra. Csakhogy a dolog nem igy áll. Nem akarunk hozzászólani — egyelőre — ahoz a kérdéshez, hogy az irodai munkát pl. a férfi végzi-e jobban, vagy a nő, bár a nő gyöngébb szervezete, idegélete és az átöröklődés kapcsán egészen más irányban kifejlődött testi és lelki összetétele legalább is kérdésessé teszik az előbbi állitást. Csak arra szeretnénk rámutatni, hogy a nők olcsóságuk, munkabéreiknek minden versenyen alul-licitált alacsonysága az, amiért a munkaadók előnyben részesitik őket a férfi munkaerők előtt. Ez a jelenség általános szociális szempontból sem mondható örvendetesnek, nemzetgazdasági szempontból pedig egyenesen károsnak itélhető. A férfi ugyanis általában azért ragaszkodik a magasabb munkabérhez, mert abból feleséget, gyermeket tart el, mig a nő, a modern dolgozó-nő, többnyire csak saját magára gondol, nem megy férjhez, vénleány marad; csak kis mértékben fordul elő, hogy keresetével férjének jövedelmét gyarapitja; arra meg, hogy egymagában tartaná el egész családját, rövidebb tartamu válságos éveket nem számitva, alig van példa. Hosszu volna most fejtegetni, hogy az egyedül töltött élet mily veszélyekkel jár erkölcsileg és a társadalom szempontjából egyaránt, valamint, hogy a férfi és nő eme egészségtelen versenyéből micsoda katasztrófa származik. Ehelyett érintsük röviden azt az uj *kötelességet*, amely a felszabadult nő jogaiból és lehetőségeiből származik. Az emberiség sokezer éves fejlődése alatt a nő legszentebb joga és kötelessége az anyaság volt. Ennek megfelelően alakult egész szervezete, idegrendszere, lelkivilága s hiába változtatjuk meg a külső körülményeket, a női — nem marad az, ami volt, még akkor is, ha nem megy férjhez, lemond a gyermek-áldásról s férfiak életét akarja élni. A nő testi és lelki összetételének ez a speciálissága viszont sulyos terhet jelent a férfivel való versenyben. Nem részletezhetjük ezeket a terheket, minden intelligens nő tudja azokat ugyis. A férfi munkabirása, logikája, szélesebb látóköre, rendszeressége, egyszóval mindaz a tulajdonsága, mely eddig az élet harcaiban vezető szerepet juttatott számára, éppen annak volt a következménye, hogy őt nem terhelték azok a szervezeti és lelki adottságok, amelyek a nőt szentté, de egyuttal a versenyre, a harcra alkalmatlanná tették. Már most az a szabadverseny, melyre a feministák hivatkozni szoktak, eleddig tulajdonképen csak a nők számára volt „szabad". A férfiak általában még mindig ugy tekintenek a nőkre, mint régen. Bizonyos kiméletet, udvariasságot, lovagiasságot tanusitanak a gyönge, védelemre szoruló női nemmel szemben. Ennek a kiméletnek az alapoka viszont arra a felismerésre vezethető vissza, amely minden egészséges férfi lelkében él, hogy a nő az ő gyermekeinek is anyja, folytatásának, a faj állandó ujjászületésének leg-

fontosabb tényezője. Amint azonban a modern dolgozó nők ama magatartása, hogy sem családot, sem gyermeket nem akarnak, vagy nem mernek vállalni, általánossá válik, félő, hogy a férfi kimélete is megszünik, az ok megsemmisülésével meg kell, hogy semmisüljön az okozat is s az igy keletkező igazán „szabad" versenyben már nem kétséges, hogy melyik fél fog győzni. A felszabadult nőnek tehát uj kötelességet kell vállalnia az által, hogy az anyaság és a férfipályákon való dolgozás kettős terhét valahogyan elbirni és diadalra vinni próbálja.

Amint tehát látjuk, leányaink pályaválasztása és jövője oly nehéz kérdéseket állit elénk, melyekre nagyon körültekintően és csak általánosságban lehet felelni. Ez a felelet természetesen lehet egyénenként változó, hiszen nem minden nő egyforma, közöttük ép ugy vannak tehetségesek és tehetségtelenek, mint a férfiak között s az igazán tehetségesek, mondjuk: a lángeszek számára hiba volna szabályokat irni elő. Ezért előre is kijelentjük, hogy a „kivételek"-ről itt nem kívánunk beszélni. Általában azonban el lehet mondani, hogy a nő igazi hivatása nem az, hogy versenyezzen a férfivel, arra sem ereje, sem tehetsége, sem *oka* nincsen, hiszen a sajátosan női hivatásokban a férfi még csak nyomába sem tud lépni a nőnek. A nő hivatása az, hogy az emberiség történelmében teljesitett szerepét ma is betöltse, a férfinek kiegészitője, segitőtársa legyen, gyermekeinek anyja s a civilizáció által teremtett családnak őre maradjon. Ez a vélekedésünk nem azt jelenti, hogy a felszabadult nő váljon ismét „háztartási alkalmazott"-tá, amint a feministák nevezik a családban munkálkodó nőt, hiszen utóvégre mindannyian alkalmazottak vagyunk s hogy rabszolgái, vagy fejedelmei leszünk-e állásunknak, az egyedül rajtunk, tehetségünkön, szorgalmunkon és jóakaratunkon fordul meg. A mi sajátos, erdélyi viszonyaink között meg éppen szükséges, hogy azt az igazán minimálisnak nevezhető intellektuális állást, amelyet kisebbségi szervezeteink még fent tudnak tartani, férfiakkal töltsük be, már csak azért is, mert minden ilyen állás egyuttal végvár, melyet kemény küzdelemben kell megőriznünk népünk boldogulása végett Azután meg itt van egy másik szempont is, mely e kérdés megforditása rendjén áll elő. Vajjon el tudná e végezni férfi azt a belső munkát, a család ama épitő és megtartó fészekrakását, amelyet a nők ezer éven át végeztek a magyarság történetében? Minden bizonygatás mellőzésével kijelenthetjük, hogy: nem. Már pedig életünk és jövendőnk boldogsága attól függ, hogy mennyire tudunk belsőleg megszerveződni. A mi kisebbségi életünknek már senkitől és semmitől nincs várnivalója, egyedül önmagától, a maga erejétől, belülről kifelé sugárzó erkölcsi, vallásos és kulturális értékeinek hatalmától.

Amellett a nehány megmaradt női pálya mellett tehát, mint amilyenek: a tanitónői, óvónői, orvosnői és művészi (zene, iparművészet, festészet, szobrászat) pályák és amelyekre csak nagyon kevesen mehetnek már, részben a túlzsúfoltság, részben pedig a

magas tandijak miatt, — rá kell fordítanunk leányaink figyelmét az otthonra, arra a nemzetmentő és óriási fontossággal biró feladatra, amely leányainkat, nőinket a családban — fajunk életének belső frontján várja.

Ezt a belső épitő munkát azonban világért sem szabad ugy képzelnünk el, hogy a felnőtt leány egyszerüen nem tanul tovább, otthon marad s megpróbál főzni. Junius 12-én, vasárnap, a budapesti rádió érdekes előadást tartott arról, hogy a gondos háziasszony milyen értékes munkásságot végez, ha megfelelő tanultsággal rendelkezik. Azt mondta az előadó: a fertőző betegségek kivételével majdnem minden más betegség tápanyagcsere zavarokból származik. Minden öt férfi közül négy gyomorsavtúltengésben, vagy más hasonló betegségben szenved, részben a felesége főzése miatt, részben pedig mert a már meglevő betegséget a feleség nem tudja alkalmas ételváltoztatásokkal leküzdeni. Hires gazdasszonyainkról általában az orvosok igen rossz véleménnyel vannak. A tanult háziasszony azonban nem csak egészségileg, hanem anyagilag is sokat tud tenni családjáért. Spórolni, beosztani, tápláló és olcsó ételeket választani össze, konyhakertészetben, méhészetben, a házkörüli más kereseti lehetőségekben, szövésben, fonásban stb. a tanult háziasszony anyagilag is tetemes összeggel járulhat hozzá a család jólétéhez. Hát még az a szellem, melyet egy gyermeknevelésben, művészet, zene, irodalomban otthonos nő családjában megteremthet, hiszen régi igazság: a nő az otthon lelke.

Mindezeket már régen felismerték külföldön. Magyarországon is 5—6 hasonló jellegü magánintézet mellett van már egy állami iskola is Putnokon, Gömör megyében (Putnoki m. kir. gazdasági felsőleánynevelő intézet) amely diplomát is ad. E diploma birtokosai azután előnyben és jobb fizetésben részesülnek szanatóriumok, bennlakások, kórházak stb. felügyelőnői állásainak elnyerésekor, külföldön az u. n. „directrix"-ek igen tisztességes fizetésü urinők. A putnoki iskolában különben van egy téli, három éves tanfolyam, mely szeptembertől juniusig tart minden évben. Erre a tanfolyamra csak négy középiskolát végzett husz éven alóli lányok vétetnek fel. Van azonkivül egy nyári tanfolyam is, amelynek során hetenként négy napon tanulás és gyakorlás, két napon pedig sport, kirándulás stb. folyik. E nyári tanfolyamra a tandij kilencven pengő s a teljes ellátást is magában foglalja.

Felvetem az eszmét, nem lehetne-e nálunk is, a sz.-keresztúri gazdasági iskolában például, hol nyáron rendesen nincs tanitás, egy ilyen háztartási tanfolyamot megrendezni? Felbecsülhetetlen fontossága és hatása volna egy ilyen tanfolyamnak.

Összefoglalva mindent, a jövő sötétségétől nem félnünk, hanem arra előkészülnünk kell. Leányaink pályaválasztása fontos egyrészt általános szempontból, hogy amugyis szétszaggatott állapotunkban ne okozzunk kenyéririgységet, versengést lányaink, fiaink között, de fontos a lányok szempontjából is, mert természetüknek inkább meg-

felel s tehát boldogabbá teszi őket az otthon körében végzett munka, mint az élet csataterein való harcolás. A művelt nyugaton kb. most érkeztek el ahhoz az időhöz, amikor a felszabadult és férfipályákra lépett dolgozó nők első nemzedéke lassan megöregedik. Egyre-masra jelennek meg cikkek, nyilatkozatok, önvallomások, melyeknek tükrében feltárul az a sivár, örömöknélküli, robotolással tele élet, mely a magánosan maradt dolgozó nők osztályrésze. Isten őrizze meg leányainkat, hogy ők is saját károkon tanulják meg az életcéljukat tévesztett nők tragédiáinak tanulságait.

Irányitsuk lányaink figyelmét vissza az otthon felé, de adjunk lehetőséget nekik arra is, hogy tanuljanak s legyenek rabszolgák helyett fejedelemnői az uj magyar otthonnak!

Sz. I. S.

A D.F.E. Ifjusági Köreinek V. Egyetemes Konferenciája.

Augusztus 11-ével kezdődőleg V. egyetemes konferenciánkat fogjuk tartani Homoródkarácsonyfalván, összekapcsolva ifjusági napokkal, melyeket a lehetőséghez képest Homoródalmáson és Udvarhelyen rendezünk meg.

Erre a konferenciánkra azzal a tervvel, gondolattal, akarattal készülünk, hogy hozzájáruljunk ahoz, hogy magunkban és az egész erdélyi magyar ifjuságban öntudattá, munkás erővé váljék az erdélyi magyarság együvétartozásának ténye. Tiszta fejjel gondolkozva és józanul mérlegelve a körülményeket, el akarunk jutni annak a ténynek határozott és öntudatos meglátásához, hogy az erdélyi magyarság életben maradása attól függ, hogy mennyire ébred együvétartozásának tudatára, hogy mennyiben és mikor látja meg, hogy csak a külső felépitettségében, tehát gazdaságilag és belsőleg, vagyis lelki és szellemi mivoltában szolidáris erdélyi magyar társadalom képes a maga kulturáját és jellegzetes faji értékeit megtartani hiánytalanul, fejleszteni és sokszinü, általános emberi értékké emelni.

Tehát szükségünk van legelsősorban gazdasági erőink összeszámlálására, gazdasági lehetőségeink tervszerü kihasználására s szükségünk van továbbá a kultura és a hit fényénél és melegénél kiteljesedő lelki egységre.

Ifjuságunknak szivesen magáévá kell tennie, meg kell élni ezt a meglátást és el kell indulnia azon az uton, mely ezen egység felé vezet.

Erős hittel hisszük, hogy ez és a hasonló találkozások e cél felé visznek és épen ezért mindenkit hivunk és mindenkit várunk a karácsonyfalvi találkozóra, aki lélekben fiatal s akiben meg van az akarat: cselekedni az erdélyi magyarságért.

A „Kévekötés" julius végefelé megjelenő konferenciai számában részletesen ismertetni fogjuk a konferencia programját és a rávonatkozó egyéb tudnivalókat. *Ifj. Ürmösi Károly*, alelnök.

Püspöki vizsgálat az Aranyostordai Egyházkörben.

Sajnálatos, hogy e folyóirat terjedelme, az egylet nehéz anyagi viszonyai miatt, nem engedi meg, hogy részletes leirásban közöljük azt az áldásos jóleső hatást, melyet a püspöknek megjelenése egyházközségeink népe lelkében felébresztett és hátrahagyott. A nehéz, sulyos és megpróbáltatott helyzetek teszik próbára a lelket, mely aztán vágyik vigasztalás, enyhület, biztató szó után. Népünk ma ilyen nehéz, megpróbált helyzettel küzködik s igy ez a körülmény is befolyással volt arra, hogy egyházközségeink népe a kicsinytől — fel a nagyig, az öregtől le az ifjuig olyan érdeklődéssel, ünnepi diszben és várakozó szeretettel fogadta a főpásztort. Várakozásában nem is csalódott, mert püspök urunk meleg szivvel, főpásztori gondos szeretettel, közvetlenséggel és barátsággal közeledett és szólott mindenütt ugy szószéki igehirdetésében, mint az egyes testületek üdvözlő szavaira adott válaszában és kézfogásában népünk fiaihoz, asszonyaihoz egyaránt.

A vizsgálat május 17-én kezdődött. Püspök ur kiséretében voltak: Lőrinczy Dénes egyhköri esperes, Árkosi Tamás egyhköri jző, Ürmösi József püspöki titkár. Egy pár helyen részt vett Dr. Gál Miklós köri f. ü. gondnok és Pataki András köri közügyigazgató is.

15 egyházközségben tartott vizsgálatot a püspöki vizsg. szék. A vizsgálat eredményét részleteiben a felvett jegyzőkönyvek és a püspök urnak a záró-értekezleten elmondott észrevételei örökitik meg. A tudósító ezek alapján csak az általánosságban nyert összbenyomásról számolhat be. A nehéz és küzdelmes anyagi és szellemi helyzet sem az egyh. községek vezetőit, sem hiveinket nem csüggesztette el, nem verte le. A vallás oltalmul, menedékül és biztatóul szolgál a hivek nagyobb részének. Azonban — mint a püspök ur ki is fejezte — népünk messze van azon légkörtől, mely az öntudatos unitárius hit jellegzetes létezésére mutatna, tehát ebben az irányban kell felvenni a munkát a szószéki igehirdetésben, az egyh. társadalmi egyesületek müködésében. Ennek kezdő nyomait fedeztük fel a sinfalvi egyházközségben az ifjuság tagjai által előadott unitárius egyháztörténeti multunkból vett jelenetben. S ha már az ifjaknál vagyunk, meg kell mondjuk, hogy a velök való infenzivebb foglalkozás bővebb mértékét várjuk az egész vonalon. Bennük és általuk van jövőnk. Az ifjuság énekkel, dalkulturával nyerhető meg. E tekintetben tapasztaltunk örvendetes jelenségeket sinfalvi, várfalvi, alsójárai, tordai egyházközségeinkben, de általánosságban a dal-kultusz, a dalkörök szervezete hiányzik, pedig az Aranyosszéki ifjuság is dalos nép. Énekvezéreinkre hálás és áldásos — eredményt hozó munka vár.

A mult tapasztalata megmutatta, hogy egyházunkban vallás-erkölcsi élet és az áldozatkészség fellenditése szempontjából milyen nagyfontosságu a D. F. Nőegyletek megszervezése és munkája. A

tordai D. F. Nőegylet áldozatos cselekedetére mutatunk rá, mely a templomot 22.000 Lei értékü szőnyeggel diszitette fel, egyéb karitativ munkája mellett. Intő és követendő például hagytuk meg alsófelsőszentmihályi, aranyosrákosi, bágyoni, kövendi, torockói, torockószentgyörgyi, alsójárai, komjátszegi egyházközségeink kebli előljáróságainak a *Nőegyletek* megalakitását.

Adminisztrativ munka és a kötelességek pontos teljesitése tekintetében nagyobbmérvü hiány nem fordult elő sehol. Amidőn ezt örvendetesen állapitjuk meg, egyuttal figyelmeztetjük azokat, akik csak eddig a határig mentek és mennek el, hogy ez ma nem elég! Jézus a Luk. 17/10 v.-ben haszontalan szolgáknak nevezi azokat, akik csak azt teszik, ami kötelességük.

Hála Istennek, tapasztaltunk buzgó, a kötelességeken tulmenő, lelkes és helyes irányu vezetést: tordai, várfalvi, sinfalvi, aranyosrákosi, tordaturi, torockószentgyörgyi, alsójárai egyházközségeinkben.

Kövendi uj lelkésztársunk igen helyes irányban inditotta be lelkészi munkáját, reméljük — Isten segedelmével — eredményes lesz további müködése.

Mészkői lelkész afia egyh. községében és ennek keretein kivül a szociális-gazdasági és szövetkezeti téren fejt ki hasznos kezdeményező munkát, amire annak a vidéknek szüksége is van, csak azt a tanácsot adjuk e helyen is ifju barátunknak, hogy ne igyekezzék rohamlépésekben haladni, mert a sereg elmarad!

Kántoraink közül dicsérettel emeljük ki Erdős Mihály tordai és Ütő Kálmán alsójárai kántor afiait, kik dalárdáikkal elsőrangu művészi dolgot mutattak be templomaikban s ez utóbbi a főtiszt. ur tiszteletére adott szerenádon. Elismerő köszönettel jegyezzük fel az alsójárai róm. kath. plébános tiszt. urnak azon kedves figyelmét, hogy vegyes dalárdájával a főtiszt. püspök ur tiszteletére szerenádot adott.

Különben az egész vizsgálati köruton a különböző keresztény felekezetek megkülönböztetett tiszteletben részesitették főpásztorunkat. Gör kath., gör. keleti, róm. kath. és református egyházak küldöttségei legtöbb helyen templomainkban jelentek meg és üdvözölték a püspök urat.

A vizsgálat végeztével Tordán tartott záróértekezleten Lőrinczy Dénes egyh. köri esperes a legmélyebb tisztelet és hála érzésével emelte ki a főtiszt. püspök urnak fáradhatatlan kitartását, azokat a közvetlen intő, bátoritó és buzditó szavakat, melyeket a tisztelgések alkalmával, több irányban kiterjedő válaszában, a megjelentekkel történt kézfogás alkalmával kifejezésre juttatott és amelyek bizonyára maradandó emléket hagytak hiveink lelkében.

A magvetés megtörtént. Adja a mennyei Atya, hogy nyomában bő áldás növekedjék. p. t.

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a székelykereszturi földmives iskolába!

A főpásztorhoz.*)

Még kicsinyek vagyunk, beszélni sem tudunk,
De a templomunkat és magyar fajunkat
Már mi is szeretjük.

Egyházunk főpapját, gyermekek barátját,
A ki szeret minket s figyeli léptünket,
Jó szivvel köszöntjük.

Áldja meg az Isten a mi püspökünket,
Hogy megérhesse még a mi felnőttünket,
S teljék kedve bennünk!

Áldja meg az Isten a mi templomunkat,
Hü magyar fajunkat és a kis falunkat,
Hol szülőnkkel élünk!

s/D.

Püspöki vizsgálat a verespataki és abrudbányai egyházközségekben.

A vizsgálat sorrendjén elmaradt látogatást főt. püspök ur junius 28—30. napjain végezte. A verespataki vasutállomáson a járás nevében Abrudeán Demeter főszolgabiró fogadta és egész vizsgálaton kitüntető szolgálatkészséggel és megértéssel kisért.

Verespataki egyházközségünk bányásznépe körében ujult életet találtunk. A siralmasan elhagyatott helyzetben levő hiveink — az uj pap odamenetele és munkája által — uj lendületet nyertek. Örömmel láttuk és tapasztaltuk azt a ragaszkodást, segitőkészséget, melyet nemcsak hiveink, hanem a bányásznép az ifju vezető lelkész és neje jóakaratu törekvései iránt tanusit. Az egész község örömnappá tette az unitárius püspök megjelenését, bizonyitotta a zsufolásig megtelt templom, a tisztelgések nagy száma. Megelégedéssel szemléltük a rendben talált hivatalos ügyek mellett, az elhanyagolt papi lakás, templom ujjáalkotását, ez utóbbit a lelkes unitárius asszonyok sajátkezüleg végezték el. Nagy Domokos ifju lelkész és kedves felesége betanitásában jól esett látnunk és hallanunk a „Piros rózsa—fehér rózsa" c. darabban a veszendőben levő magyar-szó ujjáéledését és a lelkes alakitásokat.

Ifju lelkésznek és nejének további munkához ügybuzgalmat, kitartást kivánunk, hogy legyenek érdemesek arra a bizalomra, melylyel a nép körülveszi őket és ápolják hiveinkben az unitárius szellemet.

*) Alsójárán e kis versikével üdvözölték a gyermekek a főpásztort.

Abrudbányai egyházközségünk hivei lelkéből is meleg szeretet áramlott ki a püspöki vizsgálószék fogadásában. A városi hatóság, katonaság nevében a piactéren fogadták püspök urat, ugyancsak itt üdvözölte Fazakas Béla lelkész is, a papi-ház kapujában a Nőegylet, ifj. egylet és kis gyermekek köszöntötték.

Hiveink száma leapadt. A meglevőkben meg van az érdeklődés, ragaszkodás és lelkesedés hitünk és egyházunk iránt, de a leégett templom égnek meredő csupasz falai fájó érzéssel, lemondással nehezednek a lelkekre. Talán ennek tulajdonitható lelkésztársunk érzékenysége és panasza is. Pedig ide emelkedett szív, erős lélek, minden akadállyal szembeszálló erős elhatározás, a dolgok együttes és egyakarattal való megbeszélése és végrehajtása szükséges, ugy, amint a püspök ur a közgyülésen és az élő-erős hitről szóló templomi prédikációjában mondotta. A mustármagnyi hit a hivek lelkesedése, jóindulata és a megértő lelkek pártolása utján itt is terebélyes fává nőhet! Midőn minden sebből vérzik egyházunk, gyógyitani kell a sebeket, nem felszaggatni a kötéseket.

A hivatalos vizsgálat semmi érzékenységre okot adó megállapitást nem tett, amit figyelmeztetésül adott a hivatalos jegyzőkönyvbe, azt a közszükség hozta magával.

Hiveink szeretetteljes fogadása és ragaszkodása páratlanul kedves és emlékezetes, valamint azok a bájos kis szindarabok, melyeket az apró és nagyobb gyermekeknek Fazakas Béla lelkész és kedves felesége tanitottak be. Elismerés érette.

A különböző felekezetek, hatóságok, testületek a püspök ur előtti tisztelgését a jegyzőkönyvben megörökitettük és itt e helyen is köszönettel emlitjük.

Tudósitásunkat nem zárhatjuk le anélkül, hogy ne kérjük hitrokonainkat, jóakaró barátainkat, legyenek azon a maguk részéről és ismerőseik körében, hogy az abrudbányai templom felépitéséhez adományaikkal és gyüjtéseikkel legyenek segitségül, ebben buzgólkodjanak. *p. t.*

Érettségi eredmények. Az ez évi érettségi vizsgák során *kolozsvári kollégiumunk* növendékei közül, szerencsétlen körülmények összejátszása kapcsán, nem ment át annyi, mint ahogyan az előző évek jó eredményei után várni lehetett volna. Viszont az átmentek között kiváló készültségü fiuk tettek bizonyságot az iskola eredményes munkássága mellett. Igy a Kolozsvárra hivott sok iskola számtalan növendéke közül csak négyen tették le „jeles“ eredménnyel az érettségit s e négy egyike, Nagy Zoltán, a kolozsvári kollégium növendéke volt. *Székelykereszturi kollégiumunk* növendékeiről örömmel halljuk, hogy a vizsgán mind átmentek, még pedig egyik közülök, ifj. Ütő Lajos, „jeles“ eredménnyel.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Hit és értelem.

Irta: *Fosdick Emerson Harry,*)*

Ifjuságunktól fogva számtalan beszédben hallottuk a biztatást: „Adjátok sziveiteket Istennek!" de vajjon hány beszédet hallottunk, amely arra hivott volna fel, hogy a *fejeinket* adjuk Istennek? ! Erről elmélkedjünk hát most nehány pillanatig.

A jóság egymagában nem elég. Korunk kereszténységét általánosan az a népszerü hiedelem járja át, hogy minden jó lenne, ha mindenki jó lenne. Valóban, itt, magunk között, megvallhatjuk, hogy mi is sokszor vártuk a világ sorsának jobbrafordulását az emberek jóságától. Pedig ez lehetetlen! A jóság egymagában semmit sem ér.

Világos, hogy a jóságnál sokkal többre volt szükség ahoz, hogy a gőz és villamosság féktelen erőit megszeliditsük, hogy egyetemes törvényeket fedezzünk fel és hogy megnyissuk az ajtót a tudományosság százada előtt; mindezekhez ész, értelem is kellett. Ezen a reggelen, tehát, lássuk meg, hogy ugyanaz az igazság vonatkozik arra a belső és személyes birodalomra is, ahol a vallás keletkezik. A jóság egymagában itt sem elég!

Sokszor hallottuk ennek a tételnek az ellenkezőjét bizonygatni, hogy ugyanis „az értelem jóság nélkül közveszedelem." Ez tényleg igy van. A társadalom legveszélyesebb ellenségei nem a buták, hanem a zsenik, akik tehetségüket erkölcs nélkül érvényesitik. Hány egyetemet végzett embert látunk cipőt tisztitani, vagy cipőfüzőt árusitani az utcasarkokon, kik pár fillérnyi bevételükkel azonnal a korcsmába szaladnak. Értelem — jellem nélkül: ide vezet. Épp ily igaz azonban ennek a tételnek a forditottja is. Ha az értelem jóság nélkül közveszedelem, a jóság értelem nélkül szintén az. Társadalmunk életének egyik legnagyobb szükségessége az Isten dolgainak szentelt ész.

Ha már most, azt mondaná valaki: „Ez az állitás nem az egyház tanitásain alapszik és ugyancsak nehéz lesz egy ilyen tétel számára textust találni az Uj Testamentumban..." — a felelet az, hogy az egész Uj Testamentum tulajdonképen ennek a tételnek a magyarázata. Akik üldözték és megfeszitették Jézust, akik Pál szabadabb felfogása ellen küzdöttek, mikor ő a pogányokat ép oly szivesen vette fel a kereszténységbe, mint a zsidókat — mindezek nem voltak rossz emberek. Jó emberek voltak, buzgó, lelkes, odaadó férfiak. Pál maga is igy jellemzi őket a rómabeliekhez irott levele

*) *Dr. Fosdick Emerson Harry* Amerika legismertebb szónokainak egyike. A New-York City-ben több millió dollár költséggel (Rockefeller adományából) épült Riverside Church lelkésze, kinek gyülekezetéhez a város leggazdagabb és legmüveltebb honoratiorai tartoznak. Beszédeit minden vasárnap rádión közvetitik. Egyuttal az Union Theological Seminary-ben a gyakorlati theologia professzora. Az amerikai vallásos modernizmus egyik vezéregyénisége. Az itt közölt beszédet az University of Chicago templomában tartotta 1931 április 12-én. Munkái közül hiresebbek: „Adventurous Religion", „The Modern Use of the Bible", stb. „Az imádság értelme" magyarul is megjelent.

tizedik részében: „Bizonyságot teszek felőlük, hogy Isten iránt való buzgóság van bennök, de *nem* megismerés szerint." (Rom. X. 2.). Buzgóság megismerés nélkül, jó szándék helyes értelem nélkül, lelkesedés ész nélkül: ó, mennyi szerencsétlenségnek voltak ezek okai! Képzeletben ma is látom a hitnyomozó törvényszék vakbuzgó papjait, akik világhirü tudósokat vittek máglyára. Bizonyságot teszek felőlük, hogy Isten iránt való buzgóság volt bennük, de nem helyes megismerés szerint. Látom a korai keresztény századok önsanyargató szentjeit, akik igy akarták üdvösségüket munkálni. Oszlopos Simont s az egyptomi puszta éhező fanatikusait. Bizonyságot teszek felőlük, hogy Isten iránt való buzgóság volt bennök, de nem helyes értelem szerint. Emlékezem régi századok babonáira, ördögüzésekre, az üstökösök félelmére, a pokol rettegésére, Istennek csak vérrel engesztelhető haragjára, melyeket az akkori kegyes szivek oly igen hittek. Bizonyságot teszek felőlük, hogy Isten iránt való buzgóság volt bennök is, de nem a helyes megismerés szerint.

Azt szoktuk mondani, hogy a tudománynak szüksége van értelemre. Pedig a tudomány sohasem foglalkozik olyan érzelmi kilengésekkel, mint a vallás. A vallás természetéhez tartozik a buzgóság, a rajongás felkeltése. Annál inkább szükség van tehát értelemre a vallásban, mert ennek kormányzása nélkül gátját szakitott árvizzé dagad az érzelem, mely áldása helyett átka lesz életünknek.

Ha azonban e kettő: nemes vallásos érzés és nemes értelem, találkoznak, micsoda gazdag jövendőt tárnak fel az emberiség számára!

Napjainkban a szentségnek egy uj faja éli bölcsőkorát. Ó, nem azokra a külsőleges formákra, azokra a kiéhezett önsanyargatókra gondolok én, amelyeket általában a szentség fogalma alá szoktak sorozni. Mi a hajdani nagy szentekből azt akarjuk megvalósitani, ami bennük igazán érték volt, nem a rongyokat, hanem szellemüket. Vannak emberek, akikben a hit és az önzetlenség a modern tudomány vivmányainak ismeretével párosul. *Az emberisóg jövője attól függ, hogy ez a két, eddig ellenséges lábon álló fél menynyire tud összeházasodni.*

Ez a két fél: két külön elem. Egyik közülök nagyon régi, oly régi, mint Mikeás, aki igy szólt: „... mit kiván az Ur töled? Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeresd az irgalmasságot és hogy alázatosan járj a te Isteneddel", (Mik. VI. 8.) — oly régi, mint Jézus, aki ezeket mondta: „amennyit megcselekedtetek eggyel amaz én legkisebb atyámfiai közül, én velem cselekedtétek meg." (Mt. XXV. 40.). A másik elem még egészen uj: a tudomány vivmányainak ismerete uj fegyvert ad a kezünkbe, az értelem tényeken nyugvó módszerét. Azt mondjátok, hogy ez a két elem nem egyesülhet? Ime:

Ismertem egy hires természettudóst, nemrég halt meg, ki a „halott" természet titkait kutatta. Ám nem lett rideg statisztikusa tu-

dományának, sőt lelkének képzelő ereje által meg tudta látni Istent az atomok és elektronok mögött s kételkedők egész seregét vezette át a hit eme csodás birodalmába.

Vagy nézzétek Braille Lajost, aki három éves korában megvakult. Tizenhat éves korában már kidolgozta a vakok abc-jét. Keller Helen mondja: ez a tizenhat éves fiu a tudomány szellemétől és embertársai szeretetétől indittatva, emberfeletti munkát végzett s Istennek segitségével ért célt. Hány meghomályosodott látásu lélek áldja a nevét oly áhitattal, akárcsak a legnagyobb szentekét.

Vagy nézzük a nyugati modern üzletembereket, akikből — Istennek hála! — egyre több és több veszi kezébe gazdasági életünk irányitását. Számukra már az üzlet nem azt jelenti: hogyan lehet rászedni másokat, hanem hogy miképen lehet uj lehetőségeket teremteni egész sereg ember javára és foglalkoztatására. Lehet, hogy nem nevezi szenteknek őket senki, de a jóakaratnak és a tudományos értelemnek ama társulása, mely lelküket áthatja, magasabbra emeli őket, mint valamennyi önsanyargató szentje a középkornak, akik felebarátaik megváltása helyett inkább elmenekültek azoktól, hogy annál jobban munkálhassák saját önző üdvösségüket.

Már most e két elemnek az egyesüléséből az egyház legnagyobb problémájának megoldása várható. A most letünt nemzedék megoldatlanul hagyta ugyanis ránk a nemzet két legfontosabb osztályának, a munkásoknak és az intelligenciának elhidegülését a templomoktól. A munkásság azért hidegült el az egyháztól, mert ugy vélte, hogy az csak a dogmákkal törődik, az élet nagy igazságtalanságai előtt pedig szemet huny. Az intelligencia viszont azokban a dogmákban már meghaladott álláspontot, megcáfolt elméletek bizonygatását látta s a dogmák miatt elfordult az egyháztól is. Mind a két osztálynak volt valami igaza, de az intelligenciának inkább. Egy népre pedig nagyobb veszély nem omolhat, mint az, mely a vallásos élettől elszokott intelligencia révén érheti.

A letünt korok minden nagy százada, — mint pl. Pericles kora Görögországban, vagy a XIII. század Európában, — egyesitette magában a szellemi életet az értelmes gondolkozással s ennek kapcsán lett nagygyá. Mi sem menekülhetünk meg korunk erkölcsi és politikai káoszából másként, mint hitünk és értelmünk összeházasitása révén.

Mindez minket is arra bir, hogy igy kiáltsunk fel: „Adjátok sziveiteket Istennek!“ mert hiszen minden nyitott szemü ember látja, hogy az élet, mint élmény és a lélek, mint a hit termőtalaja: az érzelem, a sziv tehetsége révén válhatik igazán gazdaggá. Az érzelem a mi hajtóerőnk. De: „adjátok fejeiteket, értelmeteket is Istennek“, hogy azt a hajtóerőt kormányozni tudja! Legyen az egyház olyan intézmény, mely az értelmes hitet és a vallásos értelmet müveli s „a pokol kapui sem vehetnek diadalmat rajta!“

Menjünk azonban tovább s vigyük át ezt az igazságot az egyénekről a társadalomra. A mai kereszténység sokszor szokott

álmodozni azon a kegyes feltevésen, hogy ha minden ember jó volna — a társadalom egésze is jó lenne. Ez a feltevés azonban téves. Ha épitünk valahol egy gigászi hidat, vajjon azt mondjuk-e róla, hogy ha a beleépitett vasbeton minden atomja jó, akkor az egész hid is jó lesz? Képtelenség, hiszen azok az atomok jók, de azért egy jó hidhoz sokkal több kell, mint ez. Szükség van egy jól kidolgozott tervre, mely azokat a jó atomokat megfelelő helyzetbe, elrendezésbe csoportositja. Ennek a tervnek a kidolgozásához pedig ész kell, értelem, még pedig az ügynek szentelt értelem.

Épen igy a kereszténység hidjában, az Isten országa megvalósitására irányuló mozgalomban is szükség van arra az ügynek szentelt értelemre. Természetesen, nem lehet épiteni rossz anyagból. Az anyag jósága a legelső feltétel. Nincs olyan mérnök, aki sártéglából márványpalotát tudna épiteni. A társadalom egyénekből tevődik össze, jó emberekre van szükség ahhoz, hogy jó társadalmat épithessünk fel. De a jó ember nem csak érzelmien kell, hogy jó legyen, nem elég, ha szives, önzetlen, tisztességes, — az az igazi jó ember, aki a szivét és az eszét egyaránt belevonja jósága tápláló forrásába.

Ha egyáltalán elégséges volna az érzelmi jóság valahol, ugy az anyáknál volna elégséges az. Ha csak beszélünk is az anyákról, azonnal érzelmesek, sőt érzelgősek leszünk, hiszen az anyák fegyvere és pajzsa az érzelem. Ám mennyi rosszul nevelt gyermek, a bűn lejtőjére tévedt fiu és leány tanuskodik arról, hogy a jó anya nem lehet csak érzelmes, majom-szeretettel szerető anya. Ahoz, hogy egy anya jól tudja nevelni a gyermekét, a szivén kivül az eszére is szüksége van.

Vagy vegyük a munkanélküliség kérdését. Semmiféle egyéni jóság meg nem oldhatja azt, legfeljebb alamizsna adásával segithet egy-egy éhező munkanélkülin. Hogy miért nincs munka, vagy miért nincs fogyasztás s hogy e kettő végtelen köréből hogyan tudunk kiemelkedni, ahoz értelem is kell, tudományosan képzett elmék értelme, akik alapvető okokat, statisztikákat és elméletek ezreit kell, hogy megvizsgálják, mielőtt a kivezető utat megmutatják nekünk.

A világbéke gondolata is olyan, hogy ezt egyéni jóság útján meg nem valósitható. Ennél a problémánál azután igazán együtt kell, hogy haladjon a sziv és az ész, a hit és az értelem. Csak Istent szerető szivek tudják átérezni a béke fontosságát, de csak értelmes gondolkozás utján tudjuk azt meg is valósitani. Szeresd a te Uradat, Istenedet, teljes szivedből, de teljes elmédből is!

Szükség van tehát az észre is. Szükség van keresztényekre, akik nem felejtik kint a fejeiket, amikor templomba lépnek és szükség van lelkészekre is, akik nemcsak frázisokat, hanem gondolatokat is adnak, viszont pedig nem tekintik a szószéket egyetemi katedrának, ahonnan tudományos szőrszálhasogatásokat szórnak alá!

Megtérésen általában valami érzelmi élményt, a sziv földrengését szokták érteni. Senki sem tagadhatja, hogy az érzelem első-

rendü fontossággal bir a vallásos életben. Azt az értelem soha sem fogja pótolni tudni. Csak pár napja, hogy egyik tanitványom igy kiáltott fel beszélgetés közben: „Ön logikát ad nekem, theoriákkal akar kielégiteni, én pedig csak ugy reszketek a szivem lángolásától!“ Nem, az értelem soha sem fog felérni az érzelem magasságáig. Mindössze a sorrend az, amit nem szabad figyelmen kivül hagyni. Ahoz, hogy valaki komolyan és tartósan meg tudjon térni, először az értelmére van szüksége s csak azután az érzelmére.

Ha megnézzük napjaink nagy bünözőit, látni fogjuk, hogy kevés közöttük, az u. n. „szive gyökeréig rossz“ ember. Inkább a fejük rossz. Elveszitik a helyes itélet — alkotásnak, az erkölcs mértékének ama pontját, ahol az élet a jótól a rossz felé fordul.

Emlékeztek, hogyan „tért meg“ Burbank, a nagy természettudós és emberbarát élethivatása felé? Elolvasta Darwin egyik munkáját. Ő maga mondotta később: „E könyv elolvasása után ugy tetszett nekem, mintha az egész világ valami uj alapra állittatott volna.“ E meglátás kapcsán egy egészen uj és az eddigitől különböző életlehetőség nyilt meg előtte és ő belépett rajta.

Ez Jézus megtérésre hivó szózatának is az értelme: térjetek meg, *metanoeite*, változtassátok meg az értelmeteket, a megismeréseteket. Hogy elmondhassa Pál apostol: „Bizonyságot teszek felőletek, hogy van bennetek buzgóság Isten iránt és pedig helyes megismerés szerint“.

Ha tehát én is megtérésre hivlak titeket, nem azt várom, hogy omló könnyeket, szenvedélyes fogadkozásokat és örjöngő bünvallomásokat rakjatok e szószék köré. Változtassátok meg a megismeréseteket, az értelmeteket! Ismerjétek el, hogy mit jelent ez az élet s mit különösen a magatok számára. Nyissátok meg sziveiteket Isten szeretete előtt, de nyissátok meg elméiteket is, hogy termékenyüljenek meg azok a kereszténység örök igazságainak és tökéletesség felé vivő utainak eszméitől.

Térjetek meg! Változtassátok meg értelmeteket! S azután induljatok a sziv, az érzelem magasabb birodalma felé!

Angolból fordította: *Szent-Iványi Sándor.*

Halálozás. Súlyos csapással látogatta meg Isten Katona Ferenc Székelykeresztur köri esperes, lelkész testvérünket. Csak nem régen veszitette el első feleségét s most második feleségét, szül. *Bajka Rózsikát* is, alig kilenc hónapi boldog házasélet után, elragadta a halál. Isten meglátogatja gyermekeit, de tulságosan nem próbálja őket. Hisszük, hogy csapást sujtó keze fog még örömet és boldogságot is juttatni ez ismét özvegyen maradt testvérünknek. Neki vigaszt, az elhunytnak pedig csendes nyugodalmat kérünk Istentől!

Köszönetnyilvánitás. Mindazoknak, akik felejthetetlen, jóférjem s szeretett édesapánk halála alkalmával mélységes fájdalmunkat részvétükkel enyhitették, ezuton mondunk hálás köszönetet.

Özv. Ekárt Andorné és gyermekei.

Egyházi hírek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Lelkészi kinevezések A főtiszt pöspök ur uj lelkészeknek kinevezte Török Elek lelkészjelöltet a székelyszentmiklósi és Csongvay Lajos lelkészjelöltet a Nyárádszentlászlói egyházközségbe. Sikert és áldásteljes munkát kivánunk Istentől ifju lelkésztársainknak az uj munkamezőn.

Vizsgák a Theol. Akadémián. A theol. akadémiai vizsg. bizottsága előtt junius hó folyamán *lelkészképesitő vizsgát tettek:* Fülöp Arpád, Fülöp Elemér, Ferencz József, Nagy Sándor, Rázmán Mór, Székely Sándor, Végh Mihály V. éves papnövendékek.

Szakvizsgát tettek: Darkó Béla, Kovács Lajos és Fülöp Andor IV. évesek jeles eredménnyel.

Alapvizsgát tettek: Bedő Boriska és Erdő János II. évesek jó és jeles eredménnyel.

Theologiai tanári vizsga. Örvendetes esemény egyházi életünkben, hogy Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész, folyóiratunk szerkesztője junius 24-én a theol tudományok „gyakorlati szakcsoportjából" tanári vizsgát tett. Ifju lelkésztársunk és barátunk nemes törekvése elismerést érdemel. Gratulálunk.

Kisgyörgy Imre olthévizi lelkész szembetegsége miatt félévi szabadságot kért. Főtisztelendő Püspök ur engedélyezte és helyettesül Nagy Béla lelkészjelöltet nevezte ki.

Dr. Boros György püspök és Varga Béla egyh. főjegyző junius 22—23. napjain Bukarestben voltak, hol a miniszterelnök- és a kultuszminiszteri államtitkár urnál megismételték kérésüket az előző kormány által megigért államsegély felemelése tárgyában.

Egyházi Képviselő Tanács f. évi junius 27. és 28. napjain Főtiszt. püspök ur és Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur elnöklete alatt az egyházköri esperesek és felügyelő gondnokok részvételével népes E. K. Tanácsi gyülés tartatott, melynek bő és részletes tárgyalási rendjén főbb pontonként a folyó évre szóló 2-ik félévi költségvetés, a mathematikai mérleggel kapcsolatos nyugdijilleték befizetési és nyugdijjárandósági ügyek és a gazdasági szakiskola épitkezése szerepeltek.

A költségvetés hosszas és részletes tárgyalás után, az egyes tételek helyesbbitése szempontjából, visszaadatott a pénzügyi bizottságnak. A nyugdijbizottság tervezete hasonlóképen visszaadatott a nyugdijbizottságnak módositás végett; a nyugdijilletékek fizetésénél a táblázat szerinti fizetési fokozat 3%-nak levonására adott utasitást f. évi julius 1-től a számvevőségnek. A gazdasági szakiskola gazdasági épületei épitése tárgyában felterjesztett költségvetést jóváhagyta.

Kimondotta Göncz Mihály szentiványlaborfalvi lelkésznek f. évi julius 1-től, Fülöp Mózes kidei lelkésznek f. évi október 1-től

és Gvidóné Molnár Kata dicsőszentmártoni tanitőnőnek 1932. dec. 31-től nyugalmaztatását.

Pál Ferenc oklándi lelkész nyugalmaztatása iránti kérésére utasitotta a nyugdijbizottságot, hogy őt jövő évben a nyugdijazandók I. csoportjába vegye fel.

Tudomásul vette és elfogadta a nyugdijbizottság javaslata alapján, hogy a temetési járulék semmi cimen vissza nem tartható, hogy Vass Domokos tanár helyébe biz. előadóul Vaska Dezső tanár választatott meg.

Vári Albert vallástanár által irt II. gimn. o. vallástankönyvet elfogadta s kinyomatását elrendelte.

Fiátfalvi, erzsébetvárosi, oklándi és siménfalvi egyházközségeknek a középületek javitását engedélyezte.

Ezenkivül még több fontos és jelentős ügyet tárgyalt le.

Simén Dániel akadémita-lelkészjelölt kérelmére E. K. T. megengedte hogy még egy évig Chicagoban maradhasson, nem a hivatalos ösztöndij terhére, hanem e célra külön nyert segélyen. Amint levelében jelzi, készül a doktorátus letételére. Jó sikert kivánunk.

Lőrinczy Géza akadémita-lelkészjelölt, ki utóbb Franciaés Németországban volt egyetemi tanulmányuton, hazaérkezett.

A homoródkarácsonyfalvi egyházközség közgyülése junius hónapban megválasztotta Benczédi Ákos áll. tanitót énekvezérnek. A főtiszt. püspök ur a választást jóváhagyta és a kinevezést megtette.

Az udvarhelyköri egyházkör évi rendes közgyülését julius 11-én tartja Homoródujfalu községében. — A kolozsdobokai egyházkör szintén julius 11-én Kolozsvárt.

Esküvők. Gál Gyula toroczkó-szentgyörgyi lelkészünk Áldozócsütörtökön tartotta esküvőjét Péterffi Nutkával, Péterffi Gyula toroczkói igazgató leányával. A zsufolásig megtelt toroczkói nagy templomot oly pazar virágdisszel ékesitette fel az ifjuság, mintha május hónapja költözött volna oda a tavasz minden szépségével. Az énekkart s Ütő Béla sikerült szóló-énekét ifj. Péterffi Gyula zeneakadémia hallgató orgonakisérete egészitette ki. Mindenkit könnyekig megható, gyönyörü ágendát Péterffi Mihály széplaki papunk, a menyasszony testvérbátyja tartott s az esküt Benczédi Domokos toroczkói lelkész vette be az uj pártól. Ekkor a vőlegény édesapja, Gál József, érdemekben megőszült nyug. lelkészünk lépett az uj pár elé, mindenkit mélyen megható imával kérve Isten áldását a boldogság utjit kereső gyermekeire.

Lőrinczy János tordai s.-lelkész és Szabó Nusi junius 26-án délután 6 órakor tartották esküvőjüket a tordai unitárius templomban. Az egyházi áldást a főtiszt. püspök ur adta az ifju párra, szép tartalmas és iránytmutató beszéd kiséretében, melyet a zsufolásig

megtelt templom rokoni, baráti és érdeklődő közönsége élvezettel hallgatott.

Magunk részéről is kivánjuk, hogy áldás és jó szerencse kisérje az ifju párokat életutjaikon.

Felhivás. Lelkészjelölteket, unitárius tanitó- és tanitónőket püspök ur felhivja, hogy állandó lakásukat, nyilvántartás szempontjából, jelentsék be a püspöki hivatalba.

Murányi Farkas Sándor. Első lelkes melegszivü jóltevője volt az unitárius papnevelő intézetnek. Amidőn nemescélu alapitványát a 90-es években megtette, még senkisem gondolt az intézetből kilépő jövendő papok sorsával. Ő volt az első alapitványtevő, ki egyenesen a papnevelő-intézetre gondolt s olyan célu alapitványt tett, hogy aki az intézeti évek alatt az önképzőköri munkásságban pályája iránt a legtöbb szorgalmat és legjobb igyekezetet tanusitja, alapitványa kamatját kapja *palást-beszerzés, imakönyv és bibliavásárlás* céljaira.

A változott idők gazdasági és pénzügyi viszonyai az alapitvány nemes céljának megvalósitását lehetetlenné tették, de nem semmisithették meg a melegszivü jóltevő iránti tiszteletünket és emlékezetünket. Igen helyesen mutatott rá Barabás István budapesti lelkésztársunk folyóiratunk mult heti számában az első jóltevő nevének kegyeletes fenntartására, megőrzésére, mert ez arra int minket, az unitárius lelkészi kart, hogy mi is viseltessünk meleg szeretettel, érdeklődéssel, áldozatkészséggel theol. akadémiánk ifjusága, jövendője iránt s ha fokozatosan szerény hozzájárulásunkkal visszaállitjuk a *Murányi Farkas Sándor* alapitványt, akkor ezirányu kötelességünket szolgáltuk.

Az én elgondolásom és tervezetem az, hogy tekintettel a mai nehéz anyagi helyzetre és hogy senki felettébb ne terheltessék, ha minden lelkésztársam beleegyeznék és havonta kongruájából *tiz* lejjel hozzájárulna 2—3 éven keresztül s még más bevételeket is megkisérelnénk szerezni, ennyi idő alatt 30—40000 lejre felszaporithatnók az emlékalapot.

Felkérem lelkésztársaimat és a theol. akadémia jóakaró barátjait, hogy járuljanak hozzá jóindulattal e tervezethez s a mai lehetőségek szerint segitsük elő a terv megvalósulását! Akinek jóakaratulag jobb terve van, szivesen fogadjuk. Aki ezt jónak tartja, hozzájárulását bizonyitsa azzal, hogy nem válaszol. Aki nem járul hozzá, jelezze tiltakozását, hogy ne nyuljunk kongruájához. *Ürmösi Jézsef.*

Tavasz.

Jön... közeleg diadalszekerén,
Homlokán hóvirág s ibolya koszoruval,
Glóriás fényben jön a Tavasz.
Jégbilincs törik... mozdul a föld:
Elalélt, alvó rügyekben ébred az Élet,
Mosoly az ég... többé nem havaz.

Isten keze fogja a gyeplőt...
Útjában akadály nincs, erőszak nem
[lehet:
A Tavaszé már a diadal.
Enyhe szellő szelid fuvalma
S a napsugár szent csókja már életet
[lehel.
Ébred a vágy, a szerelem s a dal.

Minden szabadságra vágyik most:
Bilincsbe vert föld, alvó rügyek,
[meggyötört lélek
S nyílni vágyik minden kis virág.
Ifju szivek összedobbannak
Szerelmesen, lángsúgárban égnek a szemek
S a boldogság titkon hajt csirát.

A lelkekben megcsendül a dal.
Tavaszt üdvözölve hozsánnát zeng
[minden ajk.
Minden örül, mind vidám az arc!
A szent remény szárnyat bontogat
S beteljesedett: a Halál felett az Élet
Aratott a harcban diadalt.

Sivár életünk bús bilincsét
Óh jöjj! szent nagy Tavasz, súgárerőddel
[törd szét,
Szivünk hadd dobbanjon újra meg!
Vágyva-várunk, óhajtunk Téged;
Élni szeretnénk s rabságunk után
[szabadon
Fogadni diadal szekered.

Orbók Gyula.

Irodalom.

Makay Miklós: A gyakorlati keresztyénség világmozgalma. Bp. 1932. 104 oldal. Ravasz László előszavával.

A Stockholmban 1925-ben tartott egyetemes keresztény konferencia lefolyását és határozatait ismerteti ez a kis könyv. Végeredményben ez a konferencia egyáltalán nem volt az „egyetemes kereszténység" konferenciája, mert azon a nem protestáns egyházak s igy a róm. katholikus egyház sem, képviseltették magukat, a liberálisabb keresztény felekezeteket pedig, és így minket, unitáriusokat is, a rendezőség „elfelejtett" meghivni. Általában nem hallgathatjuk el azt a kellemetlen benyomást, amely e kis könyv elolvasása kapcsán keletkezett bennünk, amikor látnunk kellett, hogy a külföldről a „magyar protestánsokhoz" intézett felhivásokra mindég csak a református és a lutheránus egyház vezetőiből alakult bizottság válaszolt, a magyar unitárizmust a külföld előtt szépen elhallgatják a magukat máskor „protestáns testvéreink"-nek nevező hivatalos körök.

E kis könyv egyébként sok érdekes és hasznos véleményt és tervezetet ismertet meg s elolvasása igazán nagy nyereséggel jár.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Lapunk következő száma szeptember elsején jelenik meg.

Anyák-napja Kolozsvárt. Meleg hangulatu és szép sikerü anyák-napját rendezett junius 5-én, vasárnap, a Szent-Iványi Sándor tiszteletes ur vezetése alatt álló vasárnapi-iskola. Istentisztelet után a kollégium dísztermében Szent-Iványi S. tiszteletes ur, majd Szánthó Luci I. éves theol. hallgató tartottak bevezetőt, majd a vasárnapi-iskolás növendékek szinte végnélküli sora mutatta be kis tudományát a termet zsufolásig megtöltő szülőknek és közönségnek. Különösen szép volt egy magyar ruhákban eltáncolt palotás, melyet Szánthó Luci és egy szintén jelmezes hattyu-tánc, melyet Bedő Boriska theol. hallgatónők tanitottak be. Az ünnepséget Bede Emil énekszámai zárták be nagy tetszés mellett. A műsor után az összes megjelent növendékek a pódiumról ünnepélyes fogadalmat tettek, hogy édesanyjuk szeretetéért hálájukat és jóigyekezetüket adják cserébe, majd minden gyermek egy szál virágot és egy háládatos csókot vitt az anyukájának ajándékba. A szépen sikerült ünnepély maradandó nyomokat hagyott a megjelentek lelkeiben.

Rajz- és kézimunka kiállitás a kolozsvári unitárius kollégiumban. Ritka élvezetben volt részük azoknak, akik nem sajnálták a fáradtságot felnézni a kollégium második emeletére s megtekintették a tanulók évi munkálkodásának kiállitásban összegyüjtött eredményeit. Messze túlemelkedően a rendes évvégi kiállitások nivóján, olyan munkákat láttunk itt, amelyek már nemcsak kézügyességet árultak el, hanem a lélek önálló kifejeződéseire is utaltak. Láttunk olyan rajzokat és festményeket, melyek önálló, felnőttek által rendezett, kiállitásokon is megállanák a helyüket s egy-egy közülök még a „modern" festészeti irányok egyik-másikára jellemző eredetiség bélyegét is magán viselte. Sajnos, nem térhetünk ki az egyes növendékekre, mert lapunk terjedelme ezt nem engedi meg, de ki kell térnünk Tóth István tanár ur érdemeire, aki az alatt a pár év alatt, mióta kollégiumunkban tanit, egészen uj szellemet s egy fejlettebb művészi izléssel és alkotniakarással biró nemzedéket nevelt fel és teremtett meg. Illesse őt elismerés lelkes munkájáért e helyről is.

Minden unitárius olvasónk támogassa és buzgón olvassa kiadványainkat.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L-et egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

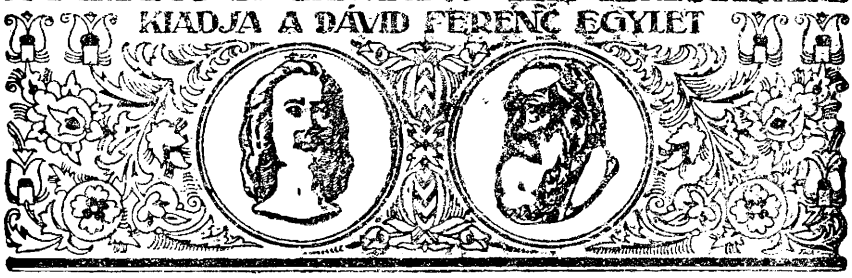
Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universității 8.

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932. aug.-szept. 8-9. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYORGY.

A helyes szolgálat.

„A jó igyekezetben ne legyetek restek; lélekben buzgók legyetek; az Urnak szolgáljatok.“

Rom. 12 r. 11 v.

Közeledik az uj iskolai év, amidőn a szülők elbocsátják gyermekeiket az otthonból az iskola falai közé, hogy nemesedjenek, gyarapodjanak lelki kincsekben. Minden helyes ismeret és tudás gyarapitja a lélek gazdagságát annak, aki jó igyekezettel, szorgalommal fog hozzá a tanuláshoz és abban kitartással halad, nem restül meg. Ennek eléréséhez szükséges a lelki buzgóság vagyis az a benső vágy és törekvés, mely nem enged nyugtot addig, mig az előirt feladat, kötelesség teljesitve nincs. Ezt a lelki buzgóságat előmozditja és serkenti az Urnak való szolgálat. Ha a hajdankor profétai irója azt mondotta, hogy „minden bölcseség kezdete, az Urnak félelme“, mi is arra figyelmeztetjük a szülőket, gyermekeket, tanitókat és nevelőket egyaránt, hogy az Urnak — a mi igaz Istenünknek szolgálatával bocsássák el a szülők, ezzel kezdjék a tanulók és ezzel fogadják, vezessék a nevelők a mindennapi munkát. Az a kis imádság, melyet tanultunk és elmondottunk gyermekkorunkban iskolai tanulás előtt:

„Isten nevében kezdem el, Ő segéljen kegyelmével. Ha Ő segit, mi sem nehéz, Ha Ő elhagy, erőnk elvész. Ha kezdünk az Ő nevében Áldott lesz a munkánk vége“, ez az imádság ma is rávezeti lelkünket az apostol gondolatvilágára, mellyel hiveit figyelmeztette: „A jó igyekezetben ne legyetek restek; lélekben buzgók legyetek; az Urnak szolgáljatok.“ Ha a mi legnagyobb tanitómesterünk, a názáreti Jézus, egész életét a mennyei Atya szolgálatának szentelte, nekünk követnünk kell őt és apostolait s életünk egyik fő igyekezete legyen: „az Urnak való szolgálat“.

Vari Albert ur LOCO
Str Al. Vlahuta 6

Leányaink jövője.

Nagy érdeklődéssel olvastam Szent-Iványi tiszteletes, fenti cimü cikkét. Leányaimmal elolvastattam és több nőismerősömmel is. Ahogy ő „leányaink" jövőjét tárgyalja, abban sok igazságot és megszivlelendőt találok. S főleg sok olyan dolgot hoz felszinre, amiket jobb megtárgyalni és erős öntudatossággal a helyes utra irányitani, mint elhaligatni és hagyni a dolgokat az öntudatlan ideodavetődésben tévelyegni.

Igaza van: „Nagyon megnehezedett az időknek járása felettünk". A jövő pedig a nyomasztó gazdasági helyzet miatt, még bizonytalanabb, mint eddig volt. Igazán az ember nem is nagyon mer tervezni, csak él egyik napról a másikra és remeg attól, hogy el talál jönni az embergyilkolás veszedelme: a háboru; vagy a bolsevizmussal a vallástalanság uralma: amikor megtagadják Istent, elerőszakolják a gyermeket a szülőktől.

Hogy ez ne következhessen be, ezért imádkozzunk, legyünk szeretetteljesek, megértők embertársainkkal szemben. Segitsünk rajtok, mert ha szétnéz az ember a mai társadalomban, bizony fáj a lelke, hogy mennyi igazságtalanságot, romlottságot, nyomoruságot lát. Ilyenkor szeretne eljutni beleszólásával oda, ahol a közállapotokon javitani, segiteni lehet.

Na, de most maradjunk a tárgynál, mert Szent-Iványi tiszteletes meglátásai mellett én még női szemmel láttam meg olyan dolgokat, amiket ha észre nem veszünk, nem tudunk segiteni a jövő családi életének zavartalan fejlődésén. Itt mindjárt bebizonyitom, hogy nő és férfi meglátásai mennyire szükségesek egymás kiegészitésére.

A civilizáció által megteremtett család érdekében nemcsak leányaink figyelmét kell az otthon és a családi élet felé öntudatosan tereljük, hanem, ha egész munkát akarunk végezni, fiaink figyelmét is. A Szent-Iványi tiszteletes által is észrevett elterelődés a családi élettől a szabadszerelem felé vagy magasabb szellemi intelligenciával és erkölcsi érzékkel biró nőknél az érintetlen magányos leányélet felé, oka nemcsak a nő, hanem jórészt a férfi is.

A modern dolgozó nők között, hogy akad olyan ki „sem családot, sem gyermeket nem akar vagy nem mer vállalni", annak oka nemcsak az, hogy saját magát most már el tudja tartani a nő és „önző" volna, hanem az is, hogy a ma férfia — tisztelet a nagyon kevés kivételnek — még ha törvényesen házasságot is köt, nem elégszik meg *egy* nővel, mert ő hozzá van szokva *több* nőhöz és ezért neki nem elég csak *egy* s nehezen tud kis játékairól lemondani. Azonban, hogy ezután is szivesen menjenek férjhez a kenyérkeresettel biró leányok s aztán ne kivánjanak elválni, ahoz a férfiaknak is meg kell változzanak. Ugyanis a férfi bünök és zsarnokságok előtt szemet behunyó feleségek tipusa ezután már mind ritkább és ritkább lesz. Én tudom, hogy a fiatal leányok lelkében, ha

felébred a vágy arra, hogy élettársat találjanak, álmaikban egy olyan ifjut látnak, ki csak egyet lát meg közülök s igazuk van, ha nem vágynak férjhez addig, mig a fiuk is nem kultiválják magukban a hüség érzését.

Igaz, most a világ tele van parázna emberekkel, férfiakkal és nőkkel, azonban az erkölcsi mérleg a nők javára fog megbillenni, ha azt vizsgáljuk, hogy melyik nemen levő közt találunk több erkölcsösebbet. A férfiakat sem hibáztathatjuk tulságosan, mert ma még az előbbi kornak hatása érzik, amikor a férfinek minden szabad volt. Azonban a gondolkozó öntudatos nő már azt mondja: egyforma sullyal esik a mérlegbe férfi és női bűn. Azonban lehet még egy ideig borzasztó kaosz lesz e téren, mert a nők beleszólására történt prostitució eltörlése sem segit a már megromlottakon, csak a jövő generációért volt szükséges eltörölni. Ma a paráznaságot elnevezték szabadszerelemnek és sokan nem is tartják bűnnek. Pedig az bűn, még pedig a világiasság bűne és az abban élő nők és férfiak csakis kizárólag a testi és világias élvezeteket hajszolják. Olyan bűn, mely maga magában hordja a büntetést, azonban szó nélkül még sem lehet elmenni mellette.

Igaza van Szent-Iványi tiszteletesnek, ha ettől a bűntől félti a nőt és rajta keresztül a családot, mert a nők eddig, mivel egyedüli hivatásuk volt, hogy feleségek és anyák legyenek, férjhezmenési készségükkel öntudatlanul is a család védelmében álltak. Hogy a családi élet védelem a paráznaság ellen, azt már Pál apostol is tudta és hogy nemi erkölcs tekintetében, hogy viselkedjenek az emberek, az a bibliában Pál I. levele a Korinthusbeliekhez 7-ik részében van megirva. Szeretném ezt a részt mindenkivel elolvastatni, mert ebből a ma embere is tanulhatna. Addig is az idevonatkozó részből egy keveset ideirok: A 2-ik versben ezt olvashatjuk: „De a paráznaság eltávoztatásáért minden férfinek tulajdon felesége legyen, és minden asszonynak tulajdon férje". A 9-ik versben „Hogyha magatokat meg nem tartóztathatjátok, házasságban éljetek; mert jobb házasságban élni, mint égni".

Azonban, hogy a házasságok számát növeljük, nem elég az, hogy gazdasági, háztartási, méhészeti, kertészeti iskolába és tanfolyamokra járassuk a nőket és igy tereljük figyelmüket az otthon felé, habár ez nagyon helyes abból a szempontból, hogy ne zsufolódjanak a hivatali pályákra, — mert ők ezeken is ma már önállóak és kenyérkeresők lesznek és akkor meggondolhatják, hogy érdemes-e férjhez menjenek vagy ne. Hogy a házasságok száma növekedjen, ahoz az is kell, hogy leányainkat és fiainkat egyaránt hüséges, megértő élettársaknak kell neveljük. Valláserkölcsi szempontból is csak az olyan házasságok értékesek, hol férj és feleség életöket abban a vallásosság, szeretet, jóság, hüség, önzetlenség e legszebb emberi tulajdonságok nevelőhelyévé teszik. Az ilyen házas-

A szülőknek szives figyelmébe ajánljuk a kolozsvári Leány-Otthont!
Cime: Unitárius Leányotthon Elöljárósága Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

élet magában hordja jutalmát, mert nagy földi boldogságot ad. Azonban meg kell látnunk, hogy mindenki nem élhet családi életet már csak azért sem, mert több nő van, mint férfi. Az érintetlen életet élő emberekről azt mondja Pál apostol I. Kor. 7 r. 32-ik versben: „Aki házasság nélkül van, arra visel gondot, ami az Uré, mi módon kedveskedhessék az Urnak". S ha igy él valaki magányos életet, akkor a veszedelmek sem érik oly könnyen s versenytársaivá sem lesz férfi és nő egymásnak. A nőemancipációt nem a nő, hanem a kor szelleme, egy isteni igazságosság hozta felszinre, csak mi helyes irányba kell vezessük s ne akarjuk utját állni. Hogy Szent-Iványi tiszteletes felismerte ezt, a következő szavaiból látom: „Egészséges és helyes dolognak tartom, hogy az érvényesülési lehetőség mind tágabb teret nyer a nők számára a régebbi férfi pályákon is". Másik helyen meglátja, hogy a nők között is vannak „kivételek", kiket lehet férfi-pályákra engedni. Vannak bizony. Ismertem én már olyan nőt, nem is egyet, kinek „munkabirása, logikája, szélesebb látóköre, rendszeressége" kiállta a versenyt a férfivel s bizony szeretném én az ilyen nőket minden ország vezető férfiai közt látni, mert ők a világbékének siettetői, megvalósitói volnának. Ennek bizonyságaképen emlitem meg azt a 30 millió édesanyát, kik, ha közvetlenül nem beszélhettek, kérvényüket küldték aláirásukkal Genfbe a leszerelésért. Azonban nagy akadályuk, hogy nem közvetlen szólhatnak bele, ahol országok sorsát intézik. Mindezek azt bizonyitják, hogy a nők emberboldogitó törekvéseket akarnak megvalósitni. Ezért nem tartanám szerencsétlenségnek, ha arra rátermett nőket találnánk, — hogy kisebbségi életünk vezető pozicióiba nőket is ültethessünk. Én ugy látom, hogy a családi élet szinvonalának emelésére a női öntudatosság volt szükséges, éppen ugy a társadalom, vallás- erkölcsi és politikai élet nivójának emelésére is szükséges az öntudatos nő beleszólása. Ezt ugy kell elgondolni, hogy a nő segitsége akar lenni a férfinek és nem kell benne mindjárt versenytársat látni. Én attól nem is félek, hogy nő és férfi versenytársai legyenek egymásnak, a külömböző nemek vonzásának törvényénél fogva sem.

A nők egyenjogusága tehát meg van indulva, feltartózhatatlanul halad előre, mert isteni igazságosság, szeretet és jóság támogatja. Amelyik országban politikai jogaik is meg vannak, ott *szegényügy, kulturális kérdések, világbéke ügye* sokkal rendezettebbek, mint ahol az még nincs megvalósitva, tehát lássuk be mi, hogy a nők segitő munkájára egész életvonalunkon szükség van.

Én tehát ugy hiszem, hogy leányaink jövőjére akkor készülünk fel helyesen, ha öket is kenyérkereső nőknek neveljük azon a pályán, amire nekik kedvük, tehetségük, hajlamuk van. Igaz, hogy akkor nekik nem létkérdés a házasság, de én erősen bizom abban, hogyha a férfi is megértő hüséges élettársnak igérkezik, szivesen meg fogja vele osztani a földi élet gondját, nehézségeit a ma öntudatosabb nője is. Nő és férfi a legboldogabban mégis csak a

családi életben élhetik le életöket. Aztán, hogy a házasélet milyen szeretetre tanitó élet, azt csak az tudja, kinek jó szerető élettársa van.

A kenyérkereső házaspárnak, hogy munkájukból jusson idő családjuk részére is, arra igen jó recept az otthon és a háztartás egyszerüsitése. Ma már sok könyv, a rádióban előadások tanitanak arra, hogy a legegyszerübb életmód a legegészségesebb.

Tartsuk tehát szem előtt azt a magasabbrendü utasitást: „Nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk", ezzel is emelve családi életünk szellemi nivóját. **Ürmösi Józsefné**

Csendes panaszkodás a jó Istenhez.

I.

Soha, sohasem lehetek magamban,
Egyedül Istenem!
Sohasem kereshetlek Tégedet
A magam útján,
Sohasem olvadhat fel bennem
Csendesen a fájdalom, a jaj,
Sohasem lehetek már önmagam:
Ember, akinek a könnyeit,
A kétségeit, a szomoruságát
Egyedül Te látod.

II.

Mindennapi, vásári lárma,
Durva, káromló csúf szavak,
Rosszul felhangolt hegedük
Sikoltó, fájó diszharmóniája,
Zaklatják az örök Szépség után
Sóvárgó lelkemet.
S ha valakihez oda menekülök,
Hogy kisirjam magam,
Akkor látom, Atyám, hogy annak is
Szüksége van a gyógyulásra,
És talán, talán épen tőlem várja
A gyógyulást.

Székelyudvarhely, 1932. IV. 3. **Deák Berta.**

Tanitványaim között.

Nem arról a képről akarok beszélni, melyet már ismernek e lap olvasói, hol komoly arccal a fényképész gépe előtt ülünk mindannyian, hanem arról, amelyet az égbolt kékje határol felülről és alulról a zöld mező. Fiaim hazatértek és iskolánk szabályai szerint a nyár folyamán nekem kellett visszaadnom a látogatást nekik otthonukban. Mondhatom nem a legnagyobb kedvvel indultam utnak. Idegen vidék ismeretlen utain, ismeretlen emberek közé, de mindjárt az első napok meggyőztek arról, hogy az aggodalom fölösleges volt. Nem lehet a gazda idegen a kalászok, suhogó kaszák birodalmában és különösen akkor nem lehet idegen, ha mindenütt várja valaki. Várja a tanitvány mosolygó arccal, (hogy miért mosolyogva ezt már az állami inspektor urak is kérdezték tőlem, de nem tudom megmagyarázni; magyarázza meg más), várja az édesanyja frissen sült fánkkal, csörögével, vagy éppen kürtös kaláccsal. No, de nem ezekről akarok beszélni e lap komoly olvasói előtt, hanem másról. Utazásom részben előre bejelentve, részben váratlanul zajlott le. Mindenik fiut komoly munkában találtam. Azokat még inkább, akik nem tudtak érkezésemről, mint a többiek. Azzal a tudattal dolgozott mindeniküb, hogy az élet nem tréfa, hanem sulyos kötelesség. Erre vagyok legbüszkébb. Ez mutatja meg leginkább azt, hogy nevelésünk helyes irányban halad, nem ceruzarágó és árnyékba elmélkedő gazdákat nevelünk, hanem a tettek nemzedékét.

Ott, ahol tudtak érkezésemről és a szorgos mezei munka megengedte, összesereglett a falu és résztvett férfi népe a határbejárás alkalmával adott gyakorlati oktatásban. Mondhatom, hogy amikor fel kellett eleveniteni valamit iskolánkban, már tanult dolgot jobban drukkoltak tanitványaim a falu népe előtt, mint idebent az iskolában a vizsgán, de azért tudtak, ott is tudtak igen nagy örömére a szülőknek. Téved, aki azt hiszi, hogy ezzel a látogatás ki is merült. A faluba visszatérve, ahárhány helyen megfogtak az asszonyok, hogy nekik is adjak tanácsot paradicsomról, burgonyáról, salátáról, ribizliről, baromfiakról és következett a második szemléltető előadás a faluban. Három lévén az igazság, rendesen estéli tanitást is kellett rendeznem. Ennek ideje este 10—12 óra között volt. Mint fekete rém ült már akkor a gazdák lelkén a gabonarozsda veszedelme és akik meghallották, hogy arról is szó volt napközben megkövetelték, hogy este megismételjük az elmondottakat. Im ennyit jelent röpke vonásokban iskolánk szabályainak az a paragrafusa, hogy a tanszemélyzet köteles meglátogatni nyár folyamán a tanitványokat. Ennyit és még sok mást is. Az én tanitványaim nem némaságra vannak nevelve. Odahaza beszélniük, kisérletezniök kell. Nem is olyan könnyü dolog ez, mint ahogy itt leirjuk. Akárhány öreg élénk tiltakozással fogadja az ifju kulturharcosnak ilyen terveit. „Ne légy okosabb apádnál!“ Hallgasson a fiu ott, ahol az apák beszélnek!“ Meg kellett nyugtatni az öregeket, hogy ez nem forradalom, csak a

jövő előretörése, melyet ha letörnek fiatal korban, talán sohasem támad fel ismét. Kis területeken (nehány négyzetméteren) kisérletezni, 15—20 leut elkölteni permetezés, még más ujitásokra nem azt jelenti, hogy a fiu nyakára nő apjának, hanem hogy megtette az első lépéseket az önálló gondolkozás és tapasztalatszerzés utján. Hiszem, hogy ezt megértetni volt utam legszebb eredménye. Meglátogattam összesen felét tanitványaimnak, ahol a falu vezetőitől kérdeztem, ismerik-e őket mindenütt, ezt a választ kaptam: Ismerjük, mert mások, különbek, többek az itthonmaradottaknál. Ennyi azt hiszem elég az első hat hónap után. Adja Isten, hogy 60, sőt 600 hónap mulva is ezt lássa rajtuk a falu, melyből nem kiszakadni, sem elszármazni jöttek iskolánkba, hanem azért, hogy oda visszatérve egy szebb, jobb életet kezdjenek az apáiktól örökölt rögön.

Székelykeresztur, 1932.

Dr. Nagy Endre,
gazd. iskolai igazgató.

Az unitárius misszió.

I.

Egy kartársamat arra kértem, hogy irjon a fenti cimen egy közleményt. Azt a választ kaptam, hogy ami nincs, arról nehéz irni. Valóban ugy van, hogy valahányszor a missziói munka kérdése felvetődik egyházunkban, már ennél a kifejezésnél megakad: Mi az a misszió és milyen irányban, milyen *célkitüzéssel haladhat?*

Megkisérlem ezt megvilágitani és szervezeti törvényünk keretén belül a missziói teendőnket körvonalozni.

A misszió — mint tudományos elmélet — azon alapgondolatból indul ki, hogy a kereszténységnek, mint világvallásnak világraszóló rendeltetése van. E rendeltetését hármas hivatással töltheti be:

1. A hivő keresztényekben a Jézus Krisztus életét tovább fejlessze.
2. A névleges (közönyös, se hév se hideg) kereszténységet krisztusi életre emelje.
3. A nem keresztény népeket Jézus Krisztus evangeliumához téritse.

Ez a hármas hivatás evangéliumi küldetés: „*Elmenvén* széles e világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtésnek". (Márk 19 r. 15 v.). Elmenvén azért, tegyetek tanitványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiunak és a Szentléleknek nevében. (Máté 28 r. 19 v.).

A misszió általában: evangélium-terjesztés, evangélium-érvényesités.

Kétféle missziót szoktunk megkülönböztetni, u. m.:

Belső missziót.
Külső missziót.

A belső misszió feladata:

Evangéliumterjesztés, az evangélium tanitásainak érvényesitése a keresztény egyházon belül, a megkereszteltek között, hogy megszünjék a hitetlenség, a se hév — se hideg élettelen kereszténység.

A hitetleneket az evangélium tanitása által Istenhez vezetni.

A bűnöst bűnei tudatára vezetni s beismerése esetén bűnbánatra hivni.

A vallástalant, a templomtól, Isten igéjétől elhidegültet visszavezetni az igazi evangeliumi vallásosság utjaira.

Lelki-testi betegeket meglátogatni, vigasztalni.

Szegényt, árvát, elhagyottat gyámolitani, segiteni.

Külső misszió feladata:

Evangélium terjesztése, érvényesitése, de a keresztény egyházon kivül, azok körében, kik nem ismerik Jézus Krisztust.

A főcél: a nem kereszténységet kereszténnyé tenni.

Ezt a külső missziót erre a célra kiképzett, előkészitett misszionáriusok végzik, kiket aztán idegen — nem kereszténységországokba küldenek ki hittéritőknek.

Erős hit, bátorság, elszántság, hősies lélek kell ahoz, hogy valaki jó misszionárius lehessen.

A bibliai könyvek között a legtöbb missziói eszmét, gondolatot és tevékenységet az Apostolok-cselekedete könyve tartalmazza. Az apostolok, miután szentlelket vettek, kezdetben a zsidók, később e pogányok közt kezdték meg a Jézus Krisztus tanitásainak terjesztését.

A főmisszionárius eleinte Péter apostol (Csel. 2 r. 41 v. és 4 r. 11., 12.), ki inkább a zsidók körében folytatta munkásságát.

A pogány-misszió megindítása történelmi jelentőségü fordulat, mert ezzel Jézus-Krisztus neve, tanitása, szóval az egész kereszténység a zsidóság szük köréből a görög és római nemzet szélesebb és ismertebb világkörébe lépett át.

A pogányvilág első és legnagyobb misszionáriusa Pál apostol volt, ki három nagy téritőutjában sok hivet szerzett és számos gyülekezetet alakitott Jézus Krisztus evangéliumának.

Bámulatos hittel, kitartással és hüséggel harcolta meg a nemes harcot.

A protestáns egyházban a misszió nem tudott egész a XVIII-ik századig nagyobb erőre és rendszerességre emelkedni, akkor is inkább Németországban és Angolországban.

A magyar protestántizmus belmisszió tekintetében még most is gyermekkorát éli. Mi unitáriusok pedig a kezdet kezdetén ha vagyunk.

Mi szükséges a misszióhoz és ki lehet jó misszionárius?

A misszióhoz erős evangéliumi krisztusi hit, mely vallásos meggyőződés és eszményi keresztény-felebaráti szeretet szükséges. Olyan lélek, aki rendithetetlenül meg van győződve ma is arról:

„Hogy nem adatott az emberek között az ég alatt más név, melyáltal kellene megtartatnunk, mely a Jézus Krisztus".

A Jézus Krisztus evangéliumáért, hitünk igazságaiért lelkesülni nem tudó lélek, nem lehet misszionárius. A hideg közönyös lélek rá sem hederit a misszióra. Leszólja, lesajnálja, mert kicsinyes érdekeit zavarja. Küzdeni, szembeszállni, hitet védeni nem akar, mert fáradtsággal jár.

Álmos, hitközönyös, névleg keresztény, vasárnapi egyházban nem tenyészik a misszió. Pedig ez a fokmérője az egyházi élet elevenségének.

A misszió arra van hivatva, hogy benn az egyházban az elhanyagolt, szunnyadó, épitő, alkotó belső erkölcsi és hitbeli erőket hozza mozgásba.

Hogy ez nálunk mennyire van meg és miképen hozható mozgásba, erről jövő közleményünkben számolok be. **hsző.**

Püspöki vizitáció után.

M. E. irg. nővérnek

Szép volt. De nekem idegen:
Az én pásztorom olyan más.
Az ő nyájához tartozom
S furcsa nekem az idegen akol.

A juhokkal még megbarátkozom,
Hisz egy a fajtánk, egy a vérünk,
S a végén mégis »egy akolba« térünk,
Ha vége lesz e földi létnek.

De akkor — közös lesz a pásztor is,
S a régiek, kik itt lenn viszálykodtak,
Tán szintén összeférnek.

Addig azonban hagyjatok,
Hadd járjak ott, ahol a pásztorom,
Aki megért, akit megértek
És akinek hiszem a hitét.

Aztán jöhet az örök Világosság,
Vagy ha ez nem, az örök Sötét.

Székelyudvarhely, 1932. IV. 24. **Deák Berta.**

Egyleti élet.

A marosköri D. F. E. julius 3-án tartotta évi közgyülését Vadadon gazdag és gyönyörködtető müsorral. 1. Gyülekezeti ének: „Erős várunk". 2. Imát mondott: Fülöp Zoltán. 3. Dr. Fekete Gyula elnök, az egylet célját hangsulyozva, a jó unitárius és igaz ember tipusát rajzolta meg. 4. Bedő Emma gyönyörü klasszikus énekszámot adott elő dr. Lányi Oszkár orgonakisérete mellett. 5 Máthé Zsigmond hatalmas lendületü és éles logikáju szabad előadást tartott a vasárnap megünnepléséről. 6. Gál Margit: Ábrányi Emil „Koldus" cimü versét szavalta müvészi felkészültséggel. 7. Bicsak Jenő, Nagy Frigyes, és Bedő Emma dr. Lány Oszkár orgonakisérete mellett gyönyörü énekszámot adtak elő. 8. K. Nagy István meglepő müvészi módon adta elő Vörösmarty M.: „A nefelejtshez" cimü versét. 9. Kovács Domokos a tőle már megszokott, kiforrottsággal szavalta el Petőfi Sándor „Az apostol" II. r. cimü versét. 10. Elnök megköszönve a szereplők müködését azért a felemelő lelki gyönyörüségekért, bezárta az ülést. 11. Gyülekezeti ének: „Gondviselő jó Atyám vagy" fejezte be a jól sikerült tartalmas és gyönyörködtető ünnepélyt. Az ünnepély után a vadadi nőszövetség látta vendégül a résztvevőket gazdag vacsorával, hol a késő órákig vidám hangulatban feledve voltak a hétköznapoknak nehéz gondjai. A rendezés és ellátás érdeme Bedő Árpádné lelkésznő, Tőkésné, Adorjáni Borbála elnöknő és Bedő Árpád lelkészé.

Titkár.

Beszámoló a D. F. E. Ifjusági Körei Egyetemes Szervezetének V. nyári konferenciájáról. Augusztus hó 12—16. napjain Homoródkarácsonyfalván és Homoródalmáson tartotta ifjuságunk legfőbb szerve a „D. F. E. I. K. E. Sz." V. nyári konferenciáját a kies Homoródmentén.

Augusztus 11. Az ifjuság, utjába ejtve Székelyudvarhelyet, az ottani gyönyörü templomunkban ifjusági ünnepélyt rendezett a következő müsorral: 1. Imát mondott: Lőrinczy Géza. 2. Bevezető szavakat: ifj. Szabó Sámuel 3. Énekelt: Ébert Hajnalka, orgonán kisérte: Ébert Andrásné urnő. 4. Szavalt: Elekes Piroska. 5. Előadást tartott: Balázs Ferenc. 6. Énekelt: Bede Emil, orgonán kisérte: Ébert Hajnalka. 7. Vonósnégyes. Előadták: Csiky-Frölich-Beldovits-Fröhlich. 8. Szavalt: Deák Berta. 9. Felolvasott: Izsák Domokos. Bezárót mondott: Sigmond József, udvarhelyi unitárius lelkész.

Augusztus 12-én reggel az ifjuság átrándult a konferencia tényleges helyére: Homoródkarácsonyfalvára. Az ottani ódon templomunk falai között, mintha uj arcot öltött volna magára öregfiatal egyaránt s közös kivánságba forrott össze a lélek: mi élni, élni, élni akarunk! A konferencia ünnepélyes megnyitása d. e. 10 órakor történt meg. Énekkar, Bálint Ödön helybeli lelkész imájával, dr. Gálffy Zoltán elnöki megnyitójával, kölcsönös üdvözlésekkel, a mult évi munka ifj. Kovács Lajos általi ismertetésével. E helyen is

ki kell emeljük *dr. Máthé István* udvarhelyköri felügyelő-gondnok nagyhatásu ünnepi beszédét, melyet az ifjuság hosszantartó éljenzéssel köszönt meg.

A tulajdonképeni konferenciának gerincét képezte: *Dobai* István (Az unitárizmus feladata és jelentősége az erdélyi magyar társadalom lelki szolidáritásának kiépitésében) cimü előadása.

Augusztus 13. Balázs Ferenc (A faji kultura jelentősége az egységes erdélyi magyar társadalom felé való törekvésben). *Lőrinczy* Géza (Mit tanulhatunk a külföldi ifjusági mozgalmakból). *Dr. Nagy* Endre igazgató (A kereszturi gazdasági iskola jelentősége a kisgazdaság megreformálásában). *Mikó* Imre (A bukaresti unitáriusok helyzete) cimen tartottak előadást.

Augusztus 14. (Vasárnap). Ünnepélyes istentisztelet alkalmából az imát: *Kelemen* Imre, egyházi beszédet: *Lőrinczy* Géza tartotta. Istentisztelet után fényképezés volt és öröm volt látni azt a sok gyönyörü székely népviseletben pompázó leányt és legényt.

Délután zajlott le az „Udvarhelyköri Dávid Ferenc-Egylet" évi rendes közgyülése. Istentiszteletlel vette kezdetét ez impozáns és minden részében jól sikerült ünnepség. Imát és mindenkit megindító egyházi beszédet mondott: *Kiss* Sándor homoródjánosfalvi lelkész. A karácsonyfalvi D. F. Férfi dalárda közremüködött Benczédi Ákos énekvezér-tanitó vezetésével. Istentisztelet után a hatalmas várfallal körülövezett templomkertben folyt le az ünnepség müsoros része, mivel a résztvevők nagyszáma kiszorult volna az amugy is nem elég tágas templomunkból. A müsor számai a következők voltak: Elnöki megnyitót mondott Bálint Ödön karácsonyfalvi unitárius lelkész, köri D. F. E. elnöke. Szavalt: Deák Berta, tanitónő. Felolvasott Perczelné-Kozma Flóráról: Sigmond Józsefné urnő. Szavalt: Kovács Domokos teológus. Előadást tartott: Dr. Nagy Endre, a kereszturi unitárius gazd. isk. igazgatója. Énekelt: Deák Piroska, harmoniumon kisérte Benczédi Ákos. Szavalt: Kiss Károly vargyasi énekvezér-tanitó. Előadást tartott: ifj. Ürmösi Károly, a D. F. E. I. E. Sz. alelnöke. Szavalt: Füzi Eszter, székely leány. Énekelt: Bede Emil teológus, harmoniumon kisérte: Ébert Hajnalka. Szavalt: Szabó Károly székely legény. Énekszámokkal szerepelt a vargyasi D. F. E. férfikara.

Egész Homoród-vidékét itt láttuk e kedves ünnepélyen, melynek minden müsorszámát szünni nem akaró tapssal tisztelte meg a több százfőnyi közönség.

Ezután a közgyülés hivatalos része következett, melyet bankett és reggelig tartó táncmulatság fejezett be. Ez ünnepély hasznos s egyben gyönyörü összefogása volt az idősebb és ifjabb nemzedéknek.

Homoródkarácsonyfalváról *(augusztus 15-én)* másnap reggel *Homoródalmásra* rándultak át a konferencia résztvevői. Itt a szép és tágas templomban az ifjusági nap ünnepélyes megnyitása után, imát az egyházközség fiatal lelkésze: Simén Domokos, mig meg-

nyitót az Ifjusági Körök Egyetemes Szervezetének uj elnöke: ifj. Lőrinczy Dénes lupény-vulkáni lelkész mondott. Ifj. Fekete Domokos (A szövetkezetek jelentősége az erdélyi magyarság életében), Dr. Györffy Béla, orvos (Az erdélyi magyar falu egészségügye és a szükséges reformok), este pedig Deák Berta (A székely népviselet) tartottak előadásokat, melyeket követett a konferencia ünnepélyes bezárása.

Augusztus 16-án kirándulást rendeztünk a fenséges homoródalmási barlanghoz, mindvégig közvetlen, — baráti hangulatban. Kik megjelentünk e kedves találkozón, abban a hitben oszoltunk szét, hogy igazán „Kévekötés" volt az idei konferencia! **Bede Emil.**

Iskolai hirek.

A székelykereszturi unitárius téli gazdasági iskola tájékoztatója.

1. Az iskolába csak olyan román állampolgárok vehetők fel, akik magyar anyanyelvüek.

2. Felvételi korhatár 14—30 év. Felvételnél előnyben részesülnek a 15—20 év közöttiek, vagyis elsősorban ezeket vesszük fel és csak ha a megengedett létszám nem telne be velük, csak akkor vehetők fel ennél idősebbek vagy fiatalabbak.

3. Az oktatás minden év október 15-én kezdődik és április 15-én ér véget. Közbeeső idő alatt kötelesek a tanulók szüleik gazdaságában mezőgazdasági munkákkal foglalkozni.

4. Oktatási idő 2 év, melynek sikeres elvégzése után a tanulók képesitő vizsgát tesznek és a kapott bizonyitvány alapján egyéves katonai szolgálat kedvezményében részesülnek.

5. Felvételhez szükséges okmányok a következők: 1. Anyakönyvi kivonat. 2. Állampolgársági bizonyitvány. 3. Vagyoni bizonyitvány, mely feltünteti a felvételét kérő tanuló vagy szülei mezőgazdasági ingatlanait müvelési ágak szerint. Csak tényleg mezőgazdasággal foglalkozók és saját vagy szülei birtokkal rendelkezők vehetők fel. 4. Iskolai bizonyitvány (Időközi értesitő nem jó, csak bizonyitvány) arról, hogy a felvételét kérő legalább négy elemi osztályt végzett. 5. Orvosi bizonyitvány arról, hogy a tanuló egészséges és munkaképes. 6. Községi bizonyitvány, mely bizonyitja azt, hogy a felvételét kérő tanuló, mint szülei, büntetlen előéletüek és jó magaviseletüek. A már most megindult tömeges jelentkezésre való tekintettel kérjük a komolyan beiratkozni akarókat, hogy kéréseiket mindjárt az okmányokkal felszerelve adják be és ezzel biztositsák felvételüket, mielőtt a törvény által megengedett létszám betelne.

6. Husz éven aluli tanulók számára ez iskola bennlakást is ad. (Ez a kérvényben külön felemlitendő: bennlakó, künnlakó akarok lenni). Az iskola valamennyi tanulója, tehát a 20 éven felüliek is, élelmezést vehetnek igénybe az intézetnél a következő dijazások mellett: 6 hónapra fizetendő (okt. 15—ápr. 15) 2400 leu vagyis

havi 400 leu, továbbá a következő termények: 100 kg. buza, 30 kg. kukorica, 5 kg. zsir. Termények készpénzben is megválthatók a szeptember 1-ig megállapitandó átlagárban. Fenti készpénz és terményjárandóságokon kivül fizetendő még szintén a 6 havi időre összesen 100 leu teritékdij. Készpénzbeli járandóság a konviktus gondnokához kéthavonként előre fizetendő. Az első részlettel együtt esedékes a teritékdij. Termények fele a beiratáskor, fele a karácsonyi szünidő után azonnal fizetendő.

7. Bennlakási dij hathavi időre összesen 1000 (Egyezer) lei, mely két részletben előre fizetendő.

8. Bennlakó és bennkosztozó tanulók fenti dijakon kivül tandijat nem fizetnek. Künnlakók, de bennkosztozók, a kéthavi időre 300, mig künnlakó és künnkosztozó tanulók 600 leut fizetnek szerszám- és tanszerhasználat, valamint a tantermek fütése és világitása cimén.

9. A bennlakás és kosztnál egész-, fél- és negyed ingyenes helyek is vannak. Ezek elnyeréséért külön kell folyamodni községi bizonyitvánnyal, mely feltünteti folyamodó szüleinek vagyoni és családi viszonyait.

10. Ellátási és más segélyt élvező tanulók kötelesek április és május hónapokban ingyen ellátás ellenében gazdasági munkákat végezni az iskolánál és pedig egész ingyenesek 4 heti, félkedvezményesek 2 heti, negyedkedvezményt élvezők egy heti ideig, ugyancsak egy heti szünidei munkára köteleztetnek azok a künnlakó és künnkosztozó tanulók, kiknek fizetendő dijait a tantestület egészen elengedte. Ösztöndijasokon kivül nyáron az iskola valamennyi tanulója berendelhető gyakorlati kiképzésre 5 munkanapra.

Tanulók kerekes munkában és más kézi ügyességben külön oktatást nyernek.

Bővebb felvilágositással szivesen szolgál az Unitárius Téli Gazdasági Iskola Igazgatósága Criştur-Székelykeresztur, Jud. Odorheiu.

A Kolozsvári Unitárius Kollégium Előljárósága tisztelettel értesiti a szülőket a következőkről:

1. A főgimnáziumba való beiratások aug. 25.-én kezdődnek. Vidéki tanulók szept. 13—14.-én is beiratkozhatnak. A javitó vizsgálatok szept. 1—5. napjain (vidéki tanulók részére szept. 13.—14.-én is) lesznek. Beiratáskor okvetlen melléklendő okmányok: 1. Állami anyakönyvi kivonat; 2. Lelkészi (egyházi) keresztlevél; 3. Állampolgársági bizonyitvány; 5. Uj tanulóknál az utolsó iskolai bizonyitvány. Ez utóbbi, más intézetből átlépő tanulóknál csak iskolai anyakönyvi kivonat, az I. gimn. oszt.-ba iratkozó tanulóknál az elemi iskolának legalább 4. osztályáról szóló „Osztálybizonyitvány“ (Certificat de clasă és nem Adevărinţa, vagy más igazolvány-féle) lehet.

2. Fizetendő dijak: Konviktusi (élelmezési) dij unitárius belső emberek unitárius vallásu gyermekeinek *havi* 600 leu, más unitárius vallásu tanulóknak *havi* 700 leu, más vallásu tanulóknak *havi* 900

leu. Internátusi (bennlakási) dij *évi* 1500 leu, nem unitáriusoknak és főiskolai hallgatóknak *évi* 3000 leu. Tandij (most van főhatósági revizió alatt és kb. lesz a mult évi 4000 leu helyett egy évre 3000 leu. A dijakat a konviktus által használható terményekben is lehet fizetni a mindenkori napi árat számitva).

3. A bennlakó tanulók részére a legszükségesebb, magukkal hozandó ágynemüek: Szalmazsák, (amelyet itt is meg lehet töltetni), párna, takaró.

4. Az iskolai év ünnepélyes megnyitása szept. 15.-én d. e. 8 órakor; a tanitás kezdete ugyanezen napon d. e. 9 órakor.

5. A kollégium fiu elemi iskolájában a beiratások ideje szeptember 1—10.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon az 1932—33. iskolai évre felvesz unitárius és más vallásu-középiskolákban, vagy más pályán tanulókat és egyetemi hallgatónőket is. Folyamodványok az Unitárius Leányotthon Előljáróságához Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendők be. Ellátási dij terményekben is fizethető. Érdeklődőknek szivesen szolgál felvilágositással megcimzett levelezőlap beküldésére, a Leányotthon Vezetősége.

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a székelykereszturi földmives iskolába!

Egyházi hirek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Aranylakodalom. Köztiszteletben álló főpásztorunk Dr. Boros György unitárius püspök és felesége Kovácsy Róza püspökné nagyasszonyunk f. évi augusztus 8-án ünnepelték meg házasságuk 50 éves évfordulóját. Vasárnap, augusztus 7-én az unitárius templomban alkalmi istentisztelet volt, melyen a népes és szép család összes tagjai leányok, vők, unokák résztvettek. A templomi szertartás keretében Ürmösi József püspöki titkár áhitatos imában adott hálát a gondviselő Istennek a boldog családi életért és egyházi beszédében alkalomszerüleg ecsetelte az évforduló jelentőségét. Istentisztelet után küldöttség ment az Erzsébet-uti lakásra, hol Szent-Iványi Sándor lelkész köszöntötte a Dávid Ferenc Egylet nevében — melynek megalapitója, éltetője és irányitója a püspöki pár —, üdvözletében kifejezte, hogy a szoros értelemben vett család után a Dávid Ferenc Egylet volt a kedvelt családtag s ezért az elsők között fejezte ki jókivánságait. Az ünnepelt püspök a maga és családja nevében hálásan köszönte meg a kedves figyelmet és megemlékezést. Az egyházi és világi körökből számos üdvözlettel köszöntötték a tisztelők, ismerősök és jó barátok a jubiláló püspöki párt. Folyóiratunk olvasói nevében e helyen mi is szeretettel köszöntjük a fő-

pásztort kedves élettársával s a jó Isten megszentelő áldását kérjük életük további folyására.

Az E. K. Tanácsnak f. évi szeptember hó 15-én (csütörtökön rendes ülése lesz, melynek főbb tárgyai: Ujabb javaslatok és vélemények a szervezeti szabályzat módosításának előkészitésére. F. évi zsinattartás kérdése. Egyh. államsegély ügye. Iskoláink fenntartása és költségei. Elemi iskoláink évi jelentései. Egyházi köri közgyülések felterjesztései stb.

Dr. Boros György unitárius püspök ur augusztus hó 10-én elutazott a Szabadelvü Keresztények Nemzetközi Vallásos Egyesületének St. Gallenben (Svájc) augusztus 13—15. napjain megtartott kongresszusára. Augusztus 21-én szerencsésen hazaérkezett. Igen meleg és barátságos fogadtatásban volt része, melyről folyóiratunk jövő számában fog beszámolni.

Folyóiratunk szerkesztője Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész főhatósági engedélylyel 1932 szeptember havától 10 hónapi szabadságot kapott, melyet családjával együtt Amerikában fog tölteni. — A D. F. Egylet választmánya ez időre a folyóirat szerkesztésével Ürmösi József püspöki titkárt, a D. F. Egyl. titkári teendőkkel pedig ifj. Hadházy Sándor tanárt bizta meg.

Énekvezéri kibucsuzó és beköszöntő Ürmösön. Julius 10-én megható templomi ünnepség keretében bucsuzott el Nagy Árpád nyugalombavonuló, énekvezér-tanitó az ürmösi egyházközségtől, átadván helyét fiának Nagy Ferenc helybeli áll. elemi isk. tanitónak. A népes kibucsuzó ünnepély a köztiszteletnek és elismerésnek találó kifejezése volt. A gyülekezeti ének elhangzása után a helybeli lelkész imádkozott, melyet az énekvezér búcsubeszéde követett, melyben a 32 évi szolgálata után megható búcsút vett a templomtól, az iskolától, tanitványaitól és összes hiveitől. Az alkalom ünnepélyességét emelte az a már emlitett körülmény is, hogy a távozó énekvezér helyét fia vette át, ki a püspöki kinevezés felolvasása és lelkész felhivása után a szószékre lépett és megtartotta beköszöntő beszédét. A fiatal énekvezér a közös szülőföld szeretetével üdvözölte hiveit s művészi beszédben körvonalazva hivatását Istennek áldását és segedelmét kérte szent hivatása betöltéséhez. Az ünnepélyen sorra bucsuztak a távozó énekvezértől és egyben köszöntötték az ujat: levélben a köri esperes, előszóval a helybeli lelkész, továbbá az egyh. község gondnoka és az egyh. község különböző testületei. Az ünnepélyt a Templomi vegyeskar szépen sikerült éneke után lelkész imája és gyülekezet éneke zárta be. A távozónak hosszu, boldog nyugalmat, az uj énekvezérnek áldást és sikert kivánunk munkájához.

Jelen volt.

Vidéki hangverseny. Ürmösy Magda, Bokor Klárika kolozsvári magyar zenekonzervatoriumi növendékek Brody Tamás budapesti zeneakadémiai növendékkel Székelyudvarhelyen julius 23-án nagysikerü ének- és zeneestélyt tartottak. A székelyudvarhelyi tudó-

sitó a hangversenyről a következőket irta: „Székelyudvarhely közönsége nagy érdeklődést tanusitott az estély iránt és a koncerttermet majdnem teljesen megtöltötte. Nagy sikert aratott Ürmösy Magda, ki szines, iskolázott-behizelgő hangjával, a nagy előkészültséget és gyakorlatot igénylő opera részleteket kizáló művészettel adta elő és játszodta meg. Bokor Klárika kedves chanzonjaival aratott zajos sikert. Brody Tamás brilliáns művészettel látta el a zongorakiséretet, ezenkivül két önálló számmal valósággal frappirozta a közönséget." Kedves volt az unitárius leányegylet kitüntető figyelme, kik a koncerten szereplő két művésznőnek egy-egy gyönyörü virágcsokrot adtak át.

Esperesi választások. Az egyházköri közgyülések jegyzőkönyveiből vett értesülés szerint az egyes egyházkörök volt esperesei az uj ciklusra is minden egyházkörben ujból megválasztattak. Szép bizonysága ez az egyházkörök bizalmának, ragaszkodásának, melyre kitartó és törekvő munka által tették érdemessé magukat esperes afiai. Püspök ur külön-külön üdvözölte irásban a megválasztott espereseket és az egyházépitő munkában kérte a segitő támogatást és egyetértő munkát.

A megválasztott esperesek: I. Kolozsdobokai egyházkörben: Ürmösi Károly kolozsvári lelkész. II. Aranyostordai egyházkörben: Lőrinczy Dénes tordai lelkész. III. Küküllői egyházkörben: Gvidó Béla dicsőszentmártoni lelkész. IV. Marosi egyházkörben: Halmágyi János marosvásárhelyi lelkész. V. Udvarhelyi egyházkörben: Balázs András székelyderzsi lelkész. VI. Kereszturi egyházkörben: Katona Ferenc firtosmartonosi lelkész. VII. Felsőfehéri egyházkörben: Ütő Béla alsórákosi lelkész. VIII. Háromszéki egyházkörben: Végh Benjámin árkosi lelkész. Áldást és sikert kivánunk fontos egyházépitő munkájukra továbbra is.

A Hősök emlékoszlopának leleplezési ünnepélye Csókfalván 1932. augusztus hó 28-án volt megtartva az unitárius templomban és a templomelőtti téren, hova az emlékoszlopot felállitották. Gyönyörü szép augusztusi nap volt. Mintegy 800—1000 ember gyült össze a községből és a környékről s hallgatta meg áhitattal a magas nivón álló müsort. Az imát és beszédeket Györke János székelyszentistváni református, Székely Árpád bözödujfalvi r. katholikus, Pálffy Árpád körispataki unitárius és Orbók Gyula helybeli unitárius lelkészek mondották. A felekezetközi testvéries együttérzés a Hősök emlékkövénél, nemcsak a papok ajkairól csendült föl, de a gyönyörü és mélyenszántó beszédek hatása alatt hullatott könnyek is összeolvadtak, mintegy bizonyságául annak, hogy a közös bánat össze tudja dobogtatni a testvéri sziveket. Kiss Sándor áll. tanitó vezetésével az Ifjuság és az unitárius, református Nők szövetségeinek dalárdája énekelt, valamint alkalmi dalokkal remekeltek: Benkő Sándor áll. tanitó és Popovics Olga és Irénke, Faluvégi Gizella urleányok. Szavaltak: Kilyén László, Farkas Elek, Kovács Dénes, Raffay Eliza, Nemes Editke és Nagy Mária ifju fiuk és leányok. A müsort Oláh Dániel lelkes vezetésével a hely-

beli fuvós zenekar gazdagitotta. A női dalárdák énekeihez a szöveget, valamint szavalásra egy költeményt Orbók Gyula lelkész irt. Az ünnepélyt, mintegy 18 drb. koszorunak a lehelyezése zárta be, melyeket a szülők és különböző testületek adtak.

A 32 hős iránt táplált kegyelet virággal vonta be az egész emlékmüvet.

Ezek a virágok el fognak hervadni bizonyára, de a kegyelet és emlékezet virágai örökké nyilni fognak sziveinkben!

Orbók Gyula.

Hálaadó istentisztelet Homoródfürdőn. Ősi szokás szerint aug. harmadik vasárnapján — ez évben aug. 21-én volt a hálaadó istentisztelet. Kővári Jenő kénosi lelkész lendületes, hatásos egyházi beszédet tartott az ég áldásairól s az emberek egymás- és Isten iránti kötelességeiről, szembeállitva a biblia gazdag és Lázár példáját. Az énekvezéri teendőket Firtos Áron kénosi énekvezér végezte.

A marosköri unitárius tanitók köre f. év szeptember hó 29-én (csütörtökön) 8 órakor Nyárádgálfalván tartja rendes őszi közgyülését, melyre a tagokat és a tanügy barátait tisztelettel meghivom.

Buzaháza, 1932. augusztus 27. *P. Szentmártoni Bálint,*
köri elnök.

Tárgysorozat:
8—10-ig.

1. Gyülés megnyitása.
2. Tagok számbavétele. (Névsorolvasás).
3. A mult évi jegyzőkönyv felolvasása.
4. Jegyzői jelentés az elmult évről.
5. Központi leiratok, illetve feliratok tárgyalása.
6. Mintatanitás. Tartja: Dániel Zsigmond vadadi tanitó.
7. Tanitás birálata.
8. Pénztárnok jelentése. (Számadás megvizsgálása).
9. Könyvtárnok jelentése.
10. Inditványok. Memorándum a Főtanácshoz.

10 órakor a templomban:

1. Ének, vezeti: Vass Lajos nyomáti énekvezér-tanitó.
2. Ima. Tartja: Rédiger Géza helybeli lelkész.
3. Ének, vezeti: Vass Lajos nyomáti énekvezér-tanitó.
4. Ünnepi megnyitó. Tartja: P. Szentmártoni Bálint, elnök.
5. Az egyesület üdvözlése. Tartja: Török Elek helybeli igazgató-tanitó.
6. Válasz az üdvözlésre.
7. Szaval: Gál Margit iszlói tanitónő.
8. Felolvas: Fekete József, kisadorjáni tanitó.
9. Szavalatok: 1 székely fiu és egy székely leány, helyből.
10. Bezáró és ének.

Pályázati hirdetés.

A dicsőszentmártoni unitárius egyházközség hitvallásos iskolájánál Gvidóné sz. Molnár Katalin tanitónő nyugalmaztatásával **1932. december 31-én megüresedő állásra** ezennel pályázatot hirdetek.

I. Javadalom a főhatóság által megállapitott fizetés.

II. A dicsőszentmártoni unitárius egyházközség 1932. julius 17-én tartott közgyülésének határozata szerint, a megválasztandó tanitónő kötelessége lesz: a) Az ifjusági egyletben a legnagyobb tevékenység kifejtése; b) a női dalárda megszervezése és vezetése; c) az énekvezér akadályoztatása esetén a kántori teendők végzése; d) a leányegyházközségekben lelkész-esperes afia szolgálatai alkalmával az énekvezéri teendők végzése; e) lelkész-esperes afia elfoglaltsága esetén — ha talán az állami elemi iskolában is növendékek lennének — a hitoktatás és énektanitás végzése mindaddig, mig a segédlelkészi állás betöltetik. A VII. osztályu iskolában a kijelölt osztályok vezetése.

III. A választás próbaévre történik.

IV. Ohajtandó a pályázók személyes bemutatkozása, azonban utiköltség visszatéritésre senki igényt nem tarthat.

A pályázati kérések, a szükséges okmányokkal felszerelve, Gvidó Béla küküllői unitárius egyházköri espereshez küldendők Dicsőszentmártonba 1932. szeptember 30-ig. *Dr. Boros György*, püspök.

Irodalom.

Uj vallástani könyv: E. K. Tanács elfogadta Vári Albert vallástanárnak a II. gimn. oszt. számára irt Uj szöv. bibliai képek c. vallástani tankönyvét. A könyv az 1932—33, tanév kezdetére készen lesz. Ugyszintén a *Ker. egyh. története* c. tankönyv is most van uj nyomtatás alatt, mely a tanév kezdetére szintén megjelenik.

Az I—II. el. oszt. vallástani tan- illetve vezérkönyv pályázata ismét sikertelen maradt, amennyiben a beküldött munka nem felelt meg a kivánalmaknak. E. K. T. Régeni Áron unitárius el. isk. ig. tanitó afiát kérte fel, hogy *Szív és Lélek* c. vezérkönyvet, a mai helyzetnek megfelelően, javitsa át s ha ez megtörténik módot talál a kiadásra, hogy hitoktatóink ne maradjanak a jövő tanévre is vezérkönyv nélkül.

Biró Lajos: *Virágok;* 60 oldal. Hódmezővásárhely, 1932. Külső formája szerint egyházi beszédgyüjtemény, igazi tartalma azonban poézis, az evangeliumnak mélységével telitett igazi költészet. Az

unitárius felfogás ellenesei azt szokták mondani vallásunkról: hideg vallás, az érzelmek izzása hiányzik belőle. Kérem őket vegyék kezükbe e könyvet s nézzék meg, lássák meg, hogyan tudja egy unitárius lélek az ő Jézusát átkarolni, milyen forrón tudja szeretni, hogy tud a végtelen titok után epekedni s milyen rendithetetlenül tud az unitárius ember a mindeneket betöltő Kegyelmi Világban hinni s abban elmerülni.

Biró Lajos könyve élő cáfolat az unitárizmus ellen felvetett vádra. De nem csak ez, hiszen nem is ez akart lenni, hanem ennél sokkal több. Nem vitairat, hanem positiv vallástétel, a sziv vérével irt vallomás Jézus mellett, a fájdalom és szentség Embere mellett, aki Istennek képmása, mert szentlélekkel van telve s aki mégis csak ember, mert szentségét az elesettség fájdalma szinezi emberivé. Ez valóban az ember Istenfia! kiáltunk fel ha elolvassuk azokat a szép beszédeket, amelyek „Liliomhervadás" és „Szeretsz-e engem . . . ?" cimen vannak a kötetben.

S ha az evangélium leghatamasabb érzelmének tolmácsolását keressük, ime ott találjuk az „Orgonanyilás" c. beszédet, amelynél szebb költeményt a szeretetről igazi, vérbéli poétánál sem lehet olvasni. Képeknek sorozata, melyeknek mind egy a céljuk: Jézusba meriteni el az emberi lelket.

S mikor az Istennek mélységeit kutatja, mint pl. az „Esti mécsvirág" és „Kegyelem minden" c. beszédekben, akkor érezzük, hogy itt minden poézis mellett a gondolat is mélyen működik s a titkok legnagyobbjaiba meriti le mérő ónját.

Ez a kötet több, mint egy egyszerü egyházirodalmi esemény. Ez a könyv program. Az ifju, az örökifju unitárizmus célkitüzése: vallástétel az ősök dogmái és az irrációnálizmusban ujjászülető mai emberiség modern vallásos érzelmei mellett.

Dr. i. l.

Mikó Lőrinc jogtanárnak „Az erdélyi unitárius vallásközönség igazgatási rendszere" cimmel 1858—60-ban irt müvét Dr. Tóth György egyházi tanácsos afia gondosan ellenőrizett szövegben és részletes előszóval ellátva kőnyomatban kiadta. Néhány példány kapható az E. K. Tanács irodáján 200 Leu árban. A nemcsak jogtörténeti értékkel biró, hanem az egyházközigazgatásnál és a szervezeti törvényünk készülő átdolgozásánál is nélkülözhetetlen műre felhivjuk az érdeklődők figyelmét.

Az Unitárius Naptárt az 1933 évre is szándékozik megjelentetni a D. F. Egylet, csak az volna kivánatos, hogy a kellő időben való megjelentetéshez tudjuk a kinyomatandó példányszámokat, ez pedig csak ugy történhetik meg, ha a lelkész urak az 589—1932 U. P. sz. felhivásra most már haladék nélkül bejelentik a szükséges példányszámot! Eddigelé 60 egyházközségből érkezett be. Azt hangsulyozzuk, hogy minden unitárius család meg kellene vegye az *Unitárius Naptárt*, de azt már megkivánjuk, hogy minden kebli tanácsos vásárolja meg.

HALOTTAINK:

Szomoru megilletődéssel közöljük, hogy Méltóságos Simén György egyházi tanácsos, kelementelki földbirtokos julius 16-án elhunyt. Temetésére széles körben jelentek meg a gyászolók, elkisérvén őt a családi sirboltig, ahol a nagy jóltevőt, amint bucsuszavaiban kifejezte a szónok — „elnyelte előlünk a pihentető anyaföld". Egyházunk vesztesége mellett különösen nagy a bordos-i egyházközség vesztesége, kinek egyetlen pátronusa éppen Simén György volt és akinek példaadó neve ott diszlik a bordosi templom szószékén, valamint azokon a megjelöletlen adományokon, mellyel bordos-i egyházközséget mindig segitette. Bordosi-egyházközség Istentisztelet keretében méltatta a szelidlelkü és alázatosszivü pátronusának emlékét.

Reichert Károly nyug. körjegyző, egyházi tanácsos junius 10-én elhalt. Temetése Olthévizen nagy részvét mellett történt meg. A háznál Ütő Béla esperes, a sirnál Szén Mihály lelkész bucsuztatták. A jegyzői egyesület nevében Bardócz Béla és egy román kartársa méltatták a jegyzői pályán kifejtett müködését. Egyházunk egy szerető és áldozatkész buzgó lelket veszitett el benne; egyházi mozgalmunkat élénk figyelemmel kisérte s tevékeny részt vett azokból. Elhalálozását három kiskoru, egy nagykoru gyermek és kiterjedt rokonság gyászolja.

Id. Szőcs Lajos gazd. intéző, bányabükki gazdaságunk bérlője és intézője f. évi augusztus 2-án 66 éves korában elhalt. Temetése aug. 4-én volt Kolozsvárt. Legyen csendes nyugalma. — Adorján Ervinné szül. Adorján Mária, néhai Adorján Domokos volt tordai kántortanitó leánya, f. évi aug. 14-én, 39 éves korában házassága 17-ik évében Kecskeméten elhalt. Férje, özvegy édesanyja és testvérei gyászolják elhunytát. — Szigethi Csehi Miklós földbirtokos, f. évi aug. 22-én, Szucságban, 70 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése aug. 24-én volt. A jó Isten adjon csendes pihenést elhunyt testvéreinknek.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Ürmösi József cimre küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Lei egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universitătii 8.

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932. október 10. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BORÓS GYÖRGY.

A szabadulás.

„Elmult az aratás, elvégződött a nyár és mi meg nem szabadultunk".

Jer. 8. r. 20 v.

Mennyi bizalom, mennyi reménység van kötve minden ember részéről a nyárhoz! A beteg-szenvedő, akit a tél megkinozott, a nyárhoz füzi minden reményét: majd a nyár meggyógyit! A hivatalnok tisztviselő, kinek idegei megviselődtek a munkában és a zárt szobai levegőben, bizik abban, hogy a nyári szabadság idején kipihenheti a fáradalmakat! A szegény-népréteg, melynek szükön volt vagy elfogyott a napi kenyere, abban van minden bizodalma, hogy a jó Isten elhozza az aratást s megszabadulnak az éhség-inség ijesztő rémétől!

De nem válik be mindig a számitás, a reménység! A beteg-szenvedőnek nem hoz gyógyulást a nyár. A hivatalnok nem pihenheti ki fáradalmait, mert nem kedvezett a nyár. A szegény-nyomorult aggodalommal tekint a tél elé, mert a barázdák szükön termettek s nem biztos a mindennapi kenyér! Mindezek felsóhajtanak a prófétával: „Elmult az aratás, elvégződött a nyár és mi meg nem szabadultunk". Pedig az igazi szabadulás forrása nem itt és nem ezekben van.

Az Istenben bizó lélek nem a földi mezőkre tekint csupán, hanem az evangeliumi mezőkre, hol a hiv és nagylelkü szól: „Én vagyok az életnek kenyere, aki én hozzám jön meg nem éhezik".

Nézzünk csak szét ebben a mi hitetlen, romlott társadalmunkban, hol a szeretetlenség, az embereknek önmagukkal való meghasonlása, az élettől való megválás, mások életének kiirtása, a létért való küzdelemben nemcsak mindennapi esemény, hanem járványszerü pusztitó betegség! Mindenki szabadulni szeretne az őt kör-

Unitarius Theol Akad.
Colegiul unitar LOCO

nyező, az őt fenyegető bajtól, de könnyelmüen, mások boldogsága, feláldozása árán s ugy járnak, hogy még jobban elmerülnek az örvénybe!

A lelki utakat és ösvényeket elhanyagolják, ahelyett, hogy szeretettel, megértéssel közelednének és viseltetnének egymás iránt az egy nyájhoz, egy pásztorhoz tartozók is gyanuval, kislelküséggel vannak eltelve! Igy pedig a szabadulás, nemcsak nem jő el, hanem mulik a nyár s örökös télben, lelki ridegségben van része az ilyeneknek.

Inditsuk utunkat az igazi Istenben bizó lelkek ösvényein, hol az Ur nékünk őrizö pásztorunk, gyönyörü kies mezőkön vezet s lelkünket megnyugtatja szent nevével! Ez az igazi szabadulás, hol a léleknek örök nyara van s biztos aratás vár rá!

131. Zsolt.

Nem felfuvalkodott Uram az én szivem,
Büszke dac nem ragyog szelid szemeimen,
Magasra nem vágytam,
Magam megaláztam.

Lecsendesitettem, elnémitám ajkam, lelkem,
Mint gyermek anyjánál — békességre leltem,
Mert reád találtam,
Benned bizom bátran.

142. Zsolt.

Fennszóval hivom az Urat, fennszóval könyörgök,
Előtte mindent kitárok,
Hogy az uton, melyen járok
Sebzenek a rögök.

Hogy tört vetnek lábam elé, hogy már senkim sincsen,
Hogy már mozdulni sem merek,
Reám lesnek az emberek...
Segits Uram Isten!

Vári Domokos.

☞ Az „Unitárius Naptár" legközelebb megjelenik olcsó kiadásban. Minden jó unitáriusnak és barátainknak asztaláról ne hiányozzon e kedves kis naptár.

Régi unitárius diákok üzennek.*

Üzenetet hoztam régi erdélyi unitárius diákoktól, attól az ifjuságtól, amely rég letünt ugyan már az élet szinéről, de ugyanott szőtte ábrándjait a kolozsvári öreg iskola falai között, ahol mi, ugyanannak az istennek oltárán áldozott, mint mi, ott készült élete küzdelmeire, mint mi, ugyanazon nehéz sorsot cipelte vállain, mint mi.

Ez az ifjuság üzenetet küld nekünk a történelem lapjain keresztül. Ez az üzenet példaadás, utmutatás. Végzetes volna fajunkra és vallásunkra, ha nem értenők meg. És szégyen a mai unitárius ifjuságra, melynek istentől adott rendeltetése, hogy vállalja ősei sorsát és keresztjét, amiért a történelem itélőszéke előtt kell majd helytállania. Bizom ennek a mai ifjuságnak szellemében, hogy az idők intelmét figyelő lélekkel hallgatja s teljesitésében hü lesz önmagához és méltó utóda őseinek.

A 18. század közepén történt, 1749-ben. A kollégium élén Szent-Ábrahámi püspök állott, mint igazgató. Hogy ki volt Szent-Ábrahámi, mint püspök, tudjuk mindnyájan. Az egyháztörténelem, amelynek megirása nálunk még mindig csak a jövő zenéje, vele elég bőségesen foglalkozott. Jakab Elek tanulmánya s ez eklézsia nagynevü volt lelkésze Derzsi Károly forditása óta Vári és Masznyik esszéi érdeme szerint méltatták. Masznyik a 18. század legnagyobb magyar protestáns dogmatikusának mondja. Jakab Elek kissé bátortalanul ugyan, de ki meri mondani, hogy talán még Dávid Ferencnél is nagyobb és rendszeresebb dogmatikus, aki egyházunkban először adta elő az unitárius vallás egész rendszerét tanitványainak. A korabeli köztudat egy kissé gunyolódó éllel ugyan, de tudományos hirnevét és tekintélyét teljesen jellemző módon „az unitáriusok istenének" nevezte őt.

Azonban nem annyira közismert ő, mint igazgató. E tekintetben csak egy adatot emlitek. A főconsistorium egy alkalommal, mikor valami akadály miatt ő csak később jelenhetett meg, megtette azt, hogy hire, tudta és meghallgatása nélkül mestereket rendelt ki falusi eklézsiákba. Szent-Ábrahámi erélyesen tiltakozott hatáskörébe való e beavatkozás ellen. Ő tudja, ki, miért és hová való, kit kell kirendelni, kit kell még benntartani. Ő bajoskodik velök, ő a felelős értök. E jogától el nem áll, beleavatkozást nem tür addig, mig a kollégium élén áll, hová a bizalom helyezte. A főconsistorium észrevette e hatásköri tullépést és keresve kereste határozatában a tisztességes visszavonulás utját és a megbékités enyhitő szavait.

De nem erről akarok én most beszélni. E nehány adatot is csak azért emlitettem, hogy emlékezetbe idézzem szellemi alakját s megkönnyitsem mérlegelését annak, amit az ifjuság életéből elmondani akarok.

Mint igazgató erélyes kézzel tartotta a gyeplőt s korlátolni akarta a fegyelmetlenkedni, mulasztani és mulatni, kihágásokat el-

* Budapesten öreg unitárius diákok találkozóján 1932. máj. 7-én tartott előadás.

követni mindig hajlandó ifjuság szenvedélyeit. Ámde helyzete nehezebb volt, mint mai napság egy igazgatónak. Nehezebb volt azért, mert akkor az ifjuságnak nemcsak követelt, hanem törvényekben és szabályzatokban is biztositott nagyon széleskörü autonomikus jogköre volt. Ennek az önkormányzati jognak reprezentans megtestesitője volt a senior. Az ifjuság választotta s a főhatóság erősitette meg. Ő volt az iskola rendjének, gazdasági és belső életének vezetője és biztostiója. Az összekötő szem a tanári kar és ifjuság között. A „hidverés" — ma divatos műszóval. Helyzete nem volt épen könnyü, mert felelősséggel tartozott felfelé is, lefelé is. Ha felfelé kacsintott s fölebbvalói kegyét kereste, lefelé lett lehetetlen a helyzete. Ha az ifjuság szája ize szerint akart eljárni, zsilipet nyitott a rendetlenségnek és féktelenségnek, ami aztán néha lázongásban és forrongásban, hogy ne mondjam: forradalomban tört ki.

Ilyen „forradalom"-ról akarok megemlékezni e sorokban. A dolog megértésére tudni kell, hogy a professzorok csak az u. n. filozofiai tanfolyamon tanitottak. Ez volt az *akadémiai* fok. Alul volt öt, később hat osztály, az u. n. *classisták*, ami megfelel a mai gimnázium alsó tagozatának. Felül, az akadémiai fokon *lectorok*, később *professzorok* tanitottak, mindnyájan külföldi egyetemeken járt tudós férfiak. Az alsó fokozaton azonban olyan togatusok tanitottak, akik tegnap még az iskola padjaiban ültek s most várták, hogy a püspök valamelyik eklézsiába kirendelje őket. Amolyan átmeneti állás volt ez, amely hosszabb rövidebb, inkább: rövidebb ideig tartott s az iskolából az életbe vezetett át. Nem életpálya, nem is volt hozzá speciális előkészület szükséges. Nem csináltak nagy ambiciót abból, hogy buzgó munkával szép eredményeket érjenek el. Megélhetési mód volt ez inkább a fiatal togátusra is, az iskolafentartó egyházra is. A tógás diák is jól jött ki, mert szolgálataiért, míg állást kaphatott, megkapta a fenntartására szükségeseket, ha nem is bőven, de türhető mértékben. Az egyház is jól jött ki, mert ezeknek az u. n. *collaborator*-oknak, (vagy institutoroknak, később: praeceptor publicusoknak) évi fizetésök csak 20—30—40, legfeljebb 50 mfrt. volt. Igaz ugyan, hogy a professzoroknak is évi fizetésük csak 80—150 s csak a 18. század végén a Zsuki-alapitvány életbelépése után emelkedik évi 300 frtra, amikor Lázár püspök fizetését kiváló érdemei elismeréséül személyéhez kötve 1000 mfrtra emelik. De emlitsük meg, hogy a pénzfizetésen kivül volt még termény, buza és bor járandóságuk is.

Csupán az lehet kérdés, hogy nem szenvedett-e a dolgok ilyen rendjében maga a tanitás és nevelés érdeke s a tanuló gyermeksereg?

De nem erről akarok én most beszélni. Hanem arról, hogy az igazgató, Szent-Ábrahámi észrevette, hogy a tanitás alatt (akkor nem 8—1-ig voltak az órák, hanem 6—10-ig s délután 1-től) praeceptorok és tanulók szabadon ki s bejárnak a kapun s szabadon kóborolnak a városban. Elrendelte tehát, hogy a kaput d. e. 6—10-ig s délután 1—6-ig be kell zárni. Ebből a rendeletből nagy

forrongás, lázongás, hogy ne mondjam: forradalom kerekedett. Fontos mozzanat lehetett, mert nagyon részletesen ketten irják le: t. i. a senior, aki a fasciculusokba az iskolai élet minden jelentékenyebb mozzanatát kötelessége szerint beirta és Uzoni Fosztó István, a későbbi nagyérdemü egyháztörténetiró, aki mint diák épen egyik szereplője volt ennek az eseménynek. De mindakettő a maga szemüvegén át nézi és látja a dolgokat.

A dolog igy történt. A kapu bezárása nem tetszett a coetusnak, a togástársaságnak. Két diák (egyik éppen Uzoni) azzal a kéréssel megy az igazgatóhoz, hogy nyittassa ki a kaput. Az igazgató elmondja nekik a bezárás célját s utasitja, hogy adják be irásban, ha a cél elérésére valami jobb módot tudnak előterjeszteni, ő majd a tanári kar elé viszi a dolgot. Összeirtak tehát bizonyos pontokat, melyeket az egész coetus elfogadott, elvitték a rectorhoz, aki elolvasta, szintén elfogadta és kihirdette. De azután a partialis consistorium elé vitte a szabályzatot s ezzel (ma E. K. Tanács) is elfogadtatja. Agh István professzor, a későbbi püspök leirja, átadja Uzoninak, hogy vigye a seniorhoz s irassa be a matriculába. Most közbe lép a senior, aki azt mondja, hogy *először fel kell olvasni a coetus meghizottjai előtt s csak azután kihirdetni az egész coetusnak*. Uzoni és az exactor — nem is sejtvén a főnök célját — az esti precesen felolvassák a rendeletet, amely ugy felzavarta az egész coetust, hogy mindnyájan nyilatkozatot irnak alá, hogy azokat nem fogadják el és törvény gyanánt nem ismerik el. Ezután titkon bujtogatják az ifjuságot — Uzoni szerint főképen a főnök — s kérik az exactort, hogy az ügyet korrigálja, mert különben kinyitják maguk a kaput. Végül kérést fogalmaznak meg az igazgatóhoz, mely azzal végződött, hogy ha nem nyitja ki azonnal a kaput, ők nyitják ki. Igy is történt. A kapu egyszer csak nyitva volt, nagy megütközésére az igazgatónak. Vizsgálat indul meg, hogy ki és miképen nyitotta ki. A diákokat egyenként bocsátják be és vallatják. Az igazgató a folyosón őrködik, hogy mindenki a szobájában maradjon. A coetus azonban összefut, a diákokat nem engedi be a kihallgatásra, nagy zaj és csődület keletkezik, amely véget vet a vizsgálatnak. — Karácsonyi vakáció közeledett. A városból polgárok járnak be, hogy rávegyék a diákokat, hogy kérjenek bocsánatot. Tanácsukra négy togatus a rector elé járul bocsánatkéréssel. Bizonyos pontokat tesznek eléjük. Ha ezeket aláirják, kész a bocsánat. Ezeket felolvasás után aláirták.

Már ugy látszott, hogy a dolog el van felejtve s a rend marad a régi. De az igazgató a főconsistórium elé vitte az ügyet panasz alakjában s ez minthogy „a rector ellen pisszenni sem mert", — mondja Uzoni — hozta azt a törvényt, *hogy a rectornak és tanároknak teljes jog adatik* határozni, bevezetni, megállapitani és kihirdetni mindazt, amit a dolgok és helyzet szerint jó lelkiismerettel az ifjuság tanulására és magaviseletére hasznosnak és hatásosnak itélnek s ezeknek mindenféle rangu és állapotu iskolai

polgár engedelmeskedni köteles; ha pedig valaki nem engedelmeskedik: nyitva az ajtó, mehet ahová akar. Ezt a határozatot két nemes és két esperes vitte meg és olvasta fel a coetusnak. Az egyik nemes kihivó, dacos hangon füzött magyarázatot hozzá s kis hija volt, hogy ki nem dobták az ablakon. Mi lett a vége a dolognak? Az, hogy a megbizottak előtt mindnyájan bocsánatot kértek a rectortól és tanároktól. (A főnök ez esemény leirása után odaveti: Finis pancatheseos. Uzoni pedig ezzel végzi: Haec de revolutione scholastica memoria digna!)

Miért beszéltem el ezt? Hasonlóságot látok a régi ifjuság és a háboru utáni gondolkozásmódja között. És az eset alkalmas tanulság levonására mindkét részről. A régi ifjuság olyan autonomiát élvezett, amilyenről a háboru előtti nem is álmodott. Annál inkább igényelte azonban a háborus pszihosis beteges tünetei között a háboru utáni. Ám az autonomia kétélü fegyver: nagy és áldott kincs, de roppant felelősséggel jár. Ha ez a felelősségérzet éber és erős, ha az ifjuság lelkében elevenen élő és ható erkölcsi parancs kategorikus imperativus szavára hallgat, akkor önmagában autonom és nincs szüksége a külső tekintély heteronom törvényeire.

Ezt a következményt vonnám le az ifjuság részére.

Az öregek részére pedig azt, hogy nem szabad elfelejteniök, hogy minden nevelésnek végső célja tulajdonképen az, hogy magát feleslegessé és szükségtelenné tegye. Először kézen fogva vezetni, óvni minden akadálytól, félrelépéstől, koronként elengedni a kezét, hadd próbáljon magára, aztán magára hagyni és csak szemmel kisérni és szerető lélekkel mindig készen lenni, ha esetleg szükség lenne rá.

Ugyanennek az ifjuságnak az életéből akarok még egy-két vonást felrajzolni.

A mai ifjuságnak alig van fogalma arról, hogy milyen körülmények között tanult az unitárius diák 200 esztendővel ezelőtt. A kolozsvári piaci nagytemplom katonai erővel való elvétele után két évre következett az u. n. piactéri iskola elvétele, amely a mai plebánia helyén volt. A tanulók a tanári karral utolsó imára gyültek össze. Azután összeszedte kiki a maga cókmókját. Az igazgató maga is könnyek között beszédet intézett hozzájuk, utasitotta őket, hogy kiki keressen magának szállást a városban, rokonainál, jó embereinél, vagy ahol tud s járjon buzgón istentiszteletre a szállásához legközelebb eső imahelyre. (Négy különböző utcában négy imaházunk volt akkor). Végül azt mondotta nekik, *vessék le magukró. a tógát*, a béke jelvényét s öltsenek polgári öltözetet magukra*l* (Azután 50 évig nem viselték a tógát.)

Az ifjuság szétoszlott. De 40 nap mulva a csüggedetlen és fáradhatatlan szervező Szent-Ábrahámi megkezdette nehány diáknak a tanitást.

A nagy csapást tetézte még az is, hogy az iskolától elvették

minden ingó és ingatlan vagyonát azon a csengettyün kivül, amely a mai kollégiumban is szól az ifjusághoz. A legteljesebb szegénység és nélkülözés szakadt a diákságra. Azelőtt az iskola János Zsigmond adományából rendelkezett olyan javakkal, melyek a tanárok és tanulók megélhetését tisztességesen biztositották. Most ott állott az iskola épület s a tanárok és tanulók jóformán betevő falat nélkül.

És megkezdődik egyházunk és iskolánk történetében egy több mint másfélszáz évig tartó heroikus küzdelem, melynek mozzanatait lehetetlen mély meghatottság és könnyek nélkül olvasni. Ez a küzdelem egyaránt folyt a testiekért és lelkiekért. Ez az istencsapása hozta magával azt, hogy az addig csupán egyháziaktól vezetett egyházi és iskolai életbe belekapcsolódtak mostantól kezdve a világiak is. Annyira elviselhetetlen volt a nélkülözés, hogy a diákok a főnök hirével, de az igazgató tudta nélkül egynek a kivételével elhagyták az iskolát s szétoszoltak a vidéken a patrónusokhoz, hogy elpanaszolják sorsukat s könyörületre birják a kegyes szíveket. November elsejére aztán visszatértek mindnyájan. Voltak hosszu és keserves évek, mikor az iskola fenntartására nem volt semmi egyéb forrás, mint főuraink s a patrónusok adakozó indulata és a hivek u. n. collectája, melyet az esperesek gyüjtöttek össze s hoztak be a főconsistoriumba. 1730-ban nagy árvizek voltak, nem lehetett zsinatot tartani, semmi pénz nem gyült össze. Megengedte tehát a felsőség, hogy maga az ifjuság kiküldöttjei által keresse fel a patrónusokat és eklézsiákat, *ami eddig még sohasem történt meg*, amint Uzoni F. feljegyzi. Nem lehet meghatottság nélkül olvasni az ifjuság kérő levelét. A szégyen pirja érzik a levél szavaiból és soraiból, hogy kénytelenek átlépni a tételes törvényeket és a szégyen határait, mert a nélkülözés, szükség kényszeriti őket. De ha a szégyentől pirul is az arcuk, kénytelenek ajtóról-ajtóra járva koldulni, mert minden fenntartási eszköztől megfosztva, éheznek. Lakószobáik kicsinyek, nem képesek befogadni az ifjuságot, amely nem élhet nyugodtan és zavartalanul a múzsáknak. Szobáik, könyveik a tavaszi sok esőzéstől átnedvesedtek, ugy hogy folyton vizben kellett nyomorogniok. „Ennek a társaságnak könnyeit kellő módon sem Ciceró tolla, sem Demosthenes ékesszólása előadni nem tudja.“ Igy keseregnek kérő levelükben. A történetirónak fel kell jegyeznie, hogy ez a kisérlet nem járt kellő sikerrel.

De a sikertelenség nem érinti a diákság érdemét.

A mai tanuló talán el sem hiszi, ha hallja, hogy a piactéri iskola elvesztése után az eklézsiától adott telken, melyen kicsi földszinti régi épület volt s melyhez idők folytán több szomszédtelket vásároltak meg, 1722-ben és 1726-ban vesszőből két-két házat (szobát) fontak maguk a diákok s 10 évvel azután, hogy az előbb elbeszélt forrongás történt, a telek hátsó végében vesszőből 4 szobát fontak, melyet a diákok tapasztottak meg, igen valószinüen olyan vályoggal — mondja Benczédi —, amelyet ma-

guk kapartak és gyurtak össze.".*) Hat esztendővel később, 1765-ben a templom felőli oldalon megint épitenek 4 szobát, melyeket szintén ők tapasztottak meg.

A régi erdélyi unitárius ifjuság üzenetet küld a történelem elfakult lapjain keresztül a magyarországi unitárius ifjuságnak. Azt izeni, hogy ő is látott viharokat, melyeket a hit- és lelkiismereti szabadság ellen támasztott a korszellem sötét hátramaradottsága és türelmetlensége. És üzeni azt is, hogy ő hűen kitartó lélekkel állta e viharokat s részes abban, hogy a 16. század tisztult szelleme a felvilágosodás nyugatról jövő áramlása folytán ma már az európai szellemiség lényeges és nélkülözhetetlen eleme lett. Ez a hatalmas szellemtörténelmi áramlat, amely nyugatról indulva, Nagy Frigyesnél kormányzati elv lett, odahaza nálunk, a kis Erdélyben már 200 esztendővel azelőtt megillette Dávid Ferenc igehirdetése folytán a lelkeket s mikor a 18. század vége felé hazánkig ért, ott régi otthonra talált, ahol ugy érezte magát, mint régi lakó és ismerős.

De azt is üzeni ez az ifjuság, hogy a türelmetlenség szelleme még mindig kisért a lelkiismereti szabadság klasszikus földjén. Csakhogy most nem a hitszabadságot fenyegeti, hanem a nemzeti lelket és szellemet. Sőt fenyegeti a példátlanul nehéz anyagi helyzet miatt magát a lételét. Megismétlődnek a történelem szini jelenetei. Amint a 18. század elején az iskolájától és anyagi léte eszközeitől megfosztott ifjuság nyakába vette a világot s ajtóról-ajtóra kilincselve a szégyentől piruló arccal koldulta össze a jóindulatu emberek adományait, majd később vállalta a sövényfonás és vályogvetés, meg tapasztás munkáját is: ugy látszik, mi reánk is nemsokára ez a sors fog várni. A régi erdélyi unitárius diákok ott voltak mindenütt a gáton. Ha sértve érezték magukat jogaikban, dacos lélekkel lázadoztak. De vállalták, ha kellett a házróllházra járás keserves keresztjét is. Kitelt a régi unitárius székely diákokból minden, amire szükség volt. Azt kérdezi ez a régi székely diákság a történelem lapjain keresztül, hogy vajjon ez a mai magyar unitárius diákság képes volna-e utána csinálni azt, amit ő csinált? Vállalná-e a társadalmi megvetés, a szegénység és nélkülözés keresztjét, az áldozás és adakozás boldogitó terhét?

Petőfi a régi Magyarország egyik végvárából üzenetet küldött az Alföldre, édes anyjának. Azt üzente:

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
Mert fiának kedvez a szerencse.

Nem akarta busitani szegény édes anyját. De azután magában hozzátette:

Ó, ha tudná, mily nyomorban élek,
Megrepedne a szive szegénynek!

Most az édes anya üzen az egyik távoli végvárból fiainak. És ugyanazt üzeni.

Dr. Gál Kelemen.

*) P. Horváth Ferenc élete. Ker. Magvető, 1878.

Gondolatok az egyház ujjáépitésére.*

Aggódva figyelem egyetemes egyházunknak a vergődését, a küzdelmét az életért, a fennmaradásért. Az az anyagi visszafejlődés, amely oly tragikus, mert mintha álmunkban ért volna, amely elsősorban az állami támogatásnak a szinte semmire való visszazsugorodásában áll, másodsorban pedig a gazdasági világválságból származó ama másik helyzetből, hogy a hivek nem képesek fedezni egyetemes egyházunk szükségeit, ez a tragikus anyagi visszafejlődés a végpusztulás árnyát veti elő erre az évszázados küzdelmeket kiállott egyházra. Egyetemes egyházunk küzd. Ez a küzdelem azonban inkább kapkodás. Cselekszünk. Ez a cselekvés azonban inkább panaszkodás és sirás. Érdeklődéssel, kiváncsisággal, figyelemmel kisértem az egyes utóbbi gyüléseket. Csalódást hoztak nekem. De vajjon kinek nem?

Uraim! a sirással, a panaszkodással nem megyünk semmire. Erősekké kell tennünk magunkat, hogy bot nélkül tudjunk járni, a saját lábunkon tudjunk megállani. Most, amig még nem késő!

Ha van bennünk életerő, keresztül tudunk vergődni a mai nyomoruságos időkön és meg tudunk alapozni egy szebb jövőt. .

Unitárius testvéreim, hát nincsen-e bennünk életerő? Tegyetek bizonyságot mellettem, hogy ami hiányzik, az nem a kitartó munkára való készség, nem a lelkesedés, nem az összetartás hiányából ered, hanem *nincs egy eszme*, **egy terv!** Egy eszme, amely célt, szent célt állit elénk, egy terv, amely vasmarokkal összefogja erőinket és e szent cél felé irányitva vezeti munkára.

Én azt hiszem, hogy az egyházi lapjaink hasábjai alkalmasok lehetnek arra, hogy egy ilyen eszme, terv kitermelését, hozzászólások, véleménynyilvánitások, gondolatok elmondásával elősegitsék. Abban a reményben, hogy ez irányban egyházamnak gondolataimmal segitségére leszek, bátor volnék szerény elgondolásomat, amely hitem és erős meggyőződésem szerint egyházunk jobb jövőjét biztositaná, az alábbiakban közölni:

Vagyunk 70—80.000 unitárius lélek itt Erdélyben nagyon jól megszervezve. Ebben a lélekszámban és megszervezettségben rejlik az erőnk. Kimondjuk, hogy az egyházat ujjáépitjük. Ekkor aztán minden konfirmált unitárius egyháztag, minden jövedelemmel biró egyesületünk, mint a D. F.-Egylet, a D. F. Ifj.-Egylet, Nőegylet, Dalárda és magok az egyházközségek is, unitárius vezetés alatt álló fogyasztási-, hitel- és termelőszövetkezetek, továbbá az egyház által vagy az egyház kebelén belül rendezett müsorosestélyek vagy bálok — minden hónapban — (müsorosestély vagy bál csak amikor tartattak) egy leut fizetnek be az épitő-alapba. Ezenkivül minden egyházközség tartson egy müsoros estélyt egy ilyen terv elfogadásának évforduló napján, amelyen előadás tartassék az egyház ujjáépitéséről s a tiszta jövedelem fordittassék erre a célra. Ezek a jövedelem-

* Közöljük lelkes hitrokon-testvérünknek e tervezetét s készséggel veszszük a rövid hozzászólásokat.

forrásai az épitő-munkának. Ilyen uton minden esztendőben begyülne legkevesebb 500.000.— lei.

Most már hogyan történnék a jövedelem bevételezésének a megoldása? A következőkép — és itt jön segitségünkre az egyház szervezettsége —: Kisebb egyházközségekben a lelkész maga, nagyobbakban a lelkész és presbiterium tagjaiból ahány szükséges (mindég a lelkész és a presbiterium tagjai!), egy-egy ivvel eljár, illetve eljárnak a maguk köreiben minden hónapban minden egyház taghoz és aláiratják az ivet és átveszik a bejegyzett összeget. Az aláirás akkor is történjék meg, ha az illető semmit sem adna, mert az aláirás egyuttal az igazolása az ott járásnak a főhatóság előtt. A lelkésznek fegyelmi felelősség terhe alatt legyen meghagyva ez iveknek minden alkalommali pontos eljáratása és kitöltése. Az eredeti ivek felküldendők az összegekkel együtt a főhatóságnak, amelynek legyen gondja, hogyha csak egyetlen-egy aláirás is elmaradt volna valamelyik ivről magyarázat nélkül, kérdést intézzen az illető lelkészhez az elmaradás megindokolása végett. Minden iv másolata pedig a templom ajtajára kiteendő s ha nem volna megfelelő e hely, a templom pitvarában egy tábla állitandó fel erre a célra, megfelelő buzditó felhivással, vagy pedig más arra alkalmas hely keresendő a templomban. És mindez ismételendő minden hónapban, amig a cél elérhető lesz.

Begyül tehát minden évben e terv szerint félmillió leu. Ez nem kerül kiosztásra, hanem vidéki vagy nagyobb városokban, természetesen ott, ahol unitárius hivek vannak, oly bérházak vásárolandók vagy épitendők, amelyeknek egy-két kiadható üzlethelyiségük is van. Tehát minden évben veszünk egy ilyen épületet. Ennek a jövedelmét sem használjuk el, hanem csatoljuk a gyüjtés utján begyült összeghez. Pár év mulva 14—15 épület (de ehhez nem kell 14—15 esztendő) jövedelme már maga is jelent minden évben egy ujabb félmillió lejes épületet (7%). Huszonöt-harminc év mulva kb. 100 ilyen épületegységünk van, ami már nagyon tekintélyes alap ahoz, hogy önállóan tovább lehessen épiteni és a jövedelem egy részét egyházi szükségleteink fedezésére is lehessen forditani. Huszonöt-harminc év mulva egyházunk egy szebb korszak határán lépne át. Nem értem azt, hogy a 30. évnél a gyüjtésnek meg kellene állania. A gyüjtésnek tovább kell folynia még vagy 20—25 éven keresztül avégből, hogy az egyháznak minden kulturális alapja is kiépüljön. 25—30, illetve 50 esztendő kitartó munkájára van tehát szükségünk.

Ez volna az én szerény elgondolásom és azért erős az én hitem és meggyőződésem, hogy ezen az uton egyházunk szebb jövőjét fel tudjuk épiteni, mert e terv nem külső bizonytalan segitségen, hanem önmagunk erején nyugszik.

Ki mondja azt, hogy nem valósitható meg egy ilyen terv? Hiszen nem áldozathozatalról van szó. Ki ne tudna egy hónapban 1 leut erre a célra adni? Ki érezné meg ennek az 1 leunak a hiányát annyira, hogy azt áldozatnak tartsa? Még a koldus is oda-

teheti a perselybe ezt az 1 leut anélkül, hogy még az ő szegénysége is megérezné azt. De vajjon nem hozhatnánk áldozatot is e szent célnak? Kijön a pap a templomból, megáll és beszélget hiveivel, és egyszer csak azt mondja, kioltva cigarettáját: — Na, ma nincs több dohányzás, elfogadjátok-e? Menjünk ki a mezőre és töltsük el a napot jól, ugy hogy eszünkbe se jusson a cigaretta". — És meg van az 1 leu, még annál is több. Vagy az iskolás gyermek hazamegy, hallotta az iskolában a tanitóját beszélni az egyház ujjáépitéséről, az 1 leukról, akinek a könny is megcsillant a szemében és azt mondja édes anyjának: — Anyám, add nekem ezt a kicsi tyukot, hogy ami tojásokat tojik, adjam el, vigyem el a tanitóbácsinak. — Hát hol van az az édes anya, aki megtagadná ezt gyermekétől?! Az a konfirmált fiu vagy leány, akinek nincs önálló foglalkozása, tartson egy tyukot otthon, ennyit meg tud tenni és megvannak a szükséges 1 leuk, még több is! Vagy pedig egy kis virágoskertet rendezzen be a ház előtt, mely csupán csak két öl terjedelmü is lehet és vigyen el egy pár szál virágot a közeli városba és ismét megvannak a szükséges 1 leuk, még több is. A falu iskolás ifjuságával faiskolákat lehetne beállitani és még a gyermekek is nemcsak az 1 leukat szereznék meg, hanem többet is. Mily nagy örömmel hallgattam a Dicsőszentmártonban tartott köri közgyülésen az iskolai jelentések során, hogy a dombói iskolás gyermekek a mult évben faiskolájukkal 1.400 leu jövedelmet hoztak az iskolának és maguk is mind jutalmazásban részesültek. Nemde szép, követésre méltó példa-e ez, mely nem is egy, hanem több irányban is kinyulik áldásos hatással.

Akik nagy áldozatot hoznának, azok a lelkészeink és tanitóink. Mert mi lenne ez alatt a 25—30 esztendő alatt? Folytatódik a mai nyomoruságos élet. Végzik munkájukat anélkül, hogy akár a kenyerük, akár a gyermekük jövője biztositva volna. Nyomorogva is viszik az egyház ügyét előre és hirdetik Isten igéjét és az igazság, a munka diadalát.

Ámde, ha az egyház Istennek háza a földön, minden megpróbáltatást is el kell hordoznunk ezért a házért. Föl kell épitenünk, meg kell alkotnunk, ha a vérünk árán is!

Gondolkozzunk és határozzunk, de gyorsan!

Erzsébetváros, 932 aug. 23.

Solymosi István, e. gondnok.

A Kolozsvári Unitárius Kollégiumban a beiratkozott tanulók létszáma az 1932—33-ik évben: az elemi iskolában 71, a főgimnáziumban 197. Kevesebb a mult évi létszámnál 31-el, amit a mai gazdasági helyzettel könnyen meg lehet magyarázni!

E. K. Tanács Péter Sándor székelymuzsnai lelkészt 1933 január 1-től kérésére nyugalomba bocsátja. Pál Ferenc oklándi lelkészt pedig 1933 április 1-től kezdődőleg előjegyezte.

ÓVODAI IMÁK.

Vári Domokos.

Reggel.

Kicsi kezünk összetesszük,
Imát mond ajakunk,
Édes Atyánk e napon is
Szemed legyen rajtunk.

A játékban, tanulásban
Adj örömet, kedvet,
Kicsi kezünk összetéve
Imádjuk szent neved.
Ámen.

Étel előtt.

Itt van az evés ideje,
Be éhesek vagyunk!
Amit adtál, kirendeltél
Atyánk, hálát adunk.

Kérünk, hogy jó szüleinknek
Ne fogyjon ereje
Igy lehet majd biztositva
Mindnyájunk kenyere!
Ámen.

Étel után.

Köszönjük az ételt, italt
Szerető Istenünk,
Mindezeket továbbra is
Ó rendeld ki nekünk!
Ámen.

Hazamenéskor.

Velünk voltál édes Atyánk,
Be jó vagy, áldott vagy!
Jóságod és szereteted
Oltalmaz, el nem hagy.

Oltalmazz Atyánk akkor is
Ha sötétség támad,
Védj meg minket, testvérinket,
Apánkat, anyánkat.
Ámen.

Külföldre menő akadémiai hallgatóink: Kovács Lajos és Darkó Béla lelkészjelöltek a szükséges vizsgát letették, E. K. Tanács engedélyezte kimenetelüket. Szeptember 30-án elindultak. Kovács Lajos az oxfordi és Darkó Béla a manchesteri akadémiára ment. Jó sikert és áldást kivánunk törekvő munkájukra, Isten segitse ifju barátainkat!

Teol. Akadémián a tanév ünnepélyes megnyitása október 1-én volt. Imádkozott Csifó Salamon dékán, tanévmegnyitó előadást tartott Gálffy Lőrinc tanár „Határvonalak a teologia és a Biblia között" cimen. Az ifjuságot köszöntötte és intelmet, irányitást adott nekik Dr. Boros György püspök. Az I. évre 3 uj növendéket vettek fel. A növendékek száma összesen 24.

Szentiványi Sándor kolozsvári lelkész, folyóiratunk szerkesztője, 10 hónapi szabadságot kapott és családjával együtt okt. 3-án utra kelt Amerikába. Kivánunk részükre szerencsés utat, Isten vezérelje őket! Legyen kellemes szabadságon időzésük.

Hálaadási ünnep.

Székelyderzsben szeptember hó 25-én őszi hálaadás ünnepén, az urasztala mellett kedves és megható jelenet játszódott le. Ez alkalommal konfirmált egy 18 éves leány, kit a mostoha sors eddig akadályozott abban, hogy hitünk szerint konfirmálhasson. Balázs András lelkész beszéde s a Kátéból történt kikérdezés alatt a templomi gyülekezet — férfiak és nők — meleg könnyeket hullatott és buzgó imában kérte a jó Isten áldását a konfirmáló ifju leányra. A jelenet az urvacsorai ágenda előtt folyt le lelkész következő beszédével:

Ünneplő gyülekezet! Testvéreim!

Mielőtt az urasztalához való járulásunkra az előkészületet megtennők: egy rendkivüli, de egy ifju életre elhatározó s messze kiható ünnepélyes pillanatnak leszünk itt most tanui.

Bemutatom előttetek ez ifju leányt, bibarcfalvi lakós, Veres Balázs és Dénes Juliánna leánya: Katalin. Az édesanyja idevaló, ezelőtt 18—20 évvel szakadt el községünkből szive sugallatát követve. Ezalatt az idő alatt hűségesen megőrizte, szegény asszony létére, is, szivében-lelkében szent vallásunkhoz való mélységes ragaszkodását. Nemcsak megőrizte, hanem gyermekeinek szivébe is beplántálta. Kilenc élő gyermeke van: 5 leány, 4 fiu. Idegenek között hűséggel állott szent hitünkben. Pedig mily sokszor lehetett kitéve egyszerü szive-lelke kisértésnek, megpróbáltatásnak, mert az élet nagy teherrel nehezedik a szegény ember vállaira; de a jó Isten akkora szeretettel és hüséggel áldotta meg szent vallásunk és unitárius rokonai iránt, hogy semmi se tudta elszakitani ezektől: — mitőlünk. Mily megható és fölemelő ez egyszerü nőnek mélységes unitárius hite és szent vallásunkhoz való hűséges ragaszkodása! Hányszor fordul elő, hogy mihelyt elhagyta egyik-másik testvérünk községünk határát férjhezmenés vagy nősülés által: nemcsak szülőfalujának, hanem vallásának is búcsut mond!

És ez ifju leány csak az anyai szeretet melegében érezte a mi szent vallásunk szépségét, igazságát és melegségét. Iskoláiban más vallásu könyvekből tanult, de azoknak szelleme nem tudta kioltani hitünknek azt a világát, amit az édesanya meleg szive plántált itju lelkébe. A család szegénysége korán szolgálatra kényszeritette s jobbra-balra szolgálván, nem volt alkalma, hogy konfirmáljon. Lelkében ott volt a szent vágyódás, hogy hitünk szerint élhessen ur-

vacsorával. Félbeszakitva szolgálatát, már egy hónapja itt van közöttünk, az ő kedves rokonai között és tanulta szorgalmasan a Kátét. Most itt a pillanat, hogy az ő hitéről e gyülekezet előtt tanubizonyságot tegyen.

Megható és fölemelő ennek az ifju leánynak ez a szent vágyódása és igazi unitárius hite! Látjátok atiai, ilyen mélységei vannak a mi hitünknek; látjátok, ilyen hatalmas ereje van a mi vallásunknak, mikor az édesanya plántálja gyermeke szivébe-lelkébe!

Mily szép és magasztos példa egy ifju leány részéről! Amikor oly sok elszomoritó jelenséget látunk a mai fiatalság életében és cselekedeteiben: valósággal felüdit és szent hevületre indit egy ilyen megható esemény. Mily szép és dicséretreméltó erénye az ifjunak a vallásosság, az Isten házának szerelme! A fiatalság szépségekkel teljes koszorujában legszebb virág a hit, a vallás!

Köszöntelek téged — szép kicsi leányom — ebben az ünnepélyes pillanatban, mikor a te szép lelkednek vágya teljesül: vallást teszel a te hitedről és részesülsz az úri szent vacsorában.

E rendkivüli esetről püspök urunk őméltóságát is értesitettem, aki legmelegebb főpásztori áldását küldi neked ez ünnepélyes pillanatban. A főpásztori áldás mellé adjuk mi is, e gyülekezet, a mi áldásunkat, szerencsekivánatunkat és kérjük a jó Istent, hogy szeressen és áldjon meg téged az élet utjain kifogyhatatlan jóságával, hogy a te hited tartson meg és boldogitson. — Főpásztorunk sajátkezü aláirásával ellátva egy szép imádságos könyvet küldött ajándékba, hogy vágyódó lelked abból az élet fordulatainál mindig uj erőt és megnyugvást meritsen!

(Kikérdezés.)

A hozzád intézett kérdésekre adott feleleteidből meggyőződtünk arról a meleg szeretetről és ragaszkodásról, mely a te lelkedben él hitünkkel és vallásunkkal szemben. Hitünk, vallásunk elvei legyenek útmutatóid, vezérlőcsillagaid és boldogitóid az élet útjain. Sohase feledkezz meg erről a pillanatról, melyben anyaszentegyházunk szeretete ölelt körül itt e szent asztalnál.

Légy jó unitárius továbbra is. A mi unitárius hitünknek melegségével szeresd szülőidet, testvéreidet, rokonaidat és felebarátaidat. Ezzel a hittel légy boldog és szerencsés!

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Egyházi hírek.

Főtiszt. püspök úr kinevezte: Barabás Béla bordosi lelkészt Szentiványlaborfalvára rendes lelkésznek; Nagy Sándor lelkészjelöltet brassói s. lelkésznek; Török Mihály lelkészjelöltet fogarasi h. lelkésznek; Deák Piroska végzett tanitónőt h. tanitónőnek a kökösi iskolához. Lőrinczy Gergely lelkészjelöltet székelykereszturi segédlelkésznek és internátusi felügyelőnek.

Az V. éves theol. akadémiai hallgatók helyzete. Tudva van, hogy az E. K. Főtanács kimondotta, hogy a theologiai akadémia évfolyamát egy évvel, az ugynevezett „gyakorlati évvel" megnöveli. Az igy előállott helyzetben szükségessé vált az V. éves theol. akad. hallgatók helyzetének rendezése, melyre nézve az E. K. T. az alábbi határozatot hozta:

a) Az V. évesek általában a theologiai akadémia körébe tartoznak s mint ilyenek, mint a többi akadémiai hallgatók, bennlakási és konviktusi kedvezményben részesülhetnek. Közülök a püspök ur egyeseket, szükség esetén, gyakorlatszerzés végett egyházközségeinkbe kinevezhet a theologiai dékán meghallgatása után; de ezeknek, valamint a többieknek is minden — a külső hatóság által kivánt — bizonyitványt a dékán állit ki. Akik egyházközségeknél el nem helyezhetők egyházi hivatalos uton, azok a theologiai akadémia helyiségeiben laknak és a kolozsvári egyházközség körében szerzik meg gyakorlati kiképeztetésüket. A négy év elvégzése után bárki — ha különben megfelelő — külföldi akadémiára mehet, mely idő és munka a gyakorlati évet helyettesiti. Az V. év végén van a lelkészképesitő vizsga.

b) Az V. éves theol. akad. hallgatók *„gyakorló lelkésznövendékeknek"* neveztetnek.

c) A gyakorló lelkésznövendékek, valamint szükség esetén az alsóbb évfolyamon levő növendékek nem minősithetők többé segédlelkészeknek vagy lelkészhelyetteseknek, hanem csakis gyakorlat céljából kiküldött *kisegitőknek.*

E. K. Tanács kimondotta és Egyh. Főtanácshoz jóváhagyásra felterjeszti, hogy a belsőemberek választásáról szóló 7-ik § *d)* alpontja, illetve az ezt módositó 57—1927. Főt. jzkv. pont határozata ugy értelmezendő, hogy csak a lelkészképesitőt letett papjelöltek nevezhetők ki segédlelkészeknek vagy lelkészhelyetteseknek reájok vonatkozik a törvény fentemlitett intézkedése.

Unitárius naptárunk már nyomtatás alatt van és október végére kész is lesz. Arra törekedtünk, hogy minden tekintetben kidomborodjék unitárius jellege s alkalmas legyen missziói célra, melyre ma nagy szükségünk van. Felkérjük lelkész atiait és az egyházközségek vezetőit, presbitereit, hogy vegyék meg és terjesszék is egyházközségeinkben, rokonaikat, jó ismerőseiket, barátaikat biztassák a megvásárlásra, mert ez minden jó unitárius családban ott kell legyen! A mi Unitárius Naptárunkat semmiféle más naptár nem helyettesitheti.

Nagyszeben unitárius lelkészi székhely. Örömmel közöljük olvasóinkkal, hogy Nagyszeben városában élő unitárius hiveink, kik 400-an felüli lélekszámmal vannak, kérték az egyházi főhatóságtól, hogy a lelkészi székhelyet Fogarasból vihessék át Szebenbe, Fogaras pedig helyettes lelkész által gondoztassék. Miután nagyszebeni hiveink a lelkészi székhely állandósításához szükséges eszközökről és feltételekről gondoskozdtak, Egyh. Képv. Tanács az engedélyt megadta. Jó reménységgel nézünk az ott kezdődő és fellendülő uj unitárius vallásos élet elébe! Testvéri szeretettel köszöntjük ottani unitárius hiveinket, kik a szervezkedés ténye által bizonyságot tettek, hogy megértették „az idők jeleinek intését".

Irodalom.

Weress Béla: *"Ime az ember!"* Egyházi beszédirodalmunk legujabb termése *Weress Béla* petrozsényi lelkész fenntjelzett müve, aki — mint a cimlapon jelzi — „A „ma" prédikátorának eszményét, hitét és reménységét" kivánja bemutatni dolgozataiban. A beszédek természetszerüleg nőnek ki az iró adott helyzetéből. Az unitárius lélek nyugtalansága, vágya, reménye és a magyar ember keserüsége, szebb és jobb jövő után való csengése — az a kettős forrás, amelyből gondolatai táplálkoznak. Mégis van valami, ami ezeket a beszédeket megkülönbözteti eddigi beszédeink jó nagy részétől. Amig t. i. eddigi beszédeink magyarázó, tanitó jellegüek voltak s inkább a józan értelem kielégitését és megnyerését tüzték ki célul, addig ezek a beszédek az érzelmekre hivatkoznak s az érzelmeket kivánják fokozni. Iró nem akar minden áron ujitani, nem kivánja a régi alapokat és formákat elvetni, hanem uj lelket akar önteni a régi formákba s a ma érzelmeivel kivánja megtölteni a multak hagyományait, hogy igy a mi vallásunk valóban „lélek és élet" legyen. A beszédek lelkes, sőt tüzes hangja nem türi a sablonszerü felosztásokat. Ezért nem a megszokott egyházi beszédek külső formájában jelennek meg, hanem inkább lángoló szónoki beszédek. Rendesen bevezetésképpen egy-egy szép leirással kezdődnek s a tárgyalásnál már egyenesen szónoki magaslatra lendülnek. Irályuk is szónokias. — Mindent összefoglalva, örömmel állapithatjuk meg, hogy Weress Béla, aki az ifju nemzedékhez tartozik, nem a szélsőséges utakat keresi, hanem már is kiforrott egyéniség, akinek vannak nemes céljai, szép eszményei, amelyekért élni s ha kell meghalni is kész. Ezért tőle az unitárius egyházi irodalom még sok értékes dolgozatot jogosan várhat. *V. A.*

Minden kézirat Ürmösi József cimére küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius Collégium.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Lei egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universităţii 8.

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932. november 11. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Elmulás . . .

„Elmulik a világ és annak kivánsága, de a ki cselekszi a mennyei Atya akaratát mindörökre megmarad".

I. Ján. 2 r. 17 v.

Őszi hervasztó, dermesztő szél csapja meg arcunk. Elmulás, enyészet tárul elénk. A természet kebelén minden az elmulás nyomait mutatja s akik rajongói a természetnek ebben az időszakban borongós, mélabus hangulatban keresik fel a temetőket, sirkerteket és azt rebesgetik, arról akarják meggyőzni önmagukat, hogy az emberi élet is ilyen — a természethez hasonló — elmulás!

Jézus apostola — midőn azt mondotta: elmulik a világ és annak kivánsága, nem arra gondolhatott, hogy az isteni törvény szerint a természet az évszakok szerint változik, hanem arra, hogy nekünk magunknak kell, hogy megváltozzunk, a világi mulandóság fölé emelkedünk, mert mi nem e világért és ennek hiu örömeiért vagyunk, hanem annak az örökkévaló akaratnak cselekvéséért, amely Jézusnak mindennapi eledele volt és amelyért ő életét áldozta fel: *„Atyám, a Te akaratod legyen meg!"*

Valahogy ebből a világ-szeretetből kellene alább engedjen, kevesebbet élvezzen a mai keresztény világ, de annál több gondot forditson a lélek táplálásából, gondozásából eredő isteni akarat teljesitésére. Ebben van a megmaradás! A mennyei lelki értéket, kincset szerzünk a földi lét küzdelmeiben magunknak, annyira biztositjuk a lélek örökkévaló értékét. Aki nem a világért eseng, aggódik, buslakodik, annak elméjében és gondolatában nem a világ elmulása forog szüntelen. Ha Jézus arra figyelmeztette tanitványait, hogy „keressétek az odafelvalókat" mi is e muló világról forditsuk tekin-

tetünket, figyelmünket, lelkünk egész teljességét az *odafelvalókra*, mert igy nem az *elmulás* gondolata foglalkoztatja és hálozza be lelkünket, gondolatvilágunkat, hanem az a másik, a lélek örökkévaló értéke, megmaradása, melyet nem érhet elmulás, mert nincs elmulása, csak továbbélése, megmaradása mindörökké.

Dávid Ferenc emléke

1932. novemberben.

Forrongó idők szülik mindig a nagy embereket, mert ezekben az időkben szokott eldölni századokra az emberiség sorsa. Ilyenkor rendesen sötét köd ül a tömegek lelkén; csak ugy botorkálnak az emberek, mint lámpás nélkül a sötét éjszakában. Egészen természetes, ha ilyenkor az ugynevezett nagy lelkek köré óriási csoportok verődnek össze, akárcsak az éjszakában meggyujtott lámpa köré az éjji lepkék ezrei.

A XVI. század ilyen forrongó század volt. A vallási eszmék forrongó százada. Hány nagy ember látott ekkor napvilágot! . . . Luther, Zwingli, Kálvin, Dávid Ferenc stb., mind ennek a századnak terméke. Oly kimagasló egyéniségek voltak ők, akik még ma is fénylenek, akik köré még ma is százezrek, millióknak lelke fonódik és az ők szellemében imádják a Mindenek Urát.

Minket unitáriusokat főként Dávid Ferenc emléke érdekel és köt le, mert mi az általa, a benne meggyujtott hitnek a fáklyafényén keresztül nézzük a világot és imádjuk a mi egyetlenegy Istenünket.

Fölösleges és csak hiábavaló fáradtság lenne a mi egyházalapitónk élettörténetét felemlegetni, mert az ott él bevésve minden unitárius lelkében. S aztán különben is novemberben nem a születés s nem is az élet, hanem a halál képe mered elénk a Dávid Ferencre való emlékezésünk alkalmával, mert az ő lelke egy ily ködös, borongós őszi napon szállott el a dévai vártömlöc egyik sötét odujából, ahová a kicsinyes szüklátókörüség juttatta azt az embert, aki a legmagasabban lángolt a XVI. sz. sötétjében. Nagy volt Luther is, Kálvin is, de a legfényesebb lélek Dávid Ferencben égett, mert ő visszavilágitott egészen Jézusig s világolni fog akkor is, amikor reformátor társainak fénye régen kialudt.

Oly ragyogó, oly fényes az ő világossága, hogy a dogmák és erőltetett hitcikkelyek homályától elgyöngült szemek még ma is csak pislognak, vibrálnak, ha belenéznek.

Ha valaki elmondhatta ugy valakiről elmondhatjuk, hogy követője Jézusnak: Dávid Ferencről elmondhatjuk, mert ő nemcsak megérezte, hogy a Jézusban megnyilatkozott kijelentés isteni kijelentés, hanem Jézushoz hasonlóan hirdette és élte is azt.

Mikor felkelt ellene ellenségeinek hada, nem bujkált országról-országra, hanem miként Jézus, ugy ő is szembenézett hitéért a halállal és meg is halt panasz és zokszó nélkül, mert tudta, hogy az ő igazsága csak ugy válhatik követőinek vérévé, ha a hirdető halálával meg is pecsételi azt.

Ha Jézus nem a kereszten, hanem valahol elbujva — akár orgyilok által — mult volna ki, szinte bizonyos, hogy tanitványai halála után nem is emlékeztek volna nevére. Dávid Ferenc is, ha elfogatása előtt ágyban párnák közt halt volna meg, vagy életéért könyörögve kegyelmet kapott volna, a benne meggyult lelkifáklya fénye homályba veszett volna s a tulajdonképpeni unitárius vallás megalapitása ma valaki másnak a nevéhez füződnék. Mert, hogy a XVI. század ki kellett termelje az unitárius vallást, az olyan természetes, minthogy tavasszal a fák kivirágoznak. Lehetetlen volt ugyanis, hogy az Isten el ne végezze a maga célgondolatát az ember vallását illetőleg.

A mai kor forrongása se ülepedhetik le addig, mig ki nem formálja azt a világgazdasági eszmét, amely hivatva lesz talán beláthatatlan időre megoldani az emberiség helyes gazdálkodásának a kérdését. Jézusban fellobbantotta Isten az ember vallását. És Jézusnak meg kellett halni érette. Dávid Ferencben ez a vallás lobbant fel újra és neki is meg kellett halni érte. Ami természetes is, mert a mag ha el nem rothad nem hajthat ki soha. És mentől többen és mentől csufosabban halnak meg valamely igazság szolgálatában, az az eszme annál erősebb és annál irányitóbb erővé válik.

A Dávid Ferenc halála mártirhalál volt s midőn mi igy november közepetáján meggyujtjuk az emlékezés fáklyáját, szivünkben vágy kél, hogy ha szenvednünk kell is unitárius voltunkért, annál inkább ragaszkodjunk hozzá, mert ilyenkor hitünk mártirjának lelke mindig a lelkünkbe csap s mi szinte látni és hallani véljük az Istent, amidőn igy szól hozzánk: ez az, amiben gyönyörködöm, ezt kövessétek!

Unitáriusok! nehéz időket élünk? Inog, recseg egyházunk hajója? Ne féljetek, nem veszünk el! Hitünk Jézus lelkében fogantatott meg és Dávid Ferenc által lett szent örökségünk. Hiába ölték meg őket! Lelkük kikelt a sirból és ők ma is élnek és élni fognak mindörökké azoknak lelkében, akik lélekben és igazságban imádják az Istent.

Zarándokoljon el hát lélekben minden unitárius november 15.-ke körül a dévai vár omladékához s az emlékezés magasztos pillanatában meritsen erőt és kitartást hitéhez. Mert ha volt valaha szükség erre a kitartó erőre, erre az erős kitartásra, úgy ma itt annak az ideje. Ha mi hitványok lennénk a kitartásra, csak egyházunk épülete omlana össze, de maga az unitárius vallás élne tovább akkor is s a késő kor gyermeke csak sajnálattal, csak megvetéssel gondolhatna reánk.

Ki merné közülünk vállalni a felelősséget ezért a szégyenért!? Öntudatos, becsületes unitárius nem!...

Árkossy Tamás.
unitár. lelkész.

KI VOLT DÁVID FERENC?

Kincses Kolozsvárnak kicsiny kunyhójára
Rámosolyg a napnak legelső sugára;
Arannyal vonja be a szalmafödelet,
Mely alatt a mi Mesterünk született.
Keskeny kis ablakon játszva szűrődik át,
S mig az édes anya ringatja kis fiát, —
Homlokon csókolja a drága csecsemőt
S visszaszál az égbe, honnan elébb lejött.

Korán eljegyezte őt az Ég magának,
Játszótársai is angyalok valának,
Együtt barangoltak erdőn, mezőn, réten,
Tapsolt az öröm ott, hangos jó kedvében...
Szomjukat hüs forrás habjaival oltva,
Ajkuk a nagy Isten dicsőségét szólta:
„Nagy ő a nagyokban, nagy a kicsinyekben,
Porszemben, füszálban örök, véghetetlen."

Int a jó szerencse. Elragadja távol
Szép szülőföldjétől, bérces kis honától
Idegen világba, napnyugotra, messze,
Hol ifju szivét a honvágy is epessze...
Nagyratörő lelkét rokonlélek várja,
Hitvédő nagy Luther kebelére zárja;
S el-eltünődnek a wittenbergi váron,
Mint valami régi, ismerős határon.

Hősünk csupa tűz még... Láng fiatal korban
Gondol nagy merészet — kérve-kérdi: „jól van?" -
Szelid biztatással felel néki az agg:
„Ily gondok bennem is régen virrasztanak...
Tisztemet betöltém, helyemet megálltam
Az osztó igazság fényes csarnokában.
Vezessen téged is lelkiismereted...
Küzdd végig jó magad ezt a történetet."

Tünt az alkony-óra... Titkos sejtelemmel
Társalognak még az egy igaz Istennel;
S mig az agg szemében öröm könnye forrna,
Az ifju nagy bátran villámait szórja...
Szines ábránd szárnyán mind magasbra törve,
Látnoki lelkével belát a jövőbe:
Igazáért mint küzd a nagy predikátor,
Diadal-utjában százezernyi tábor.

Hófehér zászlaját fennen lobogtatja,
Harsány visszhangra kél buzditó szózatja;
Körötte hullámzik népe, mint a tenger,
Ostromolja váltig könybe lábadt szemmel:
„Szólj, beszélj mihozzánk angyaloknak nyelvén,
Hit — remény — szeretet igéit hirdetvén:
Nyisd meg előttünk az uj eget, uj földet,
Miről oly sok szépet hallottunk tetőled.“

S megered a beszéd zengzetes ajakán,
Csüng a nagy sokaság bajnoki alakján;
Arca derüjében boldog hit sugárzik,
Felhat egészen a fényes Mennyországig...
Hangja lágyan csendül, mint az est harangja,
A viharzó kedélyt csillapulni hagyja:
Majd mennydörög ő is, szivet-lelket rázón —
S nagy világosság gyul szép Erdélyországon.

Lelkesült morajjal övezi népözön;
Élő szoborként a hires kerek kövön
Ugy megáll ő, mintha egy félisten volna:
Messze századoknak világító tornya...
Szent zsolozsma kél a komor szentegyházban,
Áldoz az embersziv hálatelt fohászban;
Eltörpül az oltár, de a szószék ragyog.
Jézus maga beszél: „Testvéretek vagyok.“

* * *

Egy kép a más után elvonul előtte,
Ugy, amint forrongó képzelete szőtte:
Most a hir, dicsőség büszke gloriája,
Majd a kinszenvedés rémes Golgothája...
Sejti, tudja jól, ez mind valóra válik,
Égi szózat hivja: „légy hű mindhalálig!“
Szent örömtől repes örök-ifju lelke:
Őt a Mindenható jobbjára emelte.

Józan Miklós.

Esküvői hir: Dr. Gálfalvy György marosvásárhelyi ügyvéd f. évi október hó 4-én esküdött örök hüséget Biró Margit urleánynak Dr. Bodolla Ferencz ügyvéd és neje nevelt leányának. A fiatal férj néhai Gálfalvy János gagyi lelkész fia s kiterjedt unitárius család tagja. Kicsiny egyházunk egy ujabb munkás családot nyert az új frigyben. Isten áldása kisérje életüket.

Felhivás. Biró Lajos hódmezővásárhelyi lelkésztársunk megbizásából felhivom lelkésztársaimat, hogy akik „*Virágok*“ cimü egyh. beszédkötetet meg akarják rendelni, rendeléseiket küldjék be a szerkesztőnek. Ára 70 leu.

Az unitárius misszió.

II.

Előző közleményben azt ismertettem, hogy mi a misszió! Ha a hivatalos tekintélyek által megállapitást nyert, hogy „a magyar protestantizmus belmisszió tekintetében a gyermekkorát éli“ akkor mi unitáriusok azt mondhatjuk, hogy a kezdő gyermeki lépéseket próbálgatja. Misszió szervünk kiépitve, szervezve — azt mondhatjuk — nincsen! A hivatalosan szervezett és az E. K. Tanács mellett müködő missziói bizottság még nem alakult ki munkaképes szervé. Ami missziói munka unitárius egyházunkban folyt, azt a Dávid Ferenc-Egylet külömböző szervei végezték, de nem egyöntetüen és nem meghatározott és kitüzött cél szerint, hanem alkalomszerüen. Azért az eddig végzett munka is hálát és köszönetet érdemel, mert helyi — lokális-eredményei vannak. De jövőre valahogy szervezni kellene s egyöntetüvé és közös céllá kellene tegyük ezt a munkálkodást!

Mire kell hogy irányuljon a mi unitárius missziói munkánk? Miképen közelithetjük meg és érhetjük el e célt?

Unitárius belmissziónk arra kell, hogy irányuljon, hogy egyházunk minden tagjában az igazi öntudatos unitáriusságot, a vallásos buzgóságot, egyházunkhoz való ragaszkodást — vonzódást felébresszük, kimunkáljuk.

Ez az első lépés, mert csak az igy átalakult átváltozott lelkektől várhatunk buzgó, érdeklődő áldozatkész vallásos életet. Nekünk minden egyes unitárius hivünkkel személy szerint törődnünk kellene. Minden hivünk kellene, hogy érezze az igazi hüséges pásztorolás melegségét, közvetlenségét. Ez tudna közelhozni egymáshoz és érdeklődést ébreszteni egyházunk iránt.

Ennek a missziónak első sorban a belső emberek a hivatott munkásai. De azt szokták mondani: mindent tőlük várni nem lehet! Igaz, nem lehet. De sok lelkésztől — sok énekvezér-tanitótól az eddiginél többet várnunk lehet és várunk! Ez azonban nem azt teszi, hogy tőlük várunk csupán. Amit tőlük várunk: a nevelés, a helyes vezetés és irányitás.

Várjuk, hogy neveljenek maguknak és maguk mellé segitőtársakat, misszionáriusokat. Unitárius egyházunk demokratikus szervezete csaknem két kézzel nyujtja azt az előnyt és módot, amelylyel ezt meg lehet valósitani, de amelyet nemhogy ki nem használtunk, hanem figyelembe sem vettünk!

Egyház-Szervezeti törvényünk a lelkész és énekvezér-tanitó mellé segitő-társakul adja a *kebli-tanácsot*. Hangoztatom és kihangsulyozom, hogy segitő-társakul! Ideiktatom olvasás, okulás és irányitás végett, hogy Szervezeti törvényünk 27 §. c, d, e, f, g, h pontjai milyen szép missziói feladatot adnak a kebli-tanács tagjainak:

27. §. A kebli tanács teendői:

a) Megválasztja a lelkésszel együtt legalább öt tagból álló iskolaszéket.

b) Végrehajtja a közgyülés és felsőbb hatóságok és tisztviselők jogérvényes határozatait.

c) Őrködik az egyházközség vallásos és erkölcsös élete felett.

d) Őrködik a felett, hogy az istentiszteleten, a keresztelés, konfirmálás, Urvacsora-osztás, hazassági megáldás, temetés és mindennemü egyházi ünnepély alkalmával az egyházközség tagjai részéről minden az egyházi és iskolai törvények szerint történjék, a templomok csak egyházi célokra használtassanak, tornyokra, lelkész, tanitó lakására, iskolai épületekre politikai pártjelvények ne tüzessenek.

e) Felügyel arra, hogy a vasárnapot és a többi egyházi ünnepeket az egyházközségi tagok megtartsák.

f) Gondoskodik arról, hogy a tankötelesek oktatás nélkül ne maradjanak; a vasárnapi iskolákat a felserdültek szorgalmasan látogassák s vallásos és erkölcsös nevelésben részesüljenek. Gondoskodik arról, hogy a nem unitárius iskolában tanuló növendékek kellő vallásos oktatásban részesüljenek.

g) Gondoskodik arról, hogy összejövetelek, egyletek alakitása, vallásos és erkölcsös felolvasások, szavalások, iratok, énekek, füzetek stb. terjesztése által a hitélet élénkké és öntudatossá tétessék.

Az 1912. évi főtanácsi bizottság általános jelentésének (jkv. 115. p.) 5. pontjában ezeket mondja:

a) Kivánatosnak látszik, hogy papjaink bensőséges tevékenysége a mindinkább fokozódó elvilágosodással szemben erőteljesebb kifejezésre jusson. Napjainkban elsőrangu fontosságuaknak látszik a vallásos-estélyek bevezetése.

A téli esték csendje, a mindennapi életnek estére elnémuló gondja mintegy hivja egyházunk erkölcsnemesitésre hivatott lelkészeit ezen kinálkozó időpont kihasználására. Elrendelendőnek véleményezi azért a főtanácsi bizottság a téli vallásos estélyek általános megtartását.

b) Az E. K. Tanács idevonatkozó előterjesztése a következő:

Kivánatosnak tartja az E. K. Tanács is, hogy lelkészeink a hívek szociális élete iránt mind melegebben érdeklődjenek, vallás-erkölcsi, társadalmi s más irányu oktatásokról szorgalmasan gongoskodjanak. Örömmel tapasztalja, hogy részint a Dávid Ferenc-Egylet keretében, részint más címeken tartanak lelkészeink, sok helyen tanitóink s más hiveink segitségével, felolvasó vallásos-estélyeket. Ez a munka a lelkipásztori tevékenység és a papi gond

egyik lényeges része s amelyik lelkész nem veszi ki ebből a maga munkáját, nem hü sáfára a reábizottaknak.

Az E. K. Tanács nem vár nagy sikert valamely rendelet kiadásától, hanem ajánlja, hogy az E. Főtanács fejezze ki ide irányuló kivánságait s hivja fel esperes afiait, hogy vizsgálataik alkalmával a vallás-erkölcsi élet állapotát vizsgálva, kérjék be lelkész afiaitól a jelentést ez irányban folytatott munkásságukról és arról a jegyzőkönyv rendjén értesitsék az E. K. Tanácsot. (Az 1913. évi ft. jkv. 87. 15. p.)

Határozat: Az E. Főtanács utasitja az E. K. Tanácsot, hogy nyomatékosan hivja föl lelkész és tanitó afiait, hogy a népnevelés és a népjólét szociális munkájában fokozott szorgalommal vegyenek részt a Dávid Ferenc-Egyletekben, a téli estélyek tartásában, az ifjusági olvasókörök rendezésében, szóval mind a vallásos, mind az erkölcsi, mind a társadalmi oktatásban és nevelésben.

h) Gondoskodik a tehetetlen szegényekről, árvákról, nyomorultakról, az árva iskolakötelesek iskoláztatásáról.

E missziói feladatok végzéséhez hozzáértés kell, — mondják sokan és mit ért a falusi ember ehhez és ilyenekhez? Erre népünket nevelni kell! De hogy nevelni és oktatni lehet, jó és nemes irányban vezethető, ezt gyakorlatból állitom!

Ez a nevelés, szoktatás, serkentés a belső emberekre, de főleg a lelkészre vár.

A presbiterium minden egyes tagja ugy nevelendő, hogy segitőtársként álljon a lelkész mellett az egyházi közügyek intézésében. E cél elérésére évenként nem a törvény által előirt négy esetben kell, hogy összehivják a kebli tanácsi ülést, hanem a téli idők beálltával minden 2-ik héten vagy minden héten. Itt és ezen alkalmakkor történhetnek az egyh. község valláserkölcsi életének irányitására, munkálására az előkészületek, a szükséges tennivalók megbeszélése, aszerint, amint az fennebb a kebli-tanács teendői közt el van sorolva.

Ezek a kebli tanácsi összejövetelek lennének kezdetben a képző tanfolyamok.

A teendők között elsőrendü feladatnak tartom a vasárnap megünneplését, s *a templomlátogatás* fellenditését. Az esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyvek feldolgozása alkalmából — 3 éven át — figyelemmel tartottam és gyüjtöttem a templomlátogatás *bemondott* adatait. Tudatában vagyok annak, hogy ezek az adatok az optimizmus jegyében voltak bemondva, de az alább összeállitott statisztika ez esetben is szomoru képet mutat! Hátha még a valóságot vesszük! Ezekért most nincs miért egymás szemére hányjunk semmit, hanem ébredjünk annak tudatára, hogy cselekednünk kell.

A bemondott templomlátogatók középarányosát véve, százalékokban kifejezve, a következő képet kapjuk:

	Lélekszám	Templomba járók száma	%	Urvacsorát vevők száma	%
I. 1. Kide	35	8—16	35	—	—
2. Kolozs	328	40—120	24	25—60	14
3 Kolozsvár	1661	120—250	16	250—400	28
4. M.-Szovát	994	150	15	300—350	32
5. Nagyenyed	282	15—60	12	40—60	17
II. 1. Abrudbánya	88	10	11	15—20	20
2. Alsójára	471	60—80	15	100—110	23
3. Alsófelsősztmihály	709	50—70	9	150—180	23
4. Aranyosrákos	696	100—120	15	170—190	25
5. Bágyon	823	100—120	15	200—220	30
6. Csegez	323	10—50	10	70—90	25
7. Kövend	890	60—80	8	150—170	18
8. Komjátszeg	210	18—20	10	30—32	28
9. Mészkő	400	50—60	14	100—120	28
10. Petrozsény	1202	100—120	9	200—250	18
11. Lupény	356	70—80	22	80—100	24
12. Sinfalva	434	120—140	30	130—150	32
13. Szind	144	30—40	24	40—50	26
14. Torda	2247	150—200	8	400—500	20
15. Tordatur	269	70—80	28	100—120	40
16. Torockó	1117	200	17	350—500	37
17. Torockósztgyörgy	926	100—200	17	300—400	38
18. Várfalva	853	150—180	20	170—270	26
19. Verespatak	184	80—100	48	30—50	22
III. 1. Ádámos	682	40—100	12	40—150	14
2. Bethlensztmiklós	512	100—150	15	80—150	15
3. Désfalva	346	20—100	18	46—97	20
4. Dicsőszentmárton	899	50—250	17	160—230	22
5. Harangláb	133	19—20	15	20—30	18
6. Küküllődombó	836	50—200	16	160—250	25
7. Küküllőszéplak	76	20—30	33	24—65	58
8. Magyarsáros	745	40—320	25	240—300	40
9. Magyarsztbenedek	110	16—60	36	15—20	16
10. Erzsébetv. - Medgyes	68	38—40	57	35—40	57
	220	35—40	18	35—40	18
11. Szőkefalva	141	15—16	10	30—50	28
IV. 1. Csókfalva	405	60—80	17	80	20
2. Ikland	152	40	26	30	19
3. Iszló	154	30—40	25	50	32

	Lélekszám	Templomba járók száma	%	Urvacsorát vevők száma	%
4. Marosvásárhely	730	76	10	180	24
5. Nyárádgálfalva	661	80—90	12	?	
6. Nyárádsztlászló	373	50—80	18	100—120	32
7. Nyárádsztmárton	771	200	25	400	50
8. Nyomát	505	50—80	14	100—120	21
9. Szabéd	907	150	17	300	34
10. Székelykál	378	80	21	160	42
11. Szentgericze	790	150—200	16	250	31
12. Szentháromság	357	60	17	160	45
13. Vadad	360	50	14	100	28
V. 1. Alsóboldogfalva	419	70—80	18	160	37
2. Bordos	86	30—40	40	40	42
3. Bözöd	947	150	16	400	42
4. Bözödujfalu	151	35—40	23	60	38
5. Csehétfalva	414	40—50	13	150	36
6. Csekefalva	213	40	19	85	40
7. Énlaka	550	100—120	20	240—260	40
8. Fiátfalva	412	70—114	22	74—97	20
9. Firtosmartonos	602	60—120	16	100—140	20
10. Firtosváralja	298	70—80	21	100—120	36
11. Gagy	465	25—30	6	70—80	16
12. Kadács	361	50	13	150	39
13. Kede	244	15—20	7	100	40
14. Kissolymos	901	100—150	12	250	27
15. Korond	881	100—200	11	300—400	40
16. Kőrispatak	281	30	10	70—75	21
17. Magyarzsákod	430	80	18	167	40
18. Medesér	444	70—80	28	80—100	30
19. Nagysolymos	127	30—40	27	25—35	27
20. Pipe	326	40—50	13	80—100	27
21. Rava	865	180—200	22	300	34
22. Sárd	149	15—20	12	30—40	24
23. Siménfalva	802	100—110	13	300—350	40
24. Székelykeresztur	1101	150—200	16	300	27
25. Kobátfalva	369	70—80	20	400—500	52
Székelysztmihály	480	100—120	23		
26. Székelysztmiklós	162	25—30	17	70—80	46
27. Szentábrahám	673	70	10	120—150	20
28. Tarcsafalva	321	35—40	10	60—70	20

		Lélekszám	Templomba járók száma	%	Urvacsorát vevők száma	%
29.	Tordátfalva	424	50	12	80—100	22
30.	Ujszékely	400	100—120	27	140—160	37
VI. 1.	Abásfalva	471	50—60	12	120—150	28
2.	Gyepes	559	70—80	13	200—250	40
3.	Hom.-Almás	2019	300—400	17	600—700	37
4.	„ Jánosfalva	362	50—60	15	120—130	30
5.	„ Keményfalva	451	80—100	20	180—200	40
6.	„ Sztmárton	448	70—80	16	100—120	24
7.	„ Szentpál	695	100—150	18	300—400	50
8.	„ Szentpéter	328	40—60	15	130—140	40
9.	„ Ujfalu	331	50—80	15	100—120	33
10.	Karácsonyfalva	698	100—120	17	150—200	25
11.	Kénos	395	70—100	22	110—130	30
12.	Lókod	242	30—70	20	70—80	31
13.	Okländ	645	80—100	14	250—300	42
14.	Recsenyéd	285	50—60	19	100—120	38
15.	Székelyderzs	1474	300—400	24	500—600	38
16.	Székelymuzsna	241	15—20	8	50—70	24
17.	Székelyudvarhely	404	80—140	27	120—150	34
18.	Vargyas	1495	100—200	10	400—500	30
19.	Városfalva	570	50—60	10	150—200	30
VII. 1.	Alsórákos	372	50—90	18	80—125	30
2.	Datk	544	60—70	11	150—170	29
3.	Felsőrákos	1166	250—300	24	450—500	40
4.	Fogaras	181	50—60	30	60—70	35
5.	Olthévíz	721	100—120	15	150—240	27
6.	Ürmös	979	290—320	31	450—500	48
7.	Segesvár	586	50—150	17	100—150	21
VIII. 1.	Arkos	926	105	11	250	27
2.	Bölön	1663	150	9	600	36
3.	Brassó	1508	160	10	250—300	18
4.	Kálnok	303	40	13	90—120	34
5.	Kökös	397	40—50	11	60	15
6.	Nagyajta	680	150	22	180—200	28
7.	Sepsikőröspatak	257	60	23	90	35
8.	Sepsiszentgyörgy	343	50—60	16	80—90	25
9.	Sepsiszentkirály	187	40—50	24	70	36
10.	Sztiványlaborfalva	220	25—50	17	30—40	16

(Folyt. köv.)

Arany János.

Ötven esztendeje már, hogy csak a lelke él közöttünk. Ötven esztendővel ezelőtt egy ilyen október 22.-iki napon magához szólitotta a halál, hogy igy befejezve a földön emberi életét s maradjon csak belőle az, ami örök érték s ami soha sem fog elmulni az idők homálya alatt. Mert a költőknek megadatott, hogy haláluk után is éljenek, sokszor talán még inkább, mint amig testileg is a földön jártak. Tovább élnek a többi emberek lelkében, melynek részei lettek, végig a nemzedékek sorozatán, végig egy egész nemzet életében.

Mi bennünk is él Arany János lelke és benne él a mi korunkban is, mert olyan idők jöttek, amikor szükség van a józan megfontolásra, az egyszerü erkölcsi példás életre, melynek megtestesitője volt egész földi pályáján s melynek hangjait olyan szeretettel pengette lantján. Szükség van olyan lelkekre, kiknek a mult szentély, ahová csak emelkedett lélekkel lehet visszaszállni, de nem azért, hogy felpiszkáljuk azokat az esetleges tévedéseket, vagy ballépéseket, melyeket az idő jobbnak látott eltakarni az utóbbi korok elől. Mert minden kornak és századnak megvannak a maga üszke, a maga szemete, amit elföd, elenyésztet a századok sora s bizony nem marad meg a mult időkből sem csak az, ami érték volt, aminek fénye és csillogása áttetszik a reárakodott évek sorozatán is. Minek piszkálni a szemetek között? Ezt csak azok tehetik meg, akiknek nincs szemük arra, hogy meglássák a szépet.

Arany művész-lelkének a mult szentély volt, ahonnan az ihletség áhitatával szedte elő a drágaságokat. Mert mi van szebb egy nemzet életében, mi drágább és ragyogóbb, mint a mitosz, ami a nép ősi lelkét örökitette meg s benne van mindaz, ami a nemzet lelkének sajátos szinét megadja. A mi ősi nemzeti mondakörünk és mitológiánk volt az, amellyel egész életében, vivta a sorvasztó művésztusát s szolgálatában őrölte le testi és lelki erejének nagyrészét. De a kinzó tusáknak kigyöngyözött drágaságaként megszületett a Buda halála, mely mindamellett, hogy a tervezett nagy hun-magyar trilogiában társtalanul, egyedül maradt, irodalmunk legdrágább kincse. Nagy felelősséget érzett magában mindig, mert tudta, hogy a nemzet lelke szólal meg benne az ő egész multjával és jelenével s csoda-e, ha egy olyan szerény embert, amilyen Arany volt tulságosan tartózkodóvá tett ez a tudat.

S aztán megint a mult, az örök Toldi Miklósok élete és a Nagyfaluk sorsa. Érdekes, hogy amikor a falu és népének életét festi meg, akkor is visszavonul a letűnt századokba, mintha ott békésebben, zavartalanabbul átadhatná magát a tiszta művészetnek. De itt is csak lelkének igazi sajátsága nyilvánul meg, a mult rajongásig menő szeretete, mely még a balladáinak irása közben sem hagyja nyugton, mig meg nem alkotja a Hunyadi Ballada Kört, nem töri bele történelmünk egy részet ezekbe az örök formákba,

hogy fokozott erővel vibráljanak előttünk multunknak ezek a nagyszerü pillanatai. Toldi Miklóssal egy új témakört vitt be a költészetbe, mely azonban csak most napjainkban kezd igazán erőrekapni: a magyar falu és gyermekeinek, a nép fiainak lelkét és életét. A próza már rég elvégezte a feladatát, de verseinkből meglehetős messze maradt a falu és a lirában ugyszólván, csak máma kezd megszólalni a maga igazi szociális és társadalmi problémáival. A népdalok ugyan már rég belekerültek a műköltészetbe, de a falu akkor is kintmaradt. Mert a dal a falusi embernél sem több, mint a civilizált városi urnál az ének, amit az uccán menve végigdudorász. Hol áll még ettől az egész, ezer arcu élet a gyötrő, kinzó, emberi sorsokat szétörlő forgatagával?

Toldi volt az első fia a falunak, akit nem azért vittek be a versek birodalmába, hogy ott végigkacagtassa magát az olvasóval, fonákoskodjék, ludasmatyizzék; hanem azért, hogy megmutassa a magyar falu ősi tiszta és becsületes lelkét, az uralkodó osztályoktól elhanyagolt és számba nem vett nép hatalmas, erkölcsi erejétől duzzadó életét, mely a századok nyomása alatt sem roppant össze, éppen összetételének tisztasága miatt. Aranyé az érdem, hogy szét kapott a magyar falu igazi hangja az epikai költészetünkben, mely után a lirában is egyre valódibb, eredetibb hangokon sirhatja el az évszázadok során felgyült kínjait, fájdalmait, mit némán kellett magában hordozzon mostanig, mert nem volt száj, mely által megszólalhatott volna. A szalontai hajducsalád ivadéka érezte meg először, hogy a Toldi Miklósoknak egyéb hivatásuk is van, mint a szikes földet szántani és kaszálni s ezen fecsérelni tehetségüket.

Csak még egy jellemző szinét emlitem meg sokféle irányu és sokféle hangu lelkének, mely legmélyebben kifeszitett húrjaként minden más hangot végigkisér halk rezonánciójával, de néha maga szólal meg egyedül: a vallásos hitet. Mikor a húr megrezdül, akkor szállnak a legszebb dalok: Kis kacsóid összetéve szépen, Imádkozzál édes gyermekem. Mintha most is előttem állana az ártatlan arcu gyermek, akinek a kezét összekulcsolja az apja és igy inditja el az életre, olyan ajándékkal, melyet soha el nem veszithet, de mindig vigasztalást nyer benne. Mert szegénynek drága kincs a hit, tűrni és remélni megtanit. S néki mig a sir rá nem lehel mindig tűrni és remélni kell. Aki kapott ebből az ajándékból, az biztosan indulhat neki az életnek. Sajnos hányan vagyunk ma, akik enélkül maradtunk s a szegénység hit nélkül jutott osztályrészül. Törtet az ember, a fogát összeszoritja és elszántan rohan a kenyér után. Nincs hite, vagy ha volt is, elvesztette, mert nem tudott már tovább tűrni és nem volt miben reménykedjék, a mai élet mindent kiölt a lelkéből, mindent összetört benne.

Azért jó ma különösen Aranyt olvasni, mert megkaphatjuk nála a legrágábbb kincseinket; hinni valamibe, tűrni a jelen életet és remélni a jövőben. S nekünk nagyon kell ma remélni!

Jakab György.

Lőrinczy Dénes tordai esperes-lelkész 40 éves lelkészi jubileuma.

Lőrinczy Dénesnek, a tordai unitárius egyházközség kiváló értékü lelkészének, az aranyostordai unitárius egyházkör jeles esperesének *negyvenéves papi jubileumát* ünnepelte október 9-én nemcsak egyházközsége, hanem Torda város népe és a megye magyarsága.

Az impozáns arányu ünnepség a legbensőségesebb keretek közt folyt le. Külső méreteit és kereteit hatalmas tömegü közönség jelenléte szabta meg. „A szívek gyönyörü ünnepe volt". Növelte fényét és jelentőségét dr. Boros Györgynek, az eljövetelben akadályozott püspöknek meleg baráti üdvözlő levele, a püspökné és egész püspöki család jelenléte, az egyházi Főtanács és központ nagyszámu küldöttsége, Aranyosszék földmivelő népének népes képviselete, a köri unitárius papság és énekvezéri kar teljes számu jelenléte, Torda összes egyházi és kulturintézményeinek, valamint a román hatóságoknak és egyházaknak is jóleső tiszteletadása.

Az ünnepség első mozzanata a vasárnap reggel 9 órai kezdettel a templomban tartott unitárius egyházközségi diszközgyülés volt, melyen az elnöklő Adorján Géza ügyvéd főgondnok részletesen ismertette a jubiláns élettörténetét, papi szolgálatának nagy érdemeit s a közgyülés az ünnepelt iránti nagy háláját jegyzőkönyvében megörökitette. Egyben felavatta a jubiláns életnagyságu arcképét is, mely a tanácstermet disziti. Lőrinczy esperes könnyekig meghatva köszönte meg az üdvözlést s további hüséges kötelesség teljesitéséről megható fogadalmat tett.

A diszközgyülés után délelőtt ünnepi istentisztelet volt a dus virágdiszes unitárius templomban, mely zsufolásig telt közönséggel. Az ünnepi istentiszteleten ifj. Péterffy Gyula zenetanár-jelölt vezette az éneket. Közének után dr. Szathmáry Miklós szindi jeles lelkész mindenkit mélyen megható magas szárnyalásu imával emelte Istenhez a lelkeket. A Tordai Magyar Dalkör Erdős karnagy vezetésével Madách „Angyalok karát" énekelte el precizen. Az ünnepi prédikációt Vári Albert főgimnáziumi vallástanár, a kiváló egyházi szónok tartotta. Szónoki emelkedettségü beszédében az ünnepelt papi szolgálatának érdemeit mély hatást keltve méltatta s áldást kért az Urtól további munkásságára.

Istentisztelet után a tisztelgések és üdvözlések hosszu sora következett. A főpásztor nyitotta meg a jókivánságok sorát. Nem jöhetett el, mert Dombó község kulturházát szentelte fel éppen aznap. De elküldte meleg szivét és baráti kézszoritását egy megható hangu levélben, melyet Ürmösi József pp. titkár olvasott fel s melyből kicsendült a lélek mélyéről fakadt igazság: *„Büszkeséggel gondolok arra, hogy mindig Istennek tetsző szolgálatot végeztél! Fogadd meleg baráti kézszoritásomat!"* Ezután a tisztelgő küldöttségek sorra a jubiláns elé járultak s kifejezték előtte jókivánataikat. Dr. Ferencz József az egyetemes Unitárius Egyház nevében, Árkossy

Tamás sinfalvi lelkész az aranyosköri papság nevében, dr. Gál Miklós az egyházkör világi tagjai nevében, Pálfi Árpád kövendi gazda az aranyosszéki egyházkör világi tagjai nevében, Adorján Géza főgondnok a tordai egyházközség nevében, özv. Velits Károlyné az Unitárius Nőszövetség, Borbély Ica a Leányklub nevében, Káptalan Margitka virágcsokorral az iskolás gyermekek nevében. Azután az összes egyházak küldöttségei.

Délben 2 órakor ebéd volt, melyen 250-en vettek részt.

Este 6 órától kezdve igen szépsikerü, magas szinvonalu müsoros estély volt az unitárius templomban, hol imát mondott Benczédy Domokos toroczkói lelkész, Puksáné Boros Irén énekmüvésznő a „Miatyánk" kezdetü hatalmas fohászt énekelte el mesteri müvészettel Ütő Mária zenetanárnő finom orgonakiséretével. Ezután Hadházy Sándor felolvasta a betegsége miatt el nem jöhetett dr. Varga Béla egyházi főjegyző nagy lelki élvezetet nyujtott előadását. Egy vonós négyes müvészi muzsikájában gyönyörködött ezután a közönség. Majd Fikker János kövendi lelkész szavalt el három költeményt szinezéssel, hatalmas lendülettel, erős hatást keltve. A Tordai Magyar Dalkör nagy hatással énekelte el a „Teremtőhöz" c. fohászt Erdős Mihály karnagy preciz vezényletével. Végül Lőrinczy Dénes esperes tartott nagyhatásu bezáró beszédet, melyben az élet mai aktuális problemáit fejtegetve mondott hálás köszönetet az ünnepség rendezőinek, minden szereplőjének s a nagyközönségnek.

Iskola- és kulturterem felavató ünnepély Küküllődombón.

Szép és sokáig emlékezetes napja volt Küküllődombó unitárius népének 1932 okt. 9. E napon szerelte fel ez egyházközség felekezeti iskolájának III. tantermét és az ezzel kapcsolatosan épült kulturtermét.

Az ünnepély ugy külső szépségben, mint belső értékben méltó volt Küküllődombó népéhez, mert ez a nép, amint az épités történetéből látható, a legnagyobb gazdasági nyomoruság idején, amikor mindenfelé lemondás és panasz hallható, élniakarásának adta bizonyságát. Nem várt jobb időket, gondtalanabb napokat, amikor majd könnyebb lesz az épités, hanem megértve és átérezve a szükség szavát, munkához látott, összeadott pénzben, fuvarban, kézinapszámban több mint 100,000 leut kerek 2 hó alatt, házilag felépitett egy olyan épületet, amely igényeinek, a kor kivánalmainak és a törvény előirásának mindenben megfelel.

Igaz, hogy nehéz feladat volt malteros tekenőt hordani akkor, amikor aratásra készen állott a buzamező kalásza; nehéz feladat volt egyszerre sarlót, kaszát forgatni és téglát és homokot hordani s még nehezebb volt a pénzt a lázas munka sovány bérét, melyet ma olyan nagyon összeszoritanak az anyagiakon gondolkozók markai, odaadni a szellem, a lelkek oltárára. De Küküllődombó népe megoldotta a nagy feladatot, mert Istenbe vetett hite, faja és egy-

háza iránti öntudatos szeretete biztatta és lelkesitette; megoldotta, mert az ősi felekezeti iskola, melyben dicső ősök szelleme él és munkál, hatással tudott lenni az egyház növendékeire. A gondosan elhintegetett eszmemag kikelt, szépen felnőtt és drága gyümölcsöt érlelt. E szép gyümölcsözésnek örömteli szüretelése volt a felemelő ünnepély, melyet nagyban emelt Dr. Boros György püspök ur őméltósága személyes jelenléte, ki fáradságot nem sajnálva, készséggel vett részt örvendező hivei szép ünnepén.

Az ünnepély már 8-án d. u. 3 órakor, főtiszelendő püspök ur megérkezésével megkezdődött. A vasutnál a püspök urat és a kiséretében levő Gálffy Zsigmond kollégiumi igazgatót diszes ünnepséggel fogadták. Este a dombói unitárius dalkör és fuvószenekar szerenáddal tisztelte meg a főtisztelendő urat.

A tulajdonképpeni ünnepély 9-én, vasárnap d. e. 11 órakor kezdődött a templomban. Imádkozott Pál Tamás helybeli lelkész, prédikált és a gyülekezetet megáldotta Dr. Boros György püspök ur őméltósága, az iskola és kulturház épitésének a történetét ismertette Pál Tamás lelkész. Miklós János kántortanitó vezetésével énekelt a gyülekezet és a dombói unitárius dalkör.

Az istentisztelet befejezése után a templomban a főtisztelendő ur előtt tisztelgések voltak: Gvidó Béla köri esperes vezetése alatt. A templomból kijövet a főtisztelendő ur felszentelte a helyszinen előbb a kulturházat s utánna az uj iskolatermet.

A délelőtti ünnepségeket 300 teritékes közös ebéd követte, amelyet Dombó vendégszerető népe adott annak örömére, hogy Isten segedelmével nagy munkáját befejezhette. Az ebéd alatt értékes és szép pohárköszöntők tették emelkedettebbé az ünnepi hangulatot.

D. u. 6 órai kezdettel az iskola udvarán kulturdélután volt.

FIGYELEM ÉS KÉRELEM: Vegye figyelembe minden olvasónk és kebli lapunknak minden jóakaró barátja, hogy a nagymérvü h á t r a l é k o k miatt a megszünés komoly veszedelme fenyegeti lapunkat! Unitárius Egyházunk és D. F. Egyletünk öntudatos tagjai nem engedhetik meg, hogy ez egyetlen sajtó-szervünk elnémuljon, megszünjön, mert ezzel eláll unitárius életünk érverése. Leszegényedtünk, de még annyira nem vagyunk szegények, hogy 60 lei évi dijat ne tudjunk megfizetni! Felkérjük minden olvasónkat, lelkészeinket, hogy egyházközségeikben sürgősen gyüjtsék össze az előfizetési és hátralékos dijakat s küldjék be! A késedelem csak bizonytalanságot teremt a lap megjelenésére. Cselelekedjünk!

A D. F. Egylet vezetősége.

Minden kézirat Ürmösi József cimére küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Lei egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

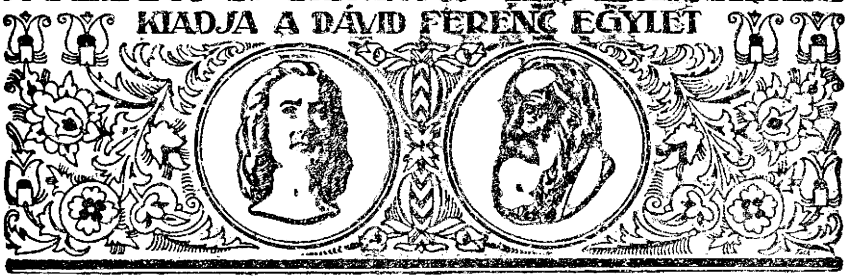
Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universităţii 8.

XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932. december 12. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Karácsonyi evangélium.

Ismét jön, közeleg a gyermekek ragyogó tündérálmának drága ünnepe: karácsony: Jön melegséget, fényt hozni a hideg és sötét kunyhókba is. És mi felnőttek is repeső örömmel várjuk, mert mi is örömöt, féltett vágyak beteljesülését várjuk tőle.

Kedves gyermekeink örüljetek, mert az angyal az idén se fog megfeledkezni rólatok! Aranyozott kis szánján végig fog suhanni karácsony éjszakáján a földön s mindeniktek ablakán besurran s valami ajándékot oda fog rejteni párnátok vagy karácsonyfátok alá, aminek majd örvendhettek s amiért áldhatjátok a jó Istent, hogy nem feledkezett meg rólatok. Drága gyermekeink örüljetek, mert jön karácsony!

Örüljünk mi felnőttek is! Ó, ha örülhetnénk! Ó, ha a mi vágyaink is számithatnának a megvalósulásra! De sajnos, mi tisztában vagyunk azzal, hogy ez a karácsony se fogja meghozni nekünk azt az örömöt, amit joggal elvárhatunk tőle. Mert mi lenne a mi örömünk? . . . Az, ha a hitetlenség és gyülölködés sötétjébe az Istenben való rendithetetlen hit és az egymás szeretésének lámpása világithatná be karácsony éjszakáját és akik eddig nem hittek: hinnének és akik eddig gyülölködtek: csak szeretni tudnának.

Ha a karácsony angyalának szánkóján a sok apró csecsebecse között ott lehetne a hit és szeretet is, könnyű volna a mi örömünknek a megvalósulása is, mert azok a kezek, amelyek felrakják az aranyos kis jármüre azt a sok ajándékot, bizonyára nem feledkeznének meg a hitről és szeretetről sem. De a hit és szeretet olyan valami, amit te nem adhatsz nekem, én nem adhatok neked s még magától a jó Istentől is hiába várjuk, mert azokat mindenki saját maga kell, hogy kitermelje lelkében.

Miután Isten által jön be életünkbe, de a hitre és szeretetre nézve csak a készség és képesség az isteni adomány. Oly két dolog az, amelynek létezhetése teljesen az embertől függ. Vagy megteremtjük azokat, vagy nem, de egy harmadik eset nem lehetséges.

Jézus minden tanitásának lényege e kettő: higyjetek Istenben és szeressétek egymást, mert e kettőtől függ az emberek minden boldogsága, békéje és nyugalma. Ez a karácsonyi evangélium! Ez avatja karácsonyt a családi és társadalmi élet megszentelt ünnepévé. S ha nincsen hit és nincsen szeretet az emberi lelkekben: a karácsonynak nincs semmi jelentősége reánk, felnőttekre nézve s minden ahhoz füzött örömremény csak csalfa tűndefény. Olyan, mint a téli hideg éjszakában a didergő számára a jó meleg szobának az elgondolása, ami nemhogy enyhitené fázását, sőt még sulyosbbitja azt.

Az én lelkem igy karácsony táján telik el mindig a legnagyobb fájdalommal, mert ilyenkor szakad reám legsulyosobban annak elgondolása, hogy milyen szerencsétlen és milyen boldogtalan az ember, jóllehet e földi világ minden kincse, minden öröme érte s az ő számára van teremtve.

Neked, nekem nyilik a virág, énekel a madár, terem a föld és a tied, enyém a nagy mindenség s maga az Isten is. S ha tudnánk hinni benne, s tudnók egymást szeretni, csak boldogak lehetnénk.

De amig hitetlenül vagy bálványisteneket melengetve élünk s nem tud összehozni s eggyé tenni a kölcsönös szeretet: a boldogság csak álom s még az áldás is átok a mi számunkra.

Azért meg fogjuk próbálni az idén is karácsonyt ünnepelni s mig gyermekeink karácsonyi örömében gyönyörködve elfeledjük a hitetlenség és szeretetlenség átkát — egy pillanatra boldogak is leszünk. De aztán, ha kialusznak a lámpák s gyermekeink nyugovóra térnek, mi felnőttek nyugtalanul forgolódunk ágyunkban, álom nem jön szemünkre, mert felcsillant előttünk kedveseink örömén keresztül az igazi boldogság képe. Szivünk el kezd lázasan verni, agyunkra kinzó kétségek nehezednek, hogy miért is olyan ma az ember, amilyen? Miért nem tudunk mi igazán hinni és szeretni, mikor olyan könnyű, olyan magától jövő és ha csak az Istenben való hit és az egymásiránti szeretet boldogithat?

Miért nem tudja mindenki belátni, hogy e világon nincsen erősebb Istennél s ő mégis segitségére siet a legparányibb teremtményének is s hogy senkit se bántanak többet, mint magát a teremtőt s ő mégis csak szeretni tud mindeneket!? . . .

Hogy van az, hogy a földön épp abban nem hisznek az emberek igazán, ki által mindenek lettek s hogy a szeretetet gyakorolják legkevésbé, ami pedig hivatva van, hogy boldoggá tegye az embert? Miért engedik az erősebbek, a tehetősebbek nyomorogni, éhezni száz meg százmillió embertársukat? Miért gyártanak gyilkoló szerszámokat és miért gyilkolják egymást nemzetiségi, vagy gazdasági jelszavak hamis lobogója alatt? . . .

Ó, te szép, te drága karácsony, miért is születtél te erre a világra? . . .

De elég a kinzó kétségekből! Még hangosan találsz felzokogni s megzavarod boldog álmukat álmodó gyermekeid alvását. Hadd őket aludni! Hátha az ő virradásuk a tiszta hit s az igazi szeretet hajnalának a virradata lesz! Miért ébresztenéd őket tudatára annak, hogy apuka, anyuka nem boldogok, mert az angyalka nem hozott boldog karácsonyt?

Aludjatok csendesen, álmodjatok szépeket ti drága, ti kedves gyermekek! A jó Isten szárnyai felettetek ki vannak terjesztve. Hátha ti tudni fogtok hinni benne s szeretni fogjátok embertársaitokat is s csakugyan boldogok lesztek s majd, ha felnőtök is, boldog karácsonyokat fogtok érni!

De hátha mi felnőttek is megpróbáljuk talán holnap, talán holnapután hinni a jó Istenben és szeretni egymást! Hátha esztendőilyenkor már mi se várjuk reménytelenül a karácsonyi örömöt! Hátha rájönnek a hatalmi mámortól megittasult népek és nemzetek, hogy szebb és emberhez illőbb könnyiteni egymás terhén, mint sulyosbitani azt és hogy közelebb viszen a boldogsághoz egy templom, mint száz vagy ezer kinzókamra vagy szórakozó hely! . . .

Ó, embervilág ébredj hivatásod tudatára s teremts hitet és szeretetet e földön, hogy a pokoli kinok helyett költözhessék közénkbe a mennyország boldogsága.

Erre int, erre figyelmeztet minket esztendő végén a karácsony ünnepe.

Árkosi Tamás,
unitárius lelkész.

TÉGED DICSÉRLEK . . .

Téged dicsérlek
Én Uram, Isten,
A te szent műved
Ide lenn minden.

Ide lenn, ott fenn,
A mere látok:
Harmatcsepp, porszem,
Napok, világok.

Tied a halál,
Tied az élet,
Ura vagy minden
Nagynak, csekélynek.

Sietek Hozzád
Az ima szárnyán,
Atyám, fogadd el
Gyermeki hálám!

PÁRBESZÉD.

„Ugy-e apám, az ég,
A szép csillagfátyol —
Távol van mitőlünk?"
— Széditően távol!"

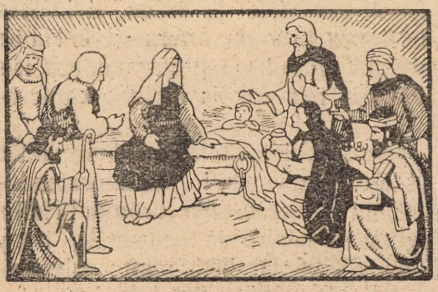
„S Isten, ugy-e azért
Lakik a magasban,
Hogy mindent jól lásson?"
— Azért lakik ottan.

„Odaszállni mért nincs
Az embernek szárnya?"
— Fiam, az imádság
Fölemel hozzája!

Endrődi Sándor.

TŰZHELY MELLETT

Karácsonyi áhitat.

Óhajtanók, hogy minden unitárius testvérünk jusson el a karácsonyi ünnepeken hitünk szerinti templomba imádkozni, de tudjuk, hogy sokan lesznek olyanok, akik nem juthatnak el betegség, szenvedés — távolság miatt. Ezek és ilyenek számára adjuk az alábbi ünnepi áhitatot, elmélkedést:

Ének: Jer mindnyájan örüljünk
És ünnepet szenteljünk
Mert született Úr Jézus nekünk.

Úr Istennek szent fia
Születék e világra
Eljött lelkünk boldogságára.

Ima:

Gondviseló jó Atyánk! Szerető Istenünk! Csendes magános áhitatban mondok hálát és magasztalást jóságodért szent fiad az Ur Jézus születése emlékünnepén. Érzem, hogy nem vagyok egyedül csendes hajlékomban, mert atyai szereteted, lelkednek ereje körülölel engem, uj hitet és reménységet önt belém az alázatos lelkü, példaadó mesterem az Ur Jézus tanitása szerint: „Bizzál leányom, a te hited megtart Tégedet". Óh ha ingadozó volt hitem, bizalmam, a Jézus Krisztus születésének e szent ünnepére való készületben erősitsd meg édes atyám. Teremts bennem tiszta alázatos szivet és az erős lelket nyitsd meg énbennem, hogy egyszerü, tiszta, drága szent vallásomhoz hüségesen ragaszkodjam s attól semmiféle fenyegetés vagy igéret el ne téritsen. Áld meg szeretteimet, rokonaimat, minden benned bizó fiadat és leányodat, adj csendes, boldog, megelégedett ünneplést az Ur Jézus tanitása szerint imádkozom, hallgass meg . . . Miatyánk stb.

(A házi bibliából elolvasandó Lukács evangéliuma 2-ik részének 8—12 verse.)

* * *

„*Az urnak dicsősége körülvevé őket*" a mezőkön tanyázó és az éjszakában nyájaikra vigyázó egyszerü pásztorokat. Gyönyörü elgondolás és leirás ez az evangéliumi-jelenet! Elődeiktől — atyáiktól hallott

messiási igéret boldog várakozásában . . . ott az éjnek sötétjében, talán midőn épen az élet mostohaságáról, a nehéz életsors hordozásáról töprengtek s szinte egyszerre jött ajkukra a kérdés: vajjon meddig tart ez a nehéz helyzet? lesz-e már vége ennek és mikor telik be, mikor lesz valósággá, kiről annyi jósnak zengett ihlett szája? E töprengésük, ez aggodalmuk közepette Isten léleksugárzásának *kiáradó fényessége* rávilágit lelkükre: . . . az Urnak dicsősége körülvevé őket, bizó remény lelki fény gyult ki a sötétségben, melytől első pillanatra nagy félelemmel megfélemlének, de az Ur szólt a biztató-bátoritó lélek angyala által: Ne féljetek . . . mert megszületett az üdvözitő — az Ur Krisztus a Dávid városában . . . néktek a jele ez: *Találtok egy kis gyermeket bepolyálva feküdni a jászolban.*

Ezt a szép evangéliumi leirást a bethlemi pásztorok jelenetét évenként ilyenkor ez ünnepen, karácsonyfa gyertyafényének s a boldog gyermeki szemeknek ragyogásában átéljük; elgyönyörködünk — ha alkalmunk van — a Betlehemes pásztorjátékok kedves csengő versezetében . . . látványosságában . . . de vajjon mindezek mellett van-e részünk, körülvesz-e minket *az Urnak dicsősége?* Az a dicsőség, mely lélekben Istenhez emel és hittel, bizalommal, reménykedéssel való várásra, küzdelemre megtanit.

Ha a karácsonyfa fényétől, a jászolbölcsőtől továbbmenve gondolok a jászolban született élete további folyására és arra, hogy akik hozzá tudtak férkőzni az ő szelleméhez és igy szóltak: jertek menjünk el mind Betlehemig, azokat is mindig körülvette az Urnak dicsősége.

Az ősz Simeont ott Jeruzsálemi templomban, midőn a kis gyermeket ölébe vette s boldogan sóhajtott: „Bocsásd el a te szolgádat békességgel, mert látták az én szemeim az Idvezitőt."

Körülvette a tanitványokat, midőn az elhivásra való felszólitás hangzott . . . „Kövess engem és megtanitlak embereket halászni."

Az Urnak dicsősége vette körül a samariabeli asszonyt a Jakob kutjánál, midőn felismeri Jézusban a prófétát és hozzá hangzik el először az örökérvényü szép igazság: „Isten lélek és akik őt imádják szükség, hogy lélekben és igazságban imádják."

Körülvette a tanitványokat, az utolsó vacsora alkalmával, midőn a Jézus Krisztus az emlékezetes szavakat mondotta:

Vegyétek és egyétek ez az én testem és vérem . . . s valahányszor ezt cselekszitek az én emlékezetemre tegyétek . . .

És körülvette Péter apostolt, de nem akkor, midőn a nagy vallomást teszi: Te vagy a Krisztus — hanem amidőn a háromszori megtagadás után reáirányul a mester tekintete és nagy keservesen való sirással kimegy, mert ezen a fordulóponton, ezekben a bünbánat könnyeiben tükröződött át rajta a megtérés boldog dicsősége!

Akik boldogan áldozunk ma Jézus születése emlékének, ha elgondoljuk, hogy hányszor megtagadjuk mesterünket épen nehéz, sanyaru megpróbáltatott helyzetünkben, ma midőn sir bennünk a fájó lélek . . . De aztán midőn vágyakozunk valami jobb, nemesebb lelki megnyugvás iránt, midőn tanakodunk mi lesz velünk . . . hogy lesz

velünk... ez ilyen vágyakozó hangulatunkban várásunkban az Urnak dicsősége körülvesz és hozzánk is szól az Urnak angyala, ne féljetek: *„szükség nektek ujonnan születnetek!* Mikor életemnek ezen fordulópontjához elérek, akkor van igazi karácsonyom, mert elmondhatom: Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.

Ezt az ujjászületést, ezt a karácsonyi örömet add meg nekem, enyéimnek, családomnak édes Istenem, hogy mondhassam el az ősz Simeonnal: Látták az én szemeim az Idvezitőt. Amen.

* * *

Szerető jó Atyám! Csendes elmélkedésbe elmerülve családom körében (magányomban) foglalkoztam a karácsonyi öröm szent dolgaival hitem szerint. Adjad jó Istenem, hogy lelki megnyugvás, öröm és áldás töltse be szivemet, hajlékomat. Ámen.

Kolozsvár utcáin bethlehem.

„Legyen e pár sor a falu és a város ölelkezése!"

Friss hó esett. Megcsikordult a csizmáik alatt,
Amint lassan tovahaladt a kis csapat.

Fáztak, dideregtek szegénykék,
Hiszen alig voltak még legénykék.

Ők voltak a bethlehemesek, —
A falusi gyerekek.

* * *

Valahonnan egy környéki kis faluból
Istállócskát tákolva össze deszkadarabból,
Ezüst és szines papirokkal cicomázva,
Magukra öltve a falu minden báját, tisztasagát,
Elindultak, hogy hirdessék a Megváltó születését.

Ahogy az ének felcsendült ajkaikról,
Ugy tünt fel nekem, mintha egy fényes csillag
Jelent volna meg fejem felett,
S szivembe rengett a falu csendje...
... Csöndes falusi karácsonyestek... s én a
Hajdani angyalkarokkal énekelni kezdtem
[a himnuszt:
„Dicsőség a magasságban Istennek" s rá felelt a
Város, a házak, az utcák, a fák és minden:
„Ámen... Ámen... Ámen és ezerszer Ámen,
Dicsőség Istennek és békesség az embereknek,
Mert Kolozsvár utcáin bethlehem járt!

Kolozsvár. ***Bede Emil.***

Prágai unitáriusokról.

Ez idei nyári bolyongásaim közben eljutottam Prágába is. Ha nem volna olyan nehezen megtanulható a cseh nyelv, mindig szivesen jönék ebbe a szép és érdekes városba. Annyival inkább, mert meglepően hasonlit Budapesthez. A nagy folyók egyformán vágták ketté a két fővárost és a hegyek is nagyon hasonlóan helyezkedtek el a partokon. Azért a hatalmasan hömpölygő Duna csak impozánsabb benyomást tesz az emberre, mint a Moldau. És igy van a városokkal is. Viszont Prágának nagy előnyére válik, hogy sok izléssel és gondossággal ügyel a régiségre. Mig sajnos Pesten városszépészeti nézetből kifolyólag sok olyan dolgot leromboltak és eltüntettek, ami régészeti szempontból értékes és érdekes lett volna.

De én most nem akarok a városok fény- és árnyoldalairól beszélni, hanem kimondottan az unitáriusokról. Remélem más vallásu kedves vendégeinknek sem lesz unalmas ezen ismertetés, mert látni fogják, hogy lelkiismeretes munkával és igyekezettel milyen eredményt lehet elérni. Ezelőtt négy évvel voltam utoljára Prágában a szabadgondolkozók vallásos congresszusa alkalmával. Már akkor is bámultam a nagyszerü eredményeket, melyeket Norbert Capek prágai unitárius lelkész és neje elértek kitartó és lelkes munkásságukkal az unitárius vallás terjesztésében.

Most kevesebb időm volt résztvenni egyházi ügyeinkben. Mégis első dolgom volt meglátogatni a Capek lelkészpárt, kik éppen akkor költözködtek be gyönyörü uj lakásukba, az ujonnan épült unitárius házba. Erről a házról, melyet az amerikaiak nagy segitségével az ők fáradhatatlan tevékenységük hozott létre — óhajtanék egyet-mást elmondani. A régi, kis egyemeletes ház helyén, melyben az unitáriusok szük kis irodahelyiségei és egy kicsi könyvesbolt foglaltak helyet, most egy nagyszerü modern ötemeletes palota áll, melyet csak ugy engedélyeztek, ha a front megmarad a 400 év előtti ősi formájában. Karlova 8 szám alatt van a főbejárat, gyönyörü, régi érckapu. A bejárattal szemben a hátsó részt, mely az ó város egyik utcájára nyilik, a földszintet és első emeletet egészen a szép tágas imaterem foglalja el, melyben 1000 személyre van ülőhely. Félkörben széles karzat fut körül. Az ajtóval szemben, a terem egész szélességében nagy emelvény áll. Ezen székek vannak felállitva a szónokok számára és harmónium. Orgona még nincs és ugylátszik a közeljövőben nem is számitják, hogy megszerezhetik, mert a fentnevezett emelvény hátsó részét, hol az orgona üres helye meg van hagyva, most egy óriási szép nagy kék plüsch függöny fedezi a plafontól le a padlóig. Egy estéli istentiszteleten magam is résztvettem. Majdnem egészen telve volt a nagy terem. Capek lelkész prédikált és beszélt, még angolul egy sárga arcu ur is, ki a philippi szigetekről való és európai körutján épen átutazóban volt Prágában. Miután a cseh nyelvet nem értem és az angolt is nehezen tudom követni, kissé monotonnak találtam a templomi szertartást.

Annál szebb és lélekemelőbb volt az ének, melyben mindenki részt vett férfiak és nők egyaránt. Elgondoltam magamban, hogy ha a mi asszonyaink és leányaink hallanák ezt az áhitatos, szép éneket, valószinüleg ők is kedvet kapnának, hogy intenzivebb részt vegyenek az énekben. Hiszen olyan szépen csendül ki a templomban a női hang.

A templomból kijövet egy tágas, szép előcsarnokon megyünk át, melyben kisebb gyüléseket és estélyeket szoktak tartani. Itt is mintegy 600 személy foglalhat helyet és a nagy imateremtől egy üvegfal választja el, ugyhogy szükség esetén annak kibővitésére is szolgál. Az imatermet Charlotty Massarykról az elnök nem régen elhalt feleségéről nevezték el, ki buzgó unitárius volt.

Most áttérek az unitárius épület praktikus részére. A második és harmadik emeleten pensiót, azaz inkább szállodát állitottak be. 28 szép szobát rendeztek be kitünő izléssel, a legmodernebb csőbutorokkal. A vendégszobák körül 3—4 méter széles terraszok futnak végig szép kilátással a régi városra. Ebből a kis szállodából szándékoznak az épület költségeire forditott 5 milió koronát, — ami 25 millió lejnek felel meg — kihozni. Mi is a lányommal azonnal odaköltöztünk. Olcsónak éppen nem volt mondható, mert ugyanannyit fizettünk, mint azelőtt szállodai szobánkért. De az a tudat, hogy unitárius testvéreinket segitjük ezzel, jól esett nekünk és a szép, ujonnan berendezett szobában jól éreztük magunkat. A második emeleten van még a titkárnak lakása. A harmadik emeleten a kiadó szobákon kivül van az ifjusági egylet helyisége. Egyik szobában van egy orvosi rendelő lelki betegek számára. A negyedik emeletet egészen a lelkészi lakás foglalja el, szintén teljesen ujonnan berendezve, szépen, kényelmesen. Az ötödiken, amely manzard, egy nagy mosóda van, az egész épületben központi fütés, hideg-meleg viz, önmüködő lift. Az épület Karlova-uccai részén, földszinten a főbejárattól jobbra és balra van két üzlethelyiség. Egyik a régi könyvesbolt, kissé megnagyobbitva. A második egy vendéglő vegetáriánusoknak. Ugy láttam nemcsak a könyvesbolt, de a vendéglő is házikezelésben van, legalább is összefüggésben a ház vezetőségével. Mert a reggelinket mindig innen hozták fel és a titkár figyelmeztetett, hogy étkezzünk ottan. De ezt sajnos, nem tehettük gyakran. Bár én magam elvileg nagyon egyezem a vegetáriusokkal, leginkább azért, mert sajnálom az állatokat. De a Dódi leányom, bármily változatosan voltak is feltálalva a főzelékek és kásák, nem volt kielégitve általuk. Ily hosszu utazás közben mindkettőnknek szüksége volt egy kis husfélére. Különben ugy láttam Capekék sem hivei a vegetáriánizmusnak, mert amikor egy estére náluk hivatalosak voltunk, jó erős husleves és pompás pecsenye szerepelt az étlapon. Azonban meglepett, hogy a kis étkezőhely mennyire tele volt mindig vendégekkel.

Azért ismertettem ily tüzetesen ezeket a praktikus dolgokat, mert gondoltam ezeknek a nyomán a mi ügyes asszonyaink is kieszelhetnének valami okos dolgot, amivel szükös anyagi helyzetün-

kön javithatnánk. Pl. a mosóda is kevés befektetéssel kivihető volna. Most, mikor egy gallérért 4 lejt vesznek el, azt hiszem, kifizetné magát. Egy kis könyvesboltot is belehetne rendezni valamelyik üres üzlethelyiségünkben. Már csak az iskolai tankönyvek is behoznák egyrészét a befektetett összegnek. Még egy kis étkezőhely nyitása sem tartozik a megvalósithatatlan problémák közé. Ha olcsó pénzért jó ebédet és vacsorát tudnánk adni az inteligensebb osztály számára, azt hiszem sokan vennék igénybe a hivatalnokok, tanárok, üzletemberek köréből, nők és férfiak egyaránt. Kérem kedves hallgatóimat, ezek felett gondolkozzanak és esetleg propoziciót tegyenek.

Befejezésül még néhány megjegyzést teszek a csehek vallásos életére vonatkozólag. Ismétlem, hogy ezuttal nem volt alkalmam ez irányban sokat foglalkoznom velük. De jövő évben is szándékszom odautazni és akkor bővebb ismereteket fogok szerezni a belső ügyekről. Ezelőtt négy évvel három ezer volt a lélekszáma az unitáriusoknak. Ugy vettem ki, hogy ezen szám most is csak kevéssé emelkedett. De ez csak látszat, mert igen sokan vannak, akik lélekben és hitben unitáriusok, buzgón járnak istentiszteletekre, de még nem tértek át törvényesen. Ezek többnyire katholikusok voltak és csak rövid idő kérdése, hogy áttérjenek az unitárius hitre. Amint Capek lelkész mondja a gyülekezet nagy része ilyenekből áll. Erdekes, hogy Prágában mily különös felfogás uralkodik a vallás terén. Mondhatni vallásszabadság van. Voltam olyan róm. kath. templomban, hol kihagyták a szertartásokat és miséket, hanem csak cseh nyelven tartott predikációkat és imákat mondottak a közönség között elhelyezett virággal diszitett asztal mellől.

Tudniillik az a véleményük, hogy a kereszt sok vérontásra emlékeztet, mely a történelem szerint a multban történt. Mig a virág a szelidség és szeretet jelképe.

Mindenesetre érdekes ezen szabadgondolkozás. Ebből is az tünik ki, hogy nem fontos a forma hogyan imádjuk Istent, hanem a külömböző vallásfelekezetek éljenek szeretetben és megértésben egymással. *Dr. Boross Györgyné.*

Aranyoskör hármas nagy ünnepe Kövenden.

Az aranyos-tordai unitárius egyházkör november hó 13-án a vallás erkölcsi élet fejlesztése, a társadalmi közeledés és az ifjuság öntudatositása érdekében Kövenden ifjusági napot rendezett, ugyan akkor alakult újra a köri Dávid Ferencz Egylet és este terjedelmes müsoros előadás, majd bál szórakoztatta a nagy számban összegyült vendégeket. Ott láttuk Aranyosszék minden községének képviseletét, még a távol fekvő Jára is csaknem 60 taggal volt képviselve. Régen látott a kövendi templom és népház ennyi öreg-ifjut és ifju-öreget falai között! Az ifjusági nap fényét és jelentőségét nagyban emelte az, hogy azon részt nemcsak a kör papsága és tanitói kara teljes számban családjaikkal a kör esperesével és gondnokával élén, hanem megjelent ott az ifjuság legmelegebb szivü barátja, egyházunk

fáradhatatlan munkásságu főpásztora, Dr. Boros György püspök úr Őméltósága is Ürmössy József titkára kiséretében, nem törődve évei számával, nem gondolva a késő ősz hamar változó időjárásával.

Ifj. Péterffy Gyula müvészi orgona vezetése mellett felhangzott az ének sok százak ajkán: „Te benned biztunk eleitől fogva! „Bodoczi Sándor turi lelkész emeli az áhitatos sziveket Istenhez és a dévai vár mohos sirhelyéhez. Ima után Lörinczyi Dénes esperes üdvözli a főpásztort, a megjelenteket, a vendégeket és a vendéglátó egyházközséget s a nagyreformátor szellemét idézve felhivja megjelenteket a köri Dávid Ferencz Egylet ujra alakitására, Gombási János aranyosrákosi lelkész inditványára egyhangu felkiálltással megválasztja a közgyülés elnöknek egyházi részről Dr. Szatmári Miklós szindi lelkészt, világi részről Dr. Adorján Géza tordai ügyvédet, valamint a tisztikar többi tagjait. Az állandó választmányba minden egyházközség fiókegylete egy-egy tagot delegál. Árkosi Tamás sinfalvi lelkész üdvözli a megválasztott új tisztikart, kiemelve és méltatva a megválasztottak eddigi nagyértékü közéletü és belmissiói tevékenységüket. A tisztikar nevében Dr. Szatmári új elnök tesz fogadalmat, hogy a neki átadott lobogót Dávid Ferencz szellemében fogja szivelelke egész erejével fenlobogtatni, majd a Főpásztor szólt a gyülekezethez, a megjelentekhez, és az új tiszti karhoz, mindeniket önzetlen és lelkes munkára buzditván egyháza és az egyleti élet terén, Főpásztori áldását adja nemes és egyházépitő törekvéseikre. Ismét felcsendül az orgonán a müvészlélek Istenhez szárnyalása, miközben megmozdul a tömeg, hogy a templomot elhagyva a még nagyobb befogadó képességü népházat töltse meg.

II. A népházban. A népházban az ifjusági konferencia zajlott le. A hatalmas terem zsufolásig megtelt nem csak ifjakkal, hanem öregekkel is, nem csak odavalókkal, hanem oda nem valókkal is. A konferenciát az alsójárai unitárius dalkör nagy sikert aratott énekszámai vezették be, majd Fikker János kövendi lelkész „Az ifjuság lelki feladatai" cimmel tartott szabad előadást. Utánna Balázs Ferenc mészkői lelkész beszélt az erdélyi ifjusági mozgalmakról, melyeket az elvetett buzaszemhez hasonlitott, mely még csak csirázik, nem lehet tudni, hová fejlődik, de reméljük, hogy szép jövő áll előtte, ha ideálizmusát el nem veszíti, ha elég vakmerő lesz jövője kiharcolásában és hitetlen lesz azokkal szemben, kik csak kihasználni akarják ideálizmusát és vakmerő előretörését.

Bezáró beszédet a Főtisztelendő Püspök Ur mondott, ki az ifjuságot összetartásra és egyházszeretetre, önmérsékletre és józan életre buzditotta.

Este a népházban müsoros estély tartatott a gazdag műsorral, mely tulzsufoltságánál fogva némi türelmetlenségre adott okot a táncolni vágyó ifjuság részéről. Intő jel jövőre, hogy egy napra annyi féle egyleti ügyet összezsufolni nem tanácsos. *(Tudósító).*

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Templomjavitás Ravában.

Emlékezetes napja marad a ravai unitárius egyházközség híveinek 1932. szeptember 18. E napon ünnepet tartottak templomuk kijavitása alkalmából. Nem lehet napirendre térni fölötte és csendes hallgatással továbbmenni ma, mikor a ravai hivekre is éppen ugy rászakadt az élet terhe és egyházközségük élete is sulyos gondok alatt van. Itt megértik a hivó szót: „Le kell vetkeznetek ama régi élet szerint való ó-embert és fel kell öltöznötök amaz uj embert." (Éféz. 4. r. 22—24 v.) A régi világ külső embere formáiban és szokásaiban elvesztette hitét. Nem sokat törődik már őseitől örökölt szent helyeivel sem, mert ezeket is külsőségekben élte ki.

Itt más történt. Meglátták, hogy nem lehet másképpen jövőt teremteni, csak ha a belső, lélek embere „amaz uj ember" lépik az élet küzdő tereire. A belső ember legszentebb helye a templom. Ezért hozták meg áldozataikat a ravaiak. Készpénzben 25.000 leit adtak és ugyanennyi értékü közmunkával járultak a templom javitásához. Nem lehet szó nélkül hagyni azt a 14 hónapon át tartó ügyes rendszerü tojásgyüjtést, mely nagyban elősegitette ügyüket és még jelenleg is folyamatban van. Sok szép, nemes ügynek lesz még forrása. A fent jelzett napon délelőtti istentisztelet keretében imát mondott a bordosi lelkész, beszédet a bözödi és a helybeli lelkész ismertette a templomjavitás történetét. A bözödi énekvezér szólóénekében gyönyörködött a közönség.

Komoly és értékes belső életről tettek tanubizonyságot a szavalatok és a helybeli dalárda szereplése. A belsőemberek: pap, tanitó, tanitónő és mellettük a kebli tanács, élén fiatal és tehetséges gondnokával olyan életet nyitottak meg és mutattak be ezen az ünnepélyen, hogy minden egyházközségnek példányképül szolgálhat.

Porzó.

Viz, szél, becsület.

Még gyermekéletemben hallám e szép mesét.
Egykor a viz, a szél s a becsület
Bujdoskát kezdtek játszani.

Elsöbben is elbujt a viz;
De csakhamar reá akadtanak
A mélyebb völgyek közt.

Elbujt aztán a szél,
De öt sem kellett sokáig keresni,
Mert meglelék a hegytető ormán.

Már a bujás sora volt a becsületen.
De ő elébb
Ily szókkal szólitá játékos társait:
„Halljátok meg, ha én egyszer elbujok
Engem soha senki fel nem talál."

Ebből foly ily tanulság
Legféltöbb kincs a becsület;
Ha egyszer ezt elveszted,
Mindent elvesztettél!

RÁDAY GEDEON.

Örömhir egyházunkra, hogy a földmivelésügyi miniszterium 232,997—1932. számu iratával a székelykereszturi gazd. iskolánk részére a nyilvánossági jogot az 1932—33 iskolai évvel kezdődően véglegesen megadta.

Hozzászólás.

Solymosi István erzsébetvárosi e. gondnok urnak kitünő gyakorlati érzékről tanuskodó s a siker reményével biztató tervét örömmel üdvözlöm. Szomoruan tapasztalhattuk, hogy a külső segitség forrása évről-évre mind vékonyabban bugyog számunkra s aggódni lehet, hogy maholnap végképpen kiszikkad. Egyházmentő nagy jóltevőkre ma már hiába számitunk. Egyetlen mód és lehetőség összes hiveinkre támaszkodva kisérleni meg, egyházunk jövőjének szilárd megalapozását. De nem a kirovás és végrehajtás gyülölt rendszerével, hanem szerető megértéssel, tapintatos eljárással odahatni, hogy hiveink jókedvüen és szivesen adakozzanak. Én legalább mindig többre tudtam menni önkéntes adakozásra való felhivásommal, mint kényszeritő módon.

Solymosi ur gondos figyelme az „épitő-alap“ megteremtése céljából lehetőleg minden számbavehető jövedelemforrásra kiterjed. Én szeretném a fe'soroltakat még eggyel bőviteni. Mindegyik nyugdijas pap, tanitó és tanár nyugdijának egy százalékát szivesked jék a tervezett „épitő-alap“ növelésére ajándékozni. Ez is jelentene nehányezer leut. Bár nyugdijamon 50 százalékos teher van, már most fölkérem pénztáros urat, hogy mihelyt e nagyjelentőségü terv törvényerőre emelkedik, azonnal kezdje meg nyugdijamból az egyszázalékos levonást. Végül tisztelettel kérem az E. K. Tanácsot, méltóztassék az életbevágó javaslatot kezébe venni, magáévá tenni, hogy már az idei főtanácsi gyülés tárgysorozatába beilleszthető legyen. *Kelemen Árpád*, nyug. lelkész.

A kegyes ifju.

Egyszer egy gazdag ifju igen nagy beteg volt. Mikor ismét jobban lett, először is a kertbe ment ki. Éppen nyári idő volt, csodaszép nyári reggel. Az ifju lelkét mély érzelem fogá el, a hálaadás és magasztalásnak érzelme Isten iránt. Tekintetét a menny kéklő boltjára függesztve, eként imádkozott: „Oh, nagyhatalmu Isten! Mivel fizessek meg atyai jóságodért? Örömmel áldoznám fel neked legdrágább kincsemet, de neked semmire nincsen szükséged, sőt tőled nyernek minden áldást teremtményeid.“

A kegyes ifjunak ezen szavait nagy figyelemmel hallgatta a bokor mögül egy tisztes öreg s mikor fohászkodását elvégezte, imigy szóla hozzá: „Jól mondád gyermekem, hogy minden áldás onnan felülről jön az egekből. A ki azok fölött kormányoz, annak nem adhatsz semmit, hanem jövel és kövess engem“. Az ifju ment s amint egy rozzant kunyhóba léptek, látá, hogy ott roppant inség és szánandó nyomor lakozik. Az apa, ki szegény favágó volt, betegen feküdt szalmaágyán, körülötte nyolc szakadozott ruháju kis gyermek volt sápadt arccal, siránkozva. Az anya nehány nappal az előtt halt meg. Midőn ezt a nyomort egy darabig szemlélték, megszólalt az öreg s mondá: „Ime fiam, itt bemutathatod hálaáldozatodat a nagy Istennek!“

Az ifju megérté beszédet s megnyitván erszényét, szép segedelmet nyujtott a szükölködőknek s letörlé a sirók könnyeit. A jó öreg e szavakkal bucsuzott el tőle: „Kedves gyermekem, ezentul is ekként cselekedjél, mert nincs szebb istentisztelet, mint meglátogatni és istápolni az árvákat és özvegyeket.“

Egyházi hírek.

Boldog karácsonyi és ujévi ünnepeket kivánunk kedves munkatársainknak és előfizetőinknek.

A Dávid Ferenc Egylet téli munkásságát megkezdette és eddig a következő munkákat végezte:

1. 1932 november 15-én (kedden) este 1/27 órakor Dávid Ferenc vallásalapitó halála évfordulója alkalmából az Unitárius Kollegium disztermében emlékünnepélyt tartott a következő müsorral: 1. Énekel a Teol. Akad. Énekkara. 2. Megnyitót mondott Dr. Varga Béla ügyv. alelnök. 3. Alkalmi költeményt szavalt Deák Berta tanitónő. 4. Felolvasott Pálffy Márton főgimn. tanár. 5. Énekelt Mihályfv Irén tanárnő Ürmössi Magda zongora kisérete mellett. 6. Szavalt Kovács Domokos IV. éves papnöv. 7. Bezárót mondott Dr. Boross György püspök.

2. Az Egylet női tagozata Dr. Boros Györgyné és a választmány tagjai segitségével érdekes és értékes felolvasási sorozatot rendezett a városi érdeklődő közönség részére, melyeken előadást tartottak: Nov 28-án Dr. Buia Mária orvosnő vetitett képekkel „Budapest fürdőorvos" cimen; december 5-én Kovács Dezsőné: „Leányaink küzdelme a mindennapi kenyérért" cimen; dec. 12-én dr. Elekes Miklós orvos: „Mai lelki problémák" cimen; december 19-én Gyallay Domokos főszerkesztő: A falusi nép lelki válsága" cimen. Minden előadásra a tárgy érdekessége és az előadók személye szépszámu érdeklődő közönséget hozott össze.

3. Minden hónap első péntekjén szórakoztató és kulturális összejöveteleket rendez a püspöki lakásban müsorral egybekötve. Az első december 2-án délután volt melyen a következő müsor volt: 1. Ismertetést tartott „*A prágai unitáriusokról*" dr. Boross Györgyné.* 2. Zongorán játszott Deák Erzsike. 3. Hegedün Fenyvesi Viktor. 4. Énekelt Gyallay Domokosné Ütő Mária zongorakisérete mellett. 5. Tréfás monológot adott elő Lengyel Rudolf.

4. Az egylet választmányának missziói bizottsága Vári Albert elnök vezetése mellett megkezdette a városon szétszórtan lakó unitárius hiveink felkeresését és összegyüjtését.

5. 1932. december hó 10-én szombat d. u. 6-kor a D. F. Unitárius Nők Szövetsége az unitárius gimn. tornatermében gyermekelőadást rendezett az alábbi müsorral: 1. Prolog: Szavalt Szabó László IV. g. o. tan. 2. Gyermekország: Szindarabot előadták a leány és fiu elemi iskolák tanulói. Táncoló tündér Ürmösi Juci volt. 3. Hegedült: Halászy Sándor III. g. o. tan. kisérte Stotter S. 4. Spanyoltánc: Weress Zsófika táncolt. 5. Szavalt: Pap Domokos III. gimn. oszt. tan. 6. Zongorázott Sándor Irén III. g. o. tan. 7. Csoporttáncot táncoltak: Bálint Erzsi, Demény Sárika, Hadházy Éva, Lőrinczy Évi, Miklósi Évi, Nagy Ilonka, Székely Anna és Vaska Klárika. Az előadásokat Péter Rózsika tanitónő tanitotta be szép sikerrel.

* Lapunkban közöljük.

Az aranyosrákosi D. F. Nőegylet, mely Gombási Jánosné elnök, Borbély Katalin főtitkár és Derzsi Piroska jegyző vezetése mellett működik, beküldötte 1932. évi működéséről beszámolóját. Vallásos ünnepélyeket és estélyeket tartott, iskolás gyermekeket irószerrel ellátott. Működése nagyobb részét szindarabok előadására fordította. Bátrak vagyunk ajánlani, hogy kevesebb szindarabot adjanak elő és több időt és gondot fordítsanak az önképzésre, a vallásos érzés ápolására.

„Unitárius Naptár"-unk 1933. évre megjelent s a bejelentett számban, a lelkészi hivatalokhoz, még november hó első felében szétküldetett. Unitárius missziói céllal és tartalommal jelent meg. Hogy mennyire megfelel hivatásának mutatja az a tény, hogy a 600 többletpéldány utánrendelés folytán már dec. 1-re elfogyott. 3000 példányban jelent meg. Szerettük volna 6000 példányban megjelentetni s könnyen meg is tehettük volna, ha lelkésztársaink nagyobb missziós buzgósággal állanak a barázdába, mert átlag igy is 50—50 darab elhelyezése jutna egy egyházközségre! De amikor 900—1000 lélekszámmal biró eklézsiáink papjai közül 4—5 csak 3—5 darabot rendel s olyan is akad 2—3, ki arra való hivatkozással, hogy a Magyar Nép és más naptárak miatt nem lehet egyetsem elhelyezni... igy nem fogunk unitárius missziót csinálni és ezért nem mertünk nagyobb példányszámot nyomatni. Ha a faluban minden család másféle naptárral el volna látva, még akkor is legalább a kebli tanács minden tagjának kötelessége az *„Unitárius Naptárt"* megvenni és olvasni! Okulás ez jövőre arra vonatkozólag, hogy legyünk előrelátók, missziói készséggel rendelkezők! Könnyü hibákat kapni a vezetés irányitás-missziói munka hiánya kérdésében, de ha az arra hivatottak a kellő időben nem teszik meg a legelemibb lépéseket, ki végezze a munkát? Pénzzel sok mindent el lehet végezni, de *lélek* hiányával semmit!

Lelkész afiait kérjük, hogyha kilátás van arra, hogy a küldött példányszámokat nem tudják eladni, küldjék vissza azonnal, mert most sok utánrendelés van és el tudjuk helyezni. *Szerk.*

Személyi hirek. Főtiszt. püspök ur a következő kinevezéseket eszközölte: Nagy Béla lelkészjelöltet a székelymuzsnai egyházközségbe rendes lelkésznek, Török Mihály fogarasi s. lelkészt a bordosi egyházközségbe rendes lelkésznek, Végh Mihály lelkészjelöltet Olthévizre helyettes lelkésznek. Ideiglenes tanitónői szolgálatra kinevezte: Gálffy Irént Küküllődombóra, Péter Margitot Dicsőszentmártonba, Kendi Erzsébetet Firtosmartonosba.

Udvarhelyköri esperes jelentése szerint Péter Sándor székelymuzsnai lelkész afia december 4-én — nyugalomba vonu'ása miatt — kibucsuzott egyházközségéből. A kibucsuzó ünnepre a püspök ur meleghangu méltányló iratot küldött, melyet a gyülekezetben felolvastak. Kivánunk lelkész afiának testi-lelki erőben tölthető nyugalmas éveket a hiv szolgálat után.

Halálozások. Premysli Lengyel György Udvarhely- és Fogarasmegye volt főispánjának neje sz. kövesdi *Boér Erzsébet* 1932.

október havában Nagyenyeden 56 éves korában elhunyt. Áhitatos lelkü, Istenben bizó szolgáló leánya volt a mennyei Atyának, buzgó hive unitárius egyházunknak. Lelke találjon üdvösséget.

Özv. Demeter Dénesné sz. Barabás Emma néhai volt karácsonyfalvi papunk özvegye 50 éves korában, özvegysége 19-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. Az egyházi közélet terén a D. F. Nőegylet körében tevékeny munkás volt, korai halála nagy veszteség. Emléke legyen áldott!

Nagyajtai Dr. Nyiredy Jenő kir. tanácsos, ny. gazd. akadémiai igazgató, nov. 19-én Budapesten elhalt. Törhetetlen akaraterejü, szives lelkes munkás tagja volt unitárius egyházunknak. Áldott szelleme virasszon felettünk.

Tordai Ereos Borbély Sándor a váci orsz. siketnéma intézet 34 évig igazgatója, egyh. tanácsos dec. 9-én 66 éves korában Váczott elhunyt. Gyászjelentését ő maga fogalmazta volt meg s ebben többek közt ezt irta: „Egyfelől a kisded némáknak ajkát nyittanyitogatta magyar szóra; másfelől pedig a rosszul beszélő nagy magyaroknak nyelvét igazgatta jóra". Legyen áldott emlékezete!

Csongvay emlékünnep Maros-Vásárhelyen. Mult hó 9-én délután szép emlékünnepélyt tartott az ottani Dávid Ferencz Egylet a tiz éve elhunyt Csongvay Lajos köri és egyházi gondnok emlékének. Az ünnepségen a Kakucs György karnagy vezetése alatti Magyar Iparos Ifjuság Dalkara adott elő alkalmi darabokat. Halmágyi János lelkész-esperes imádkozott, majd Bedő Emma a kiválóan elismert énekesnő énekszáma után Fekete Gyula dr. egyleti elnök tartott emlékbeszédet a nemes életü és ugy az egyházi, mint társadalmi életben egyaránt magasivelésü tekintélyt betöltött néhai Csongvay Lajosról. A magvas előadás kitünő jellemzése volt az egyházkör egykori legkiválóbb fiának és szép példaadó buzditás a mai csüggeteg kor nemzedékének. Bezárót Sárkány Miklósné, a Nőszövetség elnöke mondott.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május 24-től november 20.-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Balogh Miklós Aranyosgyéres, Benedek János Csókfalva, Kedei Sándor Magyarzsákod 1930-ra; István Lajos Marosvásárhely, Fazakas Ferenc Fiátfalva, Unitárius Egyházközség Magyarzsákod, Sándor Gergely és Kovács Lajos Brassó 1931-re; Izsák Domokos Benczéd 1929—1930-ra; Létay József Torda, Pálffy S. Mózes Várfalva, Gyöngyösy Gábor, Teslák Tinka Torda, Nagy Lázár Balázsfalva, özv. Pálffy Jánosné Csegez, Máté Sándor Bágyon, özv. Barabás Jánosné Torockó, Ütő Gábor Kálnok, Böjthe Béláné Felsősófalva, Dávid Ferenc Egylet, Geréb Zsigmond Fiátfalva, ifj. Pál Dénes Magyarzsákod 1932-re; Csegezy Márton Beszterce, Patakfalvi Zsigmond Kolozsvár, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, özv. Biró Izsákné Segesvár, Csüdör Béláné Brassó 1931—1932-re; Fülöp Mózes Medgyes, Izsák Abel Rava, Tóth Ferenc, Izsák Domokos Brassó 1930—1931-re; Fülöp Mózes Alsószentmihályfalva 1927—1931-re; Fazakas Olga Kolozs-

vár 1928—1931-re; Ferenczy Sándor Kolozsvár 1930—1932-re; Kovács Lajos Oxford, Brázovay Dezsőné Sarmisegetuza 1933-ra.

Alapitói dijban fizettek: br. Daniel Ferenc Vargyas 500 Leu és Gurát Béláné Kolozsvár 200 Leut.

Kolozsvár, 1932. november 20-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

S. O. S.

Mentsetek meg!

Ismeretes segitségül hivó rövidített jelszó a sik tengeren veszedelembe jutott hajók részére.

Mi is segitségért kiáltunk olvasóinkhoz, jóakaróinkhoz

„Unitárius Közlöny"

folyóiratunk megmentése érdekében! Elnyeléssel, megsemmisüléssel fenyeget

az előnemfizetés hulláma.

Az alább felsorolt adatok elhihetőleg igazolják állitásunk valóságát: 900 példányban megy szét folyóiratunk előfizetőinkhez. 75,000 unitáriusból csak 900-nak jár az U. K. Ez elég szomoru statisztika, de ha még hozzávesszük, hogy ennyi előfizető után 73,665 leu hátralék van, akkor megértheti mindenki feljajdulásunkat, aggodalmunkat. Uj előfizetőket, a hátralékok beküldését várjuk minden igazi öntudatos unitárius testvérünktől.

Körlevelünket, felhivásunkat szétküldöttük lelkészeinkhez, a D. F. Nőegyletek és ifj. egyletek vezetőihez és felkértük, hogy igyekezzenek megértetni unitárius testvéreinkkel a fenyegető helyzetet s megnyerni jóakaratukat, kötelességeik teljesitésére a multra, jelenre és jövőre. Aki 2—3 sőt több évig élvezettel olvasta unitárius szellemet, barátságot, testvéri jóakaratot hirdető ujságunkat, az érezni fogja, hogy fizetési adóját kötelessége leróni. A minket környező veszedelemben a végsőkig kell hogy ragaszkodjunk ezen lelki-szellemi táplálékot adó folyóiratunkhoz!

Minden kézirat Ürmösi József címére küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 Lei egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Grafic-Record" könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Universităţii 8.

5760